

Euroopa Liidu Teataja

C 43

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

55. aastakäik

15. veebruar 2012

Teatis nr	Sisukord	Lehekülg
	I Resolutsioonid, soovitused ja arvamused	
	ARVAMUSED	
	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee	
	476. istungjärg 7. ja 8. detsembril 2011	
2012/C 43/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tööstuse muutused, millega arendada jätkusuutlikke energiamahukaid tööstusharusid, mis täidaksid Euroopa 2020. aasta strateegias määratletud ressursitõhususe eesmärki” (omalgatuslik arvamus)	1
	III Ettevalmistavad aktid	
	EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE	
	476. istungjärg 7. ja 8. detsembril 2011	
2012/C 43/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja otsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Majanduspoliitika koordineerimiseks kavandatud esimese Euroopa poolaasta lõpetamine: juhised liikmesriikide poliitika kujundamiseks ajavahemikul 2011–2012” ” – KOM(2011) 400 lõplik	8

ET

Hind:
4 EUR

(Jätkub pöördel)

2012/C 43/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1083/2006 teatavate sätete osas, mis käsitlevad finantsstabiilsuse säilitamisega tõsistes raskustes või sellises ohus olevatele liikmesriikidele mõeldud riskijagamisvahendeid” KOM(2011) 655 lõplik – 2011/0283 (COD)	13
2012/C 43/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ühtse turu parem juhtimine tänu paremale halduskoostööle: siseturu infosüsteemi (IMI) laiendamise ja arendamise strateegia”” KOM(2011) 75 lõplik ning „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus siseturu infosüsteemi kaudu tehtava halduskoostöö kohta (IMI määrus)” KOM(2011) 522 lõplik – 2011/0226 (COD)	14
2012/C 43/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kodanike teenistuses oleva Euroopa Liidu kosmosestrateegia väljatöötamine”” KOM(2011) 152 lõplik	20
2012/C 43/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni aruanne: 2010. aasta konkurentsipoliitika aruanne” KOM(2011) 328 lõplik	25
2012/C 43/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv väikelaevade ja jetide kohta” KOM(2011) 456 lõplik	30
2012/C 43/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Lapse õigusi käsitlev ELi tegevuskava”” KOM(2011) 60 lõplik	34
2012/C 43/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: ohvrite õiguste tugevdamine ELis” KOM(2011) 274 lõplik ja „Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded” KOM(2011) 275 lõplik	39
2012/C 43/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv töötervishoiu ja tööohutuse miinimumnõuete kohta seoses töötajate kokkupuutega füüsilisest mõjuritest (elektromagnetväljad) tulenevate riskidega (kahekümnes üksikdirektiiv direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses)” KOM(2011) 348 lõplik – 2011/0152 (COD)	47
2012/C 43/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja õigust teatada kinnipidamisest” KOM(2011) 326 lõplik – 2011/0154 (COD)	51

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

476. ISTUNGJÄRK 7. JA 8. DETSEMBRIL 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tööstuse muutused, millega arendada jätkusuutlikke energiamahukaid tööstusharusid, mis täidaksid Euroopa 2020. aasta strateegias määratletud ressursitõhususe eesmärgi” (omaalgatuslik arvamus)

(2012/C 43/01)

Raportöör: **Edgardo Maria IOZIA**

Kaasraportöör: **Dirk JARRÉ**

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee otsustas 20. jaanuaril 2011. aastal vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Tööstuse muutused, millega arendada jätkusuutlikke energiamahukaid tööstusharusid, mis täidaksid Euroopa 2020. aasta strateegias määratletud ressursitõhususe eesmärgi”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI) võttis arvamuse vastu 17. novembril 2011. Raportöör oli Edgardo Maria IOZIA ja kaasraportöör Dirk JARRÉ.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (8. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 143, erapooletuks jäi 7.

1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et Euroopa saab üha tihedamas konkurentsivõimelises turumajandus-ses riikidega toime tulla ainult siis, kui ta rakendab kõrgel tasemel innovaatilisi süsteeme ning tehnoloogia-, keskkonna- ja tootmisstandardeid, mida karmistatakse vastavalt tehnoloogilistele edusammudele. Tööjõudu tuleks sobiva ja õigeaegse koolitamise kaudu kaitsta muutuste tagajärgede eest. ELi poliitika-meetmed peavad soodustama seda arengut.

1.2 Energiamahukate tööstusharude tooted moodustavad väärtusahela aluse kõigis tootmissektorites, mis tagavad suure osa ELi töökohtadest. Stabiilsus, õigeaegsus, kvaliteet ja

varustuskindlus neis sektorites tagavad nende konkurentsivõime ülemaailmsel turul ning hästikvalifitseeritud töökohad ELis.

1.3 Vaja on asjakohast Euroopa raamistikku, et rahuldada energiamahukate tööstusharude ühiseid vajadusi. Esmane eesmärk on tugevdada ja säilitada konkurentsivõimet Euroopas majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnanalase jätkusuutlikkuse tingimustes. Asjaomased sektorid on ka ühtemoodi olulised ja üksteisest sõltuvad.

1.4 Arvestades praeguseid raskeid majandusolusid, soovib komitee investeerida veel rohkem nii teadus- ja arendustegevusse, tehnoloogia kasutuselevõttu ja haridusse kui ka tööstusliku rakendusega teadusuuringutesse. Nendeks investeeringuteks tuleks järgmises raamprogrammis leida piisav kate ja need

peaksid võimaldama kogemuste ja tulemuste jagamist vähemalt Euroopa tasandil. Euroopa ja liikmesriikide programmides tuleks rohkem keskenduda energiatõhususe uuringutele ja innovatsioonile ⁽¹⁾.

1.5 Komitee arvates on tingimata vaja integreeritud tööstuspoliitikat, mis hoiaks välised muutujad alati kontrolli all ja võimaldaks Euroopa ettevõtjatel teistega võrdsetel alustel ja vastastikustel tingimustel ülemaailmselt konkureerida. Piisava konkurentsivõime tagamiseks on vaja ühist tööstus- ja maksupoliitikat ning strateegilisi valikuid, mis hõlmavad kogu Euroopa tööstust.

1.6 Euroopa ei või jätkata oma majanduse juhtimist, kehtestades üha rangemaid piiranguid, võtmata seejuures asjakohaseid meetmeid, mille kaudu langetada stabiilseid ja strateegilisi ühiseid valikuid, mida on vaja Euroopa majandusliku ja sotsiaalse mudeli kaitseks ning parimate tulemuste saavutamiseks, sh keskkonnakaitseks.

1.7 Komitee on veendunud, et EL peaks tegema võimalikult palju selleks, et tagatud oleksid paindlikud süsteemid vajalike eesmärkide saavutamiseks. Need süsteemid peavad arvesse võtma baastööstuse eripära.

1.8 Komitee arutab, kas heitkogustega kauplemise süsteemiga võrdseid meetmeid ei tuleks kohaldada ka importijatele. Esmamärk oleks saavutada range ja jõustatava kokkuleppe kaudu töhus süsteem kogu maailmas. Sellise kokkuleppe puudumisel ja pidades silmas nende eesmärkide saavutamist, mis EL on endale seadnud, tuleks nii tema territooriumil pakutavate kui ka eksporditud kaupade ja teenuste suhtes tagada võrdne kohtlemine ja võrdsed tingimused.

1.9 Komitee soovib tungivalt arutada võimalust säilitada ELi heitkogustega kauplemise süsteemi tasuta sertifikaatide andmine neile ettevõtjatele, kelle tulemused on juba tipptasemel ja kes on juba jõudnud oma spetsiifiliste tehnoloogiate füüsikaliste ja termodünaamiliste piiride lähedale. Heitelubade enampakkumise süsteem, mis käivitub alates 2013. aastast, on kindlasti hea süsteem, aga ainult juhul, kui see võetakse omaks ka maailma teistes piirkondades. EL kavatseb kauplemissüsteemi avada ka ELi-väliste ettevõtjatele, püüdes rajada heitkogustega kauplemise süsteemile ülemaailmset turgu.

1.10 Kui heitkogustega kauplemise süsteemi ei majandata energiamahukate tööstusharude suhtes väga ettevaatlikult, võib see põhjustada tööstusele loendamatu kahjusid. Süsinikdioksiidi leke ei ole küsimus, millele on vaja mõelda alles tulevikus. Leket on esinenud vähemalt viimased 10 aastat, kuna investeringuid on Euroopast ümber suunatud sellistesse riikidesse nagu USA, Hiina, India, Brasiilia jne. Väga kasulik oleks seda nähtust põhjalikult uurida.

1.11 Materjalides säilinud energiat tuleb korduvalt kasutada, toetades ringlussevõtu operatsioone seal, kus võimalik. Klaas, raud, teras ja alumiinium võivad anda suure panuse. Euroopa ekspordib oma väärismaterjale. Selle asemel tuleks stimuleerida ELi-sisest korduvkasutamist, säästes üksikutes materjalides sisalduvat energiat ⁽²⁾.

1.12 Energiamahukaid tööstusharusid tuleks ergutada tegema pikaajalisi investeeringuid energiasektorisse – ka ühiselt –, eriti taastuvenergiasse, andes neile võimaluse osta energiat mitmeaastaste lepingute alusel ja stabiilsete hindadega.

1.13 Komitee arvates on stabiilne, tõhus ja kestev õigusraamistik äärmiselt oluline. Energiamahukatesse tööstusharudesse investeerimise majanduslikud kestavad seitse kuni kakskümmend aastat (näiteks kõrgahjude puhul) ja see, et Euroopas on enam kui 30 aastat tehtud oodatust väiksemaid investeeringuid integreeritud terasetsüklisse, ei ole juhus.

1.14 Senised poliitikameetmed on olnud orienteeritud pigem karistamisele kui innovatiivsete töövõtete ja vastutustundliku toimimise ja investeerimise premeerimisele. Seda lähenemisviisi tuleb muuta ja maksusoodustuste abil tuleb toetada selliste ettevõtjate tegevust, kes näitavad, et nad on saavutanud energiatõhususes märkimisväärsed tulemusi.

1.15 Tuleb rõhutada, et juba vahetult enne ELi heitkogustega kauplemise süsteemi rakendamist saavutasid energiamahukad tööstusharud tohutuid tulemusi. Neis sektorites nähti ette uusi vajadusi ja muutuvaid aegu ning ei ole mingit põhjust, miks neid peaks seetõttu rangelt karistama ja riskeerima miljoni väga stabiilse ja kvalifitseeritud (nii otsese kui kaudse) töökoha kaotusega.

1.16 Heade tavade levitamist riikide ja sektorite vahel tuleb kindlasti toetada, näiteks toetuse näol uutele katse- või näidisprojektidele.

1.17 Teadus- ja uuendustegevuse riikliku toetuse meetmed spetsiaalsete eriprogrammidega on osutunud äärmiselt oluliseks. Komitee palub Euroopa Komisjonil, nõukogul ja parlamendil energiatõhususele ja mitmekesistamisele suunatud programme tohustada ja lisada need püsivalt arengumeetmetesse.

1.18 Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted võivad neile loodud eriprogrammide kaudu anda eesmärkide saavutamise märkimisväärselt panuse. Energiamahukaid ettevõtteid on kõikides turusegmentides. Tipptasemel energiatõhususe saavutamiseks vajalikud kulutused on aga ettevõtte suurusega pöördvõrdelised. Just väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted võivad saavutada üldkokkuvõttes parimaid tulemusi ning neile peaks olema suunatud suuremad jõupingutused ja ühtlasi suured ressursid.

⁽¹⁾ ELT C 218, 23.7.2011, lk 38.

⁽²⁾ ELT C 107, 6.4.2011, lk 1; ELT C 218, 23.7.2011, lk 25.

2. Sissejuhatus

2.1 Energiamahukad tööstusharud on kogu Euroopa tootmise väärtusahela alus, sest need toodavad lähtematerjale tööstuskaupade valmistamiseks. Neil tööstusharudel on põhiroll vähese CO₂-heitega majanduse arendamisel.

2.2 Õigusnormid, mis on kehtestatud tarbimise vähendamiseks 20 % võrra, on väljakutse selleks, et välja arendada energiamahukate tööstusharude uue põlvkonna tooteid. Turu avamine uutele energiasäästlikele toodetele nõuab palju meetmeid ja stiimuleid.

2.3 Tööstusliku tootmise sektor, mis tagab Euroopa SKPst 17,6 %, võtab 27 % ELi energia lõppnõudlusest. Toorainet tootvad suurtööstused, nt need, kes toodavad kemikaale ja naftakeemiasaaduseid (18 %), rauda ja terast (26 %), tsementi (25 %), on energiamahukad ja moodustavad tööstuslikust energiatarbimisest 70 %.

2.4 Idee vähendada kulusid selleks, et säilitada ja võimalusel tösta konkurentsivõimet, on innustanud paljusid tööstusharusid, eriti energiamahukaid tööstusharusid, energiatõhusust parandama, mis tähendab, et nende tööstusharude majanduslik potentsiaal on 2020. aastaks väiksem kui teistes sektorites.

Tabel 1

Prognoositav areng ja potentsiaalne energiasääst 2020. aastal ⁽³⁾

	2020 (PRIMES 2007) [Mtoe]	2020 (PRIMES 2009 EE) [Mtoe]	Oodatav areng 2020. aastaks ilma lisameetmeteta [%]	2020 Majanduslik potentsiaal [%]	2020 Tehniline potentsiaal [%]
	1	2	3 [=(2-1)/1 (*)100]	4	5
Sisetarbimise bruto miinus mitteenergeetilised kasutusala	1 842	1 678	– 9 %	– 20 % (ELi eesmärk)	ei kohaldata
Energia lõpptarbimine, mis jaotub järgmiselt:	1 348	1 214	– 10 %	– 19 %	– 25 %
tööstus	368	327	– 11 %	– 13 %	– 16 %
transport	439	395	– 10 %	– 21 %	– 28 %
elamumajandus	336	310	– 8 %	– 24 %	– 32 %
teenindus	205	181	– 12 %	– 17 %	– 25 %
Energia muundamine, ülekanne ja jaotus	494	464	– 6 %	– 35 %	ei kohaldata

Allikas: PRIMES 1., 2. ja 3. tulba puhul ning Fraunhofer Institute 4. ja 5. tulba puhul.

(*) Andmed majandusliku potentsiaali kohta energia muundamise sektoris põhinevad energeetika peadirektoraadi arvutustel.

2.5 Siiski ei ole kõiki võimalusi veel täielikult ära kasutatud, seda eelkõige väikeste tööstusharude ja isegi mõne keskmise suurusega tööstusharu puhul ⁽⁴⁾.

3. Energiamahukate tööstusharude tehnoloogiline areng

Energiamahukates tööstusharudes uuritakse ja toodetakse mitmeid tooteid ja tehnoloogiaid, mis on vajalikud kliimamuutuste ja teiste ülemaailmsete väljakutsetega tegelemiseks. Energia- ja ressursitõhususe parandamise olulised eeltingimused on aktiivne tööstuspoliitika ja innovatsioon. Teadus- ja arendustegevus peaksid rohkem keskenduma energia- ja ressursitõhusate tehnoloogiliste ja organisatsiooniliste lahenduste leidmisele. Lisaks peavad ettevõtted oma töötajate ja esindajatega parandama energia- ja ressursitõhusust, et edendada toote- ja protsessiinnovatsiooni.

Alljärgnevalt on esitatud ülevaade peamistest energiamahukatest tööstusharudest.

⁽³⁾ SEK(2011) 779 lõplik.

⁽⁴⁾ Energiasäästuse kava 2011, KOM(2011) 109 lõplik; mõjuhindamise uuring, *ibid*, punkt 3. ELT C 218, 23.7.2011, lk 38; ELT C 318, 29.10.2011, lk 76.

3.1 Keemiatööstus ja naftakeemiatööstus

3.1.1 Keemiatööstuses töötab 1 205 000 töötajat 29 000 ettevõtte kohta ja tööstuse toodangu väärtus on 449 miljardit eurot (2009, Eurostat) ning käive on peaaegu kaks korda suurem, moodustades 1,15 % ELi SKP-st. Ainult 8 % naftast kasutatakse keemiatööstuses kütteinena, suur osa läheb töötlemisse. Töötleva tööstuse osa tööstussektori energiatarbimisest on 18 %.

3.1.2 Keemiatööstus konverteerib tooraine teiste tööstuste ja tarbijate jaoks vajalikeks toodeteks. Põhitoorained jagunevad orgaanilisteks ja anorgaanilisteks. Anorgaanilised toorained on nt õhk, vesi ja mineraalid. Fossiilkütused ja biomass kuuluvad orgaanilise tooraine kategooriasse.

3.1.3 Umbes 85 % keemiatoodetest toodetakse umbes kahekümnest lihtsast, niinimetatud baaskemikaalist. Baaskemikaalid saadakse omakorda ligikaudu kümnest toorainest ja töödeldakse seejärel ümber umbes 300 vahetooteks. Baaskemikaalid ja vahetooted on klassifitseeritud mahtlastikemikaalidena (*bulk chemicals*). Vahetoodetest saadakse umbes 30 000 tarbetoodet. Need keemiatooted moodustavad 12 % auto maksumusest (istmepolster, voolikud ja rihmad, turvapadi), 10 % elukoha hinnast (isoleertorud ja elektrisüsteem), 10 % keskmise perekonna kasutatavatest igapäevakaupadest (toidukaupad, rõivad, jalatsid, isiklikud hooldus- ja hügieenitooted).

3.1.4 Süsi, nafta ja maagaas on põhilised toorained enamiku mahtlastikemikaalide tootmiseks. Igas etapis lisandub väärtus: toornaftal on suhteline väärtus 1, kütteinel 2, tüüpilisel naftakeemiasaadusel 10, tüüpilisel tarbekaubal 50.

3.1.5 Fossiilkütused on samuti äärmiselt olulised energiaallikad, milles esikohal on nafta (u 40 %), seejärel süsi (u 26 %) ja maagaas (u 21 %).

3.1.6 Keemiatööstuses kasutatakse väga palju energiat. Umbes 8 % toornafta kogunõudlusest kasutatakse toorainena, ülejäänud osast toodetakse kütust peamiselt transpordi jaoks.

3.2 Värviliste metallide tööstus

3.2.1 Värviliste metallide tööstus on väga laiahaardeline ning hõlmab mitmesuguste materjalide, nagu alumiiniumi, plii, tsingi, vase, magneesiumi, nikli, räni ja paljude teiste materjalide tootmist. Kokku annab sektor otseselt tööd umbes 400 000 inimesele (Eurometaux, juuli 2011). Selle suurim ja kõige tähtsam allharu on alumiiniumitööstus. 2010. aastal oli seal töötajaid 240 000 ja selle käive oli 25 miljardit eurot. Boksiiditoodang oli 2,3 miljonit tonni, alumiiniumitoodang 5,9 miljonit tonni, samas (esmase ja ringlussevõetud) alumiiniumi kogutoodang oli kokku 6 miljonit tonni (270 tehist). Euroopa Komisjoni määratud võrdlusetaloniks on 1 514 kg CO₂-ekvivalenti toodetud esmase alumiiniumi tonni kohta.

3.2.2 Mitmed analüüsid on näidanud, et tooraine ja energia on ELi värviliste metallide tööstuse konkurentsivõime kõige

olulisemad tegurid. Olenevalt allsektorist moodustavad energia- ja toorainekulud ligikaudu 50–90 % rafineeritud metallide tootmise kogukuludest. Tooraine hinnad on vahemikus 30–85 % kogukuludest, samas kui energiahind on kogukuludest 2–37 %. Tooraine poolest on ELi metallitootmiseks vanametalli ringlussevõtt sama oluline nagu maakide ja kontsentratsioonide kasutamine.

3.2.3 2005. aastal klassifitseeriti ELi metallitööstuses boksiit, magneesium, räni ja vasekontsentratsioonid impordisõltuvusest kõige enam puudutatud tooraineks (näiteks 50 % maailma koksiekspordist tuleb Hiinast ja 40 % maailma vasekontsentratsiooniekspordist tuleb Tšiinist).

3.2.4 Tööstusharu andmetel esineb varustamise riskid alumiiniumijääkide, vasejääkide, toorvase ning tsingi- ja plii kontsentratsiooni suhtes, sama kehtib alumiiniumi- ja vasejääkide, vasekontsentratsiooni ja toorvase suhtes ka pikas perspektiivis.

3.2.5 Värviliste metallide tööstus on tööstusharu, mis vajab palju elektrienergiat, seda eriti alumiiniumi-, plii- ja tsingitootjate jaoks, kes on suured elektrienergia tarbijad.

3.2.6 Märkimisväärse osa ELi värviliste metallide tarbimisest katab import. Kui olukorda ei suudeta parandada, suureneb see osakaal järsult, samas kui Euroopa tootjad selles sektoris lõpetavad tegevuse. Sellega kaasneks süsinikdioksiidi leke.

3.3 Raua- ja terasetööstus

3.3.1 Euroopa raua- ja terasetööstuses töötab 360 000 inimest ja selle käive oli 2010. aastal 190 miljardit eurot. Kogu energiatarbimise osa ulatub 3 700 gigadžaulini (GJ), mis moodustab ligi 25 % tööstusliku tootmise energiatarbimisest – CO₂-heide kokku on ligikaudu 350 miljonit tonni, mis moodustab 4 % ELi koguheitest.

3.3.2 Terase tootmiseks on põhiliselt kaks meetodit. Esimest nimetatakse integreeritud protsessiks ja see põhineb rauamaagist raua tootmisel, ent ka selle meetodi puhul kasutatakse keskmiselt 14 % ulatuses vanarauda. Teine on niinimetatud ringlussevõtu meetod ja see kasutab põhilise toorainena vanarauda, mida sulatatakse elektrikaarhjudes.

3.3.3 Mõlemal juhul seondub energiatarbimine kütusega (põhiliselt kivisüsi ja koks) ja elektrienergiaga. Ringlussevõtu puhul on energiatarbimine palju väiksem (umbes 80 %). Integreeritud protsessis kasutatakse koksiahjusid, paagutusseadmeid, kõrgahjusid ja hapnikkonverteereid.

3.3.4 Hinnanguliselt ulatub integreeritud protsessis tegelik energiatarbimine 17–23 GJ-ni kuumvaltsitud toote tonni kohta [1][SET_Plan_Workshop_2010]. Euroopa tasandil loetakse väiksemat arvu integreeritud tehase puhul heaks võrdlusväärtuseks, samas kui väärtust 21 GJ/t loetakse keskmiseks väärtuseks kogu EL 27-s.

3.3.5 Euroopa tööstuses registreeritud energiatarbimise selge vähenemine (umbes 50 %) viimase 40 aastaga tuleneb osaliselt sellest, et integreeritud protsessi asemel kasutatakse suuremal määral ringlussevõtu meetodit (osakaal on tõusnud 20 %-lt 1970ndail 40 %-le praegu).

3.3.6 Ringlussevõtule ülemineku väljavaade on siiski piiratud vanametalli kättesaadavuse ja kvaliteedi tõttu. Euroopas tekib umbes 80 % integreeritud protsessiga seotud CO₂-heitest heitgaasidest. Neid heitgaase kasutatakse suurel määral ära samas tööstuses, et toota umbes 80 % sellele tööstusele vajalikust elektrist [EUROFER_2009a].

3.3.7 2008. aastal ulatus tooterase toodang ELis 198 miljoni tonnini, mis on 14,9 % kogu maailma toodangust (1 327 miljoni tonni) [WorldSteel_2009]. Kümme aastat varem oli veidi väiksema toodanguga (191 miljoni tonni) nende samade Euroopa riikide osa maailma toodangust 24,6 %.

3.4 Keraamikatööstus

3.4.1 Keraamikatööstus annab otseselt tööd 300 000 inimesele ning hõlmab väga erinevaid tooteid, näiteks tellised ja katused, keraamilised torud, sein- ja põrandaplaadid, sanitaartehnikatooted, laua- ja dekoratiivnõud, abrasiivid, tulekindlad tooted ja tehnilised keraamikatooted ⁽⁵⁾.

3.4.2 Need sektorid hõlmavad ehitusrakendusi, kõrge temperatuuriga protsesse, autotööstust, energeetikat, keskkonda, tarbijakaupu, kaevandamist, laevaehitust, kaitsevaldkonda, lennundust, meditsiiniseadmeid ja palju muud. Keraamikasektoreid iseloomustab nende sõltuvus nii kodumaistest kui ka imporditud toorainetest.

3.4.3 Euroopa keraamikatööstus koosneb suurel määral väikestest ja keskmise suurusega ettevõtetest, mis moodustavad umbes 10 % Euroopa heitkogustega kauplemise süsteemi kuuluvatest käitistest, ent tekitavad vähem kui 1 % heitkogustest.

3.5 Tsement

3.5.1 Euroopa tsemenditööstus pakkus 2010. aastal otseselt tööd 48 000 töötajale, toodang oli 250 miljoni tonni, käive 95 miljardit eurot. Energiatarbimise võrdlusetalon on 110 kWh/tonn – CO₂-koguheidet oli 3 % ELi koguheitest.

3.5.2 Tsement on põhimaterjal ehitussektoris, samuti tsiviil-ehituses ja hüdrotehnikas. Tsemenditööstuse tootmisvõimsus on otseselt seotud ehitussektori üldise seisuga ning on tihedalt seotud üldise majandusliku olukorraga.

3.5.3 Euroopa Liidus toodetakse tsementi peamiselt kaas- aegse kuivmeetodi abil. Kuivmeetod vajab 50 % vähem energiat kui klinkri põletamine põletusahjus märgmeetodi abil.

3.5.4 2009. aastal toodeti 27 ELi liikmesriigis kokku umbes 250 miljoni tonni tsementi, mis moodustab 8,6 % maailma tsemenditoodangust, mis on kokku u 3 miljardit tonni ⁽⁶⁾. Maailmas koondub tootmine enamasti Aasiasse (75 %) ja Hiina üksi toodab juba ligi pool kogu maailma tsemendist (54,2 %). See arv näitab, et väga suur osakaal tsemendist toodetakse riikides, kes ei rakenda Kyoto protokollit.

3.5.5 Euroopa tsemenditööstust iseloomustab suur kapitalimahukus (150 miljoni eurot miljoni tonni tootmisvõimsuse kohta) ning kõrge energiatarbimise tase (60–130 kg ühe tonni nafta või naftaekvivalendi kohta ning täiendavalt 90–130 kWh elektrit tonni kohta).

3.5.6 Veel üks Euroopa tsemenditööstuse oluline tunnus on piirkondlike tsemenditurgude asumine alla 200 miili raadiuses.

3.5.7 Tsemenditööstus on üks peamised CO₂-heite tekitajaid. Selle tekitatud süsinikdioksiidheited moodustavad umbes 5 % kogu inimtegevuse tekitatud heitest ⁽⁷⁾. Põhilised CO₂-heite allikad tsemenditööstuses on tooraine dekarboniseerimisprotsess ja kütuste põlemine.

3.5.8 Hinnatakse, et ligi 50 % tsemenditehase koguheitest tekib dekarboniseerimisest ja 40 % kütuste põlemisest. Nende kahe protsessi tekitatud CO₂-heiteid nimetatakse otseheitteks. Kaudsete heidete (u 10 % tsemenditehaste heitkogustest) allikate hulka kuuluvad transport ja elektritootmine tsemenditehastes kasutamiseks ⁽⁸⁾.

3.5.9 Tsemendi tootmise sektori areng ELis sõltub suurel määral ELi poliitikast ja otsustest CO₂ ja teiste saasteainete heite kohta.

3.5.10 Tsemendisektoris puudutab Euroopa heitkogustega kauplemise süsteem tsemendi tootmist (klinker) pöördahjudes tootmisvõimsusega üle 500 tonni päevas. Viimaste aastate andmed ⁽⁹⁾ näitavad tsemendisektoris oodatust madalamaid heitkoguseid. CO₂ saastekvootide kõrged hinnad võivad osutada suuremas koguses tsemendi tootmisega võrreldes atraktiivsemaks. Heitkogustega kauplemise süsteemi ülesehitus võib tootmist piirata. Seetõttu peaks saastekvootide eraldamisele eelnema analüüs, et seada jätkusuutlikud eesmärgid, vältida turumootusi ning motiveerida ettevõtjaid üheaegselt suurendama energiatõhusust ja vähendama CO₂ heitkoguseid.

⁽⁶⁾ Teabearuanne „Euroopa tsemenditööstuse areng“, CCMI/040, CESE 1041/2007.

Cembureau, Evolution and Energy Trends – Cembureau koduleht, mai 2011.

⁽⁷⁾ „Carbon dioxide emissions from the global cement industry“, Ernst Worrell, Lynn Price, Nathan Martin, Chris Hendriks, Leticia Ozawa Meida. Annual Review of Energy and the Environment, e), November 2001, Vol. 26, lk 303–329.

⁽⁸⁾ Vanderborcht B., Brodmann U., 2001. „The Cement CO₂ Protocol: CO₂ Emissions Monitoring and Reporting Protocol for the Cement Industry.“ Guide to the Protocol, version 1.6 – www.wbcsdcement.org.

⁽⁹⁾ Väljaandes Euronews 2006. aasta mais avaldatud raport.

⁽⁵⁾ ELT C 317, 23.12.2009, lk 7.

3.6 Klaasitööstus

3.6.1 Euroopa klaasitööstus annab otseselt tööd 200 000 inimesele; 1 300 tootja ja töötaja toodang oli 2010. aastal 34 miljonit tonni (30 % maailma kogutoodangust). Ühe tonni klaasi ringlussevõtt hoiab ära CO₂-heide 670 kg ulatuses. Aastane CO₂-heide ulatub umbes 25 miljoni tonnini.

3.6.2 Klaas koosneb peamiselt klaasistuvast materjalist, nagu räni (kvaliteetliiv), leelised räni oleku muutmiseks tahkest vedelaks, peamiselt sooda ja potas, stabilisaatorid klaasi pinna korrodeerumise vähendamiseks (kaltsiumoksiid, magneesium ja alumiiniumoksiid), mõned rafineerimisained ja väikeses koguses teisi lisandeid eri klaasiliikidele mitmesuguste omaduste andmiseks.

3.6.3 Kõige levinum klaasi liigitamine toimub keemilise koostise järgi, mille alusel on neli klaasi põhikategooriat – sooda-lubi-liivklaas, pliiikristall ja kristall, boorsilikaatklaas ja eriklaasid.

3.6.4 ELi klaasitööstuse allsektoritest on suurim klaaspakendisektor, mis moodustab kogu klaasitoodangust üle 60 %. Selle sektori tooted on klaasnõud (pudelid ja purgid). Klaasi anumate jaoks toodetakse kõikides ELi liikmesriikides, v.a Iirimaa ja Luksemburgis. Maailmas on suurim klaaspakenditootja EL, kus on umbes 140 klaasivabrikut.

3.6.5 Lehtklaas, mis moodustab umbes 22 % kogu klaasitoodangust, on ELi klaasitööstuse suuruselt teine sektor. See hõlmab valuklaasi ja valtsklaasi tootmist. ELis tegutseb viis valuklaasitootjat ja viis valtsklaasitootjat. 2008. aastal ulatus lehtklaasisektorist tekkinud CO₂-heide kokku 7 miljoni tonnini, millest umbes 6,5 miljonit tuleb valuklaasi tootmisest ja umbes 0,5 miljonit tonni valtsklaasi tootmisest (allikas: Euroopa Liidu tehingulogi CITL).

3.6.6 Klaasfilamentkiudu toodetakse ja tarnitakse mitmel kujul – klaaskiust heide, klaaskiust matid, tükeldatud klaaskiud, tekstiilõng, riie, jahvatatud kiud. Selle peamine lõppkasutusala (umbes 75 %) on komposiitmaterjalide, eriti termoreaktiivsete vaikude, aga ka termoplastide tugevdus. Komposiitmaterjalide peamised turud on ehitus, autotööstus ja transpordisektor (50 %) ning elektri- ja elektroonikatööstus.

3.6.7 Mõned andmed CO₂-jalajälje kohta:

— keskmine toodang – 870 000 tonni klaasfilamentkiust tooteid aastas;

— keskmine CO₂-otseheide – 640 000 tonni;

— keskmine CO₂/tonn: 735 kg CO₂ / tonni klaasfilamentkiust toodete kohta.

3.6.8 Eriklaasisektor moodustab klaasitööstuse toodangust umbes 6 % ja on suuruselt neljas sektor. Põhitoodete hulka kuuluvad klaas televiisorite ja monitoride jaoks, valgustiklaas (torud ja pirnid), optiline klaas, laboriklaas ja tehniline klaas,

boorsilikaatklaas ja keraamiline klaas (kööginõud ja kõrgtemperatuuri majapidamisseadmed) ning elektroonikatööstuse klaas (vedelkristallkuvarid (LCD)).

3.6.9 Majapidamisklaasisektor on üks klaasitööstuse väiksemaid sektoreid ja moodustab kogutoodangust umbes 4 %. See sektor hõlmab lauanõude, kööginõude ja iluasjade, sh joogiklaaside, tasside, kausside, taldrikute, kööginõude, vaaside ja kaunistuste tootmist.

4. Üldülevaade CO₂-heidest 2010. aastal Euroopas

4.1 Euroopa heitkogustega kauplemise süsteem seab piirangu umbes 12 600 rajatise, sealhulgas elektrijaamade, tehaste ja naftarafineerimistehaste heitkogustele. Süsteem katab umbes 40 % ELi kasvuhoonegaaside koguheitest. Analüütikud hindavad tööstustoodangu kohta olemasolevate andmete põhjal, et 2010. aastal suurenas heide 3,2 % võrreldes 2009. aastal registreeritud umbes 11,3 %-lise langusega (Barclays Capital, Nomisma Energia, IdeaCarbon).

4.2 Euroopa Keskkonnaameti andmetel oli ELi kasvuhoonegaaside koguheite maht 2009. aastal umbes 4,6 miljardit tonni. Kui see oleks suurenenud mullu registreeritud tööstusliku süsinikdioksiidiheite muutusega samas rütmis, tähendaks see, et EL oleks oma 2020. aasta eesmärgi (4,5 miljardit tonni kasvuhoonegaase) ületanud umbes 300 miljoni tonni võrra. Kliimaküsimustes vastutavate ELi ametnike sõnul jääb EL sellest sihttasemest alla, kui täidab oma taastuvenergia ja tõhususe eesmärgid.

4.3 CO₂

ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kuuluv heide suurenes 2010. aastal ühes energianõudluse ja kogu tööstussektori tootmise suurenemisega, mis suurendas ettevõtjate poolt fossiilkütuste kasutamist elektri ja energia tootmiseks (Sikorski).

Gaasi kallinemine sundis soojuselektrijaamu kasutama rohkem sütt, mis eraldab rohkem süsinikdioksiidi.

5. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee märkused

5.1 Väärtusahel sõltub tooraine saadavusest ja kvaliteedist ning Euroopa põhitööstused tarnivad esmaklassilist toorainet. Euroopa töötleva tööstuse eeliseks on kõrge kvaliteet ja pidev uuendustegevus tänu teadustegevusele. Näiteks terasetööstuses sõltub 70 % kvaliteedist valutiibist. Seda kvaliteeti tuleb hoida ja võimaluse korral kindlustada.

5.2 Ilma tugeva, konkurentsivõimelise ja uuendusliku tööstuseta ei suuda Euroopa saavutada ühtegi jätkusuutlikku eesmärki, sealhulgas komisjoni seatud eesmärgi CO₂-heide alal.

5.3 ELi heitkogustega kauplemise süsteem on piiramise ja kauplemise süsteem ning see viidi sisse olulise vahendina, et saavutada ELi eesmärki vähendada kasvuhoonegaaside heidet aastaks 2020 vähemalt 20 % võrreldes 1990. aasta tasemega ja 30 % juhul, kui jõutakse rahvusvahelisele kokkuleppele. Süsteem katab umbes 12 500 rajatist energeetika- ja tööstussektoris, mis koos moodustavad peaaegu pool ELi CO₂-heidest ja 40 % kasvuhoonegaaside koguheitest.

5.4 ELi heitkogustega kauplemise süsteem toimib tänaseks kolmekümnes riigis (27 ELi liikmesriiki, lisaks Island, Liechtenstein ja Norra). Võrreldes teiste sektoritega, mida süsteem ei hõlma, näiteks transport, on ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kuuluvatel käitistel õnnestunud kasvuhoonegaase märkimisväärselt vähendada. Energiamahukaid tööstusharusid kannustab energiakulude pideva suurenemise tõttu siiski alati vajadus energiatarbimist parandada. Põhjalik analüüs, mis käsitleb heitkoguste vähendamist tänu ELi heitkogustega kauplemise süsteemile, oleks väga teretulnud.

6. Sotsiaal- ja keskkonnapoliitika

6.1 Euroopa tööstussüsteemi, töötajaid ja huve, keskkonda, rahvatervist ja tarbijaid saab kaitsta ainult siis, kui ükski nendest huvidest ei kaalu teisi üles ja kui leitakse parim tasakaal keskkonna-, sotsiaal- ja majanduspoliitika vahel.

6.2 Komitee toetab keskkonna ja ühiskonna jätkusuutlikkuse eesmärki ning määrab kindlaks mõned prioriteetsed sekkumisvaldkonnad, mis nõuavad integreeritud tegevust asjaomase teema terviknägemust silmas pidades.

6.3 Eelkõige on vaja tõhusaid toetusprogramme, et koolituse kaudu toetada erialast arengut, mis on suunatud tehnoloogiliste väljakutsetega toime tulemiseks sobivate oskuste kujundamisele ning energiatarbimise alal rohkem ja paremate tulemuste saavutamisele. Energiamahukaid tööstusharusid iseloomustavad pidevad tootmisprotsessid ning suur vastutus, mistõttu ei tõmba need valdkonnad ligi noori. Vaja on eristiimuleid kutseprogrammide toetamiseks (sh stipendiumid), et säilitada Euroopas oskused selles valdkonnas.

6.4 Tuleb ette näha stiimulid tehnikute ja spetsialistide liikuvuse soodustamiseks, et levitada teadmisi ja häid tavasid riikide tasandil ja piiriülesest.

6.5 Erilist tähelepanu tuleks pöörata üleminekuperioodidele, tagades piisava abi töötajatele, keda puudutavad ümberstruktureerimisprotsessid, mis tulenevad vajalikest muutustest, mille abil viia tootmine uute vajadustega vastavusse. Avaliku sektori investeeringud peaksid seda protsessi toetama.

6.6 Tõelise pühendumisega tööstuslikele muutustele energiamaahukates tööstusharudes peavad kaasnema ühiskonnale ja töötajatele avalduva mõju asjakohased hindamised, et vältida negatiivseid sotsiaalseid tagajärgi ja valmistada uute tootmisviiside kasutuselevõtuks.

6.7 Äärmiselt tähtis on arendada kodanike teadmisi, arusaamist ja teadlikkust kasust, mida võib saada väga energiatarbimise tõhususest. Selleks tuleb lisaks toodete märgistamise tõhusamale märkida tooteetikettidele ka tootmisel kasutatud energiatarbimise protsessid. See tähendab topeltmärgistamist, kus lisaks toote märgistamisele märgitakse ka andmed tootmisrajatise kohta, mis on panustanud üldise tõhususe kõrge taseme säilitamisse.

6.8 Energiamaahukad tööstusharud vajavad rohkem toetust teadustegevuseks ja innovatsiooniks. ELi praeguses rahastamissüsteemis tuleks rakendada sihtotstarbelisi vahendeid (näiteks nagu jätkusuutlikku tööstust toetav avaliku ja erasektori partnerlus SPIRE), millega anda tööstusprojektidele rohkem võimalusi. Tehnoloogiaplatvormid on kõvasti tööd teinud, et kujundada soodsam keskkond, kus tööstusharud saavad paremini kasutada ELi raamprogramme. Samuti tuleb rõhutada teadus- ja tehnoloogiaorganisatsioonide rolli, sest neil on innovatsiooniahelas äärmiselt tähtis osa, viies idee edasi tööstuslikku rakendusse.

7. Rahvusvaheline mõõde

7.1 USA, Jaapan, Venemaa, Brasiilia, India ja eriti Hiina (suurim heitkoguste tekitaja, 22 % koguhulgast) peaksid võtma oma vastutuse. Need riigid koos Euroopaga toodavad üle 70 % CO₂-heitest (2007). Selleks, et toime tulla probleemidega, mis tulenevad inimtegevusest tingitud temperatuuri tõusust, on tingimata vaja kokkulepet, mis kaitseb kliimat ja meie planeedi heaolu.

7.2 Komitee on mitmel korral avaldanud toetust just sellisele ELi poliitikale, soovitudes teha kõik võimaliku, et saavutada õiglane rahvusvaheline kokkulepe, milles oleks jagatud vastutus ja kulud ning võetakse arvesse kõiki tegureid, mitte ainult fakte ja arve.

7.3 Kliimamuutuste valdkonna meetmed saavad olla edukad vaid siis, kui järgmisel, Durbanis toimuval konverentsil suudetakse seada uued, Kyoto protokolliga järgsed eesmärgid maailmas suurimaid heitkoguseid tekitavatele riikidele. Euroopa on valmis täitma ka kaugemaleulatuvaid eesmärke, kui saavutatakse ülemaailmne kokkulepe. Komitee toetab seda tingimusel, et Euroopa ettevõtjate ja töötajate jätkusuutlikkuse huvides väljendatud kaalutlused lisatakse kokkuleppesse ja et neid järgitakse.

Brüssel, 8. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

476. ISTUNGJÄRK 7. JA 8. DETSEMBRIL 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Majanduspoliitika koordineerimiseks kavandatud esimese Euroopa poolaasta lõpetamine: juhised liikmesriikide poliitika kujundamiseks ajavahemikul 2011–2012” ”

KOM(2011) 400 lõplik

(2012/C 43/02)

Pearaportöör: **Michael SMYTH**

7. juunil 2011 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Majanduspoliitika koordineerimiseks kavandatud esimese Euroopa poolaasta lõpetamine: juhised liikmesriikide poliitika kujundamiseks ajavahemikul 2011–2012” ”

KOM(2011) 400 lõplik.

Komitee juhatus tegi 14. juunil 2011. aastal käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks Euroopa 2020. aasta strateegia juhtkomiteele.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (8. detsembri istungil) pearaportööriks Michael SMYTHI ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 136, vastuhääli ei olnud, erapooletuks jäi 6.

1. Järeldused

1.1 Euroopa Liit ja tema rahvastik on haaratud oma ajaloo kõige tõsisemasse majanduslikku, sotsiaalsesse ja poliitilisse kriisi, millel on ränk mõju liikmesriikidele ja nende rahvastikule, ohustades selliseid peamisi saavutusi nagu ühisraha, stabiilsuspakt ja siseturg. Varasemate finantskriiside korral aitas Euroopa juhtide kiire ja otsustav tegutsemine ära hoida pikaajalise majanduslanguse. Nüüd on Euroopa taas silmitsi samavõrd tõsiste raskustega ja jälle on vaja väga tugevat, kooskõlastatud poliitilist seisukohta. Mitte ükski liikmesriik ei tule kriisiga omapäi toime – tuleb teha karm poliitiline valik: Euroopa integreerumist tuleb kriisist ülesaamiseks tugevdada, vastasel korral nõrgendab kriis märkimisväärselt Euroopa integratsiooni ja seab selle ohtu.

1.2 Viivitamatult tuleb võtta meetmeid, et vähendada võlga, tugevdada riikide rahandust ning suurendada inimeste ja ettevõtete usaldust. Poliitikakujundajad peaksid aga tänasest kriisist kaugemale vaatama. Ei tohiks keskenduda üksnes lühiajalistele ja keskpika perspektiiviga meetmetele. Terav vajadus on pikaajaliste reformide järele. Tegutsemisel või tegemata jätmisel on lühiajaline, ehk isegi kohene mõju liikmesriikide laenukuludele.

1.3 Sellest tulenevalt arvab komitee, et Euroopa 2020. aasta strateegia on olulisem kui kunagi varem, pakkudes ulatuslikku reformikava eesmärgiga tagada jätkusuutlik majanduskasv ja muuta EL tulevikus vastupidavamaks.

1.4 Vaja on head tasakaalu strateegia kõigi elementide vahel, täpsemalt selle majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnaaspekti vahel. Kolm prioriteetset valdkonda – arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv – on omavahel seotud ja üksteist võimendavad. Samaväärset tähelepanu tuleb osutada majanduskasvule, ettevõtlusele, VKEdele, konkurentsivõimele, innovatsioonile, säästvusele ja keskkonnale, sotsiaalsele, töökohtade loomisele ja hariduse toetamisele.

1.5 Liikmesriikide tõsise majandusolukorra ja pingelise eelarve kontekstis on strateegia asjakohane rakendamine raskesti ülesandeks kui kunagi varem.

1.6 Komiteele valmistab tõsist muret asjaolu, et liikmesriikide riiklikes reformikavades sätestatud kohustused on ebapiisavad enamuse strateegias püstitatud eesmärkide saavutamiseks (hariduse, tööhõive, teadus- ja arendustegevuse, vaesuse vähendamise, heitkoguste vähendamise – energiatõhususe – taastuvenergia valdkonnas), millele osutati ka iga-aastases majanduskasvu analüüsis⁽¹⁾.

1.7 Liikmesriigid peavad suurendama jõupingutusi ja viima läbi ambitsioonikamad riiklikud kohandused, et säiliks võimalus saavutada eesmärgid 2020. aastaks, pöörates peatähelepanu majanduskasvu ergutavatele meetmetele (haridus, innovatsioon, energia, transpordiühendused jne). Kohustuste asjakohane rakendamine on kõige tähtsam.

1.8 Komitee on seisukohal, et organiseeritud kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartnerite osalemine reformide elluviimisel ja majanduskasvu strateegias on edu pant, ning innustab riikide valitsusi ja ELi jõudma konkreetsetele tulemustele. Seepärast jätkab komitee Euroopa 2020. aasta strateegia raames ühist tööd riiklike majandus- ja sotsiaalnõukogude ning muude partnerorganisatsioonide võrgustikuga. Ühelt poolt aitab see suurendada liikmesriikide teadlikkust ja teiselt poolt tagatakse, et ka ELi tasandi poliitikud teavad, milline on kohapealne majandus- ja sotsiaolukord.

2. Taust

2.1 Esimene Euroopa poolaasta ehk uus juhtimismeetod, mille eesmärk on parandada majanduspoliitika koordineerimist ELi ja liikmesriikide vahel, algas 2011. aasta jaanuaris, kui komisjon tutvustas iga-aastast majanduskasvu analüüsi,⁽²⁾ mis kiideti heaks ja sai oma lõpliku kuju kevadisel Euroopa Ülemkogul⁽³⁾.

⁽¹⁾ 2012. aasta majanduskasvu analüüs, KOM(2011) 815, 23.11.2011.

⁽²⁾ „Iga-aastane majanduskasvu analüüs 2011: Euroopa Liit võtab igakülgsed kriisimeetmeid” – KOM(2011) 11, 12.1.2011, sealhulgas ühise tööhõivearuande kavand.

⁽³⁾ Euroopa Ülemkogu järeldused, 24.–25. märts 2011, EUCO 10/1/11 REV 1.

2.2 Seda arvesse võttes esitasid liikmesriigid 2011. aasta aprilli lõpus oma riigi rahanduse stabiilsus- või lähenemisprogrammi ja riikliku reformikava, milles esitati põhilised poliitilised meetmed, mille abil saavutada ELi 2020. aasta strateegia eesmärgid. Lisaks sellele võttis enamik laiendatud euroala pakti liikmeid pakti raames konkreetseid kohustusi⁽⁴⁾.

2.3 Pärast programme ja võetud kohustuste hindamist koostas komisjon igale riigile tema iseärasusi arvestava soovitus, samuti koostati soovitus euroala kohta⁽⁵⁾. Neis keskenduti liikmesriikidelt täiendavaid meetmeid nõudvatele valdkondadele, et kiirendada struktuurireforme. Juunis kinnitas need Euroopa Ülemkogu,⁽⁶⁾ millega lõppes esimene Euroopa poolaasta ja algas nn liikmesriigi poolaasta.

2.4 Käesoleva dokumendi aluseks on komisjoni teatis „Majanduspoliitika koordineerimiseks kavandatud esimese Euroopa poolaasta lõpetamine: juhised liikmesriikide poliitika kujundamiseks ajavahemikul 2011–2012”,⁽⁷⁾ mis avaldati 2011. aasta juunis. Kavas on pöörata tähelepanu järgmistele olulistele teemadele:

— strateegiaga seotud juhtimise tõhustamine,

— strateegiast teavitamise parandamine ja

— konkreetse rakendamise parandamine liikmesriikides.

2.5 See oleks osa uuest terviklikust aruandest,⁽⁸⁾ mida tutvustatakse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning riiklike majandus- ja sotsiaalnõukogude ja teiste partnerorganisatsioonide loodud interaktiivse võrgustiku abil.

2.6 Euroopa 2020. aasta strateegiaga hõlmatud konkreetseid poliitikavaldkondi käsitleti süvitsi varasemas arvamuses teemal

⁽⁴⁾ I lisa, Euroopa Ülemkogu järeldused, 24.–25. märts 2011, EUCO 10/1/11 REV 1.

⁽⁵⁾ Osade liikmesriikide puhul, kes saavad abi euroala liikmesriikidelt ja IMFilt, soovitas komisjon rakendada üksnes vastastikuse mõistmise memorandumit ja selle asjakohaseid lisasid, milles sätestatakse majanduspoliitilised tingimused, mille alusel rahalist abi eraldatakse. Rahaline abi peab olema kooskõlas Euroopa 2020. aasta strateegia alal saavutatuga.

⁽⁶⁾ 23.–24. juuni 2011 Euroopa Ülemkogu järeldused, EUCO 23/11.

⁽⁷⁾ „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Majanduspoliitika koordineerimiseks kavandatud esimese Euroopa poolaasta lõpetamine: juhised liikmesriikide poliitika kujundamiseks ajavahemikul 2011–2012”” KOM(2011) 400 lõplik.

⁽⁸⁾ Komitee esitas esimese tervikliku aruande „Lissaboni strateegia pärast 2010. aastat” eesmärgiga koostada uus Euroopa strateegia 2010. aasta järgse perioodi kohta. Arvamuse valmistas ette komitee Lissaboni strateegia seireüksus ning see sisaldas riiklike majandus- ja sotsiaalnõukogude ja teiste partnerorganisatsioonide panust ja komitee arvamust 2010. aasta järgse Lissaboni strateegia kohta (raportöör: Wolfgang Greif).

„Iga-aastane majanduskasvu analüüs: Euroopa Liit võtab igakülgeid kriisimeetmeid”⁽⁹⁾. Tõepoolest koostas komitee pärast 2011. aasta majanduskasvu analüüsi teemaliste konsultatsioonide toimumist arvamuse, milles avaldatakse täielikku toetust Euroopa 2020. aasta strateegiale ja Euroopa poolaastale ning innustatakse komisjoni seisma hea Euroopa integratsiooni eest. Siiski märkis komitee kahetsusega, et esimeses iga-aastases majanduskasvu analüüsis ei kasutata võimalust esitada ettepanekuid meetmete kohta, mille abil saavutada arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv. Kuna majandus- ja sotsiaalingimised on järsult halvenenud, tuleb neid ettepanekuid hakata ellu viima.

2.7 Arvamuses toodi ära ka mitmed konkreetsed ettepanekud komisjoni esitatud kümne punkti kohta: eelarve kindlakäeline konsolideerimine, makromajandusliku tasakaalustamistuse parandamine, finantssektori stabiilsuse tagamine, töötamise atraktiivsuse suurendamine, pensionisüsteemi reformimine, töötute toomine tööturule, õige tasakaalu leidmine turvalisuse ja paindlikkuse vahel, ühtse turu võimaluste kasutuselevõtmine, erakapitali kaasamine majanduskasvu rahastamiseks ja energia kulutõhus kättesaadavus.

2.8 Tulenevalt komisjoni avaldatud 2012. aasta majanduskasvu analüüsist⁽¹⁰⁾ kavatseb komitee 2012. aasta märtsis toimuvat ülemkogu tippkohtumist silmas pidades esitada arvamuse, mis keskendub Euroopa 2020. aasta strateegia eduaruandele.

3. Juhtimine

3.1 Euroopa 2020. aasta strateegia peaks olema protsess kõigile ja kõigi osalusel, mitte jääma üksnes poliitikute, seadusandjate ja eksperdirühmade pärusmaaks.

— Oodatud on kõigi ühiskonnarühmade panus, kasutamaks ära kohapealseid eriteadmisi, et määratleda parim võimalik viis praeguste väljakutsetega toimetulekuks ja uurida loomingu- lisi lahendusi. Üheks võimalikuks ideeks on sotsiaalne ettevõtetus, millel on positiivne majanduslik ja sotsiaalne mõju.

— Strateegia asjakohane rakendamine liikmesriikides sõltub suuresti kõigi asjaomaste sidusrühmade pühendumusest ja vastutuse võtmisest. Seepärast on ühisvastutus strateegia eest otsustava tähtsusega ja nõuab reformidesse dünaamika lisamiseks täielikku partnerlust.

3.2 Komitee on veendunud, et tuleks suurendada organiseeritud kodanikuühiskonnaga konsulteerimist, selle osalust ja kaasahaaramist nii liikmesriigi kui ka Euroopa tasandil.

3.3 Liikmesriikide organiseeritud kodanikuühiskond tuleks tegusate partneritena kaasata Euroopa 2020. aasta strateegia järelevalvesse ja rakendamisse.

3.4 Euroopa sotsiaalpartnerite ja organiseeritud kodanikuühiskonnaga tuleks konsulteerida iga liikmesriigi riigipõhiste soovitude osas. Sellega seoses on ajastamine äärmiselt oluline, andmaks organiseeritud kodanikuühiskonnale võimaluse osaleda 2011. aasta järgse uue tsükli tulevikuväljavaadete sõnastamise varases etapis. Eelkõige tuleb austada ILO põhikonventsioone, mille liikmesriigid on ratifitseerinud, iseäranis konventsiooni nr 98, millega tagatakse õigus vabadele kollektiivlõbirääkimistele.

3.5 Komitee nõuab riiklike majandus- ja sotsiaalnõukogude ning samalaadsete organisatsioonide erilise rolli ja maine tugevdamist. See ei ole mingil juhul vastuolus liikmesriikide olemasolevate sotsiaalpartneritega konsulteerimise mehhanismidega.

3.6 Tuleb astuda samme, et elavdada arutelu selle üle, kuidas Euroopa 2020. aasta strateegiat liikmesriikides rakendatakse, ja valitsused peaksid välja töötama tõhusamad protsessid, et saada tagasisidet strateegiaga seonduva ulatusliku sotsiaal- ja kodanikudialoogi tulemustest.

3.7 Komitee toetab liikmesriikides regulaarsete konverentside korraldamist Euroopa 2020. aasta strateegia järelevalve teemal, kaasates sellesse kõik sidusrühmad ja kodanikuühiskonna organisatsioonid.

3.8 Komitee soovib algatada liikmesriikides alalisi dialooge riiklike majandus- ja sotsiaalnõukogude või samalaadsete organisatsioonide ning teiste sotsiaalpartnerite ja sidusrühmadega, näiteks VKEd, sotsiaalmajanduses osalejate, eksperdirühmade, ülikoolide ja kõigi nendega, kes edendavad sotsiaalset ühtekuuluvust ja võrdseid võimalusi. Piisavalt tuleb arvestada osades liikmesriikides eksisteerivate kodanikudialoogi kokkulepete ja tavadega.

3.9 Kõrvaldada tuleb struktuurilised tõkked, mis takistavad tõelist dialoogi sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega. See tähendab, et näiteks tuleb vältida praegu juba traditsiooniks saanud väga lühikesi tähtaegu riiklike reformikavade koostamisel.

3.10 Juhtimine Euroopa tasandil – tugevama Euroopa mõõtme lisaväärtus

3.10.1 On saanud selgeks, et riiklikust poliitikast üksi ei piisa ja tuleb tugevdada poliitilist koostööd Euroopa tasandil. Liikmesriikide asümmeetriline või isoleeritud makromajandus-, tööstus- või sotsiaalpoliitika võib õhnestada majandus- ja rahaliitu ning ühtset turgu ja selle mõju ülekandumine võib kahjustada teisi liikmesriike.

3.10.2 Komitee pooldab dialoogi riiklike majandus- ja sotsiaalnõukogude, kodanikuühiskonna organisatsioonide ning komisjoni esindajate vahel liikmesriikide konkreetse olukorra üle. Samuti tuleks riiklikud majandus- ja sotsiaalnõukogud aktiivsemalt kaasata komisjoni iga-aastasess konsulteerimisprotsessi. Komitee pooldab sellist käsitlust, mis on kooskõlas

⁽⁹⁾ EMSK arvamus iga-aastase majanduskasvu analüüsi kohta, ELT C 132, 3.5.2011, lk 26–38.

⁽¹⁰⁾ 2012. aasta majanduskasvu analüüs, KOM(2011) 815.

Euroopa Parlamendis vastuvõetud lähenemisega, tuues kaasa tihedama koostöö liikmesriikide parlamentidega. Samuti toetatakse Regioonide Komitee nägemust Euroopa kohalikest ja piirkondlikest omavalitsustest.

3.10.3 Euroopa Parlamendis on Euroopa poolaasta funktsioneerimist kritiseeritud selle vähese õiguspära, Euroopa Parlamendile omistatud tähtsusetu rolli, riikide parlamentide peaaegu olematu kaasamise ja protsessi läbipaistmatuse pärast. Tehtud on ettepanek parandada Euroopa poolaasta tõhusust regulaarse majandusdialoogi abil poolaasta tulemuste üle. Komitee toetab Euroopa Parlamendi kavatsust luua Euroopa poolaasta küsimustega tegelev allkomitee ja väljendab soovi sellega tihedat koostööd teha.

3.10.4 Komitee soovib samuti jätkata koostööd Regioonide Komiteega, et edendada Euroopa 2020. aasta strateegia omaksvõtmist kodanike hulgas ja selle tõhusat rakendamist.

3.10.5 Komitee on veendunud, et organiseeritud kodanikuühiskond tuleb kutsuda osalema Euroopa 2020. aasta territoriaalsetes paktides ⁽¹¹⁾.

3.11 Kättesaadavad vahendid juhtimise parandamiseks

3.11.1 Komitee arvates tuleb Euroopa 2020. aasta strateegia edu tagamiseks kasutada kõiki kättesaadavaid ELi vahendeid ⁽¹²⁾.

3.11.2 Komitee hoiatab Euroopa poolaasta muutmise eest majandus- ja tööhõivepoliitika üldsuuniste aseaineks liikmesriikides.

3.11.3 Mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2014–2020 peaks toetama Euroopa 2020. aasta eesmärkide saavutamist.

3.11.4 2014.–2020. aasta struktuurifondid tuleb viia täielikku kooskõlla ELi 2020. aasta strateegia prioriteetidega ⁽¹³⁾.

3.11.5 Tõhusust aitaks suurendada ELi ja liikmesriikide tasandi kulutuste parem koordineerimine.

⁽¹¹⁾ Euroopa 2020. aasta strateegia alane territoriaalne pakt on riigi valitsemistasandite (kohalik, piirkondlik ja riiklik) vaheline kokkulepe. Territoriaalsele paktile allakirjutamisega kohustuvad pooled oma poliitilisi tegevuskavasid kooskõlastama ja ühtlustama, et viia oma tegevus ja rahastamisvahendid kooskõlla Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide ja sihtidega, vt <http://portal.cor.europa.eu/europe2020/news/Pages/TPUsefuldocuments.aspx>.

⁽¹²⁾ Sellised vahendid on määrused, direktiivid, soovituselised, arvamused, standardid ja suunised, ühised eesmärgid, ühisprogrammid, struktuurifondid, ELi välistegevust suunava poliitika ja vahendite kooskõlastamine.

⁽¹³⁾ Vt eelkõige EMSK arvamus teemal „Euroopa Sotsiaalfondi tuleviku pärast 2013. aastat”, ELT C 132/8, 3.5.2011.

3.11.6 Riigi või Euroopa tasandil tehtavad avaliku sektori investeeringud aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu saavutamiseks võivad innustada täiendavate erainvesteeringute tegemist, andes seega jõulise tõuke.

4. Euroopa 2020. aasta strateegiast teavitamine

4.1 Euroopa 2020. aasta strateegia poliitilist nähtavust ja kodanike teadlikkust strateegiast tuleb parandada, eriti seoses tõsiste väljakutsetega, mis meie ühiskonna ees praegu seisavad.

4.2 Teavitamist tuleb parandada igal – ELi, riigi, eriti aga kohalikul – tasandil, sest paljudes liikmesriikides on Euroopa 2020. aasta strateegia ainus uue mõttelise ja poliitilise lisaväärtuse kandja, mis pakub inimestele lootust paremaks tulevikuks. Ikka ja jälle tuleb üle seletada Euroopa 2020. aasta strateegia peamisi sõnumeid: majanduskasv, tööhõive ja sotsiaalne kaasatus.

4.3 Riiklikke reformikavasid tuleb tutvustada ja arutada liikmesriikide parlamentides.

5. Euroopa 2020. aasta strateegia rakendamine

5.1 Komitee innustab komisjoni ja liikmesriike kindlaks tegema, millised on majanduskasvu takistused riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil. Kitsaskohti võib olla mitmeid:

— ühtse turu killustumine,

— VKEd ebaapiisav juurdepääs ühtsele turule,

— vajadus arendada ettevõtlust,

— ettevõtluskeskkonna (sh õiguskeskkonna) nõrkus,

— tööhõivet takistavad asjaolud ja tööjõu ümbersuunamine (tööturu killustumine),

— Euroopa tööstuse vähene konkurentsivõime, mis on tingitud vastastikususe puudumisest maailmakaubanduses ja rahvusvahelistes avalikes hangetes,

— vajadus suurendada tööturul osalemist,

— haridus- ja koolitussüsteemide madal kvaliteet ja vähene tõhusus,

— vajadus hästi toimiva, reguleeritud, stabiilse ja reaalmajanduse vajadustele vastava finantssektori järele.

5.2 Sellised tõenäolised takistused on võimalik tuvastada ülalmainitud pideva dialoogi abil. Välja võiks pakkuda uusi algatusi mahajäänud valdkondades.

5.3 Komitee toetab tänapäevaste avaliku halduse vahendite kasutamist, et tagada Euroopa 2020. aasta strateegia kohane rakendamine ning organiseeritud kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartnerite täielik kaasamine. Vahendid võiksid olla järgmised.

5.3.1 **Lähteväärtuste, eesmärkide ja tähtaegade määramine:** komitee teab, et praegu puuduvad paljudel juhtudel konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid ning ajakava on liiga pingeline. Selleks et saavutada eesmärgid, tuleb need selgelt ja konkreetselt määratleda ning püstitada realistlikud tähtajad. Täpsed lähteväärtused on vajalikud Euroopa 2020. aasta strateegia mõju mõõtmise hõlbustamiseks ja seepärast soovib komitee laiemalt kasutada ESPONi.

5.3.1.1 Komisjon peaks jälgima edu saavutamist ja kasutama oma õigust hoiatada liikmesriike, kui nad ei täida kokkulepitud kohustusi.

5.3.2 **Saavutuste võrdlemine ja näitajad:** komitee meenutab arengu- ja edunäitajate kasutamise tähtsust – vaja on nii väljundile orienteeritud, kvantitatiivseid kui ka kvalitatiivseid näitajaid.

5.3.2.1 Selline saavutuste võrdlemine, mis tugineb riiklike reformikavade eesmärkidele ja mille on koostanud sidusrühmad koostöös valitsuse esindajatega, pakuks konkreetseid andmeid igas liikmesriigis Euroopa 2020. aasta strateegia rakendamisel saavutatud edu mõõtmiseks. Iga riiklik majandus- ja sotsiaalnõukogu või samalaadne organisatsioon peaks liigendama ja kindlaks määrama oma prioriteetsed kriteeriumid. Mõned riiklikud majandus- ja sotsiaalnõukogud on juba teinud algust regulaarse saavutuste võrdlemisega, kasutades statistilisi andmeid, mis on Eurostati veebilehel vabalt kättesaadavad. Ka teised majandus- ja sotsiaalnõukogud võiksid samamoodi talitada.

5.3.2.2 Komitee väljendab valmisolekut avada oma veebilehel (CESLink) ⁽¹⁴⁾ teabe ja andmete vahetamise digitaalne platvorm.

5.3.2.3 Samuti on komitee valmis korraldama iga-aastase konverentsi, millel võiks analüüsida saavutuste võrdlemise tulemusi.

5.3.3 **Regulaarne poliitika rakendamise ja mõju hindamine:** tänu saavutuste võrdlemisele saavad sidusrühmad pidevalt jälgida reformide elluviimist. See pakuks ka küllaldast teavet riiklike reformikavade läbivaatamiseks ja aitaks teha kindlaks liikmesriikide parimaid tavasid.

6. Parimate tavade levitamine

6.1 Komitee arvates tuleb jõuliselt edendada heade tavade vahetamist ELi tasandil. Seepärast korraldab komitee teabe otsimise missioone liikmesriikidesse, et arutada ja edendada parimate tavade tutvustamist ning reformide rakendamist, kaasates sellesse kodanikuühiskonna sidusrühmad.

6.2 Komitee on seisukohal, et sidusrühmad peaksid töötama välja parimate tavade levitamise uued meetodid: mitmetasandilise võrgustiku raames saaks jagada teavet eri valitsustasandite vahel ja tihedam koostööd kahe või enama liikmesriigi piirialade vahel aitaks kaasa piiriüleste eesmärkide püstitamisele. Lisaks tuleb häid tavasid analüüsida, et teised liikmesriigid saaksid neid oma oludes kasutada.

6.3 Komitee innustab komisjoni ja liikmesriike tegema uusi jõupingutusi selle nimel, et edendada parimate tavade piiriülest vahetamist elektrooniliste sidevahendite (nt parimate tavade näidete andmebaaside, tulemustabelite jne) abil. Selline tegutsemine sõltub aga asjaolust, kas liikmesriigid hakkavad kasutama seda võimaldavat asjakohast Euroopa raamistikku. Vajadusel võiks kaaluda uuenduslike vahendite loomist.

6.4 Komitee kordab taas oma valmisolekut olla nii riiklike majandus- ja sotsiaalnõukogude, sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna osalejate ning Euroopa institutsioonide vahelise teabevahetuse ja koostöö platvormiks ⁽¹⁴⁾ kui ka riikide sidusrühmade arvamuste ja kogemuste vahetamise platvormiks. Komitee kasutab juhust ja meenutab, kui väärtuslikuks peab ta riiklike majandus- ja sotsiaalnõukogude ning sarnalaadsete organisatsioonide panust arutelusse.

Brüssel, 8. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁴⁾ Vt <http://www.eesc.europa.eu/ceslink/>

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1083/2006 teatavate sätete osas, mis käsitlevad finantsstabiilsuse säilitamisega tõsistes raskustes või sellises ohus olevatele liikmesriikidele mõeldud riskijagamisvahendeid”

KOM(2011) 655 lõplik – 2011/0283 (COD)

(2012/C 43/03)

Pearaportöör: **Michael SMYTH**

8. novembril 2011 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 177 konsulteerida Euroopa Majandus-ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1083/2006 teatavate sätete osas, mis käsitlevad finantsstabiilsuse säilitamisega tõsistes raskustes või sellises ohus olevatele liikmesriikidele mõeldud riskijagamisvahendeid”

KOM(2011) 655 lõplik – 2011/0283 (COD).

Komitee juhatus tegi 25. oktoobril 2011. aastal käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras komitee täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (8. detsembri istungil) pearaportööriks Michael SMYTHI ja võttis vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 128, erapooletuks jäi 7.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võtab teadmiseks komisjoni ettepaneku muuta määruse nr 1083/2006 artikleid 14 ja 36, et esiteks lubada riskijagamisvahendite juhtimist kaudse tsentraliseeritud halduse korras ning teiseks võimaldada liikmesriikidel, kelle finantsstabiilsus on sattunud tõsisesse raskustesse või võib sellistesse raskustesse sattuda, paigutada osa neile ühtekuuluvuspoliitika „Lähenedamise” ning „Piirkondliku konkurentsivõime ja tööhõive” eesmärgi all ette nähtud eraldistest laenudesse ja garantiidesse, mida EIP või muud rahvusvahelised finantsinstitutsioonid annavad otseselt või kaudselt projektide elluviimisele ja muudele avaliku või erasektori partneritele, ning vastavatesse kapitalipaigutustesse. Kavandatud muudatused ei muuda programmiperioodiks 2007–2013 ettenähtud rakenduskavades sätestatud toetuse ülemmäära.

1.2 Komitee kiidab ettepaneku heaks.

2. Põhjendus

2.1 Kõnealune ettepanek hõlbustab määruse (EÜ) nr 1083/2006 artikli 36 alusel rakenduskava ühele või mitmele prioriteedile antavate laenude heakskiitmist Euroopa Investeeringuspanga või muude rahvusvaheliste finantsinstitutsioonide poolt ajal, mil riigi avaliku ja erasektori ja finantsinstitutsioonide võlakirjade reitingu langetamise tõttu ei ole sellised laenud liikmesriigis kättesaadavad.

2.2 Komitee jagab seisukohta, et väga oluline on toetada projektide rakendamist ja majanduse elavdamist, ning toetab seega eelnimetatud ettepanekut.

Brüssel, 8. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ühtse turu parem juhtimine tänu paremale halduskoostööle: siseturu infosüsteemi (IMI) laiendamise ja arendamise strateegia” ”

KOM(2011) 75 lõplik

ning „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus siseturu infosüsteemi kaudu tehtava halduskoostöö kohta (IMI määrus)”

KOM(2011) 522 lõplik – 2011/0226 (COD)

(2012/C 43/04)

Raportöör: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

21. veebruaril 2011 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ühtse turu parem juhtimine tänu paremale halduskoostööle: siseturu infosüsteemi (IMI) laiendamise ja arendamise strateegia” ”

KOM(2011) 75 lõplik.

14. septembril 2011 otsustas nõukogu ja 13. septembril 2011 Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 114 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus siseturu infosüsteemi kaudu tehtava halduskoostöö kohta (IMI määrus)”

KOM(2011) 522 lõplik – 2011/0226 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 10. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (7. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 172, erapooletuks jäi 2 liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee avaldab heameelt komisjoni kavatsuse üle parandada ühtse turu juhtimist parema halduskoostöö abil, laiendades ja arendades siseturu infosüsteemi ja luues haldusasutuste vahetult kasutatava elektroonilise võrgustiku.

1.2 Komitee väljendab esiteks heameelt määruse ettepaneku eesmärgi üle kehtestada eeskirjad, mis käsitlevad siseturu infosüsteemi kasutamist halduskoostööks ning mis muu hulgas hõlmavad süsteemi eri kasutajate ülesandeid, andmevahetust, teavitamismenetlust, hoiatusmehhanisme ja vastastikust abistamist.

1.3 Teiseks tervitab komitee mehhanismide kehtestamist eraelu puutumatuse kaitseks, arvestades vahetatud andmete iseloomu, käsitledes muu hulgas vahetatud andmete säilitamise tähtaegu ning õigust neist teavitada ja neid parandada.

1.4 Selles olulises õigusraamistikus soovitakse lisada artiklis 5 esitatud määratluste hulka mõiste „siseturu infosüsteemi andmed” määratluse. Need majandusliku ja kutsealase olemusega andmed puudutavad majandus- ja kutsetegevust siseturu raames ning neid vahetatakse siseturu infosüsteemi kaudu. Need andmed on sätestatud direktiivides, mille kohaselt siseturu infosüsteem aitab teostada halduskoostööd riigiasutuste vahel.

1.5 Komitee leiab, et siseturu infosüsteem saab otsustavalt muuta halduskoostööd siseturul, nii et see võimalikult kiiresti vastaks kodanike, ettevõtete ja kodanikuühiskonna organisatsioonide nõuetele ja ootustele. Neil võib olla tulevikus oluline roll süsteemi arendamisel ja töös.

1.6 Sellega seoses soovib komitee kaasata kõnealuse süsteemi arendamisse andmete objektiivse eristamise vastavalt majandus- ja kutsetegevuse teostamise tingimustele eri liikmesriikides, nii et neid andmeid saaksid kasutada kodanikud ja ettevõtjad.

1.7 Komitee leiab, et halduskoostöö, mis on sätestatud siseturu infosüsteemi abil elluviidavates direktiivides, vajab muu hulgas kõigepealt ametiasutuste vahelist teabevahetust, mille juures järgitakse kindlasti andmekaitse alast Euroopa õigusraamistikku. Siiski taunib komitee kindlameelselt vahetatud teabe töötlemist, mis on ette nähtud kõnealuses määruse ettepanekus, seda kahel põhjusel. Esiteks seepärast, et siseturu infosüsteemiga elluviidavates direktiivides ei sätestata kordagi vajadust halduskoostöö käigus saadud andmeid töödelda. Teiseks seepärast, et komisjoni mainitud praktiline vajadus siseturu infosüsteemi toimimist jälgida ja kontrollida ei näi komitee jaoks olevat piisav põhjus, et laiendada niivõrd märkimisväärselt vahetatud isikuandmetega tehtavate toimingute ulatust kuni töötlemise käigus iseseisvate toimikute koostamiseni.

1.8 Lõpetuseks, arvestades süsteemiga kaasnevat kvantitatiivset hüpet, osalejate arvu ja teabevoogu, soovib komitee sätestada üldise konfliktide lahendamise süsteemi võimalike riikidevaheliste ebakõlade tarbeks. Isegi vaid üldjoontes visandatud süsteem aitaks selgitada välja võimalikku vastutust infosüsteemi toimimishäirete või halva haldamise korral. See aitaks omakorda tugevdada kodanike õiguskindlust.

2. Taust

2.1 Siseturu infosüsteem on Interneti kaudu kättesaadav tarkvararakendus, mille Euroopa Komisjon töötas välja koostöös liikmesriikidega (ja mida kohaldatakse Euroopa Majanduspiirkonnas), et aidata liikmesriikidel tegelikkuses täita ELi õigusaktides sätestatud teabevahetusnõudeid, tagades piiriülest teabevahetust ja vastastikust abistamist lihtsustava keskse sidepidevahendi.

2.2 Süsteem, mis algselt loodi kui ühist huvi pakkuv projekt, on loodud paindliku detsentraliseeritud süsteemina, mida saab kergesti kohandada vastavalt ühtse turu eri valdkondadele ning millega on ette nähtud halduskoostöö.

2.3 Siseturu infosüsteemi põhimõtted on järgmised:

- a) uuestikasutatavus;
- b) organisatsiooniline paindlikkus;
- c) lihtsad kokkulepitud menetlused;
- d) mitmekeelsus;
- e) kasutajasõbralikkus;
- f) isikuandmete kaitse;
- g) kasutajatel puuduvad kulud IT-le.

2.4 Praegu kasutatakse seda süsteemi halduskoostöö eesmärgil kutsekvalifikatsioonide tunnustamist käsitleva direktiivi ⁽¹⁾ ja teenuseid siseturul käsitleva direktiivi ⁽²⁾ raames. Samuti hakatakse seda katseliselt kasutama töötajate lähetamist käsitleva direktiivi ⁽³⁾ kohaldamisel.

2.5 Praegu ei saa siseturu infosüsteemi kasutada ei tarbijad ega ettevõtted. See vahend on mõeldud kasutamiseks vaid pädevatele asutustele konkreetsetes süsteemiga kaetud valdkondades.

2.6 Komitee juba väljendas oma seisukohta ⁽⁴⁾ komisjoni teatise „Ühtse turu eeliste ärakasutamine tõhusa halduskoostöö kaudu” ⁽⁵⁾ osas, toetades detsentraliseeritumat ja võrgustikul põhinevat lähenemisviisi piiriülesele halduskoostööle, mis toimib ühtsel turul ja kasutab siseturu infosüsteemi.

3. Komisjoni teatis

3.1 Komisjoni sõnul peavad liikmesriikide ametiasutused selleks, et tagada siseturu sujuv toimimine, tegema tihedat koostööd, pakkuma üksteisele tuge ja vahetama teavet.

3.2 Komisjon väljendas ühtse turu akti käsitlevas teatises ⁽⁶⁾ ühena 50st ettepanekust soovi luua Euroopa haldusasutuste vahetult kasutatav elektrooniline võrgustik, töötades välja strateegia siseturu infosüsteemi laiendamiseks mitmekeelse infosüsteemi toel.

3.3 Siseturu infosüsteem on paindlik selles osas, milline on tema organisatsiooniline ülesehitus igas liikmesriigis. Võrgustiku detsentraliseeritud struktuur eeldab, et iga osalev riik nimetab riikliku siseturu infosüsteemi koordinaatori, et hallata kõnealuse projekti üldist koordineerimist.

3.4 Siseturu infosüsteemi potentsiaal põhineb järgmistel võimalustel:

— lisatakse uusi poliitikavaldkondi;

— töötatakse välja uusi funktsioone;

— luuakse lingid muude IT-süsteemidega;

— kasutatakse olemasolevaid funktsioone uutel eesmärkidel.

⁽¹⁾ Direktiiv 2005/36/EÜ (ELT L 255, 30.9.2005, lk 22).

⁽²⁾ Direktiiv 2006/123/EÜ (ELT L 376, 27.12.2006, lk 36).

⁽³⁾ Direktiiv 96/71/EÜ.

⁽⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus, ELT C 128, 18.5.2010, lk 103.

⁽⁵⁾ KOM(2008) 703 lõplik.

⁽⁶⁾ KOM(2010) 608 lõplik.

3.5 Kui teatavas õigusvaldkonnas puudub halduskoostööd toetav infosüsteem, oleks siseturu infosüsteemi kasutamisel võrreldes uue süsteemi loomisega rida eeliseid:

- a) kulutõhusus;
- b) kasutajasõbralikkus;
- c) kiiremad ja paremini ettenähtavad lahendused;
- d) turvalisus;
- e) madal lävi pilootprojektidele.

3.5.1 Uute valdkondade arv, mida saab siseturu infosüsteemile lisada, ei ole piiratud, kuid siiski esineb organisatsioonilisi probleeme, mis võivad laiendamist piirata. Seepärast on vaja edasist arendustegevust plaanida ning säilitada süsteemi kontseptsionaalne ühtsus, järgides järgmisi kriteeriume:

- uus kasutajarühm võiks olla seotud või osaliselt kattuda olemasoleva kasutajaterühmaga;
- valdkondade lisamisel tuleks eelistada selliseid, mille puhul saab kasutada olemasolevaid funktsioone;
- lisades uue õigusvaldkonna, mis nõuab uute funktsioonide väljatöötamist, tuleks seda teha nii üldiselt, et neid uusi mooduleid saab kergesti kohandada teiste kasutajarühmade jaoks;
- kulusid tuleks põhjendada oodatava lisandväärtusega, mida siseturu infosüsteemi kasutamine annab uutele või olemasolevatele kasutajarühmadele, ning kodanike ja ettevõtete kasuks;
- uued valdkonnad või funktsioonid ega lingid teistele vahenditele ei tohiks kasutajate jaoks muuta süsteemi keerukamaks.

3.6 Siseturu infosüsteem järgib kavandatud privaatsuse põhimõtet, mille alusel privaatsus- ja andmekaitseõuete järgimisele (sealhulgas otstarbe suhtes kohaldatavate piirangute range järgimine ja asjakohane juurdepääsukontroll) mõeldakse süsteemi loomise algusest peale.

3.7 Siseturu infosüsteemi kulud hõlmavad süsteemi arendus- ja parendustöid, majutust komisjoni andmekeskuses, hooldust, süsteemihaldust, teisest tuge, koolitusi ning teavitamist ja teadlikkuse parandamist.

3.8 Siseturu infosüsteemi laiendamine uutele valdkondadele, uute funktsioonide lisamine või uute linkide loomine muude vahenditega ei peaks komisjoni arvates muutma seda kasutaja jaoks keerukamaks. Nõuded halduskoostööle peaksid olema piisavalt selged ja operatiivsed ning protsessi toetava IT-vahendi vajadust tuleks analüüsida.

3.9 Komisjon peab oluliseks, et projektil on läbipaistev ja tõhus juhtimisstruktuur ning et kõik sidusrühmad tunnevad menetlusi ja foorumeid, mis on seotud projekti eri aspektide üle kokkuleppe saavutamise, ning näeb selleks ette süsteemi igapäevase haldamise, poliitilised otsused, ekspertsidusrühmade nõuanded ning juhtimisstruktuuri väljatöötamise.

3.10 Lõpetuseks on süsteemi eesmärk tagada süsteemi kõrgetasemeline toimivus ja turvalisus. Toimivuse osas – kui siseturu infosüsteemi kasutajate arv ja andmemahd suureneb, on oluline tagada, et süsteemi piisav toimivus säilib. Turvalisuse osas – siseturu infosüsteem säilitab ja töötleb isiku- ja muid andmeid, mis ei ole mõeldud avaldamiseks.

4. Üldised märkused komisjoni teatise kohta

4.1 Komitee toetab komisjoni lähenemisviisi siseturu infosüsteemi laiendamise ja arendamise strateegiale, eesmärgiga tugevdada halduskoostööd.

4.1.1 Sidusam halduskoostöö siseturul peab põhinema vähemalt põhiõiguste hartal ning eelkõige hea halduse, dokumentidele juurdepääsu ja andmekaitse põhimõtetel ning Euroopa Liidu Kohtu praktikas tunnustatud ühistel õiguspõhimõtetel.

4.1.2 Igal juhul märgib komitee, et isikuandmete kaitse ja sellega seotud ettevaatusabinõud varieeruvad vastavalt sellele, kas andmed puudutavad kauplejaid või ettevõtjaid kui majanduses osalejaid.

4.1.3 Kuigi on tõsi, et siseturu infosüsteem kõrvaldab teadmatuset, teeb ta seda vaid ametiasutuste jaoks, mitte VKEde ega teiste sotsiaalpartnerite jaoks, kellele kõnealune süsteem peaks samuti laienema, nagu märkis Euroopa Parlament oma 6. aprilli 2001. aasta resolutsioonis.

4.2 Lisaks andmekaitse valdkonna sisulistele ja konkreetsetele õigusaktidele tuleb hea õigusloome tagamiseks arvestada andmekaitsega ka teistes õigusaktides. Nii tuleb teha ELi mis tahes poliitikameetmete rakendusmenetluste reguleerimisel üldiselt ja eelkõige siseturu infosüsteemi puhul, mis on iseenesest keeruline menetlus.

4.2.1 Õiguskaitsevahendite osas tuleks kõnealuses menetluses sätestada konfliktide lahendamise süsteem oletatavate riikidevaheliste ebakõlade tarbeks. Seega on oluline kehtestada kiire ja tõhus juurdepääs lihtsatele konfliktide lahendamise vahenditele, mis tekitavad vähe kulutusi asjaomastele pooltele, olgu need siis üksikisikud või ettevõtted.

4.3 Üksikasjalikult tuleks reguleerida süsteemile juurdepääsu, et esitada teavet ja otsida andmeid, nii et riigiasutus oleks kohustatud teabepäringut menetlema, saanud eelnevalt sellekohase põhjendatud ja tüüpvormil esitatud taotluse ning eeldusel, et teabe taotlejal on selleks õigustatud huvi.

4.4 Mis puudutab koostoimet juba olemasolevate aruandlus-süsteemidega ja reguleeritud kutsealade andmebaase, kuhu kuuluvad nende kutsealade loetelud, mida reguleeritakse riiklikul tasandil, leiab komitee, et lisaks nimetatud loetelule tuleks hõlmata ka kõik tingimused, mis on vajalikud kutsealal tegutsemiseks (lisaks kvalifikatsioonile kutsealaliitu kuulumine või mittekuulumine, kindlustused, litsentsid jne). Nii oleksid mõned teabepäringud peaaegu automaatsed ja neid saaksid kasutada kodanikuühiskonna osalejad. Selles osas loodab komitee, et neid aspekte käsitletakse menetluses olevas direktiivis.

4.4.1 See vajadus nähtub siseturu infosüsteemi 2010. aasta aruandest, milles kirjeldatakse väljakutset, mille esitab niivõrd erinevate, teenuste valdkonnas pädevate ametiasutuste haldamine. Iga ametiasutus oma pädevusvaldkonnaga (tuleks eristada vähemalt reguleerimise, sekkumise ja järelevalve vahel) peab olema lisatud reguleeritud kutsealade loeteludesse.

4.5 Tuleb välja selgitada võimalik vastutus infosüsteemi toimimishäirete või halva haldamise eest, olgu selle põhjuseks siis vahetatavas teabes tehtud vead, teabe liigne hiline mine, parandamine vms, et tagada üksikisikute ja ettevõtjate õiguskindlus ja nende õiguste kaitse seoses isikuandmetega. See haldusasutuste varaline vastutus ametivõimu vale toimimise korral on ELi õiguse üks üldpõhimõte, mida on tunnustanud kõik liikmesriigid.

5. Määruse ettepanek

5.1 Komisjoni ettepaneku eesmärgid on järgmised:

- a) kehtestada range siseturu infosüsteemi alane õigusraamistik ja siseturu infosüsteemi tõhusat toimimist tagavad ühiseeskirjad;
- b) näha ette põhjalik andmekaitseraamistik, kehtestades eeskirjad siseturu infosüsteemis isikuandmete töötlemise kohta;
- c) lihtsustada siseturu infosüsteemi kasutamise edasist laiendamist uutele ELi õiguse valdkondadele;
- d) selgitada siseturu infosüsteemi eri osaliste rolli.

5.2 Ettepanekuga koondatakse siseturu infosüsteemi kaudu edastatavate andmete kaitse peamised põhimõtted, sealhulgas andmesubjektide õigused, kokku ühte õigusakti ning suurendatakse sellega läbipaistvust ja õiguskindlust. Lisaks määratakse ettepanekuga täpselt kindlaks siseturu infosüsteemi kaudu tehtava halduskoostöö vorm ja meetodid.

5.2.1 Ettepaneku I lisas esitatakse loetelu ELi õigusaktidest, mille rakendamiseks praegu siseturu infosüsteemi kasutatakse, ning II lisas loetletakse süsteemi tulevase laiendamise valdkondi.

5.3 Ettepanekuga täiustatakse siseturu toimimise tingimusi ning tagatakse tõhus ja kasutajasõbralik vahend, mis lihtsustab liikmesriikide omavahelist ja komisjoniga tehtavat koostööd ning teabevahetust ette nägevate ELi õigusaktide tegelikku rakendamist, tagades isikuandmete kõrgetasemelise kaitse.

5.3.1 Ettepanekuga kehtestatakse teatud ühised eeskirjad süsteemi haldamiseks ja kasutamiseks, sealhulgas kohustus määrata iga liikmesriigi kohta siseturu infosüsteemi riiklik koordinaator, pädevate asutuste kohustus anda teabepäringule asjakohase tähtaja jooksul nõuetekohane vastus ning säte, mille kohaselt võib siseturu infosüsteemi kaudu edastatud teavet kasutada tõendusmaterjalina samadel alustel kui samast liikmesriigist saadud samalaadset teavet.

5.3.2 Ettepanek sisaldab ka mehhanismi, mis on kavandatud siseturu infosüsteemi kasutuse laiendamiseks uutele ELi õigusaktidele, et tagada tulevikuks vajalik paindlikkus ning ühtlasi ka õiguskindluse ja läbipaistvuse kõrge tase. Pärast seda, kui on hinnatud süsteemi tehnilist otstarbekust, kulutõhusust, kasutajasõbralikkust ja üldist mõju ning vajaduse korral ka võimaliku katseetapi tulemusi, on komisjonil õigus vastavalt ajakohastada I lisa valdkonnaloendit ja võtta vastu delegeeritud õigusakt.

5.3.3 Komisjoni ülesanne on tagada siseturu infosüsteemi tarkvara ja IT-infrastruktuuri turvalisus, kättesaadavus, hooldamine ja arendamine. Samas võiks komisjon aktiivselt osaleda siseturu infosüsteemi töökorralduses, tuginedes süsteemi kasutust konkreetses siseturvaldkonnas reguleerivatele õigussätetele või muule korrale.

5.3.4 Seoses andmete töötlemise ja turvalisusega soovitakse ettepanekuga tagada läbipaistvus. Isikuandmed ei tohi olla kättesaadavad kauem kui vaja, seepärast kehtestatakse andmete säilitamise maksimumtähtajad, pärast mida andmed sulgetakse ning halduskoostöömenetluse lõpetamisest viie aasta möödudes kustutatakse need andmed süsteemist automaatselt.

5.3.5 Geograafilisest ulatusest rääkides võib siseturu infosüsteemi kui paindliku vahendi puhul olla võimalik kaasata teatavates valdkondades teabevahetusse kolmandaid riike või kasutada süsteemi üksnes siseriiklikult.

6. Üldised märkused määruse ettepaneku kohta

6.1 Komitee väljendab heameelt määruse ettepaneku üle, millega kehtestatakse eeskirjad siseturu infosüsteemi kasutamise kohta halduskoostöös. Kuid kuna tegemist on õigusnormiga, mis on vahetult kohaldatav ja mille eesmärk on moodustada üldine õigusraamistik, on komiteel kaks mureküsimumust:

— mõne õigusliku põhimõiste määratluse ebatäpsus;

— siseturu infosüsteemi kasutajate volituste märkimisväärne laiendamine, mis puudutab vahetatud andmeid.

6.2 Praktikas on siseturu infosüsteem mitmekeelne tarkvararakendus, mis ühendab omavahel üle 6 000 pädeva asutuse, kes vahetavad võimalikult lühikese aja jooksul teavet teatud majandus- ja kutsetegevuse teostamise tingimuste kohta oma liikmesriigis.

6.2.1 Teabe tegelik vahetamine selle tarkvararakenduse kaudu järgib kõnealuses ettepanekus kehtestatud menetluslikke miinimumnõudeid. Kuid minnes palju kaugemale sellest konkreetsest ja piiritletud eesmärgist, st teabevahetusest, antakse ettepanekuga nüüd luba ka vahetatud isikuandmeid töödelda, nagu märgitakse ettepaneku artiklis 6, ilma et siseturu infosüsteemi abil kohaldatavates direktiivides oleks kuskil sätestatud andmete töötlemine. Kuna nimetatud direktiivides seda ei sätestata, taunib komitee võimaluse andmist vahetatud andmete töötlemiseks.

6.2.2 Seega tuleb seada kahtluse alla selle uue volituse ulatus, mis antakse määruse ettepanekuga isikuandmete töötlemiseks direktiivi 95/46/EÜ artikli 2 punktis b esitatud mõistes.

6.2.3 Välja arvatud vastavas artiklis sätestatud siseturu infosüsteemis osalejate üldine volitus vahetatud isikuandmeid töödelda, ei viidata määruse ettepanekus kuskil mujal ei töötlemist õigustavatele eesmärkidele ega selle võimalikele tagatistele või piirangutele.

6.2.4 Vaid põhjenduses 15 esitatud põhjustest võib järeldada, miks komisjon lisab andmetöötlemise siseturu infosüsteemi üldeesmärkide hulka. Need põhjused, kui neid hiljem ei täpsustata ega selgitata, ei ole komitee hinnangul piisavad, et anda volitus sellise suure ulatusega ülesande täitmiseks. Nimetatud põhjused on järgmised.

a) Jälgida süsteemi kasutamist siseturu infosüsteemi koordinaatorite ja komisjoni poolt.

6.2.5 Komitee on seisukohal, et nii siseturu infosüsteemi koordinaatoritel kui ka komisjonil on juba juurdepääs vahetatud andmetele. Selle alusel on nad juba koostanud süsteemi kohta konkreetseid hinnanguid, mis võimaldavad neil hinnata muu hulgas nii vastamise aega kui ka osalevaid asutusi sektorite kaupa.

6.2.6 Järelikult, täiendavate selgituste puudumisel ei näi olevat vajalik, et süsteemi kasutamise jälgimine nõuaks vahetatud andmete alusel konkreetsete toimikute koostamist.

b) Koguda teavet siseturul tehtava halduskoostöö või vastastikuse abistamise kohta.

6.2.7 See teave on juba avalik ja kättesaadav komisjoni aruannetes, mis on koostatud siseturu infosüsteemi toimimise kohta. Seda teavet saab kasutada halduskoostöö hindamiseks, milleks tal on puhtalt abivahendi funktsioon.

c) Koolituse ja teadlikkuse tõstmise algatused.

6.2.8 Komitee leiab, et selliste algatuste jaoks ei ole vaja andmeid töödelda (direktiivis 95/46/EÜ sätestatud tähenduses), vaid süsteemis sisalduvaid andmeid lihtsalt kasutada.

7. Seoses täpsuse vajadusega tuleb viidata ühele põhimõistele, mida määruse ettepanekus korduvalt mainitakse, s.o isikuandmed. Tuleb vaadata nimetatud mõiste direktiivis 95/46/EÜ esitatud määratlust, mis sellisena ületab suuresti siseturu infosüsteemi toimimise vajadusi, mille puhul on tegemist lõppkokkuvõttes alati andmete ühe konkreetse kategooriaga, mille kriteerium on seotus majandus- ja kutsetegevuse teostamisega siseturul.

7.1 Seega leiab komitee, et ettepanekus tuleks sätestada kõnealuse mõiste ulatus nii, et isikuandmete kategooria piirduks nende andmetega, mis on sätestatud vastavates direktiivides, mille alusel kasutatakse siseturu infosüsteemi riigiasutuste vahelise halduskoostöö jaoks, ning mis viitavad majandus- ja kutsetegevuse teostamisele siseturul. Sellistena tuleks isikuandmed määratlada artiklis 5.

8. Ettepaneku põhjenduses 12 väidetakse, et siseturu infosüsteem on vahend, mis ei ole üldsusele kättesaadav, kuid mis võimaldab süsteemivälistel osalistel esitada teavet ja kätte saada andmeid. Komitee ei nõustu selle lähenemisviisiga ning leiab, et osa siseturu infosüsteemi teabest (kui see ei sisalda isikuandmeid) peaks olema kättesaadav süsteemivälistele osalistele (kodanikele, ettevõtjatele ja organisatsioonidele). Selle juurdepääsuga peaksid kaasnema muu hulgas haldusnõuded, mida nõutakse riigis, millega soovitakse luua kaubandus- või kutsealaseid suhteid.

8.1 Selle teabe kättesaadavus ei tähenda mingil moel juurdepääsu teistele andmetele, ega ammugi mitte nende töötlemist, nagu näib järelduvat mõiste „süsteemivälised osalised” määratlusest, mis on esitatud ettepaneku artikli 5 punktis i.

8.2 Süsteemivälisele osalistele tuleks anda õigus taotleda teavet endale kõige lähemal asuvalt siseturu infosüsteemi kasutajalt, nii et tolle oleks kohustus teabepäringut süsteemis menetleda, eeldusel, et asjaomane süsteemiväline osaline põhjendab oma huvi kaubandus- või kutsealaste suhetega riigis, mille kohta teavet taotletakse.

9. Ettepaneku artiklis 4 volitatakse komisjoni hõlmama siseturu infosüsteemi halduskoostööd, mis on sätestatud II lisas loetletud õigusaktides. Nende seas on ka äriregistrite tulevane sidumine, mille ettepanekut ei ole veel heaks kiidetud. Arvestades selle võimaliku meetme suurt ulatust, peab komitee vajalikuks täpsustada, millist õigusakti tuleb kasutada siseturu infosüsteemi selliseks laiendamiseks.

10. Vastavalt juba esitatud märkustele teeb komitee ettepaneku sõnastada mõiste „süsteemivälised osalised” määratlus ümber järgmiselt:

- neid tuleb määratleda kui kodanikke, ettevõtjaid või organisatsioone, kes esitavad siseturu infosüsteemi kasutajale teabepäringu, mis on seotud mõne süsteemi hõlmatud direktiivi teemaga ja mille asjaomane kasutaja peab edastama;
- neile tuleb anda juurdepääs süsteemi teabele, mis ei sisalda isikuandmeid;

— sõnaselgelt tuleb välistada neile kättesaadavaks tehtud teabe töötlemine.

11. Komitee peab siseturu nõuetekohase toimimise tagamise jaoks vajalikuks, et teave, mille pädev asutus saab siseturu infosüsteemi kaudu mõnelt teiselt liikmesriigilt, oleks haldusmenetluses tõendusmaterjalina sama väärtusega.

12. Mis puudutab andmesubjektide õiguste kasutamist, väljendab komitee kahetsust, et ettepanekus ei ole esitatud ühest lahendust, vaid viidatakse pädevate asutuste kohustustele, mis on erinevatel viisidel reguleeritud siseriiklike andmekaitsealaste õigusaktidega. Samuti leiab komitee, et andmete säilitamise võimalus koos mitmete tähtaegade kehtestamisega ei ole sobiv siseturu toimimise tagamiseks seoses kodanike õiguste teostamisega.

13. Komitee leiab, et kolmandate riikidega toimuva teabevahetuse puhul tuleb täpsustada, kas ettepaneku artikli 22 lõikes 1 kehtestatud tingimused peavad olema kõik korraga täidetud või piisab ühest neist. Viimasel juhul ei pea komitee põhjendatuks, et komisjoni otsus kolmanda riigi andmekaitse piisavuse ja samaväärsuse kohta oleks piisav alus, millele toetudes laiendada siseturu infosüsteemi sellele kolmandale riigile. Küll aga annavad selle aluse teised kaks tingimust, kus välist teabevahetust nõuavad siseturu infosüsteemi hõlmatud direktiivid ise või rahvusvaheline kokkulepe.

14. Suurema õiguskindluse tagamiseks tuleks siseturu infosüsteemi toimimisega seoses kehtetuks tunnistatavad õigussätted ja sätted, mida jätkuvalt kohaldatakse, esitada määruse ettepaneku artiklites, mitte põhjendustes.

Brüssel, 7. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kodanike teenistuses oleva Euroopa Liidu kosmosestrateegia väljatöötamine” ”

KOM(2011) 152 lõplik

(2012/C 43/05)

Raportöör: **Edgardo Maria IOZIA**

Euroopa Komisjon otsustas 4. aprillil 2011 vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kodanike teenistuses oleva Euroopa Liidu kosmosestrateegia väljatöötamine” ”

KOM(2011) 152 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 10. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (7. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 174, erapooletuks jäi 8.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunnistab, et kosmos on asendamatu ja strateegiline ressurss, mis rahuldab ELi vajadusi ühiskondlikus, majanduslikus ja julgeoleku valdkonnas. See on majanduskasvu ja innovatsiooni toukejõud, mis suudab luua heaolu tänu kõrget kvalifikatsiooni nõudvatele töökohtadele, uuenduslikele teenustele ja turuvõimalustele ka teistes tööstussektorites, ning teadusuuringutele pakutavale toetusele, mis omakorda loob tööstusinnovatsiooni.

1.2 Komitee tunnistab sellise konkurentsivõimelise kosmose-tööstuse tähtsust, mis hõlmab kogu väärtusahelat, sealhulgas tootmist, orbiidileaatmist, käitamist ja järeleteenuseid.

1.3 Komitee tunnistab, et kosmosesektori poliitika on ELi ja liikmesriikide jagatud pädevuses, kes võtavad kõnealuses valdkonnas ka oma meetmeid. Komitee kutsub üles looma tugevdatud partnerlust liikmesriikidega, sealhulgas ka nendega, kes ei ole Euroopa Kosmoseagentuuri (ESA) liikmed, et koordineerida nende poliitikat ja pädevust kosmosesektoris. Tuleks kaaluda võimalust kaasata ESAsse mittekuuluvaid riike sellistesse koostööprogrammidesse nagu ISS (rahvusvaheline kosmosejaam).

1.4 Komitee tervitab seega jõupingutusi, mille eesmärk on tugevdada Euroopa kosmosepoliitika aluseid, sidudes kosmosepoliitika Lissaboni lepingu sätete abil ELi alustekstidega, Euroopa

2020. aasta strateegia abil Euroopa tööstuspoliitikaga ning algatuse „Horisont 2020” abil teadus- ja uuendustegevusega.

1.5 Arvestades, et üleilmne keskkonna- ja turvaseire programm (GMES) on väga oluline selleks, et Euroopa säilitaks autonoomse suutlikkuse koguda nii reaajas kui ka möödunud kümnendite kaupa Maa jälgimise süsteemi kohta teavet. See tagab keskkonna ja territooriumi seire ja julgeoleku ning võimaldab mõista teatud kliimamuutuse mehhanisme. Komitee tunneb tõsist muret selle üle, et GMESi eelarvet ei lisatud 2014.–2020. aasta mitmeaastasesse finantsraamistikku, ning kutsub komisjoni üles määrama kindlaks vajalikud rahastamisvahendid, vältimaks kõnealuse programmi läbikukkumist.

1.6 Komitee tunnistab Euroopa Kosmoseagentuuri olulist rolli ELi tehnilise, teadusliku ja juhtimisalase pädevuse kogujana. Need teadmised on kosmoseprogrammide tõhusaks juhtimiseks väga vajalikud.

1.7 Muud olulised organid on EUMETSAT, Euroopa Meteoroloogiliste Satelliitide Kasutamise Organisatsioon, EEA ⁽¹⁾ (European Environment Agency) ja ECMWF ⁽²⁾ (European Centre for Medium-Range Weather Forecasts).

⁽¹⁾ Euroopa Keskkonnaamet.

⁽²⁾ Euroopa Keskpika Ilmaennustuse Keskus.

1.8 Komitee rõhutab kosmose erilist panust julgeoleku ja kaitse vallas. Ta toonitab vajadust arvestada nõuetekohaselt ühise kaitsepoliitika nõudeid, arendades selleks ka uusi koostöö- ja infrastruktuuriprogramme ⁽³⁾.

1.9 Komitee tunnistab vajadust kaitsta Euroopa kosmoseinfrastruktuure, arendades kosmose olukorrast ülevaate saamise programmi SSA (Space Situational Awareness).

1.10 Kosmose uurimise ja kasutamise vallas tuleb tugevdada koostööd ELi kindlate partneritega, nagu USA, Venemaa ja Jaapaniga, ning võimaluse korral sõlmida kahepoolsed lepingud riikidega, kus kosmosesektor areneb praegu kiiresti, näiteks Hiina, India ja Brasiiliaga.

1.11 Rahvusvaheline koostöö kosmosesektoris on otsustava tähtsusega nii Euroopa tehnoloogia ja teenuste edendamisel kui ka sotsiaalsete ja humanitaarsete väärtuste levitamisel.

1.12 Teadusuuringud kui üks Euroopa põhiväärtusi on olulised ka Euroopa autonoomse suutlikkuse arendamisel võtmetehnoloogiate valdkonnas, mis on vajalikud selleks, et muuta Euroopa tööstus maailmaturul konkurentsivõimeliseks.

1.13 EL peaks tõhustama oma investeringuid teadusuuringute valdkonnas, luues selleks teadus- ja uuendustegevuse rahastamiseks ühtse strateegilise raamistiku.

2. Sissejuhatus

2.1 Käsitletavas teatistes määratletakse Euroopa kosmosepoliitika õigusraamistik ning majanduslik, sotsiaalne ja strateegiline taust ning seotakse kosmosepoliitika ELi põhialusega, milleks on Lissaboni lepingu sätted, Euroopa teadus- ja tööstuspoliitika ning ühine kaitsepoliitika.

2.2 Komisjoni teatistes loetletakse prioriteetsed meetmed, millega määratletakse ELi kosmosepoliitika, kirjeldatakse selle rahvusvahelist mõõdet ja analüüsitakse selle juhtimisvajadusi. Sellega valmistatakse ette Euroopa kosmoseprogrammi koostamist ja käivitamist.

⁽³⁾ „Ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika hõlmab **liidu ühise kaitsepoliitika** järkjärgulist kujundamist. See viib ühiskaitseni, kui Euroopa Ülemkogu niiviisi ühehäälselt otsustab. Sel juhul soovib ülemkogu liikmesriikidel võtta selline otsus vastu kooskõlas nende põhiseadusest tulenevate nõuetega. Käesolevas jaos silmas peetud liidu poliitika **ei mõjuta teatavate liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitika eripära** ning arvestab nende liikmesriikide Põhja-Atlandi lepingu järgseid kohustusi, kes näevad oma ühiskaitse teostumist Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioonis (NATO); liidu poliitika on kooskõlas selle lepingu raames kehtestatud ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitikaga.” (Euroopa Liidu lepingu V jaotise 2. peatüki 2. jao artikli 42 lõige 2).

2.3 Teatistes kinnitatakse, et aastal 2011 esitab komisjon Euroopa kosmoseprogrammi ettepaneku ja töötab välja kavandatud strateegia rakendamiseks vajalikud meetmed (tööstuspoliitika, tegevuse korraldamine kosmosesevaldkonnas).

3. Üldised märkused

3.1 Kosmosesektor moodustab 1 % ELi eelarvest ja umbes 5 % Euroopa lennundus- ja kosmosetööstuse mahust.

3.2 Vaatamata suhteliselt väikesele mõõtmele on kosmose majanduslikku, strateegilist ja sotsiaalset tähtsust nüüdseks täiel määral tunnustanud nii Euroopa Komisjon kui ka Euroopa Parlament: võimatu on kujutleda Euroopat healolupiirkonnana ilma toetuse ja jõupingutusega, mille tagab talle liidriroll kosmosesektoris, mis avaldab positiivset mõju majandusele (investeeringutelt saadakse keskmiselt kahekordset tulu, kuid maksimaalselt on tulu 4,5-kordne, nt Norra puhul [allikas: OSCE 2011]) ning loob asendamatu ja ühiskonnale väga kasulikke rakendusi sellistes valdkondades nagu meteoroloogia, navigatsioon, positsioneerimine, lennu- ja laevaliikluse kontroll, põllumajanduse ja maakorraldus, humanitaaroperatsioonid ning looduskatastroofide ohjamine, riiklik julgeolek, piirikontroll (need on vaid mõned näited).

3.3 Praeguses raskes majanduslikus olukorras oleks kõnealusest sektorist kapitali väljaviimisel võrreldes absoluutse kokkuhoiu mõttes täiesti marginaalse huviga väga halvad tagajärjed: Euroopa kaotaks viimastel aastakümnetel kõnealuses strateegilises sektoris kogutud teadusandmed ja tööstussuutlikkuse.

3.4 Euroopa autonoomse suutlikkuse arendamist võtmetehnoloogiate valdkonnas ja sõltumatut juurdepääsu kosmosele peetakse esmatähtsateks eesmärkideks, mis vajavad aktiivset toetust.

3.5 Kuna kosmosesektorisse on lisandunud uued riigid – Hiina, India, Brasiilia jt –, siis on Euroopal vaja välja töötada strateegiline plaan, et hoida kosmosesektoris juhtpositsiooni ja usaldatavust oma peamiste partnerite, eelkõige USA ja Venemaa silmis.

3.6 Suured juhtprojektid GMES ja Galileo tagavad jätkuvalt Euroopa juhtpositsiooni liikumapaneva jõuna satelliitnavigatsiooni- ja Maa vaatlussüsteemi kasutamise seotud strateegilistes sektorites.

3.7 Programmi GMES rahastamise probleemi lahendamine on esmatähtis küsimus, mida ei saa edasi lükata, arvestades konkreetset ohtu, et investeeringud, mida Euroopa on viimase kümne aasta jooksul aina strateegilisemaks muutunud Maa vaatlusesse teinud, võivad kaotsi minna, mistõttu võib Euroopa tööstuses ja teadusuuringutes saavutatud juhtrolli kaotada.

3.8 Liikmesriikide praegune finantskriis võib ohustada ka kosmoseuuringute programme, mis on tulevikutehnoloogiate katselaborid. Seetõttu tuleb pöörata tähelepanu kõnealuse sektori järjepidevusele.

3.9 Tabelis 1 on lühidalt näitena toodud mõnede ELi liikmesriikide, kes on ühtlasi ESA liikmed, 2009. aasta investeeringud kosmosesektorisse. Need investeeringud moodustavad keskmiselt 0,01 % ja 0,05 % SKPst (2009. aasta andmed, allikas: OECD). Võrdluseks võib öelda, et kiire majandusarenguga riigid, nagu Hiina, Venemaa ja USA investeerivad palju rohkem, vastavalt 0,12 %, 0,20 %, 0,31 %. Venemaa ja Hiina kahekordistasid oma investeeringuid 2005.–2009. aastal. Euroopas paistab Prantsusmaa silma kõige suurema investeeringute protsendiga, mis moodustab 0,1 % tema SKPst (allikas: OECD).

Tabel 1

ESA peamiste rahastajate kosmosesektori eelarve aastal 2009

(miljonites eurodes)		
Riik	Kosmosesektori eelarve (*)	Panus ESAsse (**)
FR	1 960	(716)
DE	1 190	(648)
IT	685	(369)
UK	350	(269)
ES	190	(184)
BE	170	(161)
ESA kogueelarve aastal 2009	3 600	

(*) Allikas: OECD;

(**) Allikas: ESA

3.10 ESAI on tehnilised teadmised ning ta suudab kavandada ja ellu viia kosmoseprogramme, edendada uute tehnoloogiate arengut ja rakendamist. ESA tegutseb paljudes enda kavandatud süsteemides, eriti teadus- ja uurimissüsteemides. Suurte operatiivprogrammide, nagu Galileo ja GMES, infrastruktuuri operaator on Euroopa Komisjon.

3.11 EUMETSATil on oluline osa Euroopa operatiivses suutlikkuses.

3.12 Muud valitsustevahelised organid on Euroopa Keskkonnaamet (EEA) ja Euroopa Keskpika Ilmaennustuse Keskus (ECMWF), lepinguosalised GMESi andmete ja teenuste kasutamise kokkulepped.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Euroopa kosmosepoliitika toetub mitmele tugisambale: reguleeriv raamistik ja tööstuspoliitika kontekst, rahvusvaheline

mööde, valitsemistava, seos ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitikaga, samuti sobiv ja jätkusuutlik rahastamiskord.

4.2 Euroopa kosmosepoliitika õiguslikuks aluseks on Lissaboni lepingu sätted.

4.2.1 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 189 antakse ELile ülesanne määratleda kosmosepoliitika ja lisaks soovitatakse kehtestada kõnealuses valdkonnas meetmeid, luues selleks Euroopa kosmoseprogrammi.

4.2.2 Euroopa Liidu kosmosepoliitikat ja programmi Galileo juhib otse Euroopa Komisjoni ettevõtluse ja tööstuse peadirektoraat (DG ENTR).

4.2.3 Programmi GMES asutamismääruses⁽⁴⁾ sätestatakse selle rakenduseeskirjad, arengu eelarve ja esialgsed toimingud ajavahemikul 2011–2013. GMESi kosmosevaldkonna tehniline koordineerimine ja rakendamine delegeeritakse ESA-le, kes vajaduse korral palub abi EUMETSATilt.

4.3 Tööstuspoliitiline kontekst

4.3.1 Kosmosesektor moodustab umbes 5 % Euroopa lennundus- ja kosmetööstusest (92 %ga on lennundussektor ülekaalus). Kogu lennundus- ja kosmetööstuse toodang Euroopas oli (2008. aasta andmetel, allikas: Ecorys aruanne Euroopa Komisjonile) umbes 130 miljardi euro väärtuses, millest 6 miljardit oli seotud kosmosesektoriga. Lennundus- ja kosmetööstuses töötab umbes 375 000 inimest, kellest 31 000 töötab Euroopa kosmosesektoris (allikas: OSCE 2011), keda iseloomustab kõrge kvalifikatsioon: kõrgharidusega töötajaid, inseneri ja juhatajaid on 35 %.

4.3.2 Kosmetööstuse roll innovatsioonis, eelkõige uute tehnoloogiate ja materjalide arendamises, on asendamatu.

4.3.3 Euroopa kosmosepoliitika toetab tööstuse valdkonnas Euroopa 2020. aasta strateegiat.

4.3.4 Kõnealuse strateegia juhtalgatus, mis on sätestatud teatistes [KOM(2010) 614 lõplik/4], määratleb kosmost kui kodanike teenistuses olevat uuenduste ja konkurentsivõime tõukejõudu ning viitab heakskiidetud programmidele **Galileo/EGNOS** ja **GMES**, mille lõpetamise ja jätkamise kohta pärast 2013. aastat esitatakse 2011. aastal õigusakti ettepanek kooskõlas muude mitmeaastast finantsraamistikku käsitlevate ettepanekutega. Kosmoseinfrastruktuuri peetakse elanikkonna julgeoleku peamiseks vahendiks, mida tuleb seetõttu kaitsta. Kosmose olukorrast ülevaate saamine on kindlaks määratud programmis SSA.

⁽⁴⁾ Määrus (EL) nr 911/2010, ELT L 276, 20.10.2010, lk 1.

4.3.5 Satelliitside on oluline kosmose sektor, mis aitab tänu lairibaühenduse levikule mõju avaldamisele saavutada Euroopa digitaalse tegevuskava eesmärgi.

4.4 Rahvusvaheline koostöö

4.4.1 Programmi GMES asutamismääruse järgi on see programm Euroopa panus GEOSSi⁽⁵⁾ (*Global Earth Observation System of Systems*) rajamisse, milles töötas välja GEO⁽⁶⁾ (*Group on Earth Observations*).

4.4.2 Aafrikaga sõlmitud partnerlus, mille puhul kasutatakse programme EGNOS, GMES ja telekommunikatsiooniinfrastruktuure, mõjutab esmatähtsaid valdkondi, nagu ressursside haldamine, julgeolek, kartograafia, geodeesia, telekommunikatsioon ja teave.

4.4.3 Suurem osa kosmosesektorisse tehtavatest institutsioonilistest investeeringutest tuleb G7 riikidelt, kes 2009. aastal investeerisid 53 miljardit USA dollarit (allikas: OECD). Üksnes USA panus oli 44 miljardit dollarit, millest 17 miljardit oli NASA osalus ning teiste G7 riikide panus kokku oli ülejäänud 9 miljardit USA dollarit.

4.4.4 On ilmselgelt oluline, et kosmosesektorite tavapäraste osaleja – USA, Venemaa ja Jaapani – kõrvale on tõusnud sellised kiiresti arenevad riigid nagu Brasiilia, India ja Hiina, kelle kõnealuse sektori eelarve on kõigil kokku kasvanud 7,2 miljardi USA dollarini⁽⁷⁾. Seevastu Venemaa Föderatsiooni eelarve on 2,5 miljardit USA dollarit.

4.4.5 Võrdluseks, ESA 2009. aasta eelarve oli 3,6 miljardit eurot (vt ka tabel 1).

4.4.6 Euroopal on ESAs kohaldatav ja programmis GMES järgitav vaba ja avatud andmete jaotamise poliitika.

4.5 Valitsemistava

4.5.1 Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 189 loob Euroopa Liit „Kosmoseagentuuriga vajalikud kontaktid“, lisaks tugevdab partnerlust liikmesriikidega ja koordineerib kosmose uurimiseks ja kasutamiseks vajalikke jõupingutusi.

4.5.2 ESA on valitsustevaheline organ, kellel on peagi 19 liikmesriiki. Liikmelisus ei piirdu üksnes ELi liikmesriikidega (nt Šveits on ESA liige) või Euroopaga (Kanada on sõlminud ESaga partnerluslepingu). ESA ressursside haldamine rajaneb geograafilise jaotamise põhimõttel (*Geographical Return*), mille kohaselt tagastatakse liikmesriikidele tööstusinvesteeringud

proportsionaalselt nende osamaksetega ESASSE. Nimetatud põhimõtet järgides on liikmesriigid siiani eraldanud märkimisväärsed summasid. ESA personalihaldus järgib sarnast õiglase tulu (*fair return*) põhimõtet, kuigi selle tingimuste alus ei tundu nii otsene kui ettevõtjatega sõlmitud lepingute puhul, sest personal ei pea põhimõtteliselt esindama või järgima riiklikke huve. Tõepoolest, ELi praegune suund on liikuda riiklike huvide summa põhimõttest Euroopa lisaväärtuseni⁽⁸⁾. ESA ja ilmselgelt Euroopa kosmose kava puhul on kõnealune põhimõte eriti asjakohane.

4.5.3 ESA ja ELi koostöö on sätestatud raamlepingus, mis jõustus 2004. aasta mais (ELT L 261, 6.8.2004). Euroopa Komisjon ja ESA koordineerivad oma tegevust ühissekretariaadi abil, mis koosneb komisjoni administraatoritest ja ESA juhatajatest. ESA ja ELi liikmesriigid kohtuvad ministrite tasandil kosmosenõukogus, ELi Nõukogu ja Euroopa Kosmoseagentuuri nõukogu ühisassambleel. Kosmosenõukogu kohtumisi valmistavad ette liikmesriikide esindajad, kes kogunevad kõrgetasemelises kosmosepoliitika töörühmas. ESA-l on Brüsselis kontaktasutus, mis muudab suhtlemise Euroopa institutsioonidega lihtsamaks.

4.5.4 Kosmosenõukogu on aidanud kaasa ESA ja komisjoni tugevate suhete arendamisele.

4.5.5 Euroopa Meteoroloogiliste Satelliitide Kasutamise Organisatsioon (EUMETSAT) on valitsustevaheline organ, kuhu kuulub praegu 26 liikmesriiki. Selle otsustusorgan on nõukogu, mis koosneb osalevate riikide meteoroloogiatalituste esindajatest; nimetatud talitused rahastavad EUMETSATi tegevust, kusjuures iga liikmesriik annab oma panuse proportsionaalselt kogurahvatuluga. Aastal 2010 oli EUMETSATi eelarve umbes 300 miljonit eurot.

4.5.6 Muud valitsustevahelised organid on Euroopa Keskonnaamet (EEA) ja Euroopa Keskpika Ilmaennustuse Keskus (ECMWF), lepinguosalised GMESi andmete ja teenuste kasutamise kokkulepped.

4.6 Teadusuuringud ja innovatsioon

4.6.1 Teadusuuringud on Euroopa kultuuri põhiväärtus. Teadusuuringud ja innovatsioon aitavad luua töökohti, suurendada heaolu ja parandada elukvaliteeti. Uurimistegevus on ka Euroopa sõltumatuse aluseks võtmetehnoloogiate valdkonnas. Kosmosesektor on valdkond, kus luuakse sidemeid ülikoolide teadusuuringute, tööstusinnovatsiooni ja uute tehnoloogiate arendamise vahel.

⁽⁸⁾ Vt Euroopa Parlamendi 8. juuni 2011. aasta resolutsiooni „Tulevikku investeerimine ning uus mitmeaastane finantsraamistik konkurentsivõimelise, jätkusuutliku ja kaasava Euroopa nimel“ punkti 165: „... viis, kuidas omavahendite süsteem on arenenud (tõelised omavahendid on järk-järgult asendatud nn „liikmesriikide osamaksudega“), asetab ebaproportsionaalselt suure rõhu liikmesriikide vahelisele netobilansile ning on seega vastuolus ELi solidaarsuse põhimõttega, kahjustab Euroopa ühishuvi ja eirab suurel määral Euroopa Liidu lisandväärtust...“.

⁽⁵⁾ Maa jälgimise süsteemide süsteem.

⁽⁶⁾ Maa jälgimise Grupp.

⁽⁷⁾ Hiina: 6,1 miljardit USA dollarit; India: 861 miljonit USA dollarit; Brasiilia: 205 miljonit USA dollarit.

4.6.2 Kosmosealaste teadusuuringute rahastamine on Euroopa teadusuuringute rahastamissüsteemi osa. Rakenduste osas ei ole aga Euroopa tegevus olnud piisav, mistõttu on vaja tegutseda, sest Euroopa teadusuuringutealane suutlikkus tähendab uusi ja innovaatilisi rakendusi.

4.6.3 ELi teadusuuringute alast tegevust on rahastatud eelkõige seitsmendast raamprogrammist (2007–2013), mille eelarve on 50,5 miljardit eurot ja millest umbes 3 % on määratud kosmoseuuringutele (1,4 miljardit eurot).

4.6.4 Ajavahemiku 2014–2020 mitmeaastases finantsraamistikus on teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamine seotud teadusuuringute, innovatsiooni ja tehnoloogia arengu rahastamise ühise strateegilise raamistiku kaudu („Horisont 2020”) ja ühise strateegilise raamistiku kehtivusajal (2014–2020) suureneb teadusuuringute rahastamine 80 miljardi euroni.

4.6.5 EL kiidab Euroopa 2020. aasta strateegias heaks kõrgelennulise eesmärgi määrata 3 % SKPst teadusuuringutele.

4.7 Ühine julgeolek ja kaitse

4.7.1 Kosmoseinfrastruktuur pakub olulisi teenuseid julgeoleku ja kaitse vallas, nagu on sätestatud ühises julgeoleku- ja kaitsepoliitikas, eelkõige kriisi ennetamise ja ohjamise valdkonnas.

4.7.2 Kosmoseinfrastruktuuri turvalisust ohustab kosmosejäätmete kasvav hulk. ESA tsiviileesmärgil ja Euroopa Kaitseamet EDA militaareesmärgil käivitasid kosmose olukorrast ülevaate saamiseks programmi SSA. EL töötab avakosmoses läbiviidavate tegevuste toimimisjuhendi (*Code of Conduct for Outer space activities*) kallal.

4.8 Euroopa kosmoseprogramm – eelarve

4.8.1 Kõnealuses teatises uurib komisjon võimalust esitada ettepanek Euroopa kosmoseprogrammi kohta 2011. aasta juuni mitmeaastase finantsraamistiku alusel. ELi 2014–2020.

aasta eelarve ettepanek, mida tutvustati 2011. aasta juunis, on suunatud Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide täitmiseks⁽⁹⁾.

4.8.2 Mitmeaastases finantsraamistikus ei ole Euroopa kosmoseprogrammi ettepanekut selgelt sama nimetusega nimetatud, kuigi selles on järgmised sätted programmide GMESi ja Galileo kohta:

— mitmeaastase finantsraamistiku rubriik 1: *Arukas ja kaasav majanduskasv* tagab programmile Galileo 7 miljardit eurot;

— väljaspool mitmeaastast finantsraamistikku: GMESi rahastamise eelarve on 5,8 miljardit eurot.

Ettepanek GMESi rahastamise kohta väljaspool mitmeaastast finantsraamistikku näib olevat täiesti vastuolus nii soovitud komisjoni talituse töödokumendis [SEK(2011) 868 lõplik 29.6.2011], mis on lisatud dokumendile „Euroopa 2020. aasta strateegia aluseks olev eelarve”, kui ka ELi konkurentsivõime nõukogu järeldustega, mis on vastu võetud 31. mail 2011.

4.8.3 Tuleks mõista, et GMESile ette nähtud eelarve võib ära hoida Euroopa tuleviku konkurentsivõime tagamise suurejoonelise programmi läbikukkumise Maa jälgimise strateegilises valdkonnas, milleks on kümme aastat tööd tehtud ja kolm miljardit eurot investeeritud. Konkurentsivõime (siseturk, tööstus, teadusuuringud ja kosmos) nõukogu 31 mai 2011. aasta 3094. istungi järeldustes tõdetakse järgmist: „... komisjon töötab välja ettepaneku kõnealuste juhtprogrammide (GMES ja Galileo, toimetaja märkus) rahastamiseks järgmise mitmeaastase finantsraamistiku raames;” ja kuna „... mõlemad programmid on ELi vastutusel olevad Euroopa programmid, peaks neid jätkuvalt rahastama ELi eelarvest”.

4.8.4 Mitmeaastase finantsraamistiku ettepanekus kirjeldatud seisukoht töötatakse üksikasjalikult välja 2011. aasta lõpuks õigusaktide ettepanekutes kuluprogrammide ja iga strateegilise sektori vahendite kohta.

Brüssel, 7. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ KOM(2011) 500 lõplik/2, „Euroopa 2020. aasta strateegia aluseks olev eelarve”, I osa.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni aruanne: 2010. aasta konkurentsipoliitika aruanne”

KOM(2011) 328 lõplik

(2012/C 43/06)

Raportöör: **Paulo BARROS VALE**

10. juunil 2011 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni aruanne – 2010. aasta konkurentsipoliitika aruanne”

KOM(2011) 328 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 10. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (7. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 116, erapooletuks jäi 7.

1. Kokkuvõte ja järeldused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee hindab igal aastal Euroopa Komisjoni konkurentsipoliitika aruannet, kasutades võimalust esitada tähelepanekuid ja soovitusi, mida asjaomased asutused on aja jooksul arvesse võtnud, aidates kaasa mitmesugustele kohandustele, mis on toonud kaasa suurema kogetud tõhususe. Käesolevat analüüsi tehakse ajal, mil Euroopa projekti ees seisavad suured probleemid, arvestades killustumise ohtu, või nagu paljud ütlevad, ohtu veidi enam kui poole sajandi jooksul saavutatud erakordse integratsiooni püsijäämisele. Kahe inimpõlve vältel on eurooplastel õnnestunud hoida suurepärase rahu ja jõukuse perioodi, tuginedes solidaarsusele riikide ja piirkondade vahel ning ühise poliitika pikale loomeprotsessile. Kuna meil on valida kas ettearvamatute tagasilanguse või ajaloolise progressi vahel, siis tuleb meil selle taustal analüüsida Euroopa eri poliitikavaldkondi, eriti konkurentsipoliitikat. Kriisist tingitud võimalik poliitika riiklikule tasandile tagasiviimine ja võimalikud konfliktid liikmesriikide vahel, lisaks proteksionistlike meetmetega majandusse sekkuvad valitsused on stsenaariumid, mis avaldaksid tõsist mõju siseturule ja konkurentsipoliitikale, mis vähemalt ELi siseselt on tõestanud oma märkimisväärset väärtust.

1.2 Viimane aruanne tähistab konkurentsipoliitika aruande 40. aastapäeva. Selles tuuakse välja konkurentsipoliitika peamised arengud ja nende olulisus ELi eesmärkide saavutamisel: ühtse turu ülesehitamine, selle eeliste viimine tarbijate kui sellest kõige enam kasu saava rühmani ning konkurentsivõimelise sotsiaalse turumajanduse saavutamine. Komitee tunnustab komisjoni kõnealuse aruande ja selle saavutuste eest viimase 40 aasta jooksul, kuid märgib, et see mõjub komisjoni tööd kiitva dokumendina, milles – nagu aruandes öeldakse – heidetakse pilk tänapäevastelt kiireloomulistelt probleemidelt korra tagasi. Kahtlemata on dokument positiivne, ent see oleks tegelikult palju kasulikum, kui praeguse enesekiituse asemel viidaks selles läbi tehtud töö tugevate ja nõrkade külgede analüüs ja hindamine, mis võiks sisaldada ka ELi liikmesriikide ja teiste

peamiste riikide võrdlevat analüüsi. 40. aastapäev oleks olnud komisjonile suurepärase võimalus teha korraliku ajaloolise analüüsi alusel ettepanekuid konkurentsipoliitika moderniseerimiseks ja laiendamiseks, hinnates globaliseerumise kasvust põhjustatud arenguid ning analüüsides muutuste ja ümberpaigutamiste kahjulikke mõjusid Euroopale, mis on tingitud inimeste, materjalide ja keskkonnaressursside ohjeldamatust ärakasutamisest maailma neis piirkondades, kus ei rakendata samu väärtusi nagu Euroopa ühiskondades, kuid mis kasutavad ära ostujõudu, mille Euroopa on suutnud oma kodanikele tagada.

1.3 Majandus- ja finantskriisi tugev mõju jätkus 2010. aastal ning lisaks sellele kerkis esile riigivõla kriis. Komitee juhib tähelepanu võimalikele konkurentsimoontustele, mida võivad põhjustada kriisi jätkumine ja sellega võitlemiseks võetavad ajutised meetmed, ning rõhutab, et oluline on selle range järelevalve ja sobivate paranduste tegemine esimesel võimalusel. Oluline on kontrollida riiklike majanduse taastamise kavade rakendamist ja nende mõju konkurentsile, hinnates võetud meetmeid. See on ainus viis tagada teadlike otsuste langetamine selliste ajutiste kriisivastaste meetmete tuleviku kohta, mis jäävad püsima.

1.4 Komitee toetab rahvusvahelise koostöö arenguid, kuid rõhutab veel kord, et otsustava tähtsusega on tagada õiglane väliskaubandus, tagades, et kolmandad riigid ei saa sotsiaalse või keskkonnavalase dumpingu kasutamise kaudu kaubanduse liberaliseerimisest ebakohasel viisil kasu. Tuleb tagada rahvusvahelise õiglase kaubanduse ning põhiliste keskkonnakaitse-eeskirjade, samuti asutamisvabaduse ja ettevõtete ühenduste eeskirjade järgimine ning Euroopal on siinkohal otsustav roll. Samuti peab Euroopa Liit tagama WTO eeskirjade range kohaldamise igasuguse tegevuse vastu, mis võib takistada Euroopa ettevõtete juurdepääsu eri turgudele, töötades välja eeskirjad võrdsete võimaluste edendamiseks sõltumata ettevõtete

suurusest, asukohast või maksuraamistikust. ELi konkurentsipoliitika peab astuma uude etappi, kehtestades uued prioriteedid, määratledes uued vahendid ja võttes tõhusamaid meetmeid kaubavahetuses kolmandate riikidega. Komitee on sügavalt pettunud, et tema varasemad asjaomased üleskutsed ei ole toonud kaasa ELi lähenemisviisi moderniseerimist ega laiendamist selles valdkonnas.

1.5 Tuleb tagada ametiühinguõigusi ja -vabadusi, laste tööjõu kasutamist ja ebainimlikke töötingimusi ning streikimisõigust käsitlevate ILO põhikonventsioonide kõigi aspektide järgimine. Sisetasandil tuleb ühtlustada liikmesriikide riiklikud õigusaktid tööhõive ja võrdsete võimaluste valdkonnas, et vältida konkurentsimoonutusi. Kriisist raskelt kahjustatud tööturg nõuab hoolikat tähelepanu, et töökohtade säilitamist ja loomist ning liikuvust edendades saavutada kaasava majanduskasvu eesmärk, mis on Euroopa 2020. aasta strateegia üks prioriteet.

1.6 Seoses Euroopa 2020. aasta strateegiaga – mille sektori-põhised arengud ja vahendid on aruandes välja toodud – viidatakse mitmetele sündmustele. Juhitakse tähelepanu energia-sektori liberaliseerimise ohtudele nii tarnete kvaliteedi ja järjepidevuse kui ka hindade osas. Digitaalse tegevuskava puhul on rõhk sellel, kui oluline on tõsta elektrooniliste sideteenuste haldajate ja kasutajate teadmiste taset, et nad saaksid kõnealuses valdkonnas tehtavatest jõupingutustest maksimaalset kasu.

1.7 Tarbekaupade hindadega spekulatsioon on avaldanud mõju, kuid aruandes seda teemat ei käsitleta. Oluline on toetada turgu, kavandades või rakendades vahendeid, millega on võimalik kontrollida hindade kõikumust ja pehmendada selle mõju konkurentsile.

1.8 Komitee on mures, et riiklikud konkurentsiasutused ei ole suutnud täita oma rolli reguleerijatena teatud sektorites, kus tooraine hindade muutused mõjutavad tugevalt hindu ja kus tooraine kulude suurenemine on otseselt ja vahetult mõjutanud lõpphindu, kuid kus seesuguste kulude vähenemisel ei ole olnud vastupidist mõju. Arvestades nende lähedust turgudele, peavad riiklikud konkurentsiasutused olema konkurentsipoliitika peamine sekkumisvahend, keskendudes oma tegevuses piirkondlikele turgudele.

1.9 Komitee juhib tähelepanu riiklike konkurentsiametite järelevalve olulisusele suurte jaettevõtjate sektoris, kus suurte majanduslike rühmade läbirääkimisjõud võib domineeriva positsiooni kuritarvitamisest tingituna põhjustada tõsisid konkurentsimoonutusi. Kuigi ettevõtted saavad vabalt otsustada oma toodete turustamisviisi üle, on põhjust karta, et tegelikkuses võib kokkulepetega kaasneda hindade dikteerimine suurte

ostjate poolt, rikkudes selgelt läbirääkimiste tasakaalu reegleid, põhjustades järk-järgult tootmissektori ja väikeste hulgi- ja jaemüüjate hävimise.

1.10 Seoses 2008. aasta valge raamatu algatusega EÜ konkurentsieeskirjade rikkumisest tekkinud kahju hüvitamise kohta ei ole tehtud märkimisväärsed edusamme ning tarbijate õigused selles valdkonnas on muutunud veelgi nõrgemaks, tarbijate õiguste rikkumised on saenenud ning jäävad karistamata. Vaja on kiiresti koostada vajalikud ELi ettepanekud selles valdkonnas, et tagada tõhus hüvitamine kollektiivse või ulatusliku kahju korral. Õiglane kaubandus ja õiglane konkurents on tarbijate jaoks äärmiselt olulised. Tarbijate õiguste tagamiseks peab teave toodete ja teenuste kvaliteedi kohta olema asjakohane ning kaebuste esitamise menetlused tuleb muuta lihtsamaks.

1.11 Komitee toetab tööd Euroopa patendi kui omandi kaitsele juurdepääsu lihtsustamise vahendi kehtestamiseks, mis on oluline stiimul investeeringutele teadustegevusse ja innovatsiooni. Komitee loodab, et selle uue omandikaitse süsteemi vastuvõtmisel saavutatakse üksmeel.

1.12 Enesereguleerimine võib olla tõhus vahend arengu stimuleerimiseks teatud turgudel, mis edendavad õiglast kaubandust. See on juba osutunud sündmuste tagajärgedega toimetulekuks turgudel ning nende toodete ja teenuste jaoks tõhusamaks ja paindlikumaks vahendiks kui mõned eeskirjad või seadused. Komisjoni aruandes ei mainita seda võimalust, mida tuleks analüüsida ja arvesse võtta.

1.13 Kesksetele turgudele juurdepääsuks vajalikud transpordikulud on sageli takistus tervele konkurentsile ELi äärepiirkondade ja saarepiirkondade ettevõtjate jaoks võrreldes nendega, kellel on parem asukoht. Sellistel juhtudel on vaja hüvitisi ja vahendeid võrdsete võimaluste edendamiseks.

1.14 Komitee tervitab komisjoni kavatsust viia sisse muudatused konkurentsipoliitika aruandes, liikudes lihtsalt üldteada faktide loetlemiselt selles suunas, et anda vastused erinevatele komitee esitatud ettepanekutele. Esile tasub tõsta aruande sisus võetava strateegilisema lähenemisviisi olulisust, mis sillutab teed arutelule konkurentsipoliitika, mitte niivõrd konkurentsioiguse üle.

1.15 Komitee küsib siiski, miks ei ole Euroopa Komisjoni aruandes mainitud seda, et avaliku sektori asutused, kes osalevad erasektori ettevõtetele avatud hankemenetlustes, peaksid ELi aluslepingute kohaselt järgima konkurentsieeskirju.

2. 2010. aasta konkurentsipoliitika aruande sisu

2.1 Aruanne on jagatud kuude ossa: konkurentsipoliitika vahendid, poliitika valdkonnasisene rakendamine, Euroopa konkurentsivõrgustik ja koostöö liikmesriikide kohtutega, rahvusvaheline tegevus, ühised algatused tarbijaorganisatsioonidega, institutsioonidevaheline koostöö.

2.2 Konkurentsipoliitika vahendid

2.2.1 Ajutise kriisiaegse riigiabi raamistiku rakendamise järelemeetmed

2.2.1.1 Vastusena riigivõla kriisi põhjustatud raskustele finantssektoris laiendati abimeetmete kohaldamist, et lihtsustada pankade juurdepääsu rahastamisvõimalustele. Riigitagatiste väljastamine nimetatud juurdepääsu lihtsustamiseks osutus tõhusaks vahendiks.

2.2.1.2 Samuti laiendati toetusmeetmeid, et lihtsustada äriühingute juurdepääsu rahastamisele, kuigi meetmeid oli piiratud hulgal ja need piirdusid VKEdega.

2.2.1.3 Tungivalt vajalik on teha kindlaks nende meetmete mõju ja kasu. Selle alusel saaks hinnata seesuguste toetuste andmise positiivseid ja negatiivseid külgi ja nende mõju konkurentsile, samuti kõnealuse abi jätkamise asjakohasust 2012. aastal.

2.2.2 Majanduse kohandamise programmid

2.2.2.1 Kreeka ja Iirimaa majanduse kohandamise programides kehtestati konkurentsialased meetmed. Kreeka puhul hõlmasid need konkurentsiameti ümberkorraldamist, suletud elukutsete liberaliseerimist ja uut investeerimisseadust. Iirimaa hõlmasid need meetmed õigusaktide muutmist, et kõrvaldada kaubandus- ja konkurentsipiirangud riigi õigusaktidega kaitstud sektorites.

2.2.2.2 Liiga suur riigivõlg põhjustab eeskätt konkurentsimoonutust, sest see soodustab teatud majandusosalejate tegevust. Teiseks, kui kodanikelt nõutakse suuremate jõupingutuste tegemist, mis on vajalikud riigi rahanduse tasakaalustamiseks, siis asetatakse nad teistega võrreldes nõrgemale positsioonile. Toetus Kreekale ja Iirimaa, samuti Portugalile, peab jätkuma ning sealjuures nõuab hoolikat tähelepanu nende meetmete võimalik konkurentsi moonutav mõju.

2.2.3 Konkurentsieeskirjade kohaldamine

2.2.3.1 Konkurentsieeskirjade kohaldamine oli intensiivne, kuna komisjon viis sisse muudatused nii vertikaalseid kui ka horisontaalseid kokkuleppeid käsitlevatesse grupierandi määrustesse.

2.2.3.2 Seoses 2008. aasta valge raamatuga EÜ konkurentsieeskirjade rikkumisest tekkinud kahju hüvitamise kohta – ning vastupidiselt mitmetes Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamustes antud soovitusel luua kollektiivsete õiguskaitsevahendite ja hüvitamise menetlus (kollektiivhagi ELi tasandil) – otsustati käivitada järjekordne avalik konsultatsioon, mille puhul ei ole tõenäoline, et määratletakse ühised põhimõtted, mida tuleks arvesse võtta kollektiivset hüvitamist käsitlevate õigusakti ettepanekute koostamisel. Sellega seoses on vaja kiiresti leida õiguslikud lahendused tarbijate ja ettevõtete kaitsmiseks.

2.2.3.3 Esile tasub tuua seitset kartelle käsitlevat otsust, millega määrati trahvid 70 ettevõtjale (27 rohkem kui 2009. aastal), ning esimest konkurentsieeskirjade rikkumist käsitlevat otsust tervishoiuteenuste turul.

2.2.3.4 Võitluses turgu valitseva seisundi kuritarvitamise vastu on tehtud neli otsust energiasektoris ja algatatud mitu menetlust info- ja kommunikatsioonitehnoloogia sektoris.

2.2.4 Ühinemiste kontrollimine

2010. aastal oli ühinemiste arv majanduskriisi tõttu üsna väike. Komisjonile teatati 274 tehingust, 16 otsuse puhul kehtestati teatavad tingimused ja ühtegi keelavat otsust ei tehtud.

2.2.5 Riigiabi kontroll

2.2.5.1 Enamik 2010. aastal heakskiidetud abimeetmetest oli seotud üleeuroopalist huvi pakkuvate horisontaalsete eesmärkidega (kultuuri edendamine ja kultuuripärandi säilitamine, piirkondlik ühtekuuluvus, keskkonnakaitse, teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon ja loodusõnnetuste tekitatud kahju hüvitamine).

2.2.5.2 Tähelepanu juhitakse käsiraamatu „ELi riigiabiõiguse täitmise tagamine liikmesriikide kohtutes” avaldamisele, mille eesmärk on aidata liikmesriikide kohtunikel menetleda üha suurenevat hulka liikmesriikide kohtutesse jõudvaid riigiabiga seotud juhtumeid.

2.3 Valdkonnisene areng

2.3.1 Finantsteenuste sektoris oli peamine konkurentsialane tegevus ajutise reguleeriva raamistiku rakendamine sektoris. Uuriti väiksemat arvu ühinemiste juhtumeid, mis olid seotud riigiabi andmise tingimuste ümberkorraldamisega. Jõupingutused finantsstabiilsuse saavutamiseks on väga olulised ja peavad jätkuma, ent alahinnata ei tohi turul spekulatsioonide riskist tulenevaid ohtusid, et vältida USAs tekkinud olukorda.

Varasemale tööle tuginedes muutis komisjon siduvaks Visa väljapakutud kohustused seoses mitmepoolsete vahendustasudega.

2.3.2 2010. aasta novembris esitas komisjon Euroopa 2020. aasta strateegia raames järgmise kümne aasta energiasstrateegia, mille eesmärk on ühtse turu loomine energiasektoris. Avatud, konkurentsivõimelise turu loomine kõnealuses sektoris on selgelt tarbijate huvides, ent rõhutada tuleb tarbijate muresid seoses energiavarustuse kvaliteedi ja järjepidevusega, eriti juhtudel, kui teenuseid osutavad ettevõtted asuvad väljaspool asjaomast riiki.

Jätkuvalt edendati taastuvenergia tootmise, energiasäästu ja saastatud alade puhastamisega seotud meetmeid kooskõlas 2020. aasta strateegias kehtestatud kliima- ja energiavaldkonna eesmärkidega.

2.3.3 Osana 2020. aasta strateegiast käivitas komisjon Euroopa digitaalse tegevuskava, mille peamine eesmärk on luua sideteenuste ühtne turg. Eelkõige rõhutatakse selles rändlustariifide ja siseriiklike tariifide vahelise erinevuse kaotamist ja lairibaühenduse tagamist kõigile Euroopa kodanikele. Peamine sellega seoses esilekerkiv väljakutse on saavutada konkurentsi tasakaal e-kaubanduse ettevõtjate ja väikeettevõtjate vahel ning kaitsta tarbijaid ebauusate tavade vastu. Suurendada tuleb tarbija usaldust ettevõtjate õiguspärasuse, maksete turvalisuse ja isikuandmete kaitse vastu.

2.3.4 Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia turul oli komisjoni tegevus keskendatud sellele, et luua koostöökokkuleppeid käsitlevad suunised vahendina konkurentsi edendamiseks turul, mis annaksid seega panuse Euroopa 2020. aasta strateegia ühe eesmärgi saavutamisse, s.o tõhusate toodete ja teenuste pakkumine. Kõnealuses valdkonnas tuleb tähelepanu pöörata nii operaatorite kui ka lõppkasutajate koolitamisele, et suurendada nende oskusi.

2.3.5 Meedia valdkonnas jätkas komisjon analoogringhäälingult digitaalringhäälingule ülemineku toetamist.

2.3.6 Pidades silmas tungivat vajadust luua ühenduse patent, jätkub töö ELi ühtlustatud patendisüsteemi loomiseks farmaatsiatööstuses. Samuti kuulutati välja inimtervishoiu kasutatavate ravimite hinnakujunduse ja hüvitamise korra miinimumeeskirju sätestava nn läbipaistvusdirektiivi läbivaatamine.

2.3.7 Tervishoiusektoris uuriti mitut kaebust, mille esitasid eraõiguslikud tervishoiuteenuste osutajad enda väidetavalt ebaõiglase kohtlemise kohta võrreldes avalik-õiguslike tervishoiuteenuste osutajatega. Nende kaebuste tulemusi aga ei mainita.

2.3.8 2009. aastal kriisist tõsiselt tabatud transpordisektori jaoks oli 2010. aasta taastumise aasta, mil hinnad tõusid suurel määral kriisieelse tasemeni.

2.3.8.1 Lennutranspordi sektoris muudeti õiguslikult siduvaks British Airways'i, American Airlines'i ja Iberia võetud

kohustused Atlandi-üleste lendude osas ning kiideti heaks British Airways'i ja Iberia ning United Airlines'i ja Continental Airlines'i ühinemised.

2.3.8.2 Raudtee- ja riigisisese transpordi valdkonnas võeti vastu ettepanek sõnastada uuesti esimene raudteepakett eesmärgiga suurendada konkurentsi, luues ühtse Euroopa raudteepiirkonna.

2.3.8.3 Meretranspordi valdkonnas kiideti heaks abi andmine meremagistraalide projektile, tuginedes nii sektori suunistele kui ka täiendavat abi käsitlevatele suunistele. Eesmärk on haarata endale osa maismaatranspordist Prantsusmaa ja Hispaania vahel. Komisjon käivitas ka uuringu sadamate toimimise ja nende infrastruktuuri riikliku rahastamise kohta.

2.3.9 Postiteenuste turu täieliku avamise tähtaega pikendati üheteistkümmene liikmeriigi jaoks. Komisjon jätkas liberaliseerimise jälgimist, tagades, et avalike teenuste osutajatele ei anta ebaõiglaseid eeliseid.

2.3.10 Autotööstuse peamised konkurentsialased probleemid on sektori vajalik ümberkujundamine ja keskkonnasäästlikumate autode väljatöötamise edendamine.

Järelturgude ja uute sõidukite müügiturgude kohta võeti vastu grupierandi määrus, mis puudutab sõidukitootjaid ja nende volitatud turustajaid, remonditöökodasid ja varuosade müüjaid. Teavitati 15 ühinemisest autotööstuse sektoris.

2.3.11 Loodi toiduainete tarneahela toimimise parandamise kõrgetasemeline foorum, mis tegeleb tarnijate ja ostjate erinevast läbirääkimispositsioonist tulenevate konkurentsiprobleemidega toiduainete turustamisel.

Üha rohkem valitsevad sektoris suured rühmad, mis on selgelt kahjulik nii väikesemahulisele kaubandusele, mis ei suuda hindades konkureerida, kui ka väikestele jaemüüjatele, tootjatele ja turustajatele, kelle kasumimarginaali piirab suurte rühmade jõud. Kõnealuses sektoris puuduvad riiklike konkurentsiasutuste ennetavad meetmed turgu valitseva seisundi võimaliku kuritarvitamise vastu, mis on turu jaoks äärmiselt kahjulik. Heade tavade näidete väljatoomisest ei piisa: tegevus peaks olema suunatud järelevalvele ja turgu valitseva seisundi kuritarvitamist soodustavate tavade karistamisele.

2.4 Euroopa konkurentsivõrgustik ja koostöö liikmesriikide kohtutega

Euroopa konkurentsivõrgustik jätkas oma tegevust, tõestades oma olulisust arutelus ELi konkurentsieeskirjade jõustamise üle ja asjaomaste heade tavade vahetamisel. Loodi ühinemiste töörihm ning vaadati läbi horisontaalsete kokkulepete ja vertikaalsete piirangute alased grupierandi määrused ja neile lisatud suunised.

2.5 Rahvusvaheline tegevus

2.5.1 Jätkati tööd konkurentsialase rahvusvahelise koostöö valdkonnas ning komisjon jätkas osalemist rahvusvahelises konkurentsivõrgustikus ja OECD konkurentsikomitees. Tehti tihedat koostööd Ameerika Ühendriikidega ja käivitati läbirääkimised Šveitsi Konföderatsiooniga konkurentsivaldkonnas. Märkimist väärib, et prioriteet on koostöö Hiinaga ja arutelud monopolidevastase seaduse üle, samuti tasub esile tõsta konkurentsipeadirektoraadi koostööd Indiaga konkurentsi piiravate kokkulepete, turgu valitseva seisundi kuritarvitamise ja ühinemiste kontrolli valdkonnas.

2.5.2 Horvaatiaga algatati ühinemisläbirääkimised konkurentsipeatüki üle ning Türgi parlament võttis vastu riigiabiaseaduse.

2.6 Dialoog tarbijaorganisatsioonide ja sidusrühmadega

2.6.1 Konkurentsipeadirektoraadi veebisaidil avati tarbijatele mõeldud lehekül, mis on kättesaadav kõigis ametlikes keeltes ja kus selgitatakse konkurentsipoliitika rolli ning selle peamisi algatusi ja eesmäärke.

2.6.2 Euroopa tarbijate nõuanderühm avaldas arvamuse kahju hüvitamise hagide kohta ning rühmaga konsulteeriti vertikaalsete piirangute osas.

2.7 Institutsioonidevaheline koostöö

2.7.1 Oktoobris jõustus uus raamkokkulepe **Euroopa Parlamendi** ja **komisjoni** vahel.

2.7.2 **Euroopa Parlament** võttis vastu resolutsioonid 2008. aasta konkurentsipoliitika aruande, mootorsõidukite blokierandi määruse, horisontaalsete kokkulepete ja konkurentsivõimetute söekaevanduste sulgemiseks riigiabi andmist käsitleva nõukogu otsuse kohta.

2.7.3 Komisjon teavitas **nõukogu** algatustest konkurentsivaldkonnas, eelkõige kriisiga seoses rakendatavatest riigiabimeetmetest.

2.7.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee andis oma panuse konkurentsipoliitika valdkonnas, võttes vastu arvamused 2008. aasta konkurentsipoliitika aruande, konkurentsivõimetute söekaevanduste, laevaehituse ja mootorsõidukite grupierandi määruse kohta.

Brüssel, 7. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv väikelaevade ja jetide kohta”

KOM(2011) 456 lõplik

(2012/C 43/07)

Raportöör: **Miklós PÁSZTOR**

1. septembril 2011 otsustas nõukogu ja 13. septembril 2011 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv väikelaevade ja jetide kohta”

KOM(2011) 456 lõplik – 2011/0197 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 10. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (8. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 143, vastu hääletas 7, erapooletuks jäi 10.

1. Soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab ettepanekut väikelaevade ja jetide direktiivi kohta ning peab seda oluliseks sammuks Euroopa Liidu ühiste eesmärkide saavutamise teel. Kuigi direktiivis käsitletakse piiratud olulisusega valdkonda, aitab selle jõustumine saavutada mitmeid horisontaalseid eesmärke, mille hulgast võib nimetada näiteks Euroopa 2020. aasta strateegia konkurentsivõime ja tööhõive eesmärke. Keskkonnakaitsenormide rangemaks muutmine soosib bioloogilise mitmekesisuse strateegia ja õhu puhtuse strateegia eesmärkide saavutamist olulises valdkonnas.

1.2 Komitee peab eriti tähtsaks seda, et uued eeskirjad suurendaksid sektori konkurentsivõimet rangematest keskkonnanõuetest hoolimata. Nende abil kohandatakse maailma turgude ootustega, kaotades konkurentsitakistused. Komitee väljendab lootust, et üha enamates valdkondades suudetakse luua samasugune koostöö kvaliteedi- ja konkurentsivõime vahel. Seepärast soovib komitee teha Atlandi-üleste partneritega otsesemat koostööd, et jõuda kvaliteedisnäitajate ühtse käsitlemiseni.

1.3 Komitee tervitab Euroopa Komisjoni tahet tagada eri organite sobiv ja puudusteta toimimine, kuid märgib ühtlasi, et teksti sõnastus on nii üldine, et samu menetlusi ja samu organeid tuleks kasutada ka mis tahes muude tooteliikide puhul.

1.4 Komitee on üldjoontes nõus ka direktiivi ettepaneku üksikasjadega, kuid soovib siiski täpsustada järgmisi punkte:

— oluline on selgelt sätestada, et ohutus- ja keskkonnanõuded kehtivad kõikidel vetel, mitte üksnes merel;

— ohutusnormid kehtivad kõigile asjaomastele veesõidukitüüpidele;

— väikemootorite puhul võiks ette näha ka lühema üleminekuaja;

— mürasaaste osas tuleks muuta Euroopa järelevalve kohalike õigusaktide üle rangemaks.

1.5 Komitee soovib, et Euroopa Liit püüdleks selles suunas, et olla keskkonnanormide ja -õigusaktide vallas teejuhiks ning näidata ülejäänud maailmale eeskujut.

1.6 Komitee loodab, et direktiivi koostamisel kogutud kogemusi arvestades kaasab Euroopa Komisjon konsultatsioonidesse võimalikult palju eri rühmi ning tagab küsimustike kättesaadavuse ja täitmise võimaluse kõikide osalejate keeltes.

2. Direktiivi ettepaneku põhisisu

2.1 Komisjoni ettepanekuga soovitakse teha 1994. aastal vastu võetud väikelaevadirektiivi muudatused kahest aspektist lähtudes: karmistada keskkonnanõudeid ja kohendada õigusraamistikku.

2.1.1 Keskkonnakaitsenormide muutmine on soovitatav kahel põhjusel. Esiteks on kõnealuste veesõidukite arv mitmekordistunud, millest tulenevalt on suurenenud ka nende keskkonnamõju. Eelkõige on märkimisväärselt suurenenud lämmastikoksiidide heited, kuid asjaomastes piirkondades on täheldatud ka muude saasteainete hulga kasvu õhus. Teine põhjus on see, et ELi madalamad heitkoguste piirnormid loovad rahvusvahelisel turul ebasoodsa konkurentsiolekorda, eelkõige USAga võrreldes, mis seab Euroopa eksportijad keerulisse olukorda.

2.1.2 Jätkuna määruse (EÜ) nr 765/2008 ja otsuse nr 768/2008/EÜ vastuvõtmisele tuleb koostada ka väikelaevasisid hõlmav direktiiv. Eelnimetatud õigusaktides kehtestatakse majandustegevuses osalejate kohustuste, nende kooskõla ja pädevust hindavate organite, turujärelevalveasutuste ja CE-märgise osas komisjonile kohustus ühtlustada valdkondlikke õigusakte – eelkõige selleks, et kaotada mõjuanalüüsiga seotud ebakindlus. See suurendab õiguskindlust kõigi osalejate jaoks.

2.2 Ettepanekuga soovitakse määratleda senisest täpsemalt reguleeritava valdkonna mõisted. Täpsustatakse väikelaevade ja jetide mõistet ning sätestatakse asjaomased erandid. Lisaks määratletakse erinevad turuosalisused.

2.3 Samuti käsitletakse ettepanekus üksikasjalikult tarbija- ja keskkonnakaitsenõuetele vastavuse hindamise organeid ning nende tööd ja pädevust. Ettepanekuga võimaldatakse kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel võtta direktiivis sätestatu üldiseks lähtepunktiks ning arvestada selle rakendamisel kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega ka kohalikke vajadusi ja võimalusi.

2.4 Direktiivi lisades esitatakse ohutus- ja tervisekaitsenõuded, keskkonnanormid ja muud menetlusedokumentid. Kõik need sätted on kohandatud veesõidukite ohutustingimustele. Kahjulikke heiteid käsitlevad normid on muudetud rangemaks, nii et need on nüüd vastavuses USAs kehtivatega.

2.4.1 Direktiivi ettepanekus ei soovitata aga muuta müra piirnorme, kuna müra valjus tuleneb paljudest eri teguritest, mida on ELi tasandil raske reguleerida. Selles aspektis on eriti oluline just kohalik reguleerimine.

2.5 Käsitletavat valdkonda arvestades jäetakse direktiivis Euroopa Komisjonile õigus muuta lisades sisalduvaid tehnilisi dokumente ja keskkonnanormidele vastavuse menetluse norme, välja arvatud piirnormid. See võimaldab vajaliku paindlikkusega kohandada teaduslikule ja tehnilisele arengule.

2.6 Direktiiv sisaldab olulisi sätteid, mille kohaselt kehtestatakse tootjatele ja turustajatele piisavalt pikk üleminekuaeg, mille jooksul nad saavad teha kohandusi vastavalt uuele korrale. Heitnormide osas kestab üleminekuaeg kolm aastat pärast direktiivi jõustumist. Kohanemisperioodi võib kolme aasta võrra pikendada VKEdes jaoks, kes toodavad ja turustavad alla 15 kW võimsusega sadesüütega põrampootoreid.

3. Üldine hindamine

3.1 Direktiivi ettepanekuga sätestatakse uued eeskirjad lõpp-tooteid, mootoreid ja koostisosi⁽¹⁾ tootvas valdkonnas, kus tegutseb 37 000 ettevõtet kokku 270 000 töötajaga ja mis hõlmab ka veesõidukite ehitamist enda tarbeks harrastustegevusena. Esitatud tõlgenduse kohaselt loetakse kõnealusteks veesõidukiteks need, mille kere pikkus jääb 2,5 ja 24 meetri vahele ning mida ei kasutata tasuliseks reisirajateveoks. Uues õigusakti kohaselt moodustavad kuni 4 meetri pikkused ja lühemad veesõidukid eraldi kategooria, millega kõrvaldatakse senine lünk regulatsioonis.

3.2 Komitee peab kiiduväärseks komisjoni pingutusi muuta ka kõnealuse valdkonna keskkonna- ja tarbijakaitsenõuded rangemaks, järgides seatud üldesidmärke. Äärmiselt õnnestunuks võib pidada seda, et uue õigusaktiga suurendataks keskkonnanõuete karmistamisest hoolimata sektori konkurentsivõimet, kohandades seda maailma turgude ootustega ja kaotades konkurentsitakistused. Komitee väljendab lootust, et üha enamates valdkondades suudetakse luua samasugune koostoime kvaliteedi- ja konkurentsivõimete vahel. Komitee soovib seepärast teha Atlandi-üleste partneritega otsesemat koostööd kvaliteedinäitajate ühtse käsitlemise alal.

3.3 Kuigi komisjon on püüdnud käsitleda hulka teemasid, jõudes mitmel juhul ka eduka lahenduseni, tekib siiski küsimus, millisele geograafilisele piirkonnale on direktiiv tegelikult suunatud. Mitmest asjaolust jääb mulje, et eelkõige on mõeldud merelaevandusele. Pigem võiks direktiivis olla selgemalt öeldud, et see kohaldub veesõidukitele, mida võib kasutada ka sisevetel.

3.4 Direktiivi eelnõus käsitletakse väga üksikasjalikult vastavuse järelevalvega tegelevate asutuste tööpõhimõtteid, nende osalejaid ning pädevust ja ülesandeid. Komitee toetab ja tervitab Euroopa Komisjoni tahet tagada eri institutsioonide sobiv ja puudusteta toimimine. Komitee hinnangul vastab direktiivi eelnõu kõnealuses valdkonnas ootustele.

3.4.1 Samas on teksti sõnastus komitee meelest sedavõrd üldine, et ulatub kaugemale oma eesmärgist, milleks on just väikelaevadele kohalduvate sätete kehtestamine. Samu menetlusi ja samu organeid tuleks kasutada ka mis tahes muude tooteliikide puhul. Olulised sätted veesõidukite kohta on esitatud lisades. Komitee arvates on aeg kehtestada ühtlustatud tarbijakaitses eeskirjad, mis hõlmaksid kõiki menetlusi ja institutsioone. Seeläbi võetaks valdkondlikus reguleerimises tõepoolest arvesse asjaomase sektoriga seotud küsimusi, aidates nii märkimisväärselt parandada Euroopa õigusaktide läbipaistvust, selgust ja vastuvõetavust.

⁽¹⁾ Eraldiseisev toode, mida võib kasutada nii mingi muu toote osana kui ka eraldi.

3.5 Komitee pooldab komisjonile lisade muutmiseks volituste andmist tingimusel, et muudatuste tegemisel on komiteel jätkuvalt õigus esitada oma seisukoht ja osaleda komisjoni selles alases töös.

3.6 Komisjon ei ole komitee arvates kasutanud kõiki võimalusi kõigi asjaomaste isikute konsultatsiooni kaasamiseks, kuivõrd see toimus üksnes inglise keeles. Komitee loodab, et komisjon tagab edaspidi küsimustike kättesaadavuse ja täitmise võimaluse kõigis vajalikes keeltes.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Komitee kiidab heaks määratletud veesõidukikategooriad ning üldjoontes ka erandid.

4.1.1 Komitee küsib siiski, kas ei tulnuks teataval määral reguleerida ka võidusõiduks mõeldud veesõidukite tekitatavaid heitkoguseid. See hoogustaks märkimisväärselt ka tehnoloogilist arengut. Põhjendatud võiks olla heitkoguste määra piiritlemine võimsuskategooriate kaupa.

4.1.2 Küsimusi tekib ka seoses veesõidukite kasutamisega ärieesmärgil. Komitee hinnangul ei sõltu ohutus- ja saaste-normid veesõiduki kasutuseesmärgist.

4.1.3 Lisaks soovib komitee, et õigusaktis nimetataks konkreetselt ka mootorita veesõidukeid, sest ohutusnõuded on nende puhul täpselt samad mis mootoriga veesõidukite puhulgi: kuigi tehnilised lahendused on erinevad, ei mõjuta see norme.

4.2 Komitee kiidab heaks heitkoguseid käsitlevad sätted ja pooldab normide rangemaks muutmist. Siiski on komitee arvates oluline rõhutada, et endale võetud kohustusi silmas pidades peaks EL nõudmiste karmistamise suundumuse järgimise asemel olema edaspidi selles valdkonnas ise suunanäitaja. Seda tuleks eriti rõhutatult esile tuua rakendusaruannetes ning komiteemenetluse üks eesmärke võiks olla kõnealuse direktiivi sidumine innovatsioonimeetmetega.

4.3 Komitee on nõus, et oluline on võidelda mürasaaste vastu ja karmistada kohalikke õigusakte, nähes samas ette kodanikuühiskonna pooli kaasava Euroopa tasandi järelevalve võimaluse.

4.4 Komitee toetab turuosalejate jaoks üleminekuperioodide kehtestamist.

4.5 Komitee kiidab heaks ettepaneku vastavuse järelevalvet teostavate asutuste kohta ning loodab, et need ei suurenda lihtsalt bürokraatiat, vaid tegelevad tõhusalt tarbija- ja keskkonnakaitsega. Komitee leiab, et sedalaadi küsimuste puhul ei saa piirduda isereguleerimisega ega asjaomaseid majandustegevuses osalejaid esindavate komiteede tegevusega, kuigi nende rolli konsulteerimisel tuleks suurendada.

4.5.1 Selleks tuleb kasutada uusimaid IT-lahendusi ja komisjon peakski kutsuma liikmeriike üles seda tegema.

4.6 Komitee toetab vastavuse järelevalve menetluse kehtestamist kõigile kõnealuse kategooria veesõidukitele, sh ka neile, mis on valmistatud isiklikuks kasutuseks.

Brüssel, 8. detsember 2011

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Staffan NILSSON

LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamusele

- a) Arutelu käigus lükati tagasi järgmine muudatusettepanek, mis kogus hääletamisel vähemalt veerandi antud häälest (kodukorra artikli 54 lõige 3):

Punkt 1.4

Muuta järgmiselt:

„Komitee on üldjoontes nõus ka direktiivi ettepaneku üksikasjadega, kuid soovib siiski täpsustada järgmisi punkte:

- oluline on selgemalt sätestada, et ohutus- ja keskkonnanõuded kehtivad kõikidel vetel, mitte üksnes merel;
- ohutusnormid kehtivad kõigile asjaomastele veesõidukitüüpidele;
- väikemootorite puhul võiks ette näha ka lühema üleminekuaja;
- mürasaaste osas tuleks muuta Euroopa järelevalve kohalike õigusaktide üle rangemaks.”

Motivatsioon

Komisjoni ettepaneku alguses esitatud mõistetes öeldakse kaudselt ning teistes osades, näiteks laevatulesid käsitlevas osas ja I lisas, öeldakse otseselt, et need nõuded kehtivad kõikidel vetel. Komisjoni tekstis puudub rõhuasetus merele, kuigi raportöör näib seda tajuvat.

Muudatusettepaneku hääletuse tulemus:

Poolt:	69
Vastu:	78
Erapooleitud:	13

- b) Järgnevad seksiooni arvamuse tekstilõigud jäeti täiskogus vastuvõetud muudatusettepanekutest tulenevalt välja, kuid need said vähemalt veerandi antud häälest:

Punkt 1.3

Muuta järgmiselt:

„Komitee tervitab Euroopa Komisjoni tahet tagada eri organite sobiv ja puudusteta toimimine, kuid märgib ühtlasi, et teksti sõnastus on nii üldine, et samu menetlusi ja samu organeid tuleks kasutada ka mis tahes muude tooteliikide puhul. Komitee meelest on aeg kehtestada ühtlustatud tarbijakaitse eeskirjad, mis hõlmaksid kõiki menetlusi ja institutsioonilisi struktuure. Seeläbi võetaks valdkondlikus reguleerimises tegelikult arvesse asjaomase sektoriga seotud küsimusi. Nii aidataks märkimisväärselt parandada Euroopa õigusaktide läbipaistvust, selgust ja vastuvõetavust.”

Muudatusettepaneku hääletuse tulemus:

Poolt:	73
Vastu:	70
Erapooleitud:	13

Punkt 4.4

Muuta järgmiselt:

„Komitee toetab turuosalejate jaoks ülemineku perioodide kehtestamist. Väikemootorite puhul võiks olla põhjendatud lubada ettepanekus pakutud kolme aasta asemel kõige rohkem üks või kaks aastat pikendust.”

Muudatusettepaneku hääletuse tulemus:

Poolt:	78
Vastu:	49
Erapooleitud:	10

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Lapse õigusi käsitlev ELi tegevuskava”

KOM(2011) 60 lõplik

(2012/C 43/08)

Raportöör: **Kinga JOÓ**

15. veebruaril 2011 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Lapse õigusi käsitlev ELi tegevuskava”

KOM(2011) 60 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 8. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (7. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 170, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 5.

1. Kommenteeritud kokkuvõte ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab „Lapse õigusi käsitlevat ELi tegevuskava” (edaspidi „teatis”), mille komisjon avaldas 15. veebruaril 2011. Komitee väljendab lootust, et tegu on lähtepunktiga ÜRO lapse õiguste konventsiooni ja täieliku elluviimise ning laste õiguste võimalikult ulatusliku süvalaiendamise protsessis. Teatis avaldati pärast neli aastat kestnud ettevalmistusi. Sellele eelnes 2006. aasta juulis komisjoni teatis pealkirjaga „Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine”, mille kohta komitee koostas arvamuse ⁽¹⁾.

1.2 Lapsed on ELi rahvastikurühm, kelle heaolu on keskse tähtsusega nii nende üldise olukorra ja elukvaliteedi seisukohalt kui ka tulevikku tehtava investeeringu kontekstis. Õigustega tagatud kvaliteetne lapsepõlv kindlustab sotsiaalmajandusliku arengu, mis võimaldab Euroopa Liidul saavutada oma eesmärgid kõigis valdkondades Tuleb rõhutada, et laste käsitlemine „investeeringuna tulevikku” peab käima käsikäes õnneliku lapsepõlve käsitlemisega, võttes arvesse, et nii laste kui ka ühiskonna jaoks on olevik sama oluline kui tulevik.

1.3 Komitee märgib, et Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõikega 3 lisati lapse õiguste kaitse ELi eesmärkide hulka ning et kõnealune kaitse on sätestatud õiguslikult siduvas põhiõiguste hartas. Harta on kohaldatav ELi õiguse rakendamisel kõigi ELi institutsioonide ja organite tegevusele ning liikmesriikidele. Mis tahes Euroopa Liidu õigusakti ettepaneku hindamisel arvestatakse seetõttu mõju, mida see avaldab põhiõigustele, sh laste õigustele.

1.4 Komitee juhib tähelepanu teatise tagasihoidlikele ja piiratud eesmärkidele. Erinevalt puuetega inimeste õigusi käsitlevast ÜRO konventsioonist ⁽²⁾, ei ole Euroopa Liit ratifitseerinud ÜRO lapse õiguste konventsiooni. Euroopa Liit peaks leidma võimaluse ühepoolsest ühineda ÜRO lapse õiguste konventsiooniga ⁽³⁾. Liikmesriigid peaksid süstemaatilisele andmekogumisele, uurimistegevusele ja analüüsile tuginedes koostama kaht aastat hõlmavaid ulatuslikke aruandeid laste olukorra jälgimiseks, et kajastada mitte ainult laste majanduslikku olukorda, vaid ka kõiki muid tegureid, millest sõltub nende heaolu. See lihtsustaks Euroopa Liidu andmebaasi ja hindamisvahendi loomist, mis täiendaks olemasolevat kasutatavat teavet.

1.5 Komitee leiab, et ulatuslikumalt tuleks kasutada andmeid ja teavet, nagu valitsuste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide aruanded, mis on koostatud ÜRO lapse õiguste komitee tarvis ning mis võimaldavad võrrelda liikmesriikide tegevust lapse õiguste kaitsel ja jõustamisel. Samal ajal tuleks erinevaid rahvusvahelisi organisatsioone, nagu Eurostat, OECD, Maailmapank jne julgustada koguma lapse õigustega seotud andmeid ning kasutama süstemaatilisel kogumisel ja analüüsil asjaomaseid näitajaid. Komitee soovib Euroopa Liidul teha tihedat koostööd Euroopa Nõukoguga, et luua sünergiaid programmide vahel ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ KOM(2006) 367 lõplik ja ELT C 325, 30.12.2006, lk 65–70.

⁽²⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/4&format=HTML&aged=1&language=DE&guiLanguage=en>.

⁽³⁾ ÜRO lapse õiguste konventsiooni võivad allkirjastada või sellega ühineda vaid riigid, erinevalt ÜRO puuetega inimeste õigusi käsitlevast konventsioonist, mille puhul on see võimalus antud ka piirkondlikele organisatsioonidele. Üks võimalik lahendus oleks Euroopa Liidu ühepoolne deklaratsioon konventsiooni järgimise kohta, millel oleks praktikas sama mõju kui ühinemisel, ent ilma ratifitseerimist puudutavate probleemideta.

⁽⁴⁾ Euroopa Nõukogu tulevane lapse õiguste strateegia 2012–2015 ja teised strateegiad asjaomastes valdkondades.

1.6 Komitee on mures seoses sellega, et teatistes puudub tõhus rakendamise- ja kohaldamisstrateegia, kuigi ELi Põhiõiguste Ameti koostatud näitajad ning ÜRO lapse õiguste konventsiooni elluviimiseks koostatud ulatuslik hindamisvahendite nimekiri võiks pakkuda selleks piisava aluse. Liiatigi annaks sellise rakendamisestrateegia olemasolu tagatise, et lapse õiguste strateegiat rakendatakse ja jõustatakse.

1.7 Oluline on laste asjakohane osalemine neid puudutavate otsuste ettevalmistamisel ja programmide hindamisel. Samuti oleks kasulik mõelda nende rahulolu ja hinnata nende seisukohti. Komitee tervitab Euroopa Komisjoni jõupingutusi kaasata lapsi ja toetada nende osalemist kõigis nende endiga seotud küsimustes. Samuti on oluline võtta arvesse kutseorganisatsioonide ja lastega töötavate spetsialistide arvamusi.

1.8 Komitee soovib, et programmid, mis kutsutakse ellu lapse õiguste jõustamiseks ja kaitseks, oleksid sünergias ja vastasmõjus ELi teiste programmidega (hariduse, noorte, romade integratsiooni, vaesusevastase võitluse, lapsesõbraliku õigusemõistmise, põlvkondadevahelise solidaarsuse ja välissuhete valdkonnas). Kõnealustes programmides tuleks samuti nähtavalt rõhutada laste õiguste ning nende heaoluga seotud küsimusi. Samuti peab komitee oluliseks tagada laste õigused integreeritud lähenemisviisi kaudu tihedas koostöös ja kooskõlas komisjoni erinevate peadirektoraatidega.

1.9 Komitee soovib, et Euroopa 2020. aasta strateegia elluviimist tuleks hinnata eriti lapse õiguste ja lapse heaolu vaatepunktist ja seda viisil, mis oleks kooskõlas strateegia eesmärkidega, võimaldades neid eesmarke eraldi hinnata pikaajalise kavandamise kontekstis (võttes arvesse, et lapsed on investering tulevikku).

1.10 Komitee soovib, et Euroopa Liit pööraks erilist tähelepanu eriti haavatavate lasterühmade (vaesuses, perekondadest eraldi, kinnistes asutustes elavad lapsed; lapsed, keda ähvardab vägivald või ärakasutamine või kes kannatavad selle all; puuetega lapsed, etniliste vähemuste hulka kuuluvad või sisseerandajataustaga lapsed, saatjata lapsed, põgenikud, kodunt ärajooksnud lapsed, sisseerandajatest vanemate poolt hüljatud lapsed) õiguste kaitsele ja jõustamisele riiklikul ja Euroopa tasandil. Laste õiguste kaitse sarnaselt õigusega puutumatusele ja inimväärikusele tähendab seda, et Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee mõistab hukka igasuguse lastevastase vägivalda, isegi kui vägivalda kasutatakse kasvatuslikel eesmärkidel kodus ning kutsub seetõttu kõiki liikmesriike üles koostama seadusi, mis keelustavad laste kehalise karistamise ning kordab veelkord nõuet nimetada selleks eriesindaja.

1.11 Komitee leiab, et eriti oluline on levitada ja tutvustada lapse õigusi koos selliste õiguste kaitse ja jõustamise vahenditega. Lisaks üldsusele kvaliteetse teabe edastamisele tuleks eritählepanu pöörata otsustajate, juristide ja muude elukutsete esindajate ning riiklike ja Euroopa spetsialistide ja poliitikute teavitamisele. Teiseks peaks tähelepanu all olema laste ja peredega

töötavate inimeste väljaõpe koos vanematele ja lastele endile suunatud koolitusega. Oluline on mitte ainult tagada teadmised laste õigustest, vaid ka arusaam, et lastelegi kehtivad inimõigused – nad ei ole mitte miniõigustega väikesed täiskasvanud – ja neid tuleb nende haavatavuse, vanuse ja olukorra pärast kindlamalt kaitsta. Liikmesriigid peaksid toetama perekondi igal võimalikul moel, kuna see on lapse huve silmas pidades keske tähtsusega.

1.12 Tunnistades, et lapse õigused tuleb läbi vaadata terviklikul ja kompleksel viisil ja mitte eraldi, soovib komitee pöörata erilist tähelepanu sellistele küsimustele nagu kvaliteetne, ligipääsetav ja tasuta sünnituseelne ja sünnitusjärgne tervishoid emadele, mis on rahvatervise ja lapse tervise üks aspekt, samuti teatistes käsitletud teemadele, nagu lapsesõbralik õigusemõistmine, sh alaealised õigusrikkujad ⁽³⁾.

1.13 Selleks, et saavutada õiguskaitse, mis ei tekita lastele negatiivset mõju, kutsub komitee üles võtma tarvitusele meetmed, et seksuaalkuritegude ohvriks langenud lapsi ja vanemate lahutata käsitlevatesse tsiviilprotsessidesse kaasatud lapsi kuulataks ära turvalises keskkonnas. Tunnistuste kogumisel peaks vältima lapsele lisatrauma tekitamist ja seetõttu peaks tunnistuse võtmine toimuma spetsiaalselt selleks koolitatud spetsialistide abil ja võimaluse korral mujal kui kohtus, mis oleks neutraalsem koht.

1.14 Laste vaesus ja puudus, nende diskrimineerimine ja tõrjutus on mõned kõige tõsisemad takistused lapse õiguste jõustamisel. Seetõttu kordab komitee oma eelnevates arvamustes esitatud soovitusi, et neis valdkondades tuleks erilist tähelepanu pöörata programmide rakendamisele, järelevalvele ja hindamisele tihedas seoses Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkidega, mis puudutavad vaesuse vähendamist ning kõiki haridusvorme. Selleks tuleb eraldada piisavad vahendid. Prioriteetiks tuleks alati seada lastega seotud poliitika ja meetmed.

1.15 Majanduskriisi, finantspiiranguid ja piiratud ressursse silmas pidades soovib komitee pöörata eritählepanu selle tagamisele, et olemasolevad probleemid ei teravneks ning et praegune tegevus lapse õiguste kaitsel ja tugevdamisel ei langeks kokkuhoiumeetmete ohvriks.

2. Taust

2.1 Kõik ELi liikmesriigid on ratifitseerinud ÜRO lapse õiguste konventsiooni ⁽⁴⁾ ning enamikes neist on sellest saanud riigi õiguse lahutamatu osa, mille rakendamine on seega kohustuslik. ÜRO lapse õiguste konventsioon on kõige ulatuslikumalt ratifitseeritud inimõiguste konventsioon maailmas. Viimase kahekümne aasta jooksul on see põhilikult muutunud põhimõteteid ja tavaid laste olukorra, õiguste ja rolli osas.

⁽³⁾ ELT C 110, 9.5.2006, lk 75.

⁽⁴⁾ <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>.

2.2 Komisjon seadis lapsed oma 2005.–2009. aasta strateegiliste eesmärkide põhiprioriteediks ning 2006. aasta juulis avaldas komisjon eraldi teatise pealkirjaga „Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine”⁽⁷⁾, milles tehakse ettepanek kehtestada igakülgne lapse õiguste strateegia, mille eesmärk on paremini edendada ja kaitsta lapse õigusi Euroopa Liidu kogu sise- ja välispoliitilises töös ning toetada liikmesriikide tegevust selles valdkonnas.

2.3 Komitee kutsus üles koostama igakülgse, kompleksse ja tervikliku ELi strateegia, et täielikult ja tõhusalt tagada lapse õiguste jõustamine vastavalt ÜRO lapse õiguste konventsioonile nii ELi sise- ja välispoliitikas kui ka liikmesriikide tegevuses, mis on seotud lapse õiguste strateegia rakendamisega⁽⁸⁾.

2.4 Komitee 2006. aastal avaldatud arvamuses väljendati seisukohta, et Euroopa Liidu poliitika valdkondades järgitav lähenemisviis lapse õigustele peaks tuginema ÜRO lapse õiguste konventsioonile ja selle kahele fakultatiivprotokollile, samuti asjaomastele aastatuhande arengueesmärkidele⁽⁹⁾ ning Euroopa inimõiguste konventsioonile. Viimasel ajal on komitee välja andnud mitmeid arvamusi, milles käsitletakse lapse õiguste erinevaid aspekte⁽¹⁰⁾.

2.5 Euroopa Liidu põhiõiguste harta, mille artiklis 24 sätestati lapse õiguste kaitse ja edendamise põhimõte, muutus õiguslikult siduvaks dokumendiks Lissabon lepingu jõustumisega 1. detsembril 2009. Esimest korda ELi ajaloos viitab Euroopa Liidu lepingu artikkel 3 selgelt lapse õiguste kaitsele⁽¹¹⁾. „Lapse õiguste kaitse ja edendamine on Euroopa Liidu üks eesmärk. Kõik lapsi mõjutavad poliitika valdkonnad ja meetmed tuleb välja töötada, ellu viia ja nende üle tuleb järelevalvet teostada lapse parimates huvides”⁽¹²⁾.

2.6 Oleme leidnud ELi, Euroopa Nõukogu ja ÜRO lapse õiguste programmides neli järgmist ühist teemat: vaesus ja sotsiaalne tõrjutus, lapsed kui vägivalda ohvrid, eriti haavatavad lasterühmad ja vajadus aktiivselt kaasata, konsulteerida ja kuulata lapsi neile olulistel küsimustel. Veel üks ELi ja Euroopa Nõukogu ühine teema on lapsesõbralik õigusemõistmine ja perepoliitika.

⁽⁷⁾ KOM(2006) 367 lõplik.

⁽⁸⁾ ELT C 325, 30.12.2006, lk 65–70.

⁽⁹⁾ ÜRO aastatuhande deklaratsioon, ÜRO peaassamblee, 8. september 2000.

⁽¹⁰⁾ ELT C 48, 15.2.2011, lk 138–144; ELT C 44, 11.2.2011, lk 34–39; ELT C 339, 14.12.2010, lk 1–6; ELT C 317, 23.12.2009, lk 43–48.

⁽¹¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0013:0045:ET:PDF>.

⁽¹²⁾ http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/rights-child/index_en.htm.

2.7 Oma 2010. aasta arvamuses⁽¹³⁾ rõhutas Regioonide Komitee, et laste õigusi tuleb kohaldada valdkondadeüleselt, puudutades kõiki teemasid. See eeldab mitmemõõtmelist lähenemisviisi, süvalaiendades lastega seotud küsimused kõigisse Euroopa ja riiklikesse poliitika valdkondadesse.

2.8 Komisjon lõi kodanikuühiskonna organisatsioonide tarvis lapse õiguste Euroopa foorumi. Kõnealune foorum on kohtunud viis korda ning väljendanud oma seisukohta praegu koostatava strateegia osas. Lisaks sellele on läbi viidud kaks uuringut laste teadlikkuse kohta nende õigustest ning nende seisukohtadest antud küsimuses. Kõnealuste uuringute tulemusi kasutati programmi ettevalmistamisel⁽¹⁴⁾. Teatistes viidatakse ka lapse õigustele nagu need on sätestanud Euroopa Nõukogu. Siin pööratakse erilist tähelepanu lastevastasele vägivaldale ning jõupingutustele tagada lapsesõbralik õigusemõistmine koos asjaomaste soovitude ja meetmetega.

2.9 Lapse õiguste tegevusrühm (*Child Rights Action Group, CRAG*)⁽¹⁵⁾ on oluline kodanikuühiskonna organisatsioon ühendav rühm. Tegevusrühm on valitsusväliste organisatsioonide mitteametlik rühmitus, kelle eesmärk on teha koostööd Euroopa Komisjoni teatise „Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia väljatöötamine” elluviimise ja järelevalve küsimustes.

2.10 2011. aasta kevadel moodustati Euroopa parlamendi mitteametlik fraktsioonidevaheline lapse õiguste töörühm, kes seadis endale prioriteediks läheneda koordineeritult ja ühtselt lastega seotud küsimustele, eriti neile, mis puudutavad lapse õigusi⁽¹⁶⁾.

3. Lapse õigused Euroopa Liidus

3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab 31. märtsil 2011 avaldatud Euroopa Komisjoni esimest aruannet ELi põhiõiguste harta rakendamise kohta⁽¹⁷⁾. Aruandes käsitletakse harta kuut peatükki (väärikus, vabadused, võrdsus, solidaarsus kodanike õigused ja õigusemõistmine), kus jaotise „Võrdsus” all on eraldi artikkel pühendatud lapse õigustele. Põhiõiguste harta kohustab Euroopa Liitu kindlalt jõustama lapse õigusi, tagades lastele õiguse elule, kaitsele, arengule ja aktiivsele osalemisele.

⁽¹³⁾ ELT C 267, 1.10.2010, lk 46–51.

⁽¹⁴⁾ Eurobaromeeter: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_235_en.pdf.

⁽¹⁵⁾ Rühma liikmed: Terre des Hommes, World Vision, European Foundation for Street Children Worldwide, Save the Children, Euronet – European Children's Network, Eurochild, Plan International, SOS-Kinderdorf International, <http://www.epha.org/a/2610>.

⁽¹⁶⁾ <http://www.eurochild.org/>. (http://www.eurochild.org/index.php?id=208&tx_ttnews%5Btt_news%5D=1819&tx_ttnews%5BbackPid%5D=185&cHash=cc6d4444ebae436b2a844a082a0ea2a8).

⁽¹⁷⁾ http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/charter-applic-report-2010_EN.pdf.

3.2 Komiteel on hea meel märkida, et ELi põhiõiguste amet on pärast laialulatuks konsultatsiooni spetsialistide ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega välja töötanud näitajad, et hinnata lapse õiguste jõustamist⁽¹⁸⁾. Samuti on amet koostanud uurimuse Euroopa Liidus elavate laste heaolu kohta. Ent see uurimus hõlmab teavet vaid materiaalsete tingimuste ja heaolu kohta ega sisalda ühtki koondnäitajat, et mõõta elukvaliteeti ja laste kaitset selle praktilise korralduse ja ulatuse kontekstis⁽¹⁹⁾.

3.3 Komitee rõhutab, et vaid valdkonnaülane partnerlus võib aidata kaasa lapse õiguste kaitsele ja tõhusale rakendamisele. Sellises partnerluses teevad liikmesriigid, eri valitsustasandid, riiklikud ja rahvusvahelised valitsusvälised organisatsioonid koostööd kodanikuühiskonna organisatsioonide, eri huvialasid esindavate foorumite (näiteks laste- ja neid esindavate organisatsioonide) ja sotsiaalpartneritega (näiteks tööandjad, ametiühingud ja majandustegelased) teatud eesmärkide saavutamise nimel.

3.4 Tõsi on see, et teatistes puudutatakse laste vaesust ning erinevaid, eriti haavatavate laste rühmi, ent selles ei keskenduta nimetatud küsimustele ja seda hoolimata nende teemade märkimisväärsusest tähtsusest laste praeguse heaolu seisukohalt ning selleks, et nad saaksid tulevikus edukalt täiskasvanuella siirduda ja ühiskonda integreeruda. Unustada ei tohi ka üldteada demograafilisi probleeme, millega Euroopa silmitsi seisab. Eritähelepanu tuleks pöörata mistahes soolise diskrimineerimise ärahoidmisele ka laste seas.

3.5 Majanduskriis on laste heaolu riskitegur ning mõjutab neid mitmeti, eriti just rasketes tingimustes elavaid lapsi. Enamikul juhtudel on teenustepakkujad ja lastega töötavad spetsialistid ise silmitsi raskustega ning järjest enam on puudus põhiteenustest või on need saadavad vaid väga piiratud ulatuses.

3.6 Välissuhetes paneb Euroopa Liit suurt rõhku konkreetsetele küsimustele, mis on olulised lapse õiguste kaitse ja jõustamise seisukohalt. Sellised küsimused hõlmavad piiriülest eestkostet, kadunud, sisserändaja taustaga, saatjata, ebaseadusliku sisserändaja taustaga kinnipeetud lapsi ja ärakasutatud lapsi ning lapsi, kes on langenud seksuaalse kuritarvitamise või seksiturismi ohvriks⁽²⁰⁾. Ent Euroopa Liit ei tegele järjest tõsisemaks muutuva probleemiga, milleks on sisserändajatest vanemate poolt kodumaale mahajäänud lapsed. Selliste laste jaoks on tõsine probleem järelevalve puudumine ajal, mil vanemad töötavad mõnes ELi liikmesriigis. Näiteks puudutab see juhtu, kus vanemad ei saa lapsi endaga kaasa võtta seetõttu, et selleks puuduvad sobivad tingimused. Antud olukorras, isegi juhul, kui

vanemate tööd vajatakse teises riigis ja nad maksavad seal makse ja muid tasusid, puuduvad nende lastel õigused ning nad on avatud tõsistele ohtudele.

3.7 Komitee peab eriti oluliseks seda, et sõnastatud on esimene soovitus lapse õiguste ja ärimaailma⁽²¹⁾ seoste kohta, nimelt käivitasi UNICEF, ÜRO *Global Contact* ja *Save the Children* protsessi töötamiseks välja põhimõtted ja suunised, et aidata ettevõtetel kaitsta ja toetada lapse õigusi. Lisaks positiivsete meetmete võimaldamisele juhitakse selle protsessiga erilist tähelepanu võimalikele negatiivsetele tagajärgedele, eriti seoses reklaami (milles julgustatakse lapsi kasutama tooteid, mis kahjustavad nende füüsilist või vaimset tervist või propageeritakse vägivaldset, riskantset või erootilis-pornograafilist käitumist), tarbimisharjumuste, sh tervishoiu ja toitumise, turismi, lapstööjõu ja diskrimineerimisega. Kõigil sektoritel on selles valdkonnas võtmeroll ning seetõttu peaksid nad tegema tihedat koostööd valitsus-, valitsusväliste, kodanikuühiskonna ja ettevõtlusorganisatsioonide ja ametiühingutega, et saavutada need eesmärgid nii Euroopa Liidus kui ka liikmesriikides.

3.8 Komitee on seisukohal, et kuigi enamus lastega seotud programme kuuluvad riiklikku pädevusse, annab ka Euroopa Liit järjest enam soovitusi ja viib ellu meetmeid paljudes valdkondades (nt varane lapsepõlv, kutseõpe, koolist väljalangenud, kadunud lapsed). Need mõjutavad riiklikku poliitikat, ent selle mõju ulatus riiklikule rakendamisele on sageli ebaselge.

3.9 Paljudes ELi programmides (sh noored, haridus, elukestev õpe, romade integratsioon, vaesusevastane võitlus, põlvkondadevaheline solidaarsus, töö ja eraelu ühitamine, välissuhted) tuleks prioriteediks seada lapse õiguste kaitse ja jõustamine, seades keskpunkti erinevad, eriti haavatavate laste rühmad, sh välismaal töötavate vanemate poolt kodumaale mahajäänud lapsed.

3.10 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsus ühes varasemas dokumendis⁽²²⁾ komisjoni üles nimetama lapse õiguste eriesindaja ja innustas liikmesriike tegutsema igasuguse lastevastase vägivalla kaotamise nimel. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunneb kahetsust selle üle, et Euroopa Komisjon ei ole võtnud seisukohta laste kehalise karistamise küsimuses. Laste kehaline karistamine kahjustab laste õigust mitte peksa saada. Lapsed, keda pekstakse, õpivad kasutama vägivalda. Laste õiguste kaitse sarnaselt õigusega puutumatusele ja inimvääriku- sele tähendab seda, et Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee mõistab hukka igasuguse lastevastase vägivalla, isegi kui vägivalla kasutatakse kasvatuslikel eesmärkidel kodus ning kutsub seetõttu kõiki liikmesriike üles koostama seadusi, mis keelustavad laste kehalise karistamise. Seetõttu kordab komitee nõuet nimetada eriesindaja ning vajadust, et Euroopa Komisjon ja liikmesriigid peaksid tegutsema selle nimel, et keelustada kehaline karistamine kogu Euroopa Liidus.

⁽¹⁸⁾ http://fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/FRA-report-rights-child-conference2010_EN.pdf.

⁽¹⁹⁾ http://www.tarki.hu/en/research/childpoverty/tarki_dwb_mainreport_online.pdf.

⁽²⁰⁾ EMSK arvamus teemal „Laste kaitsmine reisivate seksuaalkurjategijate ohu eest“, ELT C 317, 23.12.2009, lk 43–48.

⁽²¹⁾ *Children's Rights and Business Principles Initiative* (laste õiguste ja ettevõtluspõhimõtete algatus).

⁽²²⁾ ELT C 325, 30.12.2006, lk 65–70.

3.11 Komitee nõustub, et laste kuulamine, nendega konsulteerimine ja nende kaasamine kõigisse neid puudutavatesse küsimustesse tagab nende õiguste jõustamise nende ettevalmistamisel aktiivseks kodanikeks. Et see toimiks, on samuti oluline tagada juurdepääs dokumentide lapsesõbralikele versioonidele ning luua ja hallata samakättesaadavaid brošüüre ja veebilehti või nende konkreetseid osi, nagu seda kavandab õigusküsimuste peadirektoraat ⁽²³⁾.

3.12 Selleks, et saavutada õiguskaitse, milles austatakse lapsi ja välditakse nende psühholoogilist kahjustamist, tuleks kõikides ELi õigussüsteemides võtta tarvitusele järgmised meetmed:

- seksuaalkuritegude ohvriks langenud laste tunnistusi tuleks koguda nii, et välditakse lastele lisatrauma tekitamist, ja seetõttu peaks tunnistuse võtmine toimuma spetsiaalselt selleks koolitatud spetsialistide abil ja võimaluse korral mujal kui kohtus, mis oleks neutraalsem koht;
- vanemate lahutust käsitlevatesse tsiviilprotsessidesse kaasatud lapsi tuleks ära kuulata samasuguse ettevaatusega kui eelpool mainitud juhul ning neid tuleb kaitsta vanemate ja advokaatide poolse ärakasutamise eest.

3.13 Lapse õiguste tõhusamaks levitamiseks nii vanemate, spetsialistide kui ka laste endi hulgas on meedial, sh ühismeedial oluline positiivne roll.

3.14 Komitee rõhutab avatud koordineerimise meetodi kasutamist ning teisi võimalikke mehhanisme kui lähenemisviisi, mis on tõestanud oma väärtust tagamaks, et koostöö liikmesriikide vahel ning parimate tavade määramine ja kasutamine võib aidata kaitsta ja jõustada lapse õigusi, integreerides samas lastega seotud küsimusi teistesse poliitikavaldkondadesse.

3.15 Kodanikuühiskonna maineka esindajana kavatseb komitee anda oma panuse, jälgides süstemaatiliselt tulemusi ning levitades ja tugevdades lapse õigusi oma liikmete kaudu.

3.16 Õigusaktide tõhusamal jõustamisel peab komitee kohaseks ja vajalikuks teha senisest tihedamat koostööd ja viia läbi ulatuslikumaid konsultatsioone ÜRO eri organite, lapse õiguste komitee, Euroopa Nõukogu ja rahvusvaheliste lasteorganisatsioonide ning lapsi esindavate organisatsioonidega, kuna selliste organisatsioonide eesmärgid ja tegevused on seotud lapse õiguste ulatusliku ja igakülgse jõustamisega.

Brüssel, 7. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽²³⁾ Lastenurk (Kid's Corner) veebilehel www.europa.eu.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: ohvrite õiguste tugevdamine ELis”

KOM(2011) 274 lõplik

ja „Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded”

KOM(2011) 275 lõplik

(2012/C 43/09)

Raportöör: **Kathleen WALKER SHAW**

18. mail 2011. aastal otsustas Euroopa Komisjon ja 29. juunil 2011. aastal otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: Ohvrite õiguste tugevdamine ELis”

KOM(2011) 274 lõplik

ja

„Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded”

KOM(2011) 275 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 8. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (7. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 142, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Komitee nõuab, et komisjon hindaks asjaomases uuringus kriisi mõju kuriteoohvritele täpsemalt ja esitaks tulemuste põhjal ettepaneku vajalike meetmete kohta.

1.2 Komitee on mures, sest ohvrid ei usalda kriminaalõigussüsteemi, ja tunnistab vajadust tugevdada ohvrite, eeskätt korduvate ohvrite positsiooni ning arendada kodanike usaldust, et ohvriks sattumise ahel katkestada. Komitee kutsub komisjoni üles arutlema kaasnevate meetmete ja nende toetuseks vajalike rahaliste vahendite üle.

1.3 Komitee soovib komisjonil muuta ohvri määratlust, et suurendada ohvri perekonna või esindaja õigusi ja tunnustamist.

1.4 Komitee nõuab, et komisjon viiks läbi põhjaliku analüüsi nende ohvrite kaitse kohta, kes saavad kuritegude tõttu töökohal kannatada ja esitaks kaasnevate meetmete ettepaneku, et toetada miinimumõigusi ja tunnustamist nii era- kui avalikus sektoris kõikjal ELis.

1.5 Komitee soovib komisjonil teha süvaanalüüs liikluskuritegude ohvrite kohta ja esitada meetmed õiguskaitse, toetuse ja hüvitise tagamiseks.

1.6 Komitee soovib komisjonil lisada ettepanekutesse tõhusamad tagatised ohvrite otsese ja kaudse diskrimineerimisega tegelemiseks.

1.7 Komitee nõuab seoses ohvri rolli aktsepteerimisega suurt kultuurimuutust ja selle kinnistamist spetsialistide ja vastava valdkonna töötajate väljaõppe kaudu õigussüsteemi ja asjaomaste asutuste kõikidel tasanditel, austades samal ajal subsidiaarsuse põhimõtteid. See peaks hõlmama ohvrite kohtlemist meedias üldiselt ja ohvrite poliitilistel motiividel ärakasutamise tõkestamist.

1.8 Komitee nõustub, et teatud ohvrid on eriti kaitsetud ning vajavad erikohtlemist, ent on seisukohal, et teatavate kaitsetute ohvrite määratlemise ja seega võimaliku ohvrite hierarhia loomise asemel peaks komisjon tegema ettepaneku, et kõikidel kuriteoohvritel oleks kooskõlas riigisisestes õigusaktides

sätetatud menetlustega juurdepääs individuaalsel hindamisel põhinevatele erimeetmetele, et kindlaks teha, kas tegemist on kaitsetu kuriteoohvriga tema isikuomaduste või kuriteo olemuse või tema ja kahtlustatava vahelise suhte tõttu.

1.9 Komitee nõuab kaasnevaid meetmeid kogu ELi hõlmavate ohvriabi teenuste võrgustiku tugevdamiseks ja ametlikuks muutmiseks ning teeb ettepaneku selle ühtseks rahastamiseks ELi eelarvest. Komitee soovib samuti laiendada abi teenuseid kuriteoohvrite ja nende perekondade toetamiseks nende koju-pöördumisel nendel juhtudel, kui vahejuhtum toimus välisriigis. Komitee on seisukohal, et ohvriabi teenused peaksid olema paindlikud ja võimaldama vahendeid piirkondlikult võimalikesse tulipunktidesse ümber suunata.

1.10 Komitee tunnustab kodanikuühiskonna laiemat rolli kuriteoohvrite abistamise praktiliste meetmete väljatöötamisel ja julgustab komisjoni esitama ettepanekut kaasnevate meetmete ja eeltoodu rahastamise hõlbustamise kohta.

1.11 Komitee nõuab, et komisjon teeks eelseisva läbivaatamise käigus ohvritele makstavat hüvitist käsitlevatesse sätetesse vajalikud laiaulatuslikud parandused, kaaludes sealhulgas ELi tasandil hüvitis skeemi kuriteoga tekitatud kahju eest. Komitee soovib, et komisjon juhiks liikmesriikide tähelepanu rõhutatult sellele, et direktiivis on sätestatud miinimumstandardid ja õiguste alused, mis võimaldab pakkuda riiklike rakendusaktide kaudu suuremat kaitset.

1.12 Komitee kiidab heaks taastavat õigusemõistmist puudutavad ettepanekud ja kutsub komisjoni üles toetama katseprojekti rahastamist standardite ja koolitusmeetmete väljatöötamiseks taastava õigusemõistmise valdkonnas kõikjal ELis.

1.13 Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles töötama selgelt määratletud ja piiratud tähtsusega jooksul⁽¹⁾ välja ühismenetlused väljaspool koduriiki ohvriks langenud isikute säilmete transpordimiseks ja kodumaale viimiseks. Menetlused oleksid riiklike või piirkondlike õigusaktide suhtes ülimuslikud

2. Sissejuhatus

2.1 Ettepanekute pakett, mille komisjon esitas 18. mail 2011. aastal, laiendab praeguseid ohvrite õigusi käsitlevaid ELi tasandil vastuvõetud meetmeid. Ettepanekute eesmärk on kehtestada kuriteoohvrite jaoks selged ja konkreetset õigused ning tagada tunnustamine, austus, kaitse, abi ja õiguskaitse kättesaadavus olenemata sellest, milline on nende päritolu- või elukoht ELis.

⁽¹⁾ Soovituslikult 28 päeva jooksul, mis võimaldaks kahel patoloogil läbi viia kriminaaluuringi ja DNA-testid, sealhulgas sõltumatu aruande taotlus surnu koduriigi konsulaadilt.

2.2 Komitee tunnustab, et Lissaboni lepinguga antakse ELile selge õiguslik alus kuriteoohvrite miinimumõiguste kehtestamiseks ja kuriteoohvrite kaitsmiseks. Ettepanekute aluseks on Stockholmi programm⁽²⁾ ja selle tegevuskava⁽³⁾ ning need on kooskõlas Budapesti tegevuskavaga⁽⁴⁾.

2.3 Komitee kiidab heaks asjaolu, et eesistujariik Poola on seadnud esmatähtsale kohale julgeoleku suurendamise ELis ning eesistujariigi jõupingutused nõukogus ohvrite paketiga tehtava töö kiirendamiseks.

2.4 Komitee on alustanud seoses kõnealuse teemaga ulatuslikku tööd, sealhulgas arvamuste koostamist kuriteoohvrite hüvitiste,⁽⁵⁾ inimkaubanduse,⁽⁶⁾ seksuaalse ärakasutamise ja väärkohtlemise ja lapsporno,⁽⁷⁾ lapse õiguste,⁽⁸⁾ ELi terrorismivastase võitluse poliitika,⁽⁹⁾ e-kaasatuse⁽¹⁰⁾ ja küberkuritegevuse⁽¹¹⁾ kohta.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee rõhutab, et liikmesriikidel ei ole võimalik eirata praeguse majandus- ja finantskriisi mõju kõnealusele küsimusele ja et neil on vaja selles kontekstis aru saada kuritegevuse dünaamikast. Paljudes liikmesriikides piiratakse rangete kokkuvõtte-meetmetega politsei-, tervishoiu- ja sotsiaalteenuseid, ohvriabi-teenustega tegelevaid ühiskondlikke organisatsioone ja teisi sarnaseid valitsusväliseid organisatsioone ja nende rahastamist. Peale selle suureneb praegune ebavõrdsus ning pidevalt kasvav vaesus ja töötus soodustavad tõenäoliselt täiendavate sotsiaalprobleemide teket ja võivad olla kuritegevuse katalüsaatoriks.

3.2 Kuriteoohvreid puudutavad ELi tasandi näitajad on murettekitavad. Igal aastal langevad inimesed otseselt enam kui 75 miljoni kuriteo ohvriks. Vastuvõetamatu on asjaolu, et enamikus kuritegudes on kannatajaks üks ja sama väike protsent ohvreid, keda üha uuesti ja uuesti ohvriks muudetakse. Ohvrid elavad üldjuhul kõrge kuritegevusega piirkondades, kus hirm kuritegude ees on suur ja kuritegudest teatamise määr väike. Nendes kogukondades jääb teatamata ligikaudu 90 % kuritegudest.

3.3 Ohvriabi täiustamine kõikjal ELis on peamine nurgakivi vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomisele ELi kodanike jaoks. See on äärmiselt oluline, pidades silmas, et ELis reisivate või teise kohta elama ja töötama kolivate inimeste arv pidevalt kasvab ja see suundumus jätkub.

⁽²⁾ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/111877.pdf.

⁽³⁾ KOM(2010) 171 lõplik

⁽⁴⁾ Vastu võtnud ministrite nõukogu 10. juunil 2011.

⁽⁵⁾ EÜT C 95, 23.4.2003, lk 40–44.

⁽⁶⁾ ELT C 51, 17.2.2011, lk 50–54.

⁽⁷⁾ ELT C 325, 30.12.2006, lk 60–64, ELT C 317, 23.12.2009, lk 43–48 ja ELT C 48, 15.2.2011, lk 138–144.

⁽⁸⁾ ELT C 325, 30.12.2006, lk 65–70.

⁽⁹⁾ ELT C 218, 23.07.2011, lk 91.

⁽¹⁰⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 9–18.

⁽¹¹⁾ ELT C 97, 28.4.2007, lk 21–26

3.4 Komitee kiidab heaks asjaolu, et ettepanekutes pakutakse välisriigis kuriteo ohvriks langenud kodanikele võimalust teatada kuriteost oma elukohaliikmesriigis. See on eriti oluline raske vigastuse või õnnetusjuhtumi puhul ja surmajuhtumite korral perekondade jaoks.

3.5 Komitee toetab direktiivi horisontaalset lähenemist, mis koondab kõikide ohvrite õigused.

3.6 Ettepanekutes tunnustatakse ohvri perekonna ja ohvrite endi kannatusi ja nende ees seisvaid probleeme, mis on väga oluline, kuid seda on vaja ettepanekutes ühtsemalt kajastada.

3.7 Seda laadi sündmustel on laastavad füüsilised, emotsionaalsed ja rahalised tagajärjed, mille tõttu on vaja nii ohvrid kui nende abistamisega hõivatud perekondi toetada ametiasutustega suhtlemisel, arstiabi saamisel, haldusküsimuste rägastikus, kahtlustatava või kahtlustatavate otsimisel ning õigusemõistmise ja hüvitise taotlemisel.

3.8 Komitee on seisukohal, et on vaja tunnustada ohvrite ja nende perekondade lisaprobleeme ja stressi piiriülestes olukordades, kus asja muudavad keerukamaks erinevad keeled, menelused ja kultuurid, mida nad ei tunne ja mis võivad tekitada ületamatuid probleeme.

3.9 Üldjuhul jätab 50 % kuriteoohvritest kuriteost pädevale asutusele teatamata. Sellel võib olla mitmeid põhjusi, sealhulgas see, et ohvrid ei saa teatamise või kuriteokaebuse esitamise süsteemist aru või on neil vähe usku õigusemõistmise või hüvitise saamise eesmärgil abi, kaitset ja toetust pakkuvatesse ametiasutustesse. Komitee soovib näha ettepanekute muutmist praktilisteks meetmeteks, et tegeleda ohvrite usalduse puudumisega kohtusüsteemi vastu.

3.10 Uuringud kinnitavad, ⁽¹²⁾ et praeguste meetmete abil ei ole õnnestunud lahendada neid paljusid praktilisi ja tehnilisi probleeme, millega ohvrid ja nende perekonnad kokku puutuvad, kui nad on kõige kaitsetumas seisundis ja vajavad abi.

3.11 Kõnealused ettepanekud on oluline samm tagamaks, et ohvrid ja nende perekonnad seatakse esikohale, et neid tunnustatakse, koheldakse väärilt austusega ning neile osutatakse kaitset ja abi ning tehakse kättesaadavaks õigusemõistmine, millele neid on õigus. Taolistes kaitsetutes olukordades ei tohiks nad end kunagi üksijäetuna tunda.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Praegu on sätete tugevus ja tõhusus ELis väga ebaühtlane ja vaja on otsustavat muutust, et tagada toetuse, kaitse ja õiguste vastuvõetavad standardid, millele ELi kodanikud saavad oma koduriigis või teises liikmesriigis toetuda. On vastuvõetamatu, et ohvrile osutatava abi suurus on loterii, mis sõltub sellest, millises ELi paigas ohvriks langetakse.

4.2 Komitee tunnustab, et tema liikmetel on ainulaadne võimalus aidata kaasa kõnealuste ettepanekute tõhusa rakendamise tagamisele ja kutsub komisjoni seoses teatistes nimetatud kaasnevate meetmetega üles jätkama koostööd Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega, et julgustada asjaomaseid valimisringkondade organisatsioone töötama vajadusel välja praktilised struktuurid, poliitika ja tavad, et kuriteoohvrid ja nende perekondi süstemaatilisemalt ja tõhusamalt abistada.

4.3 Tunnustamine ja kaitse

4.3.1 Direktiivis laieneb ohvri määratluse ulatus üksnes sellise isiku pereliikmeteni, kelle surma on põhjustanud kuritegu. Komitee on seisukohal, et see määratlus on liiga kitsas ja eirab asjaolu, et paljud ellujäänud ohvrid on nii raskelt vigastatud, et nad vajavad väga suurel määral abi oma õigus- ja teovõime teostamisel, kui nad esitavad kaebuse ega osalevad kohtumenetluses õigusemõistmise ja hüvitise saamise eesmärgil, mistõttu peavad seda tegema nende pereliikmed või teised tugiisikud. Nad vajavad ka tunnustust. Komitee teeb ettepaneku muuta KOM(2011) 275 artiklit 2 (Mõisted) ja lisada sinna punkt 2a iii – enne või pärast kuritegu oma õigus- ja teovõime teostamisel suurel määral abi vajava ohvri tunnustatud tugiisik, kes on kas tema pereliige või töötaja.

4.3.2 Vaatamata tööohutuse ja töötervishoiu eeskirjadega vastavusse viimiseks tehtud jõupingutustele on komitee mures, kuna ettepanekutes ei puudutata küsimust, kuidas kaitsta kuritegeliku käitumise ohvrid, kes kannavad kahju töökohal, sealhulgas maanteetranspordi või teiste transpordivaldkondade töötajad. Liikmesriikides on erinevad lähenemisviisid selle kohta, mida kujutab endast kuritegu töökohal kehtivate õiguste ja tagatiste rikkumise tähenduses ja see võib kahjustada miinimumstandardite tagamist kogu ELis. See mõjutab ka lähetatud töötajaid. Komitee nõuab seetõttu, et komisjon viiks sellel teemal läbi põhjaliku analüüsi ning et kaasnevad meetmed toetaksid töökohal kuritegeliku käitumise ohvriks langenute miinimumõigusi, mis kehtiks nii avaliku kui erasektori kohta.

4.3.3 Komitee avaldab muret, et ohvri määratlemine füüsilise isikuna võib kuriteo ohvriks langenud organisatsioonid või ettevõtted ilma jätta võimalusest teostada direktiivist tulenevaid õigusi. Komitee soovib komisjonil läbi viia uuring, et hinnata vajadust konkreetsete meetmete järele selles valdkonnas, eelkõige seoses VKEdega, et parandada kaitset järjestikuse ohvriks muutmise eest.

⁽¹²⁾ KOM(2011)274 ja SEK(2011)580.

4.3.4 Komitee on seisukohal, et komisjon ei ole piisavalt tegelenud tõsise probleemiga, milleks on ohvrite otsene ja kaudne diskrimineerimine, sealhulgas kultuuriline diskrimineerimine, ja soovib komisjonil lisada ettepanekutesse tõhusamad tagatised selle küsimusega tegelemiseks. Kahekordne ohvriks muutmine ja diskrimineerimine võib esineda juhul, kui ohvrite väärkohtlemise põhjuseks on nende rass, usutunnistus, veendumused, seksuaalne sättumus, puue, sugu või sotsiaalne taust, mis on teatamata kuriteojuhtumite äärmiselt kõrge määra peamine põhjus. Ohvrid võivad diskrimineerimisega kokku puutuda ka sellisel viisil, et ametiasutustes ja kohtusüsteemis koheldakse neid vastuvõetamatul viisil, neid mitte uskudes või mitte koheldes neid väärikalt, austuse ja tunnustusega.

4.3.5 Komitee nõuab otsustavat kultuurimuutust ohvri rolli aktsepteerimisel kohtusüsteemis. Spetsialistide ja vastava valdkonna töötajate piisava väljaõppe tagamine on oluline esmane samm subsidiaarsuse põhimõtte austamisel. Komitee soovib komisjonil tegeleda rahastamisprogrammidega, et saavutada kesketes asutustes kõnealune kultuurimuutus.

4.3.6 Kuriteoohvrite kaitsmine on ettepanekutes keskse tähtsusega. See on eriti oluline, kui ohvrid ja nende perekonnad on süüdistatavate läheduses või nendega samas hoones, näiteks haiglas, kohtus või politseijaoskonnas. Selleks, et tagada ohvri ja tema perekonna ja kahtlustatavate kokkupuute vältimine nende eraldi ruumidesse paigutamise ja eraldi vahendite kasutamise kaudu, on vaja kehtestada standardsed menetlused (mitte neid järk-järgult luua, nagu märgitud ettepanekutes).

4.3.7 Inimeste kaitsmine võimalikuks ohvriks muutumise eest on samuti oluline. Komitee kutsub komisjoni üles toetama uute tekkivate ohvriks muutmise vormide, näiteks küberkuritegevuse jälgimist ja hindama, milliseid meetmeid on vaja ohvrite kaitsmiseks ja toetamiseks. Ohvrite arvu vähendamisel on keskse tähtsusega Daphne-taoliste programmide edusammudel põhinevate programmide väljatöötamine, et tõsta teadlikkust võimalikest ohtudest ja võtta ohu tekkimisel ennetavaid meetmeid.

4.3.8 Statistika näitab, et pärast ohvriks langemist on inimesed edasise ohvriks muutmise suhtes palju kaitsetumad. Paljud ohvrid on ohvriks muutmise all kannatanud kogu elu, alates lastena väärkohtlemisest kodus või riiklike ja teiste asutuste hoole all. Paljude arvates on raske oma olukorrast rääkida ja astuda samme ohvristaatusest teatamiseks. Komitee soovib näha kaasnevaid meetmeid ja ELi sihtotstarbelist rahastamist, mille eesmärgiks on ohvrite ja ohvristaatuse tunnistajate mõjuvõimu suurendamine, et katkestada seeriaviisilise ohvriks muutmise tsüklid ja suurendada kodanike usaldust, eelkõige suure kuritegevusega kogukondades.

4.3.9 Nõustudes, et teatud ohvrid, näiteks lapsed ja puuetega inimesed, on eriti kaitsetud ja vajavad erikohtlemist, väljendab komitee muret, et kaitsetute ohvrite määratlemise kaudu võib komisjon julgustada ohvrite hierarhia loomist, mis võib viia teiste ohvrite diskrimineerimiseni. Kõik ohvrid on kaitsetud ja komitee arvamuse kohaselt võiks paremaks lähenemisviisiks olla soovitus, et kõikidel kuriteoohvritel peaks olema kooskõlas sise-riiklikes õigusaktides sätestatud menetlustega juurdepääs individuaalsel hindamisel põhinevatele erimeetmetele, et kindlaks teha, kas tegemist on kaitsetu kuriteoohvriga tema isikuomaduste või kuriteo olemuse või tema ja kahtlustatava vahelise suhte tõttu. Väga olulised on meetodid, milles tunnustatakse, ja mõistavakase ohvrit ning reageeritakse toetaval viisil ohvri sotsiaalsele keskkonnale ja elutingimustele. Komitee soovib muuta KOM(2011) 275 artiklit 18, jättes välja lõiked 1, 2 ja 5 ja muuta vastavalt viiteid ja sõnastust ka ülejäänud tekstis, kõrvaldades sealhulgas kooskõlas punktiga 3 sõnad „kõigi muude”.

4.3.10 Komitee kiidab heaks tsiviilasjades kohaldatavate kaitsemeetmete vastastikust tunnustamist käsitleva määruse ettepaneku ja tunnistab, et see on vajalik õigusakt lisaks ettepanekule võtta vastu direktiiv CSL 00002/2010 Euroopa lähenemiskeelu kohta kriminaalasjades. Komitee märgib, et ministrite nõukogu ja Euroopa Parlament on jõudnud selle ettepaneku küsimuses kokkuleppele. Komitee on seisukohal, et tegevuse hõlbustamiseks tuleks mõlema meetme kasutus ja vorm võimalikult suures ulatuses standardiseerida. Lähenemiskeeldude tõhusa jõustumise tagamiseks on vaja kehtestada vastavad sätted.

4.3.11 Komitee tunnustab positiivset rolli, mida meedial on võimalik täita seoses ohvrite õiguste ja tunnustamise toetamisega ning soovib näha ettepanekutes sätteid, mis tagavad tasakaalu kõnealuse positiivse rolli tunnustamise ning ohvrite ja nende perekondade eraelu puutumatuse kaitse vahel kohtumenetluste ajal ja meedia pealetükkiva ja ebasoovitava tähelepanu eest, sealhulgas poliitilistel motiividel ohvriks muutmise eest meedias. Liiga sageli avaldatakse ilma nõusolekuta pilte, fotosid ja isiklike detaile ning see on vastuvõetamatu era- ja pereellu sekkumine. Ohvrite ja nende perekondade austamise, puutumatuse ja inimõiguste tagamine ajal, kui nad on kõige kaitsetumas olukorras, on väga oluline. Sellistel juhtudel peaks vastutav väljaanne olema kohustatud rikkumise heastama, tunnistades seda sama nähtavalt nagu toimus ka ohvriks muutmine.

4.3.12 Komitee soovib näha ettepanekutes ka viidet avalike asutuste, eeskätt politsei suhtes kehtivale nõudele kaitsta ohvri ja tema perekonna eraelu puutumatust. Arvestades, et politsei on meediale põhiline teabeallikas, nõuab see tähelepanu. Ühendkuningriigis vallandasid hiljuti skandaali šokeerivad paljastused ohvrite ja nende perekondade telefonide häkkimise kohta. EL peab tagama ohvrite ja nende perekondade parema kaitse selles valdkonnas nii kodus kui välisriikides.

4.4 Õigus teabele, mõistmisele ning suulisele ja kirjalikule tõlkele

4.4.1 Komitee kiidab heaks ettepanekud anda ohvritele selged ja ulatuslikud õigused juhtumiga seotud õigeaegse ja olulise teabe saamiseks ja hoida neid kursis nende juhtumi uurimisel tehtavate edusammudega. Liiga sageli läheb juhtumite käigus kaotsi väärtuslikku aega, teavet ja tõendeid, eelkõige siis, kui kohe algusest ei ole selge, kas tegemist oli kuriteoga või mitte, näiteks kadunud isikud, uppumine, kukkumised, seletamatu surm. Piiriüleste juhtumite korral võivad ajalised viivitused olla pikemad, eriti siis, kui kuriteol puuduvad tunnistajad. See ei tohiks põhjustada viivitusi ohvriabi- ja kaitsemeetmete algatamisel. Päringute tegemine Eurojusti või vastastikuse õigusabi lepingu alusel on piiratud, kuna viimane on seotud ainult kriminaalasjadega. Komitee sooviks näha kaasnevaid meetmeid, et leida viise uurimise läbiviimise taotluse või päringute esitamise tõkete kõrvaldamiseks.

4.4.2 Oluline on teada, kust saada teavet ja kuidas teatada ähvardusest või vahejuhtumist ning piiriülestes olukordades peaks selline teave olema kiiremini kättesaadav asjaomaste asutuste, näiteks politsei, konsulaatide/saatkondade, haiglate ja kohalike omavalitsuste ja nende veebilehtede kaudu. Reisibürood/lennukompaniid peaksid lisama kõnealuse teabe reisidokumentidele koos ärarebitava koopiaga perekonna või sõprade tarbeks.

4.4.3 Piiriüleste juhtumite puhul on asjaomaste asutuste vaheline koordineerimine ja koostöö praegu ebapiisav, erinevad seadused ja kultuurid tekitavad sageli tõkkeid või asutuste tõrkust teabe jagamise ja koostöö suhtes. Komitee sooviks näha tihedamat koostööd ELi välis- ja justiitsministeeriumite vahel vastastikuse mõistmise memorandumi väljatöötamiseks, et vahetada teavet politseiasutuste vahel ja konsulaartöötajate kaudu ning vastata ohvri või tema perekonna õiguspärastele küsimustele uurimise käigu kohta. See peaks hõlmama asjaomaste asutuste kohustust edastada uuriva asutuse/ametniku kontaktandmed teises kohtusüsteemis selleks määratud kolleegile, kes saaks tegeleda teabe jagamisega ohvrile ja tema perekonnale, tagades vajadusel avalikustamise ärahoidmise.

4.4.4 Paljudes riikides ei ole politseiasutustes või kohtu-uurija juures perekondade kokkuviimise teenuseid ja perekonnalt nõutakse enne talle teabe andmist enda esindamiseks advokaadi palkamist, mis võib olla kulukas ja paljude perekondade jaoks kättesaamatu. Komitee soovib komisjonil kaaluda kaasnevaid meetmeid, et töötada antud valdkonnas välja parimate tavade mudelid ja need kogu ELis ühtsemal viisil kasutusele võtta.

4.4.5 Liikmesriikidelt tuleks nõuda, et nad avaldaksid laiemalt ja korrapärasemalt teavet ohvrite õiguste ja selle kohta, kust neil on võimalik abi saada. Kõnealuse teabe mitmes keeles edastamisel tuleks neilt nõuda ELi tasandil koostöö tegemist, et kulusid vähendada.

4.4.6 Õigusemõistmisel on väga oluline õigus mõista ja olla mõistetud. Komitee soovib liikmesriikidel viia läbi kohtumenetluses osalevate ohvrite ja nende pereliikmete kommunikatsioonivajaduse hindamine, et tagada neile vajalik abi selleks, et mõista ja olla mõistetud.

4.4.7 Laiaulatuslikud tasuta suulise ja kirjaliku tõlke õigused kriminaalmenetluses on põhilised inimõigused ja piiriüleste juhtumite puhul ohvrite ja nende perekondade jaoks eriti olulised. Komitee kiidab heaks asjaolu, et kõnealuseid õigusi laiendatakse nüüd ohvritele. Muret seoses taoliste teenuste maksumusega ei ole vaja liialdada, kuna paljudes liikmesriikides ohvrite kõnealuseid nõudmisi juba täidetakse.

4.4.8 Komitee kiidab heaks kinnituse, et ohvritel ja nende perekondadel on õigus vaidlustada otsus, mille kohaselt ei ole kõnealused teenused vajalikud ning võimaluse esitada kaebus selle kohta, et suulise tõlke kvaliteet ei olnud piisav, et menetluse käigus oma õigusi teostada. Vastavalt direktiivile 2010/64/EL, milles nõutakse kriminaalmenetluses õigust suulisele ja kirjalikule tõlkele, toetab komitee kvalifitseeritud tõlkide ja tõlkijate riikliku registri loomist ja selle toimimist tunnustatud andmekoguna, mida kasutavad õigusnõustajad ja asjaomased asutused. Komitee avaldab muret, et mõningates liikmesriikides peetakse registreid, kuid lepingud kõnealuste teenuste osutamiseks sõlmitakse büroodega, minnes sel viisil registrist mööda ja kahjustades direktiivi eesmärki, ning soovib näha sellise tegevuse lõpetamist.

4.5 Ohvriabiteenuste kättesaadavus

4.5.1 Ettepanekutes on ära toodud miinimumteenused, mida tuleb osutada kõikjal ELis, et tagada kuriteoohvrite ja nende perekondade teadlikkus sellest, millist kiiret ja tõhusat abi on neil võimalik oodata, ükskõik millises paigas ELis nad selle vajaduse tekkimisel viibivad. Väga oluline on, et teenused on tasuta, konfidentsiaalsed ja neid osutavad avaliku või erasektori väga hea väljaõppega töötajad.

4.5.2 Komitee avaldab muret, et ohvriabiteenuste tase ja kvaliteet on praegu liikmesriigiti märkimisväärselt erinev ja ei ole üldiselt sama hästi rahastatud nagu kuriteos süüdistatavatele või kahtlustatavatele osutatavad teenused. Komitee nõuab kaasnevaid meetmeid kogu ELi hõlmavate ohvriabiteenuseid osutavate asutuste standardite, kvaliteedi ja geograafilise ulatuse tugevdamiseks ja ametlikuks muutmiseks ning selle kindlaks ja ühtseks rahastamiseks ELi eelarvest. See aitab saavutada mastaa-bisäästu ühiste elektrooniliste koolitusprogrammide, teabe- ja sidestruktuuride väljatöötamise ja parimate tavade jagamise kaudu. See soodustab ka ohvrite struktureeritumat jälgimist, seadusandliku paketi rakendamist ja jõustamist ja selle tõhusust.

4.5.3 Ohvrite õigus abiteenustele on väga oluline nende taastumise ja õigusemõistmise tõhusa kättesaadavuse tagamisel. Kuigi finants- ja majanduskriis on põhjustanud paljudes liikmesriikides tõsiseid probleeme, ei tohi nad loobuda oma kohustust selles valdkonnas. Nad peavad võrdlema kõnealuste teenuste rakendamise kulusid nende mitterakendamise kuludega, st ohvrite ja pereliikmetega seotud majandus- ja sotsiaalkulusid, kui neil võtab üleulatust taastumine kaua aega või ei õnnestu see üldse. Mitmetes riikides rahastatakse riiklikke ohvriabi-meetmeid kuritegude toimepanemise eest määratud trahvidest. Komitee soovib komisjonil rahastada uuringut, mis käsitleb kõnealuste süsteemide tõhusust võimaliku laiema rakendamise korral.

4.5.4 Komitee tunnistab, et kuriteoohvrite arv on liikmesriigi ja piirkonniti erinev. Lisasurvet võib avaldada elanike arvu kasv puhkuse tipphooaegadel, millega kaasneb alkoholist põhjustatud agressiivsus. Komitee on seisukohal, et abi peaks olema piirkondliku kättesaadavuse huvides piisavalt paindlik ja kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kaaluma kommunikatsiooni ja teenuste parandamiseks vahendite ja abimeetmete suunamist tulipunktidest. See on eriti oluline juhtudel, kui riski või vägivallakuriteo ohu kasv lähtub ebaproportsionaalselt teises piirkonnas/riigis asuvatest kahtlustatavatest ja on suunatud teises piirkonnas/riigis asuvatele ohvritele.

4.5.5 Väga olulise tähtsusega on seadusjärgsed kohustused, et tagada ohvrite suunamine abiteenuste osutajate juurde ja abiteenuste osutamine. ELis on ohvrite kõnealuste teenuste osutajate juurde suunamine üldjuhul politsei kohustus. Ülekaalukat osa⁽¹³⁾ ohvritest praegu siiski asjakohaste teenuste osutajate juurde ei suunata, see on suurim tõke ohvriabi-teenuste osutamisel kogu Euroopas.

4.5.6 Teised ohvritega kokku puutuvad asutused, sealhulgas haiglad, saatkonnad ja konsulaadid, koolid ja majutusasutused, peaksid samuti vastutama ohvrite suunamise eest abiteenuste osutajate juurde. Tuleb märkida, et seoses andmekaitseõigustega see probleeme ei tekitaks.

4.5.7 Praegused ohvriabi-teenuste osutajad ei abista välisriigis vahejuhtumises kannatanud ohvreid või ohvrite perekondi kindlaks kujunenud viisil pärast nende koduriiki naasmist. Selle vajakajäämisega tuleks tegeleda. Ohvritel võib taastumine võtta kaua aega ja tekkida püsivad tervisehäired ning pärast kojupöördumist õiguslikud ja haldusprobleemid. Komitee nõuab ohvriabi-teenuste laiendamist kõnealuse abi osutamiseks.

4.5.8 Komitee sooviks näha, et ELi rahastamise-meetmetega varustatakse ja toetatakse ohvriabi-teenuste osutajate, samuti

politsei- ja kohtuasutuste, haiglate, ametiühingute, valitsusväliste organisatsioonide ja ettevõtete koostööd ja suutlikkuse arendamist, et suurendada kodanikuühiskonna kaasatust kuriteoohvritele osutatava abi täiustamisel ja edendada parimaid tavasid ja praktilisi meetmeid ohvriabi parandamiseks. Vabatahtlikke, kes saavad abi ja teenuste osutamisel kuritegeliku käitumise tõttu kannatada, tuleks samuti kuriteoohvritena tunnustada ja abistada.

4.5.9 Komitee kinnitab, et kohtusüsteemidel ja teistel asjaomastel avalikel asutustel on küll täita esmane roll ohvrite kaitsmisel ja abistamisel, kuid on seisukohal, et vastavate sektorite ettevõtted ja organisatsioonid (reisibürood, kindlustusseltsid, lennuettevõtted, hotellid, pangad, mobiiltelefoni- ja teised telefoniettevõtted, autorendi- ja taksoettevõtted, ametiühingud ja sotsiaalsed valitsusvälised organisatsioonid) võiksid anda oma panuse, et ühiselt konstruktiivse koostöö käigus töötada välja positiivsed ja praktilised strateegiad ja struktuurid kuriteoohvrite ja nende perekondade toetamiseks kriisi ajal. Neid algatusi ei tohiks käsitleda koormana, vaid pigem võimalusena ettevõtete positiivsete ühiskondliku vastutuse poliitikate väljatöötamiseks.

4.5.10 Komitee soovib komisjonil viia läbi ELi kindlustus-sektori uuring, et hinnata kuritegude ja õnnetusjuhtumite ohvritele pakutavat kindlustust, kaitse- ja hüvitismeetmeid, et edendada parimaid tavasid õiglase ja asjakohase õigusliku ja haldus-toetuse, hüvitiste ja kulude määramisel, et ohvritel või nende perekondadel oleks võimalik kriminaalmenetluses osaleda. Poliisidel ära toodud tingimuste ja välistuste selgust tuleks hinnata klientide erinevat kirjaoskuse ja hariduse taset ja võimalikke puudeid silmas pidades. Selgelt tuleks edastada puhkusekindlustuse nende punktide sisu, millega välistatakse kindlustuskaitse täielikult või osaliselt, kui kindlustatu on tarbinud alkoholi ja selle mõju all vahejuhtumises osalenud, samal ajal tuleks kindlustusseltse julgustada otsima selles valdkonnas tasakaalu, arvestades, et paljud inimesed tarbivad puhkusel olles mõõdukalt alkoholi, ja kaaluma alkoholisisalduse kontrollimise kindlaks kujunenud meetmete kasutamist, nagu näiteks joobes juhtimise korral tehakse. Liikmesriigid on jätkuvalt kohustatud maksma hüvitist ELi hüvitise maksmise direktiivi sätete kohaselt. See ei vabasta kindlustusseltse nende esmase kohustuse täitmisest.

4.5.11 Komitee on seisukohal, et vaja on moodustada ELi tasandi järelevalverühm, mis koosneb ohvritest ja nende pereliikmetest, ohvriabirühmadest ja nendega seotud valitsusvälistest organisatsioonidest, ametiühingute ja ettevõtete esindajatest, et toetada järjepidevat järelevalvet, väljaõppe arendamist ja tegutseda ohvrite suhtes vajaliku kultuurimuutuse ergutajana.

4.5.12 Vajadusel tuleks ohvrite õiguste toetamist süvalaiendada ELi teistesse poliitikatesse ja seadusandlikesse algatustesse. See aitaks tagada edasiliikumist selles valdkonnas.

⁽¹³⁾ Vastavalt Victim Support Europe teabele

4.6 Õigusemõistmine ja hüvitis

4.6.1 Süüdistatavate ja ohvrite õiguste vahel on vaja suuremat tasakaalu. Praegu osutatakse ohvritele vähem abi ja neil on vähem õigusi. Komitee nõuab komisjonilt ja liikmesriikidelt meetmete võtmist ohvritele tõhusa õiguskaitse tagamiseks, kui nad ei saa teavet, abi ega teostada teisi direktiivis ette nähtud miinimumõigusi ja sätteid.

4.6.2 Ohvri õigus ära kuulamisele kriminaalmenetluse käigus ja tõendite esitamisele on inimõiguste ja tõhusa õigusemõistmise küsimus. Mõningates liikmesriikides see õigus juba kehtib ja peab olema kättesaadav kogu ELis. Sellega seoses tuleks ELi õigusaktides võtta arvesse ja kindlasti innustada tõhusate tunnis-tajakaitse programmide loomist.

4.6.3 Süüdistatavate õigused tuleb tagada, aga ohvri ja tema perekonna õiguspäraseid huve tuleb tunnustada ja toetada. Ohvritel peab olema õigus samal tasemel õiguslikule ja haldus-toetusele. Komitee kiidab heaks, et tunnistatakse ohvrite õigust õigusabile, kui nad on menetlusosalise staatuses, mis võimaldab neil teostada oma direktiivist tulenevaid õigusi. Komitee on seisukohal, et abi peaks olema kättesaadav ka ohvri perekonnale ja tunnustatud tugisikule, kui ohver on surnud või vajab suurel määral abi oma õigus- ja teovõime teostamisel, kui ta osaleb kohtumenetluses, ja palub komisjonil läbi viia analüüs ohvrite ja nende perekondadele kogu ELis osutatava õigusabi ja abista-missätete kohta, et koguda võimalike tulevaste meetmete jaoks teavet toetuse laiendamiseks selles valdkonnas.

4.6.4 Komitee väljendab muret märkimisväärsete takistuste pärast hukkunud ohvrite kodumaale viimisel teatud liikmesrii-kides. Ohvrite peredele ei anta sageli õigust viia oma lähedase surnukeha matmiseks koju tagasi või nad peavad ootama aastaid ning läbima keerukaid õigusmenetlusi säilmete kättesaamiseks. Lisaks pere leinale põhjustab see kirjeldamatut vaeva ja suuri kannatusi. Komitee soovib Euroopa Komisjonil töötada selgelt määratletud ja piiratud tähtaja jooksul⁽¹⁴⁾ välja ühismenetlused väljaspool koduriiki ohvriks langenud isikute säilmete transpor-timiseks ja kodumaale viimiseks. Menetlused oleksid riiklike või piirkondlike õigusaktide suhtes ülimuslikud.

4.6.5 Komitee kiidab heaks ohvrite õiguse saada kompensat-siooni reisi-, majutus- ja elamiskulude eest, kui nad osalevad kohtuistungil tunnistajate või ohvritena. Komitee arusaamise kohaselt hõlmab see säte mõrvaohvri perekonda, kuid komitee ootuse kohaselt tuleks seda kohaldada laiemalt nende ohvrite perekondadele ja tugisikutele, kellel on vaja suurel määral abi oma õigus- ja teovõime teostamisel, ja seda peaks osutama riik.

4.6.6 Kuriteoteate kirjalik kinnitamine peaks olema peamine miinimumstandard. Vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu otsu-sele peaks riik ohvrite kaebusi nõuetekohaselt uurima.

4.6.7 Komitee on seisukohal, et kahtlustatava poolt teises liikmesriigis toimepandud kuritegude korral peaksid kehtima sätteid, millega tagatakse, et väljaandmismenetlust ei takistaks koduriigis sama kahtlustatava suhtes läbiviidav menetlus, kui koduriigis viiakse menetlust läbi väiksema kuriteo tõttu kui välisriigis käimasolevas menetluses. Need tuleks läbi viia kiir-korras või edasi lükata, kuni menetlus välisriigis kestab.

4.6.8 Komitee on seisukohal, et kui tehakse otsus kriminaal-asja menetlemisest loobuda, peaks olema õigus otsuse sõltuma-tule läbivaatamisele. Ohvri jaoks tõhusam õigus oleks õigus, et menetlusotsuste teemal temaga konsulteeritakse.

4.6.9 Komitee tunnistab, et rahaline hüvitis ei saa kuriteoga põhjustatud kahju olematuks muuta ning sageli on tunnustus ja austus ohvri jaoks väga olulised. Ohvritel on kehtiv õigus hüvi-tisele, aga sageli ei ole nad oma õigusest teadlikud või heidutab neid keeruline kaebuse esitamise menetlus. Piiriüleste juhtumite puhul on hüvitise saamine kuriteo käigus tekitatud vigastuste eest sageli võimatu, kui ohver või perekond ei alusta välisriigi kohtualluvuses tsiviilkohtumenetlust, mis on keeruline ja kallis. Rohkem tuleb teha selleks, et tagada ohvritele võimalus esitada kaebusi hõlpsamalt ja tasuta. Komitee nõuab, et komisjon jätkaks kuriteoohvrite hüvitise maksmise direktiivi läbivaa-tamist ja teeks selles valdkonnas vajalikud laiaulatuslikud paran-dused, kaaludes sealhulgas ELi tasandil hüvitiskeemi kuriteoga tekitatud kahju eest.

4.6.10 Komitee kutsub komisjoni üles uurima eespool nime-tatud läbivaatamise käigus eriti liikluskuritegude ohvrite hüvi-tise maksmise küsimust. Komitee märgib, et mõningates liik-mesriikides on häid toimivaid näiteid ohvritele hüvitise maks-mise ja nende abistamise kohta. Näiteks seal, kus märkimis-väärne osa liikluskuritegude eest määratud trahvidest kogutud rahast kasutatakse ohvrite abistamiseks ja neile hüvitise maks-miseks. Arvestades, et liiklusõnnetused on puude tekkimise peamine põhjus, tuleks kõnealuste hüvitiskeemide väljatöö-tamisse, rakendamisse ja haldamisse kaasata puuetega inimeste esindusorganisatsioonid.

4.6.11 Kaaluda tuleks ettemaksete tegemist, et toetada ohvreid ja nende perekondi viivitamata pärast vahejuhtumit, kui kulud võivad osutuda eriti suureks.

4.6.12 Komitee kiidab heaks direktiivis toodud ettepanekud taastava õigusemõistmise kohta, kuid on seisukohal, et määratlus on liiga kitsas ja on vaja rõhutada, et on mitmeid võimalusi taastava õigusemõistmise läbiviimiseks ilma inimesi kokku viimata. Komitee kinnitab, et ohvri ja tema perekonna

⁽¹⁴⁾ Vt joonealune märkus 1.

soovid ja kaitsmine peavad seisma kõikidel juhtudel esikohal. Tugevad tagatised on väga olulised ja tervitatavad on sätted, millega tagatakse, et nõuetekohase väljaõppe saanud abiteenuste osutajate juurde suunajateks on riigiasutused. Komitee märgib, et praegu rahastatakse taastavat õigusemõistmist väga vähestes liikmesriikides ja soovib komisjonil toetada katseprojekte taastava õigusemõistmise standardite ja väljaõppe väljatöötamiseks, et luua mastaabisääst ja toetada parimate tavade vahetamist.

4.6.13 Komitee märgib, et igal aastal müüvad õiguskaitseasutused kogu ELis maha suures koguses varastatud vara, mida politsei ei ole omanikuga kokku viinud. Veel üheks probleemiks on vastuvõetamatud viivitused vara tagastamisel⁽¹⁵⁾. Komitee soovib näha, et vara tagastamise sätteid tugevdataks ametiasutuste kohustusega edastada konkreetne teave ja kontaktandmed selle kohta, kes vara eest vastutab, ja tagataks vara tagastamine lühikese kehtestatud ajavahemiku jooksul.

4.7 Rakendamine ja jõustamine

4.7.1 Direktiivi sätete täitmata jätmise toob kaasa märkimisväärsed majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed mitte ainult ohvrite ja nende perekondade, vaid kasutamata jäänud tööpäevade, tervishoiu- ning teistele sotsiaal- ja õigusteenustele tekkiva surve kaudu ka liikmesriikide majanduste jaoks. Seetõttu on väga oluline ohvrite ja nende perekondade kõnealuste uute abimeetmete asjakohane rakendamine parema ja kiirema taastamise tagamiseks.

4.7.2 Komitee on seisukohal, et ettepanekud peaksid hõlmama tugevaid meetmeid, et tagada miinimumstandardite täitmine kogu ELis. See eeldab meetmeid pideva järelevalve ja tõhusa jõustamise tagamiseks, millega kaasnevad hoiatavad karistused täitmatajätmise ennetamiseks.

Brüssel, 7. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

⁽¹⁵⁾ Ohvrid esitavad ohvriabiteenuste osutajatele kõikjal Euroopas pidevalt kaebusi selle tõttu, et õiguskaitseasutused viivitavad vara ohvritele tagastamisega.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv töötervishoiu ja tööohutuse miinimumnõuete kohta seoses töötajate kokkupuutega füüsilistest mõjuritest (elektromagnetväljad) tulenevate riskidega (kahekümnes üksikdirektiiv direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses)”

KOM(2011) 348 lõplik – 2011/0152 (COD)

(2012/C 43/10)

Üksikraportöör: **An LE NOUAIL MARLIÈRE**

22. juulil 2011 otsustas Euroopa Liidu Nõukogu ja 13. septembril 2011 Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv töötervishoiu ja tööohutuse miinimumnõuete kohta seoses töötajate kokkupuutega füüsilistest mõjuritest (elektromagnetväljad) tulenevate riskidega (kahekümnes üksikdirektiiv direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses)”

KOM(2011) 348 lõplik – 2011/0152 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutava tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektiiooni arvamus võeti vastu 8. novembril 2011. Üksikraportöör oli **An LE NOUAIL MARLIÈRE**.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (7. detsembri 2011 istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 144, vastu hääletas 45, erapooletuks jäi 4.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee soovib direktiivi võimalikult kiiresti vastu võtta ja liikmesriikide õigusesse üle võtta.

1.2 Samas soovib komitee, et väga kiiresti algatataks sellise ettevaatuspõhimõtte vastuvõtmine, milles võetaks arvesse elektromagnetväljadest tulenevate mittesoojuslike bioloogiliste mõjude riske. Töötajate tervise kõrgetasemeline kaitse pikaajalises perspektiivis tuleb täielikult tagada, kasutades selleks parimat saadaolevat ja majanduslikult vastuvõetava hinnaga tehnoloogiat. Komitee soovib, et direktiivi lisataks asjakohane säte.

1.3 Ettevaatuspõhimõtte tõhususe ja usaldusväärsuse tagamise eesmärgil toetab komitee komisjoni lähenemisviisi, millega soovitakse kehtestada piirmäärad, ent sellest lähenemisest täieliku kasu saamiseks soovib komitee seada kindlaksmääratud piirmäärad, võttes aluseks direktiivi 2004/40/EÜ ülevõtmisel (Austrias, Tšehhi Vabariigis, Slovakkias, Leedus, Lätis, Eestis, Itaalias) säilitatud määrad. Komitee rõhutab vajadust tugevdada nende teadusasutuste sõltumatust, kes on kaasatud töötajate elektromagnetkiirgusega kokkupuute piirmäärade, selle mõjude ja rahvatervisele avaldatavate tagajärgede määratlemisse ning meetmete võtmisesse sellise kiirgusega kokku puutuvate töötajate tervise kaitsmiseks.

1.4 Nimetatud asutuste liikmete huvide konfliktidele tuleb lõpp teha. See kehtib nii nende teadusuuringute rahastamise

kui ka nimetamise kohta (pakkumiskutsed ja -menetlused, avalike sõltumatute uuringuinstituutide kasutamine).

1.5 Komitee tunnistab vajadust kehtestada erand ametitele, milles kasutatakse meditsiinilist magnetresonantstomograafiat (MRI). Erand peab siiski olema ajaliselt piiratud ja sellega peab kaasnema töötajaid elektromagnetkiirgusega kokkupuute mõjude eest kaitsvate uute tehnoloogiate ja asendustehnikate uurimiseks eraldatud vahendite suurendamine. Töötajad, kelle suhtes erandit kohaldatakse, peaksid olema kaetud tugevdatud meetmetega nende kaitseks, spetsiaalse meditsiinilise järelevalvega ja tsiviilvastutuskindlustusega, mis katab elektromagnetkiirgusega kokkupuute tugeval mõjul tehtud eksimused nende töös. Komitee leiab ka, et eelnimetatud põhimõtteid tuleks lisaks meditsiinitöötajatele kohaldada ka kõikidele teistele töötajatele, kes võivad olla direktiivi üldpõhimõtetest välja jäetud vastavalt direktiivi ettepaneku artiklis 3 kehtestatud erandile.

2. Sissejuhatus

2.1 Direktiivi ettepaneku eesmärk on muuta Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/40/EÜ töötervishoiu ja tööohutuse miinimumnõuete kohta seoses töötajate kokkupuutega füüsilistest mõjuritest (elektromagnetväljad) tulenevate riskidega; algselt pidi direktiiv liikmesriikide õigusesse üle võetama 30. aprillil 2008. Tegemist ei ole avalikuse kaitsmisega üldiselt. Meditsiiniavaldkonnas kasutatava magnetresonantstomograafiaga (MRI) seotud spetsiifiliste küsimuste tõttu ja selleks, et direktiivi mõjuhinnanguid oleks võimalik jätkata, tegi Euroopa Komisjon ettepaneku ja sai loa direktiivi ülevõtmise tähtaja pikendamiseks kuni 30. aprillini 2012.

2.2 Kõnealune ettepanek on 2004. aasta direktiivi uuestisõnastamine, millele on lisatud uus piirmäärade ja rakendusväärtuste süsteem madalsageduste jaoks, ning selle eesmärk on kaitsta töötajaid elektromagnetkiirgusega kokkupuutest tulenevate otseste ja kaudsete mõjude eest, ent ainult teadaolevate lühiajaliste mõjude eest. Eriti tasub rõhutada, et ettepanek ei hõlma selliseid arutusel olevaid riske, mis tulenevad teatud madalsagedusväljadega kokkupuutega kaasnevatest mittesoojuslikest mõjudest.

2.3 Spetsiifilist meditsiinilist kasutust arvesse võttes tehakse magnetresonantstomograafiat kasutavatele meditsiinisektoritele erand. Lisaks tehakse mõnest direktiivi kaitsenormist erandeid kaitsejõududele ning muudel juhtudel lubatakse liikmesriikidel ületada neid norme ajutiselt „eriolukordade puhul”.

3. Üldised märkused

3.1 Komiteega ei konsulteeritud otseselt 2004. aasta direktiivi osas, ent komiteelt taotleti arvamuse koostamist 2008. aastal seoses ettepanekuga lükata direktiivi ülevõtmise tähtaega nelja aasta võrra edasi. Oma arvamuses ⁽¹⁾ komitee

— kordas oma 1993. aasta üleskutset ⁽²⁾ teostada „teadusuuringuid, et määrata kindlaks terviseriskide tase töötajate jaoks, kes puutuvad töökohal kokku [...] elektromagnetväljadega (sealhulgas aastatepikkune kokkupuude)”;

— kinnitas, et „praegu valitsevad liikmesriigiti erinevused seoses kaitsega elektromagnetväljadega kokkupuute eest” ning et esmatähtsana tuleks käsitleda „direktiivi parandatud teksti kiiret koostamist, mis tagaks kõigile töötajatele asjaomase kaitsetaseme [...]”.

3.2 Teadusuuringute kaudu on tõestatud elektromagnetväljade teatud kahjulikud tervisemõjud.

3.2.1 Magnetostaatiliste väljade puhul on täheldatud nahareaktsioone, elektrokardiogrammi muutuseid (mis kuni 2 tesla ⁽³⁾ võimsustiheduse korral ei ole pöördumatud), selliseid kaebusi nagu tugev iiveldus, valgussähvatused, peapööritus, seda isegi 1,5 T võimsustiheduse korral. ⁽⁴⁾

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus, ELT C 204, 9.8.2008, lk 110.

⁽²⁾ Komitee arvamus teemal „Ettepanek: Nõukogu direktiiv töötajate terviseohu ja tööohutuse miinimumnõuete kohta seoses töötajate kokkupuutega füüsilikest mõjuritest tulenevate riskidega”, EÜT C 249, 13.9.1993.

⁽³⁾ Elektromagnetvälja väljendatakse teslades, mille tähis on T. Tesla on rahvusvahelises süsteemis magnetilise induktsiooni mõõtühik, mis vastab 1 veeberile 1 m² kohta.

⁽⁴⁾ WILÉN J 2010 - WILÉN J, DE VOCHT F. 2010. *Health complaints among nurses working near MRI scanners - A descriptive pilot study*. Eur J Radiol. 13. oktoober 2010.

3.2.1.1 Madalsagedusväljade (< 10 MHz) puhul on täheldatud keha elektrofüsioloogiliste protsesside häireid, millega võivad kaasneda nägemishäired (valgussähvatused), närvi- ja lihaskuded stimuleerimine, südamegevuse häired jne. ⁽⁵⁾

3.2.2 Kõrgsagedusväljade (> 100 kHz) puhul on täheldatud ülekuumenemist, mis tuleneb sellest, et energia imendub organismi kudedes.

3.2.3 Lisaks on täheldatud töötajate ohutust ja tervist kahjustavate kaudsete mõjude riski, nagu näiteks elektrikaarest tulenev plahvatus või tulekahju, ferromagneetilistest objektidest tulenev heitkeha efekt, elektrooniliste süsteemide häired, kahjustav mõju neile töötajatele, kes on elektromagnetväljade mõju suhtes eriti haavatavad, nt inimesed, kellel on meditsiinilised implantaadid ja kes kannavad kehal elektroonilisi seadmeid, rasedad, vähivähi saavad inimesed.

3.3 Endiselt on käimas põhjalik arutelu madalsagedusväljade füsioloogiliste, mittesoojuslike ja keskpika perspektiivi mõjude üle.

3.3.1 Kahtlustatakse selliseid riske nagu neuroendokriinse süsteemi häired (hormoonid, melatoniin), neurodegeneratiivsed häired (Parkinson, Alzheimer, skleroos), mõju inimeste ja/või loomade paljunemisele ja arengule (nurisünnituste oht, väärarendid) ja suurenenud vähirisk (ajukasvajad, laste leukeemia).

3.3.2 Maailma Terviseorganisatsiooni alla kuuluv Rahvusvaheline Vähiuuringute Keskus on klassifitseerinud madalsageduslikud elektromagnetväljad ja raadiosageduslikud elektromagnetväljad kategooriasse 2b „võimalik kantserogeenne mõju inimestele”: 2001. aastal laste leukeemia võimaliku ohu tõttu ja uuesti 2011. aastal Interphone'i uuringu tõttu (kahtluse pahaloomulise ajukasvaja, glioomi riski suurenemise kohta).

3.4 Väga hiljutises Hussi aruandes ⁽⁶⁾ hoiatati mittesoojuslike bioloogiliste mõjude eest, mis võivad olla kahjulikud nii taimele, putukatele ja loomadele kui ka inimorganismile kokkupuutel elektromagnetväljadega, sealhulgas kokkupuutel väljadega, mille tase jääb alla ICNIRP ⁽⁷⁾ kehtestatud piirmäärasid, mis on suures osas esitatud Euroopa Komisjoni praeguses direktiivi ettepanekus.

⁽⁵⁾ ICNIRP *Guidelines for limiting exposure to time-varying electric, magnetic, and electromagnetic fields (up to 300 GHz)*. Health Physics, 74, 4. aprill 1998, 494–522; 494–522: <http://www.icnirp.de/documents/emfngdl.pdf>

⁽⁶⁾ *The potential dangers of electromagnetic fields and their effect on the environment* („Elektromagnetväljade võimalikud ohud ja nende mõju keskkonnale”), 6. mai 2011 – Euroopa Nõukogu parlamentaarse assamblee keskkonna-, põllumajandus- ja territoriaalsete küsimuste komisjon. Dokument 12608, lk 3 <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/WorkingDocs/Doc11/EDOC12608.htm>

⁽⁷⁾ Rahvusvahelise mitteioniseeriva kiirguse eest kaitsmise komisjon.

3.5 Aruanne põhineb mitmeid teaduslikke tulemusi kokku võtval analüüsil ja konsultatsioonil kõigi sidusrühmadega (teadlased, Euroopa Keskkonnaagentuur, valitsusvälised organisatsioonid ja kodanikuühendused, ettevõtjad jne). Selles jõutakse järeldusele, et Euroopa Liit peab vastu võtma ALARA-tüüpi (*as low as reasonably achievable* – nii madal kui mõistlikult saavutatav) ettevaatuspõhimõtte ja tõhusad ennetusmeetmed ning vaatama läbi praegused piirmäärad, ootamata ära kõigi teaduslike ja kliiniliste tõenduste kinnitust, kuna ootamine võib kaasa tuua väga kõrgeid tervise- ja majanduslikke kulusid, nagu see juhtus minevikus näiteks asbesti, PCBde ja tubaka puhul.

3.6 Aruande tulemusel kiitis Euroopa Nõukogu parlamentaarne assamblee heaks resolutsiooni,⁽⁸⁾ milles soovitatakse igat liiki ja igasuguse sagedusega elektromagnetväljade kiirguse suhtes rakendada ALARA-tüüpi (*as low as reasonably achievable*) ettevaatuspõhimõtet ehk kõige madalamat taset, mida on mõistlikult võimalik saavutada. Resolutsioonis täheledatakse lisaks, et ettevaatuspõhimõtet tuleks rakendada juhul, kui teaduslik hindamine ei võimalda piisava kindlusega määratleda inimtervisele avalduvat riski. Soovitustes võetakse arvesse mitte ainult elektromagnetväljade või nende kiirguse soojuslikke, vaid ka mitte-soojuslikke või bioloogilisi mõjusid. Vaja on tegutseda, kuna võttes arvesse rahvastiku suurenevat kokkupuudet, võib tegevusetuse majanduslik ja inimkulu olla väga kõrge, kui varaseid hoiatusi eiratakse. Resolutsioonis rõhutatakse samuti vajadust teadusliku ekspertiisi täieliku sõltumatuse ja usaldusväärsuse järele, et saavutada läbipaistev ja objektiivne hinnang keskkonnale ja inimtervisele avalduvate võimalike kahjulike mõjude kohta. Resolutsioonis kutsutakse üles vaatama läbi ICNIRP määratletud elektromagnetkiirgusega kokkupuute praeguste normide teaduslikud alused, milles on täheldatud tõsisemaid puudujääke.

3.7 Sotsiaalpartnerite hiljutistes põhjendatud vastustes kõnealuse direktiivi ettepanekule tõsteti peamiselt esile järgmist:

— oluline on mitte välja jätta ühtegi töötajate kategooriat ja ELi õigusaktides on vaja täita lünk, mis puudutab töötajate kokkupuudet elektromagnetväljadega;

— puudub vastuseis erandile MRId kasutavate töötajate puhul tingimusel, et see on ajaliselt piiratud (mis kõnealuses direktiivis nii ei ole) ja et sellega kaasneb konkreetne meditsiiniline järelevalve;

— sotsiaalpartnerid tunnevad muret töötajate kaitse pärast pikaajaliste mõjude riskide eest (mida ei võeta direktiivi ettepanekus arvesse) ja teevad ettepaneku, et ICNIRP ekspertide ja Euroopa Liidu liikmesriikide ekspertide jaoks loodaks arvamustevahetuse võimalus.

3.8 Vaatamata võimalikule mõjule inimtervisele ei ole tänaseni ühtegi ELi õigusakti, et ühtlustada töötajate kaitse kokkupuutel elektromagnetväljadega Euroopa Liidu territooriumil.

3.9 Komitee kordab vajadust õigusakti järele, millega kaitsaks töötajaid elektromagnetväljadega kokkupuutest tulenevate mõjude eest valdkonnas, milles teaduslikud meetodid ja teadmised on veel puudulikud, kuna vaatamata sellele, et mõnede teadusuuringute tulemused kinnitavad elektromagnetväljade kahjustavat mõju töötajatele, siis mõju ulatuse ja tugevuse kohta eri uuringutes antud hinnangud erinevad.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Euroopa Komisjon otsustas keskenduda direktiivi ettepanekus pigem piirmääradega seotud kasvavale ettevaatusele kui üldisemale ALARA-tüüpi ettevaatuspõhimõttele. Inimtervist puudutavates küsimustes tuleb rakendada kõiki võimalikke ettevaatusabinõusid, et mitte asetada töötajaid pikaajaliste mõjude ohtu, mille olemasolule on viidatud mitmetes teadusuuringutes, ent mille kaks teaduskomisjoni – ICNIRP ja SCENIHR⁽⁹⁾ – lihtsalt kõrvale jätavad. Tuleb rõhutada, et see tuleneb peamiselt töötajaid käsitlevate teadusuuringute vähesusest viimastel aastatel, mis omakorda on tingitud asjaolust, et teadlased on peamiselt keskendunud küsimusele, kuidas mõjutab inimest kokkupuude mobiiltelefonisüsteemidega.

4.2 Teine argument, mida need asutused tihti kasutavad ja mis viib igasuguse pikaajalise mõju väljajätmiseni, põhineb sellel, et veel ei tunta neid bioloogilisi mehhanisme, mille kaudu kokkupuude elektromagnetväljadega võiks avaldada mõju elusorganismidele. See argument peaks pigem rääkima ettevaatuspõhimõtte rakendamise kasuks, kui mõjusid täheldatakse korrapäraselt enne seda, kui teaduskogukond suudab sellele anda täpseid bioloogilisi selgitusi.

4.3 Antud ebakindlas kontekstis on komitee seisukohal, et kui keskkonna kokkupuudet on võimalik vähendada, tuleks seda ka teha, kasutades eelkõige parimaid saadaolevaid ja majanduslikult mõistliku hinnaga tehnoloogiaid.

⁽⁸⁾ Resolutsioon 1815 (2011) – <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta11/FRES1815.htm>

⁽⁹⁾ Scientific Committee on Emerging and Newly Identified Risks (tekivate ja hiljuti avastatud terviseriskide teaduskomitee).

4.3.1 On tähis, et direktiivi nõuete kohaselt lubatud kokkupuute tase ei ületaks vähemalt liikmesriikide tunnustatud eksperimentide seatud tasemeid, mis põhinevad teaduslikel andmetel ja on avaldatud kooskõlas teadusväljaannete põhimõtetega.

4.4 Siinkohal tasub viidata Prantsusmaa keskkonna- ja tööohutuse ameti (*Agence française de sécurité sanitaire de l'environnement et du travail* – AFFSET) arvamusele, milles märgitakse järgmist.

Võttes eelkõige arvesse:

- mitmetes uuringutes täheldatud metoodilisi puudujääke, mis on seotud kokkupuute määramisega katsetingimustes,
- võimalikke pikaajalisi mõjusid teatud haigustele ja vajadust pikaajalise (kroonilise) kokkupuute mõjusid paremini dokumenteerida,
- vajadust jätkata teatud võimalike bioloogiliste mõjude uurimist mittesoojuslikul kokkupuutel,

esitas AFFSET 2009. aastal järgmised ettepanekud.

- 1) Vaja on jälgida *in vitro* ja *in vivo* uuringute metoodika kvaliteeti, eelkõige seoses füüsikalise osaga (kokkupuute iseloom ja signaalide vorm), ent ka bioloogilise osaga (pimetestid, asjakohased kontrollid, valepositiivsete tulemuste tuvastamine, katsete kordamine, piisav statistiline kogum jne).

- 2) Vaja on läbi viia uuringuid mõjude kohta paljunemisele ja arengule loomade mitmete põlvkondade jooksul (näiteks loomadel, kellel on täheldatud soodumusi haigusteks, mille puhul inimeste geneetiline soodumus on teada – neurodegeneratiivsed haigused, teatud vähiliigid, autoimmuunsed haigused), võrreldes neid alati normaalsete loomadega täielikult määratletud reaalsetes kokkupuutetingimustes.

- 3) Vaja on korrata aruandes analüüsitud teatud uuringuid, millest nähtub bioloogilisi, tõenäoliselt füsioloogilisi mõjusid (eelkõige ajuverevarustusele).

- 4) Vaja on välja töötada uuringuid alla 400 MHz sagedusribade kohta (eelkõige madala kiirgusvõimsuse krooniliste mõjude kohta) ja üle 2,5 GHz sagedusribade kohta ⁽¹⁰⁾.

4.5 Ettevaatuspõhimõtte osas tasub meelde tuletada Prantsusmaa riikliku teadusuuringute keskuse (CNRS) ökonomeetria laboratooriumi (UMR 7176) direktori Olivier Godardi 31. mai 2011. aasta artiklit (*École polytechnique*, Prantsusmaa) „Principe de précaution: un bon principe en manque d'organisation de sa mise en œuvre” ⁽¹¹⁾ („Ettevaatuspõhimõtte: hea põhimõtte, mille elluviimise korralduses esineb puudujääke”).

Brüssel, 7. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ AFFSETi arvamus raadiosagedusi käsitleva ekspertteabe uuendamise kohta: http://www.afsset.fr/upload/bibliotheque/403036549994877357223432245780/09_10_ED_Radiofrequences_Avis.pdf

⁽¹¹⁾ http://www.gabrielperi.fr/IMG/article_PDF/article_a1246.pdf ja http://www.gabrielperi.fr/IMG/pdf/PubOlivier_Godard-precaution-0411.pdf

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja õigust teatada kinnipidamisest”

KOM(2011) 326 lõplik – 2011/0154 (COD)

(2012/C 43/11)

Üksikraportöör: **Edouard DE LAMAZE**

1. septembril 2011 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb õigust kaitsjale kriminaalmenetluses ja õigust teatada kinnipidamisest”

KOM(2011) 326 lõplik – 2011/0154 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 8. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis käesoleva arvamuse vastu täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (7. detsembri istungil). Poolt hääletas 181, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 10.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab väga seesugust direktiivi. Euroopa Inimõiguste Kohtu kõige hilisemaid kaitseõigusega seonduvaid otsuseid koondava õigusakti vastuvõtmine tähistaks vaieldamatut edasiminekut nii õiguskindluse nõude osas kui ka nimetatud õiguste tagamisel eri liikmesriikides.

1.2 Õiglase kohtuliku arutamise tagab vabalt valitud kaitsja aktiivne abi kriminaalmenetluse algusest peale. Nagu komisjon, on ka komitee mures nimetatud õiguse tõhusa tagamise pärast.

1.3 Seetõttu – ja kuna direktiivi ettepanekus esitatud põhimõtted näivad väga kaugeleulatuvatena –, kardab komitee, et nende rakendamine kujuneb keeruliseks.

1.4 Komitee mõistab kindlalt hukka viivituse tasuta õigusabi meetme osas, mis oli nõukogu teekaardis seotud õigusega kaitsjale, kuna see võib kahjustada juba kokku lepitud õiguste tõhusat rakendamist.

1.5 Direktiivi ettepanek on kaugeleulatuv, mis avaldub eeskätt asjaolus, et nimetatud direktiiviga laiendatakse õigust kaitsjale ka kuriteos kahtlustatavatele.

1.5.1 Kui põhimõte peab olema, et õigused kaasnevad vabaduse võtmisega, tunnistas komitee, et tõe väljaselgitamises valitseva õiglusprintsipi kohaselt peab igal ärakuulataval isikul olema võimalus kasutada kaitsjat alates hetkest, kui tema vastu on algatatud kriminaalmenetlus.

1.5.2 Seetõttu oleks asjakohane, kui tulenevalt õigusest ennast mitte süüstada oleks isikutel, kelle vastu on algatatud kriminaalmenetlus, õigus kaitsjale, kelle juuresolekuta antud ütlusi ei tohiks kasutada nende süüdimõistmisel.

1.5.3 Seda arvesse võttes pooldaks komitee terminoloogia muutmist, sealhulgas sõna „kahtlustatav” asendamist väljendiga „isik, kelle vastu on algatatud kriminaalmenetlus”, kuna selline sõnastus jätab vähem ruumi ebakindlusele ja subjektiivsusele.

1.6 Direktiivi ettepaneku kaugeleulatuvus avaldub ka veel asjaolus, et sellega süvendatakse õigust kaitsjale, kellel on kaitsitava suhtes aktiivne roll, eriti ülekuulamiste ajal.

1.7 Komitee on arvamisel, et direktiivi ettepanekus esitatud õigus kaitsjale on juurduse nõudmistega kooskõlastatav ja võib isegi lihtsustada kriminaalmenetluse tõrgeteta laabumist, kuna see aitab tagada kogutud tõendite vastuvõetavuse, kuid eeldusel, et täidetud on teatavad tingimused.

1.7.1 Tingimused, et direktiivis on:

— nähtud ette, et kaitsjal on õigus viibida juurdlus- või tõendite kogumise toimingute juures, mille puhul nõutakse asjaomase isiku kohalviibimist, kuid ainult sellisel juhul, kui see on vajalik seoses kaitseõiguse kaitsmisega;

— nähtud ette mõistlik ajavahemik, mille möödudes võivad juurdlusteenistused tegutseda ilma kaitsja juuresviibimiseta, seda tingimusel, et on tõestatav, et teda on nõuetekohaselt teavitatud;

— nähtud ette, et iga liikmesriik kehtestab mõistliku kestuse ja sageduse kaitsja ja tema kliendi vahelistele kohtumistele, mis peavad olema võimalikud vähemalt enne iga ärakuulamist;

— nähtud ette, et iga liikmesriik võib rakendada teatavate põhimõtete puhul nii juurdluse ajal kui ka selle järel erandlikku menetluskorda, eeskätt väiksema raskuastmega ja samas sagedasemate seaduserikkumise viisidega seotud vähetähtsate faktide puhul, mida keegi kahtluse alla ei sea ning mis ei ole vaieldavad;

— juhatakse tähelepanu sellele, et kaitsjad on kohustatud hoidma juurdluse salastatust;

— sätestatakse „õigus teatada” kolmandale osapoolele või oma riigi konsulaadile, mitte „õigus suhelda”.

1.7.1.1 Tingimata peab säilima juurdlusteenistuste kontroll juurdluse kestuse ja selle kulgemise üle.

1.7.1.2 Komitee hinnangul on igal juhul vaja ette näha erand juurdluse sujuvat kulgu takistada ähvardavate tõrgete puhuks.

1.7.2 Tingimus on, et riigid loovad hädaolukordadeks struktuurid, mis võimaldaksid viivitamatut juurdepääsu kaitsjale juhul, kui vabalt valitud kaitsja ei ole kohe kättesaadav.

1.8 Lõpuks kutsub komitee nõukogu üles määrama tasakaalu huvides kindlaks suunised, millega parandataks kaitsele antud uute õiguste valguses ka ohvrite õiguste kaitset. Tegelikult peaks ka ohvritel olema võimalik kasutada kaitsja abi, kui juurdlusteenistused neid ära kuulavad, eriti juhul, kui nad seatakse vastamisi kahtlustatavate või süüdistatavatega, kellel on sellise abi saamise võimalus.

2. Direktiivi ettepaneku taust ja sisu

2.1 Nõukogu on tunnistanud, et Euroopa tasandil ei ole siiani tehtud piisavalt jõupingutusi üksikisikute põhiõiguste tagamiseks kriminaalmenetluses. 30. novembril 2009 võttis justiits- ja siseküsimuste nõukogu vastu resolutsiooni seoses teekaardiga, mille eesmärk on neid õigusi tugevdada. Selles teekaardis, mis kanti ka Stockholmi programmi lisasse, kutsuti komisjoni üles tegema ettepanekuid järgmiste meetmete kohta:

(A) õigus kirjalikule ja suulisele tõlkele;

(B) teave õiguste ja süüdistuste kohta;

(C) õigus kaitsjale ja tasuta õigusabile;

(D) suhtlemine perekonna, tööandjate ja konsulaarasutustega;

(E) kaitsemeetmed selliste kahtlustatavate või süüdistatavate jaoks, kes kuuluvad haavatavate isikute kategooriasse.

2.2 Esimene samm oli direktiivi 2010/64/EL vastuvõtmine, mis käsitles õigust kirjalikule ja suulisele tõlkele (meede A).

2.3 Teine samm on käesoleval hetkel arutusel olev direktiiv, mis käsitleb õigust teabele⁽¹⁾ ja milles määratakse kindlaks miinimumeeskirjad seoses õigusega saada teavet oma õiguste ja süüdistuste kohta ning samuti seoses õigusega tutvuda oma toimikuga (meede B).

2.4 Kõnealune direktiivi ettepanek on selle õigusaktide paketi kolmas meede. Sellest nähtub, et komisjon on otsustanud koos käsitleda õigust kaitsjale ja õigust teatada kinnipidamisest (D). Tasuta õigusabi küsimuse käsitlemine, mis oli nõukogu teekaardis seotud õigusega kaitsjale, on seevastu lükatud edasi hilisemale ajale (2013). Nagu eelnevategi meetmete puhul, on komisjon otsustanud laiendada neid õigusi isikutele, kes on arresteritud Euroopa vahistamismääruse alusel.

2.5 Kõnealuse direktiivi ettepaneku eesmärk on tagada Euroopa Liidu põhiõiguste harta ja eeskätt selle artiklite 4, 6, 7 ja 47 rakendamine, tuginedes Euroopa inimõiguste ja põhi-vabaduste kaitse konventsiooni artiklitele 3 ja 6, mis käsitlevad eeskätt halva kohtlemise keelustamist ja õigust kaitsjale Euroopa Inimõiguste Kohtu tõlgenduses.

2.6 Direktiiviga nähakse ette, et igale kahtlustatavale või süüdistatavale tuleb võimalikult kiiresti anda võimalus kasutada kaitsjat. Isikul peab olema võimalus kasutada kaitsjat alates oma ülekuulamisest, ükskõik kas temalt on vabadus võetud või mitte (artikkel 3).

2.6.1 Kaitsja osaleb ülekuulamistel ja ärakuulamistel aktiivselt (küsimused, ütlused) ning tal on õigus viibida kõikide juurdlus- või tõendite kogumise toimingute juures, mille puhul nõutakse või lubatakse süüdistatava või kahtlustatava kohalolekut, välja arvatud juhul, kui asitõendeid ähvardab kaitsja saabumiseni kuluva aja jooksul moonutamine, ümberpaigutamine või hävitamine. Kaitsjal on juurdepääs asjaomase isiku kinnipidamiskohale, et kontrollida kinnipidamistingimusi (artikkel 4).

2.7 Direktiivi ettepanek näeb ühtlasi ette õiguse suhelda pärast kinnipidamist kolmanda osapoolega (artiklid 5 ja 6), et teatada oma kinnipidamisest.

⁽¹⁾ ELT C 54, 19.2.2011, lk 48–50.

2.8 Direktiivi ettepanekus sätestatud õiguste puhul võib erandeid teha vaid erakorralistel asjaoludel (artikkel 8). Selle otsuse võtab vastu kohtuasutus *in concreto* ning see ei tohi tugineda ainult kuriteo raskusastmele.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee tervitab uut poliitilist suundumust nõukogu 30. novembril 2009 vastu võetud teekaardis, mille eesmärk on tugevdada põhiõigusi kriminaalmenetluses.

3.2 Kõnealune direktiivi ettepanek on kooskõlas Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktika arenguga ning kuigi selles sätestatakse miinimumeeskirjad ja liikmesriikidel on vabadus neist kaugemale minna, on ettepaneku tegelik eesmärk riiklike kriminaalmenetluste alt üles ühtlustamine.

3.3 Praegu kaitstakse kaitse õigusi eri riikide siseriikliku õiguse kohaselt väga erinevalt. Kõikjal Euroopa Liidus kehtivate ühiste nõuete määratlemine on ühtse õigusruumi loomiseks ja riiklike kohutasutuste vastastikuse usalduse tõstmiseks hädavajalik. Komitee peab nende eesmärkide saavutamist äärmiselt tähtsaks, kuna see on isikute vaba liikumise vajalik eeldus ja ühtlasi ka tagajärg.

3.4 Ühtlasi rõhutab komitee tungivat vajadust vähendada Euroopa Inimõiguste Kohut ummistavate ja riikide jaoks rahalisi sanktsioone kaasa toovate kohtuvaidluste arvu.

3.5 Sellegipoolest soovib komitee meelde tuletada, et vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 82 lõikele 2 ei saa selliseid eeskirju kohaldada ja rakendada ilma liikmesriikide õigustraditsioonide ja -süsteemide vahelisi erinevusi arvestamata (võistlev või inkvisitsiooniline menetlussüsteem). See asjaolu väärrib komitee arvates põhjalikumalt käsitlemist.

3.6 Seadusandlik meetod ja ajakava

3.6.1 Komitee ei ole veendunud, et kasulik on siduda õigus kaitsjale õigusega teatada kinnipidamisest. Viimatinimetatu ei aita otseselt kaitse õigusi kaitsta.

3.6.2 Komitee avaldab kahetsust selle üle, et:

— õigus kaitsjale ei ole seotud õigusega saada kriminaalmenetluses teavet (B).

— õigust kaitsjale käsitletakse eraldi tasuta õigusabi küsimusest, millega see oli seotud nõukogu teekaardis.

3.6.3 Kuigi komitee mõistab tasuta õigusabi küsimusega tegelemise edasilükkamise põhjuseid, ei ole komitee nõus

komisjoni otsusega määratleda põhimõtteid enne, kui ei ole kaalutud nende rakendamiseks vajalikke rahalisi vahendeid. Kuigi finantsmõju iseenesest ei õigusta Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 rikkumist (Euroopa Inimõiguste Kohtu tõlgenduses), võib see sellegipoolest mõjutada õigusi, milles on juba kokku lepitud.

3.6.4 Seda enam on komitee mures, et direktiivi ettepaneku kaasnev mõjuhinna näib alahindavat kulutusi, mida toob endaga kaasa sellise direktiivi rakendamine.

3.6.5 Komitee ei sea küll kahtluse alla, et Euroopa vahistamismääruse rakendamise puhul on põhjendatud juurdepääs kahele kaitsjale (üks vahistamismääruse teinud riigis ja teine vahistamismäärust täitvas riigis), kuid komitee jaoks tõstatub küsimus, millistest vahenditest seda rahastada.

3.7 Taust

3.7.1 Õigus kaitsjale laieneb ka kahtlustatavatele (artiklid 2 ja 3).

3.7.1.1 Kõnealuse direktiivi ettepaneku peamine uuendus seisneb asjaolus, et õigus kaitsjale laieneb ka kuriteos kahtlustatavatele.

3.7.1.2 Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktika hiljutine areng tekitab mõnikord vastuolulisi tõlgendusi; komitee on seisukohal, et õigus kaitsjale peaks hakkama kehtima isikult vabaduse võtmise hetkest.

3.7.1.3 Erandit võib lubada ainult siis, kui ärakuulatava isiku vastu on juba algatatud kriminaalmenetlus, nii et vastavalt tõe väljaselgitamise valitsevale õigluspriinsibile ei saa teda enam vaid tunnistajana ära kuulata ning tal on õigus kaitsja abile.

3.7.1.4 Selline lähenemine näib olevat kooskõlas kohtupraktika viimaste suundumustega.

3.7.2 Kaitsja kasutamise õiguse sisu (artikkel 4)

3.7.2.1 Kaitsja aktiivne osalemine ülekuulamise ajal (lõige 2)

3.7.2.1.1 Komitee on teadlik asjaolust, et direktiivi ettepanekus pannakse rõhku kaitsja tõhusale abile – kaitsja võib ülekuulamise või ärakuulamise ajal esitada küsimusi, nõuda selgitusi ja esitada ütlusi (§ 2). Eri õigussüsteemide spetsiifikat arvestades on komitee seisukohal, et nende õiguste rakendamise viisi võiks korraldada iga liikmesriik ise.

3.7.2.1.2 Komitee on arvamisel, et kasulik oleks näha ette ka võimalus, et kaitsja saaks nõuda, et tema ütlused lisatakse ülekuulamise protokollile, vältimaks igasuguseid komplikatsioone juurdlusteenistustega.

3.7.2.1.3 Komitee märgib siiski, et kahtlustatavate – kui termin „kahtlustatav” säilitatakse – jaoks tekib kaitsja abi kasutamisel praktilisi raskusi, eeskätt seoses toimiku reaalajas edastamisega⁽²⁾. Kõikide sagedasemate kuritegude liikide puhul ei ole juurdlusteenistustel reeglina enne vahistamist koostatud toimikut.

3.7.2.2 Kaitsja õigus olla mis tahes juurdlus- või tõendite kogumise toimingus juures, mis teostatakse kaitstava juuresolekul (§ 3)

3.7.2.2.1 Kuigi see õigus tähistab vaieldamatut edasiminekut kaitseõiguste kaitse valdkonnas, on komitee siiski seisukohal, et eristada tuleks eri liiki meetmeid. Asjaomasel isikul peab olema võimalus kasutada kaitsja abi läbiotsimise käigus.

3.7.2.2.2 Seevastu tehniliste ja teaduslike meetmete puhul (sõrmejäljed, bioloogilise materjali kogumine, ...), milles kaitsjal puudub erialane pädevus, ei tõuseks sellisest õigusest komitee hinnangul mitte mingisugust tulu. Piisata võiks isiku poolt allkirjastatud ankeedist, milles teda teavitatakse keeldumise tagajärgedest.

3.7.2.2.3 Siiski on komitee teadlik survest, mida selline õigus juurdluse käigule avaldada võib, ning komitee meelest on äärmiselt oluline selle käiku mitte häirida. Tõendite kogumist peab olema võimalik teostada võimalikult kiiresti ja seda ka kahtlusaluse enda huvides. Komitee teeb ettepaneku, et direktiivis nähtaks ette ajavahemik, mille möödumise järel võivad juurdlusteenistused tegutseda vaatamata kaitsja puudumisele, seda tingimusel, et teda on nõuetekohaselt teavitatud.

3.7.2.2.4 Komitee hinnangul võiks teatavatel juhtudel, kus see ei ohusta õiglast menetlust, kaitsja juuresolekuta kogutud tõendusmaterjali lõpliku vastuvõetavuse üle otsustada riiklikud kohtuasutused.

3.7.2.3 Kaitsja ja tema kliendi vahelised kohtumised (artikkel 5)

3.7.2.3.1 Kuigi kohtumised kaitsjaga peavad olema piisavalt pikad ja sagedased, on komitee seisukohal, et kui ainus piirang

on laialivalgus ja subjektiivne määratlus „kaitse õiguste rakendamise takistamine”, saab sellest kaitsjate ja juurdlusteenistuste vahel vaidlusküsimus.

3.7.2.3.2 Tegelikult on komitee mures, et nende õiguste (kaitsja valimine, kaitsja juuresviibimine, toimikuga tutvumine, kliendiga kohtumine, ülekuulamine ja teatavate juurdlustoimingute juures viibimine...) rakendamiseks jääb juurdluse käigus liiga vähe aega, et võimaldada tõhusust.

3.7.2.3.3 Komitee hinnangul on vaja ette näha, et iga liikmesriik kehtestaks mõistliku kestuse ja sageduse kaitsja ja tema kliendi vaheliste kohtumistele, et vältida juurdluse kulgemise takistamist ja tagada samas nimetatud õiguste tõhus rakendamine. Komitee hinnangul peaksid need kohtumised toimuma vähemalt enne iga uut ülekuulamist.

3.7.2.4 Kinnipidamistingimused (artikkel 4)

3.7.2.4.1 Kinnipidamistingimuste mõju inimesele, kellelt on võetud vabadus, ei saa alahinnata. Komitee rõhutab, et inimväärikuse tagamiseks on vaja viivitamatult eraldada tingimuste parandamiseks vajalikud vahendid. Kuigi komitee on seisukohal, et kaitsja ülesanne ei ole kinnipidamistingimusi „kontrollida”, võiks seevastu ette näha, et kaitsja „konstateerib”⁽³⁾ kinnipidamistingimusi ja võib nõuda oma ütluste ülestähendamist. Komitee teeb ettepaneku täpsustada, et kaitsjale tuleb võimaldada juurdepääs kinnipidamiskohale võimalikult ruttu.

3.7.2.5 Kaitsja vabalt valimise põhimõte

3.7.2.5.1 Õigust kaitsjale ei saa käsitleda ilma sellega kaasneva põhimõtteta, s.o Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõike 3 punktis c esitatud kaitsja vabalt valimise põhimõte. Märkides, et direktiivi ettepanekus ei ole sellele viidatud, teeb komitee ettepaneku viidata nimetatud põhimõttele. Erandi võiks kohtuasutuse nõudel teha terrorismi ja organiseeritud kuritegevuse puhul; sellisel juhul võiks kaitsja määrata pädevad asutused.

3.7.2.5.2 Kaitsja vabalt valimise põhimõtte rakendamiseks tuleks tulevases tasuta õigusabi instrumendis näha ette, et igale Euroopa advokaadile hüvitatakse tasuta õigusabi osutamine.

⁽²⁾ Direktiivi ettepanekus õiguse kohta saada kriminaalmenetluses teavet (artikkel 7) sätestatakse, et igal kahtlustataval või süüdistataval või tema kaitsjal on juurdepääs kohtuasja toimikule.

⁽³⁾ Termin, mida võiks kõige paremini sõnastada kui „üle vaatama”.

3.7.2.5.3 Selleks et tagada direktiivis sätestatud õiguste tõhus rakendamine, palub komitee liikmesriikidel kaaluda kohe võimalust rakendada hädaolukordade puhuks struktuure, mis võimaldaksid viivitamatut juurdepääsu kaitsjale juhul, kui vabalt valitud kaitsja ei ole kohe kättesaadav.

3.7.2.6 Juurdluse konfidentsiaalsus

3.7.2.6.1 Komitee juhib tähelepanu sellele, et kaitsjad on kohustatud hoidma juurdluse konfidentsiaalsust. Selline kohustus aitab komitee arvates tagada, et kõnealuses direktiivi ettepanekus süvendatud õigused ei hakkaks takistama juurdluse sujuvat kulgu.

3.7.3 Õigus teatada kinnipidamisest kolmandale osapoolale (artiklid 5 ja 6)

3.7.3.1 Komitee tunnistab, et õigus teatada kinnipidamisest on oluline, kuid soovides välistada võimalust, et õigus kinnipidamisest teatada hakkaks juurdlust takistama, soovib komitee sõnastust: „õigus nõuda kolmanda osapoolale või oma konsulaadi teavitamist”.

3.7.4 Reguleerimisala (artikkel 2) ja erandid (artikkel 8)

3.7.4.1 Kartes, et kriminaalmenetluse ülemäärane formalism võib juurdluse tõhusust takistada, peab komitee vajalikuks jätta igale liikmesriigile võimalus rakendada teatavate põhimõtete puhul nii juurdluse ajal kui ka selle järel erandlikku menetluskorda, eeskätt sagedasemate kuritegude viisidega seotud vähetähtsate faktide puhul, mida keegi kahtluse alla ei sea ning mis ei ole vaieldavad.

3.7.4.2 Võttes arvesse, kui oluline on mitte takistada juurdluse sujuvat kulgu, teeb komitee ettepaneku näha kindlasti ette erand olukordadeks, kui selline takistamine on tõenäoline. Komitee soovib sellega seoses muuta artikli 8 punkti a (vt jaotist „Konkreetsed märkused”).

4. Konkreetsed märkused

4.1 Asendada kogu ettepaneku tekstis sõnad „kahtlustatav või süüdistatav” sõnadega „isik, kelle vastu on algatatud kriminaalmenetlus”.

4.2 Artikli 3 lõike 1 punktis a lisada pärast sõna „ülekuulamist” järele sõnad „või ärakuulamist”.

4.3 Artikli 4 lõikes 1 asendada sõna „esindab” sõnaga „abisab”.

4.4 Artikli 4 lõiget 2 täpsustada järgmiselt: „isiku, kelle vastu on algatatud kriminaalmenetlus, ülekuulamise või ärakuulamise ajal” ning lisada „ja tema märkused tuleb lisada protokollile”.

4.5 Artikli 4 lõikes 4 asendada sõna „kontrollida” sõnaga „konstateerida”, sõnastada fraas „ja selleks on tal juurdepääs” järgmiselt: „ja selleks antakse talle juurdepääs esimesel võimalusel” ning lisada „ning tema märkused registreeritakse”.

4.6 Artikli 5 pealkirja ja lõike 1 eestikeelset teksti ei muudeta, jääb „õigus teatada kinnipidamisest”.

4.7 Artikli 5 lõikes 2 asendada sõna „laps” sõnaga „alaealine”.

4.8 Artiklis 6 asendada „õigus suhelda konsulaar- või diplomaatilise asutusega” sõnadega „õigus teatada kinnipidamisest konsulaar- või diplomaatilisele asutusele”.

4.9 Artikli 8 punkti a lõppu lisada „ning ei tohi takistada juurdluse sujuvat kulgu”.

4.10 Artikli 8 lõigus 2 asendada sõna „kohtuasutus” sõnadega „pädev asutus”.

4.11 Artikli 11 lõike 2 taandesse 3 lisada „ja tema märkused tuleb lisada protokollile”.

Brüssel, 7. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1967/2006, mis käsitleb Vahemere kalavarude säästva kasutamise majandamismeetmeid”

KOM(2011) 479 lõplik – 2011/0218 (COD)

(2012/C 43/12)

Raportöör: **An LE NOUAIL MARLIÈRE**

6. septembril 2011 otsustas Euroopa Parlament ja 13. septembril 2011 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 43 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1967/2006, mis käsitleb Vahemere kalavarude säästva kasutamise majandamismeetmeid”

KOM(2011) 479 lõplik – 2011/0218 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 21. november 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungiärgul 7.–8. detsembril 2011. aastal (7. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 166, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 12.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee kiidab heaks komisjoni pakutud muudatused 2006. aasta määrusesse, mille eesmärgiks jääb säästva kalanduse tagamine kõnealusel piirkonnas, parandades vee-elusressursside kasutamist ja kaitstes tundlikke elupaikasid, võttes samal ajal arvesse Vahemere rannikupiirkonna väiksemahulise kalanduse eripärasid.

1.2 Kuigi muudatuste mõju ei ole hinnatud, on komitee arvamusel, et nende uute meetmete mõju Vahemere kalavarudele ei ole kokkuvõttes märkimisväärne.

2. Komisjoni ettepanekud

2.1 Kokkuvõte

Ettepaneku eesmärk on määrata kindlaks nõukogu määruses (EÜ) nr 1967/2006 sätestatud delegeeritud volitused ja kehtestada vajalik menetlus vastavate delegeeritud õigusaktide vastuvõtmiseks komisjoni poolt, kes võib seega vastu võtta:

- delegeeritud õigusakte kõnealusel määruse teatavatest sätetest erandi tegemiseks, kui selline võimalus on selgesõnaliselt ette nähtud ja eeldusel, et nimetatud määruses sätestatud ranged tingimused on täidetud;
- selliseid kriteeriume, mida tuleb kohaldada peibutuspuügivahendite kasutamisele laevadele marsruutide kehtestamiseks ja nimetatud marsruutide jagamiseks kuldmakrelli püügil 25-miilises majandusvööndis ümber Malta;
- üksikasjalikke eeskirju täiendavate tehniliste nõuete kohta, milles käsitletakse püügivahendite omadusi,

— lisade muudatusi käsitlevaid delegeeritud õigusakte.

Õiguslik alus

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõige 2 (ja ELi toimimise lepingu artiklid 290 ja 291).

— Subsidiaarsuse põhimõte

Ettepanek tehakse Euroopa Liidu ainupädevusse kuuluvast valdkonnast.

— Proportsionaalsuse põhimõte

Ettepanekuga muudetakse nõukogu määruses (EÜ) nr 1967/2006 juba olemasolevaid meetmeid, seega ei seata proportsionaalsuse põhimõtet kahtluse alla.

— Õigusakti valik

Kavandatud vahend: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus.

Muud vahendid ei oleks asjakohased järgmis(t)el põhjus(t)el: määrust peab muutma määrusega (vormilise järjepidevuse põhimõtte).

MÕJU EELARVELE

Käesoleva meetmega ei kaasne Euroopa Liidule täiendavaid kulusid.

2.1.1 Tegemist on nõukogu 21. detsembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1967/2006 (mis käsitleb Vahemere kalavarusid) kui lõpliku õigusakti läbivaatamisega. Peamine õiguslik alus selle määruse ajakohastamiseks on ELi toimimise lepingu artikkel 43 (endine EÜ asutamislepingu artikkel 37), kus komisjonile antakse volitused esitada ettepanekuid, mis puudutavad ühise põllumajanduspoliitika väljatöötamist ja elluviimist ning praegusel juhul täpsemalt ühist kalanduspoliitikat.

2.2 Aga ettepanek toetub ka ELi toimimise lepingu artiklile 290 (endine EÜ asutamislepingu artikkel 202), kus luuakse uus õigusaktide kategooria: delegeeritud õigusaktid, millega täpsustatakse või muudetakse mõne õigusakti teatud elemente seadusandja määratletud volituste raames.

2.3 Iga sellesse õigusraamistikusse kuuluvas seadusandlikus aktis tuleb selgesõnaliselt kindlaks määrata volituste delegeerimise eesmärgid, sisu, ulatus ja kestus (ELi toimimise lepingu artikli 290 lõige 1). Selliselt komisjonile delegeeritud akti puhul on tegemist muu kui seadusandliku aktiga ja see ei puuduta õigusakti olemuslikke osi, aga selles tuleb selgesõnaliselt kindlaks määrata delegeerimise tingimused. Seega on komisjoni volitused rangelt raamistatud ning Euroopa Parlament ja/või nõukogu võivad teatud tingimustel otsustada delegeerimise tagasi võtta (artikli 290 lõike 2 punkt a).

2.4 Lisaks võib delegeeritud õigusakt jõustuda alles pärast seda, kui Euroopa Parlament või nõukogu ei ole esitanud seadusandlikus aktis kehtestatud tähtaja jooksul sellele vastuväiteid (artikli 290 lõike 2 punkt b). Delegeeritud õigusaktide pealkirja lisatakse omadussõna „delegeeritud“.

2.5 Komisjonile antud volitused võimaldavad tal võtta vastu ühetaolisi tingimusi, mis on vajalikud liidu õiguslikult siduvate aktide rakendamiseks, nagu on sätestatud aluslepingu artikli 291 lõikes 2 (rakendusaktid).

2.6 Määruse (EÜ) nr 1967/2006 vastavusseviimisel aluslepingu uute eeskirjadega on kõnealuse määrusega komisjonile antud volitused ümberklassifitseeritud rakendusliku iseloomuga meetmeteks ja delegeeritavateks meetmeteks 9. augusti 2011. aasta määruse muutmise ettepanekus⁽¹⁾.

3. Komitee üldised märkused

3.1 Komitee nendib, et delegeeritud õigusaktide kasutamise lubamine või mittelubamine sõltub ainult seadusandjast. See võimaldab viimasel keskenduda õigusaktide olemuslikele osadele ja vältida laskumist tehnilistesse üksikasjadesse, mis võivad hiljem viia konkreetse õigusakti mõne mitteolemusliku osa muutmiseni. Just seadusandja määratleb eelnevalt, mis on olemuslik ja mis seda ei ole.

3.2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu tühistamisõigus (*call back*) annab seadusandjale võimaluse oma seadusandlikku võimu igal hetkel täielikult tagasi saada; vastava otsuse teeb Euroopa Parlament oma liikmete enamusega ja nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega. Volituste delegeerimine lõppeb õigusaktis määratletud kuupäeval, kui selline klausel on sinna lisatud (nn *sunset clause*). Volituste delegeerimist tuleb seega vajadusel uuendada komisjoni volituste aegumisel.

3.3 Määruse muutmise ettepaneku õiguslik alus on ELi toimimise lepingu (uue) artikli 43 lõige 2, milles antakse ELile pädevus ühise kalanduspoliitika valdkonnas. Komitee jagab samuti komisjoni arvamust, et ettepanek peab kinni proportsionaalsuse põhimõttest, kuna sellega muudetakse vaid elemente, mis on juba olemas 2006. aasta määruses, millega antakse komisjonile delegeeritud volitused mõnede mitteolemuslike osade ajakohastamiseks.

3.4 Komitee märgib samuti, et kinni peetakse ka vormilise järjepidevuse põhimõttest, kuna kõnealune õigusakt on määrus, mis ainsana võib määrust muuta. Muudetud määruse rakendamisega ei tohiks kaasneda uusi eelarvekulutusi. Muudetava määruse põhijooned on järgmised:

— hiljemalt 1. juuliks 2008 tuleb võtta põhjatraalnooda korral kasutusele ruudukujuliste silmadega võrk, mille silmasuurus on 40 mm, ja teatud tingimustel rombikujuliste silmadega võrk, mille silmasuurus on 50 mm;

— üldreeglina kehtib edasi traalnootade kasutamise keeld kuni 1,5 meremiili kaugusel kaldast. Rannikuvetes võib siiski pakutud muudatuste raames teatud tingimustel (0,7 ja 1,5 meremiili vahel) traalpüüki jätkuvalt lubada.

3.4.1 Lisaks muudetavas määruses:

— kehtestatakse tehnilised meetmed, et parandada 40 mm võrgusilma suurusega veetavate võrkude praegust selektiivsust;

— tugevdatakse praegust keeldu veetavate püügivahendite kasutamise kohta rannikupiirkondades;

— piiratakse teatud püügikoormust mõjutavate püügivahendite üldist suurust;

— kehtestatakse menetlus teatud kalastusmeetodite ajutiseks või alaliseks keeluks teatud piirkondades nii ELi kui ka rahvusvahelistes vetes;

— nähakse ette püügikoormust ja tehnilisi meetmeid ühendavad majandamiskavad;

⁽¹⁾ KOM(2011) 479 lõplik.

— võimaldatakse ELi liikmesriikidel reguleerida oma territooriaalvetes ja teatud tingimustel kalastustegevust, mille ühenduse mõõde või keskkonnamõju ei ole märkimisäärsed, sh teatavat kohalikku kalandust, mis on praegu ühenduse õigusaktidega lubatud.

4. Komitee erimärkused

4.1 Muudetud määruses nähakse ette kaks sätete kategooriat. Ühelt poolt komisjoni delegeeritud õiguste kasutamisega seotud menetluslikud sätted ja teiselt poolt tehnilised meetmed, mis puudutavad teatud kalalaevadele tehtavaid erandeid laeva suuruse, võimsuse ja neil kasutatavate püügivahendite ning lubatud kalastuspiirkondade osas.

4.2 Komitee nendib, et menetluslikud sätted on kooskõlas ELi toimimise uue lepinguga.

4.3 Samas avaldab komitee kahtlusi selle osas, kas 2006. aasta määruse tehnilistesse sätetesse erandeid võimaldavatel tehnilistel sätetel on ELi toimimise lepingu artiklis 290 nõutud mitteolemuslik iseloom, kuna tegemist on eranditega sellistele sätetele, mille eesmärk on kaitsta Vahemere kalavarusid, mida ohustab ülepüük.

4.4 Komitee nendib, et neid sätteid arutati pikalt nõukogus ja et üks liikmesriik jäi erapooletuks. Mõjuanalüüsiga ei ole tõestatud, et pakutud muudatused oleksid vähetähtsad, mis õigustaks ELi toimimise lepingu artiklite 290 ja 291 uute sätete kasutamist.

4.5 Komitee on siiski seisukohal, et pakutud erandid võimaldavad väiksemahulise kalandusega piirkondades paremini üldisele majanduskriisile ja käitamiskulude, eelkõige kütusekulude kasvule vastu seista.

Brüssel, 7. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Roheline raamat põllumajandustoodete edendamise ja neist teavitamise kohta: Euroopa suure lisandväärtusega strateegia Euroopa maitsete edendamiseks” KOM(2011) 436 lõplik ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 3/2008 põllumajandussaaduste ja toodete teavitamis- ja müügievendusmeetmete kohta siseturul ja kolmandates riikides”

KOM(2011) 663 lõplik

(2012/C 43/13)

Raportöör: **Dilyana SLAVOVA**

14. juulil 2011 otsustas komisjon ja 27. oktoobril 2011 otsustas Euroopa Parlament ja 29. novembril 2011 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõikele 2 ja artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Roheline raamat põllumajandustoodete edendamise ja neist teavitamise kohta: Euroopa suure lisandväärtusega strateegia Euroopa maitsete edendamiseks”

KOM(2011) 436 lõplik

ja

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 3/2008 põllumajandussaaduste ja toodete teavitamis- ja müügievendusmeetmete kohta siseturul ja kolmandates riikides”

KOM(2011) 663 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 21. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungi järgul 7.–8. detsembril 2011. aastal (7. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 188, vastu hääletas 2, erapooletuks jäi 5.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Liidu toiduainetööstuse tooted on ainulaadsed oma kvaliteedi ja mitmekesisuse poolest. Ent avatud maailmaturul ei piisa hea turupositsiooni tagamiseks vaid suurepärase toiduainete ja jookide tootmisest. Kui selgitada tarbijatele ELi põllumajandustoodete kõrgeid kvaliteedistandardeid, soodustada eksporti ning teavitamis- ja müügievendusprogramme, võib see aidata Euroopa tootjatel toime tulla väljakutsetega, mis tekivad üha tihedama konkurentsi ga maailmas.

1.2 Praeguse põllumajandustoodete edendamise ja neist teavitamise poliitikaga on saavutatud häid tulemusi, ent Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on veendunud, et seda tuleks veelgi lihtsustada ja parandada, et vastata paremini Euroopa ja maailma turgude nõudlusele ning rahuldada Euroopa tootjate vajadusi.

1.3 Komiteel on heameel dokumendi „Roheline raamat põllumajandustoodete edendamise ja neist teavitamise kohta: Euroopa suure lisandväärtusega strateegia Euroopa maitsete edendamiseks” üle. Komitee soovib komisjonil muuta toiduainetööstuse toodete edendamise poliitika tulevastel aastatel üheks komisjoni poliitiliseks prioriteediks nii sise- kui ka välis- turul.

1.4 Komitee toetab uue, sihtturule suunatud edendamispoliitika kahte põhimõtet eesmärki: ühelt poolt tarbijate

teavitamine ja nende teadlikkuse suurendamine ELi turul nii, et hinnatakse kõrgemaid tagatise märgistamise, jälgitavuse ja toiduohutuse alal ning keskkonnakaitse, loomade heaolu ja töötajate õigustest kinnipidamise rangemaid nõudeid ning teiselt poolt ekspordi edendamine välis- turul.

1.5 Komitee tunnistab praegusest finantskriisist tulenevaid piiranguid, ent leiab, et väga oluline on suurendada eelarvet põllumajandustoodetest teavitamise ja nende edendamise meetmetele sise- ja välis- turul. Näiteks eelarveaastani 2012 eraldatakse USAs aasta jooksul 200 miljonit dollarit turulepääsu programmi (Market Access Program) jaoks.

1.6 Komitee soovib lihtsustada haldusmenetlusi müügievendusprogrammide koostamisel ja järelevalvel, seejuures tuleks eelkõige vähendada komisjoni nõutavate aruannete arvu. Eriti tähtis on halduskoormuse vähendamine.

1.7 Komitee arvates on äärmiselt oluline tagada suurem läbi- paistvus programmide valimisel liikmesriikide tasandil ning komisjon peaks liikmesriikidele koostama selleks selged suunised. Programmide hindamist tuleks parandada range hindamissüsteemi abil, kus on konkreetset näitajad, näiteks turu kasvu kohta. Valikumenetluse kestust tuleks lühendada.

Lisaks on oluline, et programmidel oleks Euroopa ja lisandväärtusepõhine visioon, mis hõlmaks töökohtade loomist, ning et soodsama rahastamissüsteemiga (50 % asemele 60 %) peetaks prioriteetseks mitut riiki ja mitut toodet hõlmavaid programme.

1.8 Vaja on suuremat paindlikkust, et programme saaks rakendusetapis kohandada muutuvatele turutingimustele. Selleks tuleks vähendada programmide ettepanekute detailsuse taset.

1.9 Komitee soovib komisjonil võtta arvesse erinevusi vanade ja uute liikmesriikide kutseorganisatsioonide suutlikkuses. Ebapiisav kogemus ja väike suutlikkus piiravad uute liikmesriikide kutseliitude võimalusi osaleda edendamismeetmetes täiel määral. Komitee soovib komisjonil kaaluda sellistele organisatsioonidele suuremate ettemaksete maksmist (nt 30 % aastakuldest).

1.10 Komitee arvates tuleks müügi edendamist käsitlevates õigusaktides selgitada kaubamärkide rolli ning tasakaalu üldise müügi edendamise ja kaubamärgi edendamise vahel eelkõige ELi mittekuuluvates riikides. Täieliku ja läbipaistva teabe huvides peaks toote päritolust teavitamine olema lubatud, sh nende toodete puhul, mis ei ole kaitstud päritolunimetused ega kaitstud geograafilised tähised.

1.11 Liikmesriikide ja komisjoni vahel ning samuti liikmesriikide endi vahel tuleb parandada teabevahetust ja kooskõlastamist. Konverentsidel ja seminaridel tuleks üksteisele tutvustada häid tavasid ja oskusteavet.

1.12 Komiteel on hea meel idee üle luua Euroopa platvorm heade kogemuste vahetamiseks professionaalide vahel. See võib olla väärtuslik vahend, millega toetada edenduskampaaniate väljatöötamist. ELi tasandil toimuv kogemuste vahetamise teenus (õpitoad, veebisait jne), mis oleks kättesaadav kõigile toiduainetööstuse teavitamis- ja edendamispoliitikas osalejatele, aitaks eelkõige luua mitut riiki hõlmavaid programme, mis oleksid hästi üles ehitatud ja kooskõlastatud.

1.13 Erinevate käimasolevate müügi edendamisprogrammide vahel tuleb luua koostoime. Programmide soovitud mõju saavutamiseks on järjepidevus äärmiselt oluline. Edukat edendamisprogrammi peaks olema võimalik uuesti läbi viia. Luua tuleks tõeline aktiivne müügi edendamisvõrgustik.

1.14 Komitee soovib komisjonil koostada kõikehõlmava ja lihtsa käsiraamatu, mis aitaks abisaajatel järgida müügi edendamisvaldkonna eeskirju ja menetlusi.

1.15 Edendamispoliitika peab toetama ELi ettevõtjate, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete eksporditegevust, et

kasu saada tärkava turumajandusega riikide tarbimise kasvust. Eksporditegevus ei hõlma ainult uusi turge, vaid on väga oluline ka ettevõtete tulemuste parandamise seisukohast. Seetõttu soovib komitee komisjonil toetada katseprojekte, mis on suunatud ekspordistrateegiate väljatöötamisele, mis võiksid pakkuda ettevõtete konkreetsetele ekspordistrateegiatele ja vajadustele kohandatud raamistiku või võrgustiku, lihtsustades sel viisil ELi toiduainetööstuse toodete sisenemist välisturgudele.

1.16 Õigusaktides käsitletavate toodete nimekirja tuleks laiendada, et võimaldada edendada kõiki tooteid, mis edastavad Euroopa tootmiskvaliteedi sõnumit või saavad seda tugevdada. Samuti tuleb lahendus leida muude toodete, näiteks nagu startkultuuride jaoks.

1.17 Komitee soovib, et ELi toiduainetööstuse toodete toitumis- ja tervisemõõtmekasutuselevõtu kaudu pandaks suurt rõhku toodete toitumisalasele kasule ja tervislikule toitumisele. Käivitada tuleks algatused, millega edendada rohkem tasakaalustatud toitumist. Selles suhtes võiks keskenduda põhiliste tervisealaste sõnumite edendamisele, toonitades seejuures tootekvaliteeti.

1.18 Komitee usub, et volitused võtta vastu delegeeritud ja rakendusakte, nagu see on sätestatud komisjoni ettepanekus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 3/2008 (KOM(2011) 663 lõplik), parandavad põllumajandustoodete teavitamis- ja müügi edendamismeetmete sidusust ning aitavad kaasa nende ühtsele rakendamisele. Komitee soovib komisjonil säilitada korrapärased kontaktid sidusrühmadega ning ettepaneku teinud organisatsioonidega ning reageerida asjakohaselt nende ettepanekutele.

2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa Liidu toiduainetööstuse toodete edendamissüsteem on horisontaalne poliitika, mis hõlmab kõiki toiduainetööstuse sektoreid ja milles rõhutatakse ühise põllumajanduspoliitika üldisi omadusi ja lisaväärtust. See täiendab era- ja avaliku sektori edendamisjõupingutusi liikmesriigi tasandil.

2.2 Euroopa Komisjon eraldab ligikaudu 50 miljonit eurot aastas, et toetada Euroopa Liidu toiduainetööstuse toodete ja tootmismeetodite edendamiskampaaniaid. Tavaliselt antakse kõnealust toetust elukutselistele tootjaorganisatsioonidele või liitudele, kes edendavad kvaliteetset Euroopa toiduainetööstust.

2.3 Edendamiskampaaniatega rõhutatakse ELi põllumajandustoodete kvaliteeti, toiteväärtust ja ohutust ning juhitakse tähelepanu lisaväärtusele, mis tuleneb muu hulgas tootmismetoditest, märgistusest, loomade heaolust ja keskkonnakaitsest.

2.4 Kampaaniaid võib rakendada Euroopa Liidu sees või väljaspool selle piire, kui eesmärk on avada uusi turge. Ajavahemikul 2000–2008 korraldati Euroopa Liidu kaasrahastamisel 458 edendamisprogrammi ning kõik liikmesriigid said neist meetmetest kasu. Edendamistegevus võib hõlmata reklaamikampaaniaid meedias, pakkumisi müügipunktis, osalemist näitustel ja messidel ning tervet rida muid tegevusi.

2.5 ELi rahastamisega kaetakse kuni pool kampaania kogukulust. Vähemalt 20 % kuludest peab eraldama ettepaneku teinud organisatsioon ning ülejäänud võib tulla riiklikelt ametiasutustelt või teistest allikatest.

2.6 Programmid peaksid eelistatavalt olema mitmeaastased ning nende rakendusala peaks olema piisav, et avaldada märkimisväärset mõju sihtturgudele. Eelistatakse mitme liikmesriigi organisatsioonide väljapakutud programme või neid, millega nähakse ette meetmed mitmes liikmesriigis või kolmandates riikides.

2.7 Enam kui kaks kolmandikku kõigist viimase viie aasta jooksul heaks kiidetud Euroopa Liidu toiduainetööstuse teavitamis- ja edendamiskampaaniatest on olnud suunatud siseturule. Vaid 8 % heakskiidetud programmidest hõlmavad mitut riiki ning enam kui pooled kõigist ajavahemikul 2006–2010 laekunud taotlustest lükati tagasi.

2.8 Alates edendamissüsteemi loomisest on seda korrapäraselt jälgitud komisjoni aruannetes nõukogule ja Euroopa Parlamendile. Euroopa Kontrollikoda esitas samuti soovitusi selle parandamiseks oma eriaruandes 2009. aastal.

3. Teatise põhisisu

3.1 Vaatamata saavutatud edule seisab Euroopa põllumajandus- ja toiduainesektor silmitsi märkimisväärsede probleemidega. ELi tootjate jõupingutused tervishoiu, keskkonna ja loomade heaolu valdkonnas ei ole alati leidnud tunnustust. Turule on tulnud uued konkurendid nii ELi traditsioonilistel turgudel kui ka tähtsava majandusega riikides. Lisaks vajaks täielikku väärtustamist Euroopa väga mitmekesine kulinaarne kultuuripärand.

3.2 2013. aasta järgse ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) käimasoleva reformi eesmärk on tagada, et ÜPP aitaks täielikult kaasa Euroopa 2020. aasta strateegiale, edendades põllumajandussektorit kui toiduga kindlustatuse, loodusvarade jätkusuutliku kasutamise ja maapiirkondade dünaamilisuse tagatist. Samaaegselt ÜPP reformiga algatas komisjon laiaulatusliku sidusrühmadega konsulteerimise protsessi, et määratleda Euroopa põllumajandus- ja toiduainesektori sihipärasema ja ambitsioonikama edendamise strateegia põhijooned.

3.3 Konkreetsed eesmärgid määratakse kohaliku, Euroopa ja maailmaturu puhul kindlaks hiljem, et suunata paremini igal turul rakendatavaid meetmeid. Reformitud teavitamis- ja edendamispoliitika üldeesmärgid hõlmavad järgmisi aspekte:

— Euroopa põllumajandustoodete suurem väärtustamine ja nende positsiooni kindlustamine turgudel;

— tähelepanu juhtimine ELi kõrgetele nõudmistele tervishoiu, keskkonna ja loomade heaolu valdkonnas ning tarbijatele põhjalikuma teabe edastamine Euroopa tootmisviiside kohta;

— tarbijatele uute toodete tutvustamine ja Euroopa pakkumise mitmekesisuse väärtustamine;

— parema selgituse andmine kvaliteedisüsteemide ja suure lisaväärtusega toodete kohta.

3.4 Roheline raamat on jaotatud nelja ossa, milles käsitletakse ja tõstatatakse küsimusi teavitamis- ja edendamispoliitika eri aspektide kohta: selle lisaväärtus Euroopale, eesmärgid ja meetmed siseturul (k.a piirkondlik ja kohalik turg) ja välis-turgudel ning samuti sisu ja haldusalaseid lähenemisi puudutavad üldised aspektid.

3.5 Rohelises raamatus rõhutatakse piirkondlike ja kohalike turgude potentsiaali liiga vähest kasutamist. Tuleks näha ette meetmed, mille kaudu rahastada baasteenuseid, näiteks kaubanduskeskuste, kaupluste või turgude väljaarendamist. Kui pärast 2013. aastat oleks meede LEADER ühisesse põllumajanduspoliitikasse paremini integreeritud, siis võiks see mängida olulist rolli lühikeste tarneahelate edendamisel.

3.6 Liikmesriikidevahelist koostööd tuleks ergutada, et soodustada koostoime tekkimist, hoolitsedes selle eest, et liikmesriikide ja/või erasektori korraldatud teavitamis- ja edendamiskampaaniad täiendaksid teineteist.

3.7 Praegu saavad ettepanekuid esitada kutseorganisatsioonid või tootmisharudevahelised organisatsioonid, mis esindavad asjaomaseid sektoreid ühes või mitmes liikmesriigis või Euroopa tasandil. Rohelises raamatus tehakse ettepanek laiendada juurdepääsu rahastamisele lisaks kutseorganisatsioonidele ka muudele struktuuridele, näiteks ettevõtetele või kaubanduskodadele, selleks et hõlmata ka neid sektoreid, millel ei ole kõigis riikides struktureeritud kutseorganisatsiooni.

3.8 Praegu rakendatakse ühte kindlat toodet või kvaliteedisüsteeme hõlmavaid programme (nt teavitamine piima ja selle toiteväärtuslike omaduste kohta). Rohelises raamatus tehakse ettepanek uuele, paindlikumale ja võib-olla ka veenvamale lähenemisele, mis keskenduks esmalt olulistele Euroopa tasandil väljatöötatud sõnumitele ning seejärel täiendaks neid toodetega illustreeritult, et näidata Euroopa pakkumise mitmekesisust, rikkust ja omavahelist täiendavust.

3.9 Rohelises raamatus rõhutatakse, et rakendamine peaks toimuma lihtsa menetluse läbi. Valikuprotsess on kahejärguline (liikmesriigid ja Euroopa Komisjon) ja pikaajaline (seitse kuud liikmesriigile esitamise tähtjast komisjoni otsuse tähtjani), mis piirab pragmaatiliste ja mõjuvate kampaaniate väljatöötamise võimalusi.

3.10 Samuti esitas komisjon Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse ettepaneku, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 3/2008, et viia see kooskõlla Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitega 290 ja 291. Ettepanekus määratakse kindlaks komisjoni volitused võtta vastu delegeeritud ja rakendussakte nõukogu määruse (EÜ) nr 3/2008 puhul ning kehtestatakse delegeeritud aktide ja rakendusaktide vastuvõtmise menetlus. Ettepanekuga lisatakse määrusesse (EÜ) nr 3/2008 ka teatud volitused, mida komisjon on seni täitnud.

4. Üldised märkused

4.1 Euroopa põllumajanduspoliitika ees seisvad peamised väljakutsed on seotud kliimamuutuste ning finants- ja majanduskriisiga, ebavõrdsusega ELi vanade ja uute liikmesriikide vahel ning nendevahelisest ebaausast konkurentsist tulenevate pingetega, ühise põllumajanduspoliitika rakendamisest tulenevate dumpinguhindadega, samuti töökohaga seotud ebakindluse ning turgude ebastabiilsuse ja suure kõikumisega. Kõnealuseid väljakutseid silmas pidades on üha olulisem edendada Euroopa Liidu toiduainetööstuse tooteid, et aidata neil end kehtestada kui suure lisaväärtusega tooteid ning säilitada ELi juhtpositsioon toiduainetarnijana.

4.2 ELi edendamispoliitikas rõhutatakse Euroopa toodangu eelseid eelkõige kvaliteedi, hügieeni, ja toiduohutuse osas tänu arenenud märgistamise ja jälgitavuse süsteemile ning töötajate õiguste, loomade heaolu ning keskkonna austamisele. Selline tegevus eeldab ka vastavat rahalist toetust.

4.3 Toiduainetööstuse tarneahel vastab toiduohutuse, taime- ja loomaterwise, loomade heaolu ja keskkonnakaitse rangetele nõudmistele. Teabevahetus- ja edendamiskampaaniad on tõhus viis tunnustada põllumajandustootjate, töötajate ja kauplejate jõupingutusi. Seetõttu peaks edendamispoliitikal olema antud kontekstis kaks põhieesmärki:

- Euroopa toiduainesektori toodete edendamine ja müük välis- turgul (eelkõige VKEd ekspordi edendamine, kuna nemad on selle sektori majanduse elavdamise liikumapanev jõud);
- ELi turgude tarbijate teavitamine eelkõige erikorrast, mis puudutab kvaliteeti, ohutust ja jälgitavust, toiteväärtust, keskkonnakaitset, loomade heaolu, töötingimusi jne. Eelkõige peaks poliitika eesmärk olema suurendada juba koolides tarbijate teadlikkust vastutustundliku tarbimise

põhimõtetest ning edendada toiduainesektori tootjate – põllumajandustootjate ja tööstuse – tunnustamist nende jõupingutustes ELi kõrgetele nõudmistele vastamisel ⁽¹⁾.

4.4 Edendamispoliitikas tuleks kasutada ka uusi kommunikatsioonivahendeid (nt veebilehti), et teavitada tarbijaid kohalike tootjate algatustest ja juurdepääsust otsemüügis olevatele toodetele. Lühikeste turustamisahelate arendamine vastab ühiskonna uutele ootustele.

4.5 Euroopa Kontrollikoda on soovitanud anda sihipärast tehnilist tuge tootjatele,

- luues tingimused tootjate ja programmide koostoime tekkeks. Euroopa Liidu meetmed peaksid tekitama väikestes ja keskmise suurusega ettevõtjates soovi ühineda, sest nii suudaksid nad saavutada kriitilise massi, et välis- turul välja tulla. Võrgustike arendamine võiks olla abiks selle eesmärgi saavutamisel ning toetada tootjatevahelise sünergia loomist Euroopa tasandil;
- abistades uusi liikmesriike, laiendades uurimistöödega seotud abikõlblikku tegevust (nt üheaastased testkampaaniad või turu-uuringud).

4.6 Mis puudutab komisjoni ettepanekut laiendada edendamisprogrammide kasu saajate hulka, siis leiab komitee, et keskele kohale tuleb seada kutseorganisatsioonid, kuna nemad koondavad ettevõtjaid ning kaasrahastavad tegevusi.

4.7 Komitee leiab, et teatud traditsioonilised tooted, kaubamärgid või päritolunimetused võivad avada turud teistele Euroopa toodetele ja seda eelkõige välis- turgul. Tootmisharusiseste ja/või tootmisharudevaheliste organisatsioonide esitatud edendamisprogrammide raames võiks väärtustada toodete Euroopa iseloomu, mis ei tähenda, et päritolutähis või kaubamärk tuleks kõrvale jätta, tagades samas, et Euroopa sõnum oleks kaubamärgi suhtes selgelt esirinnas. Täieliku ja läbipaistva teabe huvides peaks toote päritolust teavitamine olema lubatud, sh nende toodete puhul, mis ei ole kaitstud päritolunimetused ega kaitstud geograafilised tähised.

4.8 Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 290 ja 291 komisjoni vastutus suureneb. Komitee usub, et volitused võtta vastu delegeeritud ja rakendussakte, nagu see on sätestatud komisjoni ettepanekus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 3/2008 (KOM(2011) 663 lõplik), parandavad põllumajandustoodete teavitamis- ja müügievendusmeetmete sidusust ning aitavad kaasa nende ühtsele rakendamisele. Komitee soovib komisjonil säilitada korrapärased kontaktid sidusrühmadega ning ettepaneku teinud organisatsioonidega ning reageerida asjakohaselt

⁽¹⁾ ELT C 218, 23.7.2011, lk 114 ja ELT C 218, 23.7.2011, lk 118.

nende ettepanekutele, mis puudutavad lihtsustatud ja sujuvat teavitamisprotsessi ja müügievendusmeetmeid siseturul ja kolmandates riikides.

5. Konkreetsete märkused

5.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee teeb komisjonile ettepaneku muuta ELi sektori organisatsioonid ettepaneku esitavateks organisatsioonideks.

5.2 ELi põllumajandustoodete edendamine kolmandates riikides aitaks ELi põllumajandustootjatel ja töötajatel siseneda muu hulgas Brasiilia, Venemaa, Hiina, India, Põhja-Ameerika, Austraalia ja Lähis-Ida turgudele. Sihipärane ELi edendamispoliitika kolmandates riikides võiks kaasa tuua Euroopa Liidu toiduainetööstuse toodete müügi märkimisväärse kasvu väljaspool Euroopa Liitu.

5.3 2010. aasta ülemereturitude õitseng on põhitegur ELi ettevõtjate võimaluste määratlemisel.

5.4 ELi konkurentsipositsiooni tugevdamiseks teeb komitee komisjonile ettepaneku:

- toetada turgude avamist ja arengut – eelkõige seoses rahvusvaheliste lepingute üle peetavate läbirääkimistega –, nii et Euroopa tootjatel oleks rohkem võimalusi oma tooteid eksportida;
- lihtsustada ekspordiprobleemide lahendamist ning toetada eksportijaid teavitamise ning võimaliku katusorganisatsiooniga või ELi üldise temaatilise tegevusega.

5.5 Euroopa Liidu tegevuse optimeerimiseks välisturgudel soovib komitee:

- anda jae- ja hulgimüüjatele asjakohaseid ekspordiantmeid, teavet riikide ja kontaktide kohta, ekspordijuhiseid jne;
- julgustada esitlustoodete ekspordiedendamist ning sektori-ülest koostööd kaalu ja tõhususe suurendamiseks;
- julgustada väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid ühinema, sest nii suudaksid nad saavutada kriitilise massi, et välisturul välja tulla;

— toetada kolmandates riikides katseprojekte uutele turgudele sisenemiseks.

5.6 Komitee kutsub komisjoni üles toetama tervishoiukriiside ajal ja selle järel raskustes olevaid sektoreid, et taastada usaldus või edendada toodete tarbimist. Dünaamilised ja kohesed ühekordsed teavitamis- ja teabevahetuskampaaniad võivad olla väga kasulikud tarbijate usalduse taastamisel.

5.7 Komitee leiab, et haruorganisatsioonidele, kes on edendamisprogrammid edukalt ellu viinud, tuleks anda võimalus pürgida toetust saavaks organisatsiooniks ning täitevasutuseks vastavalt lihtsustatud menetlusele.

5.8 Komitee kustub komisjoni üles korraldama üritusi/kampaaniad, et julgustada ELi liikmesriikide haruorganisatsioone osalema veelgi aktiivsemalt väljapoole Euroopa Liitu suunatud edendamisprogrammides, et tutvustada ELi toiduainetööstuse toodete maitse, traditsioonide ja kvaliteedi parimat poolt. Seoses sellega tuleb soodsama rahastamissüsteemiga (50 % asemele 60 %) prioriteediks seada mitut riiki ja mitmeid tooteid hõlmavad programmid, kuna need tooted annavad programmile tõelise Euroopa mõõtme ja nõuavad ka ELi toetust. Lisaks sellele peaksid tähelepanu keskpunktis olema riigid vastavalt nende turupotentsiaalile. Komitee teeb ettepaneku, et komisjon peaks suurendama oma panust programmide puhul, mida viiakse ellu tärkava majandusega riikides.

5.9 Komitee soovib komisjonil täita lihtsustaja ja toetaja rolli ELi väiketootjate ja -töötajate jaoks nende juurdepääsul kolmandate riikide turgudele.

5.10 Siseturuprogrammidel peab olema Euroopa ja lisaväär-tusele tuginev kuvand, mis ulatub kaugemale puhtalt riiklikust lähenemisviisist: mida suurem on tegevusulatus toodete ja turgude näol, seda parem on programm. Lisaks sellele peavad programmid üksteist täiendama või looma koostoiimet teiste riiklike või piirkondlike programmidega, et vältida tegevuse dubleerimist või vastukäivaid sõnumeid. Haridus- ja tervishoiu-valdkonna potentsiaali võib ja tuleb ära kasutada, et suurendada teavitamismeetmete tõhusust. Lõpetuseks tuleks toiduainetöös-tuse toodete tulevaste teavitamis- ja edendamiskampaaniate väljatöötamisel ja elluviimisel arvesse võtta mõju tööhõivele.

Brüssel, 7. detsember 2011

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse nõukogu direktiivi 64/432/EMÜ liikmesriikide järelevalvevõrkude süsteemi kuuluvate elektrooniliste andmebaaside osas”

KOM(2011) 524 lõplik – 2011/0228 (COD)

ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1760/2000 veiste elektroonilise identifitseerimise osas ja jäetakse välja loomaliha vabatahtlikku märgistamist käsitlevad sätted”

KOM(2011) 525 lõplik – 2011/0229 (COD)

(2012/C 43/14)

Raportöör: **Henry BRICHART**

14. ja 20. septembril 2011 otsustas nõukogu ning 13. septembril 2011 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 43 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse nõukogu direktiivi 64/432/EMÜ liikmesriikide järelevalvevõrkude süsteemi kuuluvate elektrooniliste andmebaaside osas”

KOM(2011) 524 lõplik – 2011/0228 (COD)

ja

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1760/2000 veiste elektroonilise identifitseerimise osas ja jäetakse välja loomaliha vabatahtlikku märgistamist käsitlevad sätted”

KOM(2011) 525 lõplik – 2011/0229 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 21. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (7. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 180, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 9.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee võtab teadmiseks, et veiselihasektoris on tehtud palju tööd tarbijate usalduse taastamiseks pärast veiste spongioosse entsefalopaatia kriisi.

1.2 Kasutusele võetud veiste identifitseerimis- ja registreerimissüsteem võimaldab tagada läbipaistvuse ning väga täpse ja kiire jälgitavuse.

1.3 Loomade lokaliseerimise ja identifitseerimise võimalus pakub muu hulgas olulist tuge nakkushaiguste tõrjel.

1.4 Eri tehnoloogiate kasutuselevõtt toob asjaomastele sektoritele siiski kaasa suured majanduslikud kulud.

1.5 Alates 1997. aastast toimunud tehnoloogilisest arengust, kuid eriti elektroonilisest identifitseerimisest, võib selles valdkonnas osalejatele palju abi olla.

1.6 Tundub siiski, et selle tehnoloogia otsene kulu ja kasu ei jaotu terves toiduainete tootmisahelas ühtlaselt. Kulu kannavad peamiselt tootjad, samas kui suurema osa rahalisest kasust saavad tootmisahela järgmiste etappide ettevõtjad.

1.7 Seetõttu leiab komitee, et veiste elektroonilise identifitseerimise korda ei peaks muutma Euroopa Liidu tasandil kohustuslikuks, sest ei ole tõenäoline, et turg kompenseerib selle tehnoloogia väga kõrge kulu. Pealegi ei saa tarbija sellest tuntavat lisakasu.

1.8 Juhul kui toiduainete tootmisahela ettevõtjad nõustuvad selle kohaldamisega oma liikmesriigis, siis peaks sellele liikmesriigile jätma võimaluse muuta see oma riigi territooriumil kohustuslikuks.

1.9 Samuti leiab komitee, et loomakasvatajatele peaks jätma võimaluse elektroonilist identifitseerimist vabatahtlikult kasutada.

1.10 Selleks et vältida identifitseerimise kohustuslikuks teinud riigis igasugust ühisturu toimimist ohustavat konkurentsimoonutust, peaks see riik ise kandma oma riigi territooriumile toodud loomade elektroonilise märgistamise kulud.

1.11 Komitee leiab ka, et tavade ühtlustamise huvides tuleks kõigi elektrooniliste tunnuste puhul kasutada samasugust tehnoloogiat. Seetõttu on väga oluline, et tunnused oleksid ühtlustatud vastavalt rahvusvahelistele standarditele.

1.12 Komitee kiidab seega komisjoni ettepaneku üldjoontes heaks, tingimusel, et erilist tähelepanu pööratakse ühisturu nõuetekohasele toimimisele ja tootmisahela eri lülile avaldata-vale mõjule.

1.13 Komitee ei ole vastu veiseliha vabatahtlikku märgistamist käsitlevate ELi sätete tühistamisele, kui ettevõtjad võivad märgistusel esitada lisateavet, mida nad peavad oluliseks.

2. Taust

2.1 Nõukogu määrusega (EÜ) nr 1760/2000 nähakse ette, et kõik liikmesriigid peavad looma veiste identifitseerimis- ja registreerimissüsteemi, et loomi oleks võimalik individuaalselt identifitseerida kõrvamärgiga, põllumajandusettevõtete registri ja iga looma passiga, millesse märgitakse andmed looma kõigi liikumiste kohta ning mille kaudu edastatakse liikumisandmed elektroonilisse andmebaasi, mille abil on võimalik loomi kiiresti tuvastada ja teha haiguste korral kindlaks kohordid. See kord on aidanud saavutada eesmärki taastada läbipaistvuse ning veiste ja veiselihatoodete täieliku jälgitavuse kaudu tarbijate usaldus veiseliha vastu ning samuti lokaliseerida ja tuvastada loomi veterinaareesmärkidel, mis on väga tähtis nakkushaiguste tõrjel.

2.2 Määrus on nõukogule ja Euroopa Parlamendile esitatud komisjoni teatise „Halduskoormuse vähendamise tegevusprogramm Euroopa Liidus” järgi „ettevõtjatele põhjustatava halduskoormuse osas eriti tähtis teabekohustus”. Uue ELi loomatervishoiu strateegia tegevuskava kohaselt lihtsustab komisjon veiste elektroonilise identifitseerimise sisseviimise käigus teabekohustusi.

2.3 Veiste identifitseerimise praeguste eeskirjade vastuvõtmisel 1997. aastal ei olnud elektrooniline identifitseerimine veel tehniliselt nii kaugel, et seda oleks saanud veiste puhul kasutada. Viimase kümne aasta jooksul on raadiosagedustuvastusel põhinev elektrooniline identifitseerimine märgatavalt edasi arenenud ning võimaldab individuaalsete loomakoodide kiiremat ja täpsemat lugemist ja edastamist otse andmetöötlussüsteemi. Elektrooniliste tunnuste kasutamine aitaks vähendada halduskoormust ja paberite täitmist, eriti kui põllumajandusettevõttes peetakse elektroonilist registrit (nagu seda üha rohkem

tehakse). Kiirem ja usaldusväärsem kord võimaldab muu hulgas andmeid kiiremini ja täpsemalt lugeda, kui see klassikaliste kõrvamärkide puhul toimub, lihtsustades loomade liikumist käsitlevate andmete edastamist kesksesse andmebaasi ning võimaldades seega nakatunud loomi ja/või toitu tõhusamalt ja kiiremini tuvastada.

2.4 Elektroonilist identifitseerimist kasutatakse liidus juba mitmete loomaliikide puhul. Mitu ELi liikmesriiki on hakanud rakendama vabatahtlikku veiste elektroonilist identifitseerimist. Kuna ühtsed ELi standardid puuduvad, on oht, et eri liikmesriikides hakatakse kasutama erinevat tüüpi elektroonilisi tunnuseid ja erineval raadiotuvastussagedusel töötavaid lugejaid. See võib kaasa tuua ühtsuse puudumise, mis omakorda takistab elektroonilist andmevahetust ning muudab elektroonilisest identifitseerimissüsteemist saadava kasu olematuks.

2.5 Mõjuhinnangus jõuti järeldusele, et veiste vabatahtlik elektrooniline identifitseerimine ametliku identifitseerimise vahendina annaks ettevõtjatele aega selle süsteemiga tutvuda. Teiselt poolt võib kohustuslik elektroonilise identifitseerimise kehtestamine seada mõne ettevõtja majanduslikult ebasoodsasse olukorda.

2.6 Määrusega (EÜ) nr 1760/2000 nähakse ette ka vabatahtlik veiseliha märgistamise kord, milles komisjon täheldas puudusi. Komisjon leidis, et halduskoormus on ebaproportsionaalselt suur ja kulukas ning et seda ei rakendata kõikides liikmesriikides ühtsel viisil.

3. Komisjoni ettepanekud

3.1 Komisjoni ettepanekus (KOM(2011) 525 lõplik) on arvesse võetud huvitatud pooltega toimunud arutelude ning mõjuhinnangu tulemusi. Komisjon teeb ettepaneku võtta kasutusele veiste vabatahtlik elektrooniline identifitseerimine. Vabatahtliku korra alusel

— saab veiseid märgistada kahe klassikalise kõrvamärgiga (praegune süsteem) või ühe klassikalise nähtava kõrvamärgiga ja ühe elektroonilise tunnusega, mis vastab ELi tasandil ühtlustatud standarditele.

— ELi liikmesriikidele nähakse ette ka võimalus kehtestada oma riigi territooriumil kohustuslik kord.

3.2 Lisaks tunnistatakse liiga suure halduskoormuse ja kulude tõttu kehtetuks teabenõuded seoses vabatahtliku lisamärgistuse kasutamiseiga.

3.3 Ettepanekuga viiakse määrus (EÜ) nr 1760/2000 kooskõlla Euroopa Liidu toimimise lepingu sätetega.

3.4 Kavandatava veiste elektroonilise identifitseerimise korra tõttu on vaja muuta nõukogu direktiivi 64/432/EMÜ liikmesriikide järelevalvevõrkude süsteemi kuuluvate elektrooniliste andmebaaside osas. Direktiivis 64/432/EMÜ sätestatud elektroonilistes andmebaasides ei kajastu praegu viited elektroonilistele identifitseerimisvahenditele. Seetõttu on need kaks ettepanekut (KOM(2011) 524 ja KOM(2011) 525) esitatud ühe õigusaktide paketina.

Brüssel, 7. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus aromatiseeritud veinitoodete määramise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähistega kaitse kohta”

KOM(2011) 530 lõplik – 2011/0231 (COD)

(2012/C 43/15)

Raportöör: **José María ESPUNY MOYANO**

14. septembril 2011 otsustas nõukogu ja 15. septembril 2011 Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 43 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus aromatiseeritud veinitoodete määramise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähistega kaitse kohta”

KOM(2011) 530 lõplik – 2011/0231 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 21. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (7. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 186, vastu hääletas 4, erapooletuks jäi 8 liiget.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt määruse ettepaneku üle aromatiseeritud veinitoodete määramise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähistega kaitse kohta, millega lihtsustatakse, ajakohastatakse ja asendatakse neid tooteid reguleerivad ELi erieeskirjad (nõukogu määrus (EMÜ) nr 1601/91, millega sätestatakse aromatiseeritud veinide, aromatiseeritud veinijookide ja aromatiseeritud veinikokteilide määramise, kirjeldamise ja esitlemise üldeskirjad, ⁽¹⁾ ning komisjoni määrus (EÜ) nr 122/94, millega lisati eeskirjad mõnede toodete suhtes kohaldatavate lõhna- ja maitseühendite ning alkoholi lisamise kohta ⁽²⁾).

1.2 Komitee märgib, et määruse ettepanek piirdub peamiselt kõnealuse süsteemi lihtsustamise ja ajakohastamisega. See süsteem on võimaldanud kõnealuste toodete siseturul nõuetekohaselt toimida, tagades tarbijatele vajaliku teabe ja kaitse. Ettepaneku eesmärk on kohandada süsteemi uute veinisektori kvaliteedipoliitika õigusnormide, Maailma Kaubandusorganisatsiooni eeskirjade ja Euroopa Liidu toimimise lepingu sätetega, viies sisse väiksemaid tehnilisi kohandusi, mis võimaldavad teha eelkõige järgmist:

- muuta aromatiseeritud veinitooteid käsitlevad ELi õigusaktid paremini kohaldatavaks, loetavamaks ja selgemaks;
- tugevdada ja ajakohastada neid tooteid käsitlevat kvaliteedipoliitikat, mille aluseks on praegused tootemääratlused, edendades nende toodete head mainet ja kvaliteeti nii sise- kui ka maailmaturul, ajakohastades teatavaid müüginimetusi

ja andes võimaluse suurendada veini osa, selle asemel et otse lisada põllumajandusliku päritoluga alkoholi, ning tagades, et tarbijat on nõuetekohaselt teavitatud;

- kohandada nende toodete valmistamise eeskirjad uute tehniliste nõuete ja võimalustega;
- kohandada ELi eeskirjad Maailma Kaubandusorganisatsiooni nõuetega, sh intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepinguga;
- ajakohastada uute geograafiliste tähistega tunnustamise kriteeriume.

2. Sissejuhatus

2.1 Euroopa Komisjon teeb ettepaneku ajakohastada eeskirju, mida kohaldatakse teatavate aromatiseeritud veinitoodete määramise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähistega kaitse suhtes, edendades nende toodete head mainet ja kvaliteeti nii sise- kui ka maailmaturul, eesmärgiga võtta arvesse tehnilisi uuendusi, turu arengut ja tarbijate ootusi, säilitades samas traditsioonilisi tootmismeetodeid.

2.2 Euroopa Komisjon teeb ettepaneku kohaldada kõnealust määrust kõigi ELis turustatavate aromatiseeritud veinitoodete suhtes, olenemata sellest, kas need on toodetud liikmesriikides või kolmandates riikides, et tagada tarbijate huvide kaitse, ning samuti ELis ekspordiks toodetavate jookide suhtes, et edendada ELi aromatiseeritud veinitoodete mainet maailmaturul.

⁽¹⁾ EÜT L 149, 14.6.1991, lk 1.

⁽²⁾ EÜT L 21, 26.1.1994, lk 7.

2.3 Ettepanekus põhimõtteliselt säilitatakse aromatiseeritud veinitoodete traditsioonilised määratlused, mis järgivad traditsioonilisi kvaliteedinõudeid, kuid neid uuendatakse ja täiustatakse tehnoloogia arenguga seoses, andes eelkõige võimaluse suurendada veini osa, selle asemel et otse lisada põllumajandusliku päritoluga alkoholi. Aromatiseeritud veinijoogi kategooria mõne toote puhul tehakse ettepanek märkimisväärselt alandada minimaalset nõutud alkoholisisaldust, et vastata tarbijate üha kasvavale nõudmisele väiksema alkoholisisaldusega toodete järele ning kuna tehnoloogia areng võimaldab pakkuda kvaliteeti, mida enne oli võimalik tagada vaid suurema alkoholisisalduse juures. Samuti sätestatakse nende toodete kirjeldamiseks ja esitlemiseks erimeetmed, mis täiendavad toiduainete märgistamist käsitlevaid ELi õigusakte, et takistada aromatiseeritud veinitoodete müüginimetuste kuritarvitamist toodetel, mis ei vasta kõnealuses määruses sätestatud nõuetele.

2.4 Ettepanekus sätestatakse, et aromatiseeritud veinitooteid tuleb toota kooskõlas teatavate valmistamiseeskirjadega, mis tagavad, et täidetakse tarbijate ootusi seoses kvaliteedi ja tootmismeetoditega. Rahvusvaheliste standardite täitmiseks kõnealuses valdkonnas peavad need eeskirjad vastavalt veinitoodete kohta kehtestatud sätetele lähtuma üldreeglina Rahvusvahelise Viinamarja- ja Veiniorganisatsiooni avaldatud soovitustest.

2.5 Ettepanekus sätestatakse aromatiseeritud veinitoodete geograafiliste tähistega kaitse erieeskirjad, kuna need tooted ei ole hõlmatud järgmiste õigusaktide kohaldamisalasse: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus nr XXXX/20YY põllumajandus- toodete kvaliteedikavade kohta [KOM(2010) 733 lõplik], Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus nr XXXX/20YY, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus ning mis käsitleb teatavate põllumajandustoodete erisätteid (ühise turukorralduse ühtne määrus) [KOM(2010) 799 lõplik], ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 110/2008 piiratusjookide määratlemise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähistega kaitse kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 1576/89. Sätestatakse kolmandate riikide ja ELi geograafiliste tähistega registreerimise, vastavuskontrolli, muutmise ja võimaliku tühistamise ELi kord vastavalt veinisektori toodetele kehtestatud korrale.

2.6 Ettepanekus tehakse ka vajalikud kohandused, et viia komisjonile määruse (EMÜ) nr 1601/91 ja määruse (EÜ) nr 122/94 kohaselt antud volitused vastavusse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitega 290 ja 291.

2.7 Ettepanek ei mõjuta ELi eelarvet.

3. Märkused

3.1 Komitee väljendab heameelt määruse ettepaneku üle aromatiseeritud veinitoodete määratlemise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähistega kaitse kohta.

3.2 Aromatiseeritud veinitooted on olulised ELi tarbijatele, tootjatele ja põllumajandussektorile. EL toodab ligikaudu 90 % maailma veinitoodetest (umbes 3 miljonit hektoliitrit aastas) ja tarbib umbes 2 miljonit hektoliitrit aastas. Peamised veinitoodete tootjad ELis on Itaalia, Prantsusmaa, Hispaania ja Saksamaa, kuid traditsioonilisi veinitooteid leidub ka paljude teiste liikmesriikide kultuurides nii Põhja-, Kesk- kui ka Ida-Euroopas. Samuti kujutavad need tooted endast kvantitatiivselt ja kvalitatiivselt väga olulist turgu Euroopa veinisektori väärtusahela jaoks, tagades Euroopa veinitootjatele stabiilse väljundi, eelkõige valgete veinide puhul, ning aidates hoida veiniturgu tasakaalus ja tõsta selle konkurentsivõimet, mis on üks ühise põllumajanduspoliitika põhieesmärk kõnealuses sektoris.

3.3 Kavandatud meetmed aitavad edendada kõnealuste toodete head mainet nii sise- kui ka maailmaturul, säilitades traditsioonilisi tootmismeetodeid ja võimaldades neid kohandada tarbijate nõudmistele ja tehnoloogiliste uuendustega, kui see aitab parandada kvaliteeti, ning tagades tarbijakaitse kõrge taseme, turu läbipaistvuse ja ettevõtjate ausa konkurentsi tingimused.

Brüssel, 7. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/106/EÜ meremeeste väljaõppe miinimumtaseme kohta”

KOM(2011) 555 lõplik – 2011/0239 (COD)

(2012/C 43/16)

Raportöör: **Anna BREDIMA**

Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Parlament otsustasid vastavalt 30. septembril ja 28. septembril 2011 kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 100 lõikega 2 ja artikliga 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/106/EÜ meremeeste väljaõppe miinimumtaseme kohta”

KOM(2011) 555 lõplik – 2011/0239 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioon võttis arvamuse vastu 23. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (7. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 176, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 10.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Meremeeste kõrgetasemeline väljaõpe on võti merenduselukutsete atraktiivsuse suurendamiseks ELis ja tee suurema meresõiduohutuse ja -turvalisuse saavutamiseks. Merendusalasel oskusteabel on strateegiline tähtsus ELi juhtiva merenduspositsiooni säilitamiseks kogu maailmas.

1.2 Komitee toetab direktiivi eelnõu, millega viiakse direktiiv 2008/106/EÜ meremeeste väljaõppe miinimumtaseme kohta kooskõlla 1978. aastal sõlmitud meremeeste väljaõppe, diplomeerimise ja vahiteenistuse aluste rahvusvahelises konventsioonis (STCW konventsioon) tehtud Manila muudatusega (2010).

1.3 ELi liikmesriikide jaoks on direktiivi ettepaneku vastuvõtmine äärmiselt oluline, sest 2012. aastast kehtivad meremeeste väljaõppele oskuste, kutsenõuete, ohutuse ja diplomeerimise osas uued nõuded tulenevalt STCW konventsioonis tehtud Manila muudatuste jõustumisest.

1.4 Komitee ei ole nõus artikli 15 lõikes 11 pakutud sõnastusega „[...] võib liikmesriik lubada või registreerida kollektiivlepinguid, mis näevad ette erandeid [...] [meremeeste] ettenähtud puhkeajast”. ELi direktiiv ei tohiks kõrvale kalduda sõnastusest, mida on kasutatud olemasolevates rahvusvahelistes ja ELi õigusaktides, nimelt ILO konventsioonis 180, ILO merenduse tööstandardite konventsioonis (2006) ning ja direktiivis 1999/63/EÜ. Viimatinimetatud direktiivis, milles käsitletakse meremeeste tööaja korraldust, jõuti kokkuleppele sotsiaalpartnerite hulgas peetud pikkade ja raskete läbirääkimiste tulemusena ning ELi institutsioonid peaksid austama sotsiaaldialoogi tulemusi.

1.5 Komitee teeb ettepaneku täpsustada direktiivi ettepanekus puhkeaja ja tööaja arvestuse pidamise standardvormi. Standardvormi puhul võiks viidata Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) / Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) suunistele laeva pardal meremeeste töökorraldust käsitlevate tabelite ja meremeeste töö- ja puhkeaja registri vormide koostamiseks.

1.6 Komitee juhib tähelepanu sellele, et STCW konventsioon jõustub 1. jaanuaril 2012, aga kavandatud direktiiv ei jõustu enne 2012. aasta juulit ettevalmistavate seadusandlusmenetluste tõttu Euroopa Liidu Nõukogus ja Euroopa Parlamendis. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et väljaspool ELi tekib probleeme sadamariigi kontrolliga seoses meremeeste uue tööajaga ning et ELi meremeestel puudub esialgu STCW 2010 konventsioonile vastav tunnistus. Selles osas on vaja õiguslikku selgitust.

1.7 Mis puudutab kolmandate riikide hindamist nende õppeasutuste ja kutsetunnistuste tunnustamiseks, siis on komitee seisukohal, et tähtaja pikendamine praeguselt kolmelt kuult kaheksateistkümnenele on realistlik, võttes arvesse suurt töökoormust mereriikide jaoks ja ressursside puudumist mitte mereriikides.

1.8 Komitee arvates on positiivne, et ELi liikmesriikidelt nõutakse Euroopa Komisjonile standardiseeritud teabe esitamist meremeestele väljastatud kutsetunnistuste statistilise analüüsi jaoks.

1.9 Komitee teeb ettepaneku lisada direktiivi ettepanekusse elektrimehaaniku kvalifikatsiooni määratluse vastavalt STCW konventsioonis kehtestatud nõuetele.

1.10 Silmas pidades piraatide rünnakute sagenemist kogu maailmas, kutsus komitee komisjoni ja liikmesriike üles analüüsima kiiremas korras meremeeste väljaõpet piraatluse vastu võitlemise seisukohast. Seesugune väljaõpe peaks põhinema ÜRO parimatel juhtimistavadel piraatlusega võitlemiseks ning rahvusvahelisel laevade ja sadamarajatiste turvalisuse koodeksil (ISPS).

2. Sissejuhatus

2.1 Tasuva laevanduse võti on meremeestele pakutava väljaõppe kvaliteet. Isegi maailma majanduses valitsevatel rasketel aegadel ei tuleks meremeeste väljaõpet käsitada mitte väljaminek, vaid investeeringuna. Meremeeste väljaõpe on tee suurema meresõiduohutuse ja -turvalisuse suunas.

2.2 Meremeeste väljaõppe, diplomeerimise ja vahiteenistuse aluste rahvusvahelise (STCW) konventsiooni võttis 1978. aastal vastu Rahvusvaheline Mereorganisatsioon ning selles käsitletakse peamiselt ohvitseride väljaõppe nõudeid. STCW konventsiooni muudeti esmalt 1995. aastal, siis 2010. aastal, kui tehti Manila muudatused.

2.3 Varasemates arvamustes⁽¹⁾ on komitee tõstnud esile, et olulised on Euroopa merendusala oskusteve, ELi direktiivide vastavus STCW konventsiooniga, samuti merendushariduse taseme tõstmine ühe peamise meetmena, et meelitada noori merenduselukutsete juurde (Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 11. märtsil 2010 korraldatud konverents „Merenduselukutsete kõitvuse suurendamine ELis“). ELi jaoks on olulise tähtsusega 250 000 meremehe säilitamine, sest kui neid enam pole, võib koos nendega kaduda veel enam kui kaks miljonit töökohta ELi merendusklastri. Seepärast on merendusväljaõppe taseme tõstmisel strateegiline tähtsus ELi juhtiva merenduspositsiooni säilitamiseks maailmas.

2.4 Direktiivi 2008/106/EÜ muutval direktiivi eelnõul on kaks eesmärki. Üks eesmärk on ühtlustada ELi õigus rahvusvaheliste eeskirjadega, võttes sellesse üle Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni STCW konventsiooni 2010. aastal Manila konverentsil tehtud muudatused. Teine eesmärk on sätestada ELi liikmesriikide jaoks nõuded kutsetunnistusi puudutava teabe edastamiseks ning pikendada kolmandate riikide haridussüsteemide tunnustamise perioodi. Uued rahvusvahelised

nõuded kohalduvad 1. jaanuarist 2012. ELis jõustamise tähtajaks pakutaks 31. detsember 2012. Lõplik eesmärk on tagada ajakohastatud STCW konventsiooni ühtne kohaldamine ELi liikmesriikides, samuti tagada, et ELi lipu all sõitvatel laevadel töötavatel meremeestel, kellel on kolmanda riigi väljastatud kutsetunnistus, oleks asjakohane väljaõpe.

3. Üldmärkused

3.1 2012. aastast kehtivad meremeeste väljaõppele oskuste, kutsenõuete, ohutuse ja diplomeerimise osas uued nõuded. Väljaõpe ja diplomeerimine on meresõiduohutuse seisukohast äärmiselt olulised, sest õnnetuste juhtumine on tõenäolisem, kui väljaõpe on puudulik ja puuduvad õiged tunnistused. Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni STCW konventsioon on üks neljast juhtivast ülemaailmsest merenduskonventsioonist. Ülejäänud kolm on rahvusvaheline konventsioon inimeste ohutusest merel (SOLAS), rahvusvaheline konventsioon mere-reostuse vältimiseks laevadelt (MARPOL) ja meretöönormide konventsioon (MLC). Kuna ka ELi liikmesriigid on konventsioonile alla kirjutanud, siis on oluline, et rahvusvaheline ja ELi õigus oleksid omavahel kooskõlas. Kõnealused muudatused toovad kaasa kõrgemad nõuded järgmistes valdkondades: tervise- ja tööohutuse nõuded, nõuded seoses alkoholi kuritarvitamisega, uued nõuded vanemadruste ja elektrimehanikute diplomeerimisel, turvalisusega seonduv väljaõpe kõigile meremeestele ning tunnistuste liikide selgitamine ja lihtsustamine. Direktiivi eelnõu sisaldab parandusi menetluste osas (nt komiteemenetlus ja kolmandate riikide koolide tunnustamine) ning nõuet, et liikmesriigid peavad esitama statistikat meremeeste väljaõppe kohta.

3.2 Komitee toetab ettepanekut, mille eesmärk on viia direktiiv 2008/106/EÜ meremeeste väljaõppe miinimumtaseme kohta kooskõlla STCW konventsioonis tehtud Manila muudatustega. Tehakse ettepanek, et Euroopa Komisjon peaks asjakohasel viisil tagama, et liikmeriigid kohaldaksid STCW direktiivi ning nõudma STCW konventsiooni järgimist kolmandate riikide hindamisel nende õppeasutuste ja tunnistuste tunnustamiseks. Kuigi suurelt jaolt kujutab ettepanek endast Manila muudatuste sõnasõnalist ülevõtmist ELi õigusesse, siis soovitatakse ka mõõdukaid muudatusi olemasolevates ELi sätetes meremeeste tunnistuste tunnustamise kohta.

3.3 Komitee märgib, et Euroopa Komisjoni merendusvaldkonna tööhõive ja konkurentsivõime tööühm (liikuvuse ja transpordi peadirektoraat) tegi ettepanekud STCW konventsiooni Manilas kokkulepitud muudatuste jõustamiseks ELi õiguses. Väljaõppe standardiseerimine ülemaailmsel tasandil võimaldab Euroopa laevadel kasutada hea väljaõppega meremehi, sõltumata sellest, kus on meeskond oma väljaõppe saanud. Transpordivolinik Siim Kallas on öelnud, et kuna mere-transport on ülemaailmne tööstusharu, siis on äärmiselt oluline kehtestada väljaõppe miinimumnõuded rahvusvahelisel tasandil.

⁽¹⁾ ELT C 168, 20.7.2007, lk 50-56.
ELT C 211, 19.8.2008, lk 31-36.
ELT C 255, 22.9.2010, lk 103-109.
ELT C 248, 25.8.2011, lk 22-30.
ELT C 14, 16.1.2001, lk 41.
ELT C 80, 3.4.2002, lk 9-14.
ELT C 133, 6.6.2003, lk 23-25.
ELT C 157, 28.6.2005, lk 42-47.
ELT C 157, 28.6.2005, lk 53-55.
ELT C 97, 28.4.2007, lk 33-34.
ELT C 151, 17.6.2008, lk 35.

3.4 Hiljutises arvamuses transpordi valge raamatu kohta („Valge raamat - Euroopa ühtse transpordipiirkonna tegevuskava – Konkurentsivõimelise ja ressursitõhusa transpordisüsteemi suunas”, CESE 1607/2011, 26.10.2011; raportöör: Pierre-Jean Coulon, kaasraportöör: Stefan Back) kordas komitee, et ELi õigusaktid peaksid olema täielikus kooskõlas rahvusvaheliste õigusaktidega, eelkõige Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) meremeeste väljaõppe, diplomeerimise ja vahiteenistuse aluste rahvusvahelise konventsiooni (STCW) standarditega.

3.5 Viimased uuringud on tõendanud, et rahvusvahelisel tööturul tekitab eriti reaksoosetu liikmete hulgas muret võltsitud tunnistuste probleem, mis heidab varju nende tunnistuste kehtivusele. Lisaks ei saa paljusid kolmandate riikide reaksoosetu liikmeid kultuuriliste erinevuste, keeleprobleemide ja tööhõivepiirangute tõttu kasutada ELi tööturul reaksoosetu liikmete puuduse leevendamiseks ⁽²⁾.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Artikli 15 lõige 9 (igapäevase puhkeaja arvestuse pidamine standardvormis)

4.1.1 Artikli 15 lõikes 9 ei täpsustata, milline on standardvorm puhkeaja ja tööaja arvestuse pidamiseks, mida administratsioon peab täitma. Manila kokkuleppega muudetud STCW koodeksi jaotises A-VIII/1 punktis 7 viidatakse Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni / Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni suunistele laeva pardal meremeeste töökorraldust käsitlevate tabelite ja meremeeste töö- ja puhkeaja registri vormide koostamiseks. Lisaks on viide töö- ja puhkeaja standardvormile ka ILO meretöönormide konventsioonis (2006) eeskirjas 2.3 – standard A2.3, punktid 10 ja 11.

4.1.2 Komitee teeb ettepaneku täpsustada direktiivi eelnõus standardvormi puhkeaja ja tööaja arvestuse pidamiseks. Standardvormi puhul tuleks viidata IMO ja ILO suunistele laeva pardal meremeeste töökorraldust käsitlevate tabelite ja meremeeste töö- ja puhkeaja registri vormide koostamiseks.

4.2 Artikkel 15 (lõige 11) (puhkeaeg)

4.2.1 Artikli 15 lõike 11 muudetud tekstis sätestatakse, et liikmesriik võib lubada või registreerida kollektiivlepinguid, mis näevad ette erandeid meremeestele ettenähtud puhkeajast. Tegemist on olulise kitsendusega võrreldes sõnastusega, mida on kasutatud kehtivates rahvusvahelistes ja ELi õigusaktides, nimelt läbivaadatud STCW konventsioonis ja ILO konventsioonis nr 180 (st ka ILO meretöönormide konventsioonis).

4.2.2 Artikli 15 lõike 11 sõnastus erineb 21. juuni 1999. aasta direktiivi 1999/63/EÜ sõnastusest, milles käsitletakse Euroopa Ühenduse Reederite Ühingu (ECSA) ja Euroopa Liidu Transporditöölise Ametiühingute Liidu (FST) sõlmitud kokkulepet meremeeste tööaja korralduse kohta. Seesugused kokkulepped on sotsiaalpartnerite vahel peetavate pikkade ja keeruliste läbirääkimiste tulemus ning selliste läbirääkimiste lõplikule tulemusele on omane habras tasakaal. Mis tahes muudatusi sotsiaalpartnerite kokkuleppe sõnastuses tohiks teha ainult pärast sotsiaalpartneritega peetavaid arutelusid ja läbirääkimisi. Artikli 15 lõike uus ja kitsam sõnastus ei ole sotsiaalpartnerite läbirääkimiste või arutelu kajastus. Euroopa Komisjon on muudatuse sisse viinud ilma eelnevalt sotsiaalpartneritega konsulteerimata. Komitee kutsub komisjoni üles austama sõnastust, mida on kasutatud direktiivis 1999/63/EÜ sotsiaalpartnerite sõlmitud kokkuleppes meremeeste tööaja korralduse kohta.

4.3 Uue direktiivi jõustumine

4.3.1 STCW konventsiooni Manila muudatused jõustuvad 1. jaanuaril 2012. Ent pidades silmas ministrite nõukogu ja Euroopa Parlamendi tavapärasest seadusandlikku menetlust, on Euroopa Komisjon ennetavalt märkinud, et „Kuna käesolev ettepanek ei ole nimetatud ajaks veel vastu võetud, siis nähakse ette, et kavandatud direktiiv peaks jõustuma niipea, kui see on avaldatud Euroopa Liidu Teatajas”.

4.3.2 Viivituse tõttu direktiivi vastuvõtmisel tekib õiguslik paradoks, st konflikt STCW konventsiooni Manila kokkuleppe ja läbivaadatud STCW direktiivi vahel, eriti seoses jõustumise kuupäevaga. Liikmesriigid leiavad end 1. jaanuaril 2012 olukorras, kus nad kas ei täida oma rahvusvahelisi kohustusi või konventsiooni ratifitseerimise korral ei täida nad kehtivat STCW direktiivi. Tõenäoliselt ootavad liikmesriigid enne Manila kokkuleppe ratifitseerimist ära direktiivi lõppversiooni. Seni jätkavad ELi lipu all sõitvad laevad kaubavahetust kolmandate riikidega, kes võivad juba olla ratifitseerinud Manila kokkuleppe. See tekitaks ELi lipu all sõitvatele laevadele tõsise probleemi, kuna ELi lipuriigid ei järgiks veel Manila kokkuleppe reegleid.

4.3.3 Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et probleeme tekitab sadamariigi kontroll väljaspool ELi, eriti seoses uute puhkeaja sätetega. Probleem tekib uute puhkeaja sätete kohaldamisega. Tuleks tunnistada, et mõned ELi lipu all sõitvatel laevadel võib tekkida sadamariigi kontrolliga probleeme kolmandate riikide sadamates. On võimalik, et ELi meremehed ei ole konkurentsivõimelised, kuna neil puudub esialgu STCW 2010 konventsioonile vastav tunnistus. Lisaks tekib probleeme tunnistuste kehtivusega ning mõjuga, mis kaasneb ELi meremeestele kolmandate riikide poolt väljastatud kinnituslehtede kehtivusele. Eelöeldut arvestades on vajalik õiguslik selgitus.

⁽²⁾ ELT C 80, 3.4.2002, lk 9-14.

4.4 Kolmandate riikide koolitus- ja diplomeerimissüsteemide tunnustamine

4.4.1 Kolmandate riikide hindamise puhul nende koolitus-asutuste ja tunnistuste tunnustamiseks pikendatakse ettepanekus tähtaeg praeguselt kolmelt kuult kaheksateistkümnele kuule. Mõned liikmesriigid soovivad pikemat tähtaega sellega seonduva suure töökoormuse tõttu mereriikidele (nt Malta) või vahendite puudumise tõttu mitte mereriikides. Komitee märgib, et tähtaja pikendamine on realistlik, võtmaks arvesse mereriikide suurt töökoormust.

4.5 STCW teabesüsteem

4.5.1 Komisjon avaldab kahetsust, et teave tunnistuste kohta on ebatäpne. Ta teeb ettepaneku koguda teavet ühtsel ja sidusal viisil riiklikest registritest. Komitee arvates on positiivne, et ELi liikmesriikidelt nõutakse Euroopa Komisjonile standardiseeritud teabe esitamist meremeeste väljastatud kutsetunnistuste statistilise analüüsi jaoks. Euroopa Meresõiduohutuse Ameti STCW teabesüsteemi kasutamine nõutava teabe kogumise platvormina aitaks sektoril kalkuleerida praegust ja hinnata tulevast meremeeste pakkumist ja nõudlust.

4.6 Elektrimehaaniku kvalifikatsioon

4.6.1 Ehkki direktiivi eelnõus viidatakse reeglile III/7, ei ole uude direktiivi lisatud reeglis I/1 (36) sätestatud elektrimehaaniku kvalifikatsiooni määratlust.

4.6.2 Komitee teeb ettepaneku lisada direktiivi eelnõusse STCW konventsiooni reeglis I/1 (36) sätestatud elektrimehaaniku kvalifikatsiooni määratlus, kus märgitakse, et elektrimehaanik on konventsiooni reegli III/7 sätetele vastava kvalifikatsiooniga meremees.

4.7 Piraatlusega võitlemise koolitus

4.7.1 Arvestades piraatluse kui nähtuse sagenemist ja selle tagajärgi meremeeste jaoks, ootab komitee, et tungivalt nõutakse meremeeste koolitamist piraatlusega võitlemiseks. Seepärast kutsub komitee komisjoni üles analüüsima seda küsimust koos liikmesriikidega, võttes arvesse ÜRO piraatlusega võitlemise parimate juhtimistavade ning rahvusvahelise laevade ja sadamarajatiste turvalisuse koodeksi (ISPS) asjaomaseid sätteid.

Brüssel, 7. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kaubandus, majanduskasv ja maailmapoliitika. Kaubanduspoliitika – ELi 2020. aasta strateegia keskne teema” ”

KOM(2010) 612 lõplik

(2012/C 43/17)

Raportöör: **Evelyne PICHENOT**

9. novembril 2010. aastal otsustas Euroopa Komisjon Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 304 kohaselt konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Kaubandus, majanduskasv ja maailmapoliitika. Kaubanduspoliitika kui ELi 2020. aasta strateegia keskne teema”

KOM(2010) 612 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 22. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (7. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 185, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 5.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 2010. aasta lõpus avaldatud Euroopa Komisjoni uus teatis langes aega, mil rahvusvahelises kaubanduses tehti põhjalikke muudatusi, mis eristavad praegust protsessi eelmisest globaliseerumise järgust. ELi kaubanduspoliitika kui ELi 2020. aasta strateegia välise komponendi ⁽¹⁾ eesmärk on tagada, et muutused aitavad kaasa praegusest kriisist väljumiseks vajalikule pidevale majanduskasvule, tagades ühtlasi sotsiaalse turumajanduse püsimise ja toetades liikumist vähese CO₂-heitega majanduse suunas.

1.2 Komitee märgib huviga, et teatises „Kaubandus, majanduskasv ja maailmapoliitika” ⁽²⁾ tutvustatud läbivaadatud kaubanduspoliitika kujutab endast uut etappi ja heidab ELi 2020. aasta strateegia kontekstis abistavat valgust järgmistele ELi prioriteetidele:

— Aasia-suunalist kaubavahetust arvestav turu avamine;

— otsustav side toormaterjalide ja energiaga varustatuse kindlusega;

— kaubandus- ja investeerimistõkete (nii mittetariifsete kui ka õigusnormidega seotute) otsustav tähtsus, sealhulgas ka peamistele turgudele juurdepääsul;

— vastastikkuse põhimõtte järgimise nõue mitme- ja kahepoolsetes läbirääkimistes ELi strateegiliste majanduspartneritega, sealhulgas intellektuaalse omandiga seotud aspektides;

— kaubanduse kaitsemeetmete kasutamise võimalus.

1.3 Teatud küsimustes, eriti toetuste ja riigiabi valdkonnas, peab komitee vajalikuks täpsustada kehtivat õigust ning tõhustada oma väärtuste ja normide järgimist, kasutades vajadusel Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) vaidluste lahendamise organi süsteemi, et kujundada oma ausa konkurentsi ettekujutusega kooskõlas olevat õiguspraktikat, eelkõige tärkava turumajandusega riikide osas.

1.4 Kahepoolsete läbirääkimiste arvu kasvu ja keerukamaks muutumise tulemusena ei tohi EL leevendada oma nõudmisi sotsiaal- ja keskkonnaalal. Neid kaht valdkonda tuleb ulatuslikult pidada samavõrd oluliseks kui läbirääkimiste majanduslikku aspekti. Selles kontekstis pöörab komitee erilist tähelepanu säästva arengu peatüki sisule ja selle järeelmeetmetele ning toonitab, et kõnealuse peatüki koostamine on tihedasti seotud mõjuhindamisuringute kvaliteediga ja kõrvalmeetmete asjakohasusega.

1.5 Komitee soovib ÜRO-l koostada ülemaailmse harta, milles kehtestatakse seoses Maailma Tööorganisatsiooni (ILO) sotsiaalkaitse põhialustega miinimumõigused, mille võiks lisada aastatuhande arengueesmärkide läbivaadatud versioonile, mis peaks koostatama 2015. aastal. Harta oleks seega siduvaks elemendiks kaubandus- ja arengukohustuste valdkonnas. Esmatähtis on anda ILO-le WTOs vaatlejastaatus ja kaasata ta järk-järgult kaubanduspoliitika läbivaatamise mehhanismi.

⁽¹⁾ Vt punkt 3.3 (Välispoliitiliste vahendite ärakasutamine) – dokumendis „Euroopa 2020. aastal. Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia”, KOM(2010) 2020, 3. märts 2010.

⁽²⁾ „Kaubandus, majanduskasv ja maailmapoliitika”, KOM(2010) 612.

1.6 Komitee kutsub üles pöörama suuremat tähelepanu arengukoostööle, ülemaailmse solidaarsuse teemadele ja aastatuhande arengueesmärkide arutelule. Ta teeb ettepaneku pühendada 2015. aasta „arengule ja koostööle” (esialgne nimetus). Kuna EL ja selle liikmesriigid on samuti otsustanud saavutada kõnealused eesmärgid aastaks 2015, teeb komitee ettepaneku kasutada kõnealust Euroopa aastat, et tõsta iga kodaniku, kodanikuühiskonna ning riikliku ja Euroopa tasandi teadlikkust ja stimuleerida jagatud vastutust juba seatud eesmärkide ja uute, pärast 2015. aastat seatavate eesmärkide saavutamisel.

1.7 Rahvusvaheline kaubandus on ühtaegu osa toiduga kindlustatuse probleemistikust ja ka lahendusest maailma tasandil. Rahvusvahelise kaubanduse eeskirjad peavad soosima toiduga kindlustatust, eriti vähim arenenud riikides, ning tagama neile tollimaksuvaba juurdepääsu arenenud ja ka tärkava turumajandusega riikide turgudele kooskõlas eri- ja diferentseeritud kohtlemise põhimõttega.

1.8 Kui Euroopa soovib edendada rohelist majandust globaalse konkurentsi kontekstis ja säilitada selles valdkonnas juhtpositsiooni, tuleks tal nii enda kui ka kliima huvides jääda oma väga ambitsioonika kasvuhoonegaaside vähendamise eesmärgi juurde. Komitee teeb ettepaneku viia läbi mõjuanalüüsi (konkurentsivõime, tööhõive ja keskkonna alal) ning korraldada avalikke arutelusid, et kavandada üleminekut aastatel 2020–2050 ning stabiliseerida majandusvaldkonnas osalejate ja kodanike ootusi.

1.9 Pikas perspektiivis peaks EL aitama reformida WTOd, mis on idee poolest globaliseerumise mitmepoolse juhtimise vorm, järgides 1948. aasta Havanna hartasse kirja pandud Rahvusvahelise Kaubandusorganisatsiooni algse projekti suunda ning hõlmates seega selgelt ka tööhõive- ja investeerimisküsimusi.

1.10 Komitee rõhutab, et üha olulisem on kaasata kodanikuühiskond ELi rahvusvaheliste kaubanduskokkulepete elluviimisse ja järelemeetmetesse, eriti säästva arengu küsimustes, nagu näiteks hiljuti Lõuna-Koreaga sõlmitud vabakaubanduslepingu puhul. Komitee on valmis andma oma aktiivse panuse nii kõnealuse lepingu kui ka tulevaste kaubanduskokkulepete elluviimisse ning pakub oma abi seoses järelevalvesüsteemiga, et koguda laienenud Euroopa kodanikuühiskonna kõigi sidusrühmade tähelepanekuid aastaaruande jaoks. Lisaks teeb komitee ettepaneku aidata toetava jõuna kaasa partnerriikide kodanikuühiskonnaga tehtavale ühisele tööle, et tagada kõnealuste kokkulepete konkreetsete tagajärgede arvessevõtmine. Komitee arvates aitaks esimeste kokkulepete järelevalvemeetmete kiire rakendamine olulisel määral kaasa läbivaadatud kaubanduspoliitika arengule. See aitaks luua partnerriikide vahel usalduslikku õhkkonda ja soodustaks seega kodanikuühiskonna kaasamist käimasolevatesse kaubanduslääbirääkimistesse.

2. Valmisolek globaliseerumise suurteks muutusteks

2.1 Aus ja avatud rahvusvaheline kaubandus on ülemaailmselt tähtis ning seda tuleb hoida ja tugevdada. Iga riik või riikide liit peab aitama kaasa selle jätkusuutlikule reguleerimisele, milles lähtutaks põhimõttest, et igaüks saab kasu proportsionaalselt oma panusele. Just sellistel alustel on EL kaasatud mitmepoolselt toimuvasse kaubavahetuse liberaliseerimisse, mille eestvedaja on praegu WTO. Sellist suundumust ELi kaubanduspoliitika toetab komitee juba 2006. aastast alates ⁽³⁾.

2.2 2010. aasta lõpus avaldatud Euroopa Komisjoni uus teatis langes aega, mil rahvusvahelises kaubanduses tehti põhjalikke muudatusi, mis eristavad praegust protsessi eelmisest globaliseerumise järgust. Euroopa Liidu kaubanduspoliitika kui ELi 2020. aasta strateegia ühe komponendi eesmärk on tagada, et kaubandus aitaks kaasa pidevale majanduskasvule ja sotsiaalse turumajanduse püsimisele, toetades ühtlasi liikumist vähese CO₂-heitega majanduse poole.

2.3 Praeguste globaliseerumismuutuste analüüsis peab komitee oluliseks viimase kümne aasta viit keskset suundumust, millest tuleks juhinduda kodanikuühiskonna foorumis peetavatel aruteludel nii WTOs kui ka kaubanduse peadirektoraadis ning mille eesmärk on muuta ELi kaubanduspoliitika strateegilisemaks ja pikaajalisemaks:

— **Konkurentsivaldkonna laiendamine.** Uued tehnoloogialahendused – alates teabe- ja transpordialastest kuni keskkonnanahoidlike tulevikulahendusteni – muudavad jõukuse loomise ja lisaväärtuse jaotamise viise ning suurendavad riikidevahelist konkurentsi. Need suurendavad kaupade, teenuste ja tootmistegurite, eelkõige kapitali liikuvust ⁽⁴⁾ ning seega avavad üha rohkemad majandus- ja sotsiaalvaldkonna sektorid rahvusvahelisele konkurentsile.

— Teadmised ja innovatsioon on jätkuvalt majanduskasvu tõukejõuks, kuid praeguseks on need hakanud kõrvale tõrjuma traditsioonilistest teooriatest tuttavat rahvusvahelise kaubanduse ideed. Riigid ei vaheta enam veini linase kanga vastu nagu Ricardo ajastul. Juba kümmekond aastat on riigid töötajate osas spetsialiseerunud ülesannetele, kus neil on konkurentidega võrreldes teatud eelised. Mõnikord toimub see sotsiaalse ja maksualase dumpingu hinnaga. Nn **ülesannetepõhine kaubandus** on tasapisi asendumas tööstustoodete kaubandusega, mis püsib esirinnas. **Teenuste osa** kaubavahetuses (20 %) kasvab üha, näidates aina enam osakaalu riikide jõukusest (70 % Euroopa SKPst).

⁽³⁾ Komitee arvamus: ELT C 211, 19.8.2008, lk 82; ELT C 318, 29.10.2011, lk 150; ELT C 255, 22.9.2010, lk 1

⁽⁴⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 150

— Üha rohkemate erialade ja majanduselus osalejate lisandumine konkurentsi soodustab innovatsiooni, suurendab majanduslikke võimalusi ja seega üleüldist tõhusust. Samas aga suurendab see **ebavõrdsust** riikide sees; ebavõrdsust liikuvate ja mitteliikuvate töötajate ning kvalifitseeritud ja kvalifikatsioonita töötajate võimaluste ja tasu vahel, samuti kapitali omanike ja vaid oma tööjõule tugineda saavate inimeste vahel, kõrgema lisaväärtusega kaupade ja teenuste sektori ja teiste sektorite töötajate vahel.

— Asendades tegevusi ja vahendeid kuludest ja hinnast lähtuvalt, toimib rahvusvaheline kaubandus suurendusklaasina, võimendades riigi omadusi, ent tuues ühtlasi esile ka nõrgad küljed. Seepärast ei saa kaubanduspoliitikat välja töötada nii, et ei arvestata ELi muid poliitikavaldkondi – tööturu ülemineku- ja kohanemismeetmeid, kasvuhooonegaaside vähendamise meetmeid ning sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse poliitikat, eriti ühtse turu poliitikameetmeid, samuti arengu- ja koostööpoliitikat.

— Praeguses maailmas, kus hakkab end uuesti tunda andma ressursside nappus, lisandub tavapärasele välisurgudele pideva juurdepääsu tagamise probleemile **varustuskindluse väljakutse** ⁽⁷⁾. Jätkuv surve energia- ja toiduvarudele ning suurenenud konkurents loodusvarade kasutamisel on muutunud kaubandus- ja julgeolekupoliitika määravateks osadeks.

3. Avatud ja õiglase üleminekuga kooskõlas oleva kaubandussüsteemi kujundamise sammud

3.1 WTO tulevase reformi mõjutamine

3.1.1 Ulatuslikud globaliseerumisega seotud muutused ja nende mõju ELile ei piirdu vaid kaubanduspoliitika valdkonnaga, vaid sisaldavad väljakutseid kogu ELi jaoks. Seepärast peaks EL soosima ennetavaid töid ja algatama avaliku arutelu õiglase ülemineku tingimuste üle. Sellega seoses tunnustab komitee analüüsirühma aruannet Euroopa Ülemkogule ELi tuleviku kohta aastaks 2030, ⁽⁶⁾ milles vaadatakse läbi ja määratletakse uuesti ELi välisteenistuse strateegiline käsitlus ja pikaajalised prioriteedid.

3.1.2 Euroopa peab kujundama oma kaubanduspoliitika mõjukaks jõuks WTO tulevases reformis. Komitee toetab komisjoni ettepanekut luua nii arenenud riikidest kui ka arenguriikidest pärit silmapaistvatest isikutest rühm, kes töötaks välja sõltumatud soovitusel, et aidata visandada Euroopa nägemust tegevuskavast ja WTO edaspidisest tegevusest pärast Doha vooru. Komitee soovib olla sellesse kaasatud ja taotleb selle teemalise ettevalmistava arvamuse koostamise võimalust.

⁽⁷⁾ ELT C 132, 3.5.2011, lk 15; ELT C 54, 19.2.2011, lk 20

⁽⁶⁾ Herman Van Rompuy 9. mail 2010 esitatud aruanne „Euroopa Liit aastal 2030: võimalused ja väljakutsed”: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/fr_web.pdf.

3.1.3 Komitee sõnul peab EL võtma endale pikaajaliseks eesmärgiks aidata kujundada WTO-le teistsuguse vormi ja kaaluma uuesti mitmepoolsust, mõeldes organisatsiooni algele ülesandele. 1948. aasta Havanna hartasse kirja pandud Rahvusvaheline Kaubandusorganisatsioon oli kavandatud mitmepoolse organisatsioonina, kes tegeleb eranditult kõigi rahvusvahelise kaubandusega seotud aspektidega, sealhulgas tööhõive- ja investimisküsimustega.

3.1.4 Doha vooru ummikussejooksmine ja viivitused majanduspartnerluslepingutes sunnivad Euroopat mõtlema uuesti läbi arengu ja kaubanduse vahelised sidemed. Komitee juhib tähelepanu algatuse „Kõik peale relvade” ja majanduspartnerluslepingute tulemustele meie kaubandus- ja arengustrateegia ümberkujundamisel. Kaubanduspoliitikat tuleb vaadelda tervikuna ning komitee tervitab üldise soodustuste süsteemi reformi käsitleva teatise raames tehtavaid täiendavaid töid ja tulevast teatist kaubanduse ja arendustegevuse kohta.

3.2 Toiduga kindlustatuse seadmine prioriteediks

3.2.1 Komitee on mitmes arvamuses ⁽⁷⁾ pakkunud välja vastuseid kaubanduspoliitika strateegilisema idee väljatöötamiseks. Lisaks tutvustas komitee 2011. aasta mais toimunud toiduga kindlustatuse teemalisel konverentsil oma soovitusi panusena G20 töösse. Komitee arvates on rahvusvaheline kaubandus üks otsustavaid tegureid, kui soovitakse tagada toiduga kindlustatus ja inimeste õigus toidule. Konverentsi järel dustes ⁽⁸⁾ täpsustatakse kaubanduse mõju toiduga kindlustatusele ja arengule, mis on järgmine.

3.2.2 Vaja on tagada, et rahvusvahelise kaubanduse eeskirjad soodustavad toiduga kindlustatust

3.2.3 Tuleb jälgida, et kaubandus- ja rahvusvaheliste läbirääkimiste reformides võetakse asjakohaselt arvesse vajadust aidata kaasa toidu- ja toitainetega kindlustamatuse vähendamisele arenguriikide kõige haavatavamates elanikkonnarühmades.

3.2.4 Vaja on märkimisväärselt vähendada kaubandust moonutavaid riigisiseid toetusi ja kaotada eksporditoetused.

— Tuleks paremini piiritleda, millal ja kuidas oleks võimalik kasutada ekspordi piiravaid meetmeid, ning ühtlasi tõhustada konsulteerimis- ja teavitamisprotsesse. Eriti tuleks hinnata selliste meetmete negatiivset mõju teiste riikide toiduga kindlustatusele.

⁽⁷⁾ ELT C 318, 29.10.2011, lk 150; ELT C 248, 25.8.2011, lk 55; ELT C 218, 23.7.2011, lk 25; ELT C 21, 21.1.2011, lk 15; ELT C 255, 22.9.2010, lk 1; ELT C 128, 18.5.2010, lk 41; ELT C 211, 19.8.2008, lk 82.

⁽⁸⁾ <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/food-for-everyone-conclusions-en.pdf>.

- Vaja on kõrvaldada toiduabi ekspordi-, transpordi ja importitõkked abistatavates riikides ja nende naaberriikides.

3.2.5 Tuleb tagada, et arenguriigid saaksid kaubanduseeskirjadest rohkem kasu.

- Arenguriike tuleks lubada ja innustada piisavalt kasutama eri- ja diferentseeritud kohtlemise sätteid, et aidata neil kaitsta oma toiduaineturgusid. Eriti oleks vaja lihtsustada mitmepoolsete, piirkondlike ja kahepoolsete suhete raames nende juurdepääsu kaitsemeetmetele juhuks, kui märkimisväärselt kasvab import, mis võib ohustada toiduainete kohalikku tootmist.

- Arenguriikidest pärit põllumajandustoodetele tuleks tagada parem pääs arenenud riikide turgudele. Teisedki arenenud riigid peaksid järgima ELi eeskujuga ja võtma kasutusele algatusega „Kõik peale relvade” sarnaneva süsteemi ning olulisel määral tuleks vähendada arenguriikidest pärit töödeldud toodetele kohaldatavat tollimaksu, et soodustada kohalike töötlemisinfrastruktuuride rajamist.

- Tagada tuleks lisavahendite kättesaadavus kaubandusabi algatuses (Aid for Trade), et suurendada arenguriikide suutlikkust osaleda rahvusvahelises toiduainekaubanduses ja saada sellest kasu. Samuti on vaja tõhustada arenguriikidele osutatavat tehnilist abi, et nad suudaksid täita kehtivaid põllumajandus- ja toiduainelaseid eeskirju ja norme.

- Soosida tuleks piirkondlikku integratsiooni ning nn lõuna-lõuna koostööd, edendades piirkondlike majandusrühmitusi. Seda peaks toetama nii rahvusvaheline kogukond kui ka EL oma hindamatu kogemustepagasiga.

3.2.6 Komitee soovib, et komisjon arvestaks neid ettepanekuid kaubandus- ja arendustegevuse teemalise teatise koostamisel.

3.2.7 Oma soovitude rõhutamiseks ja selleks, et tagada suurem tähelepanu arengukoostööle, solidaarsusele maailmas ja aastatuhande arengueesmärkide teemalisele arutelule, ELi kohustuste edendamine kodanikuühiskonnas, teeb komitee ettepaneku kuulutada aasta 2015 arengu- ja koostööaastaks (esialgne nimetus). Kuna EL ja selle liikmesriigid on samuti otsustanud saavutada kõnealused eesmärgid aastaks 2015, teeb komitee ettepaneku kasutada kõnealust Euroopa aastat, et tõsta iga kodaniku, kodanikuühiskonna ning riikliku ja Euroopa tasandi teadlikkust ja stimuleerida jagatud vastutust juba seatud eesmärkide ja uute, pärast 2015. aastat seatavate eesmärkide saavutamisel.

4. Tõhusate vahendite loomine ausama konkurentsi kujundamiseks

4.1 Konkurentsi vallas on maailmatasandi juhtimises tõsiseid puudujääke. WTO tegeleb konkurentsiküsimustega osaliselt ja ebarahuldavalt. Eeskätt on ta pädevusest välja jäetud just eramopoli, turgu valitseva positsiooni kuritarvitamise ja eraalgatus-test tingitud mittetariifsete tõkete (normid ja standardid) küsimused. Dumpingu, toetuste ja riigiabi temaatikaga seotud kaubandusõigus on jätkuvalt vaidluste lahendamise organi tõlgendada.

4.2 Kuna EL üksi ei suuda kõrvaldada puudusi maailmatasandi juhtimises, peab ta püüdma selgitada kehtivat õigust ning tõhustama oma väärtuste ja normide järgimist ausat konkurentsi kaitsevate ja tagavate meetmete rakendamisel, tehes selleks järgmist:

- töötama koos WTO sekretariaadiga, et tõhustada ekspordile kohaldatavate konkurentsitingimuste hindamist kaubanduspoliitika läbivaatamise mehhanismi raames;

- toetama iga-aastaste aruannete koostamist kaubandus- ja investeerimistõkete kohta;

- toetama erinevaid algatusi eesmärgiga kaasata nn Singapuri küsimused (investeeringud, riigihanked, konkurents) uude mitmepoolsesse tegevuskavva ning rõhutada selles jätkuvalt kaubavahetust. Eriti tuleks kinnitada vajadust mitmepoolse kokkuleppe järele riigihangete osas ning selle toetuseks tuleks kasutada nn präänikumeetodit (nt tehnosiire) või piit-sameetodit (ELi hangetele juurdepääsu piiramine);

- piirama konkurentsimoontonutusi ELi liikmesriikide ettevõtete liikumisel välisturgudele, ühtlustades selleks edendus-, kindlustus- ja ekspordikrediidimeetmeid ning laiendades järkjärgult kaubanduskodade tegevust ja nende esindusi kolmandatesse riikidesse. VKEd Euroopa toetuskeskuste (European Business Centre ⁽⁹⁾) tõhustamine ja arendamine kolmandates riikides ning turulepääsu tööriühmade (*market access teams* ⁽¹⁰⁾) täielikult töösserakendamine annaks ELile selles valdkonnas tõhusad vahendid;

- tagama intellektuaalse omandi kaitse WTO sellealase lepingu (TRIPS), võltsimisvastase lepingu (ACTA) ja kahepoolsete kokkulepete raames;

⁽⁹⁾ Hiinas, Tais, Indias ja Vietnamiis.

⁽¹⁰⁾ ELT C 218, 23.7.2011, lk 25.

— kasutama WTO vaidluste lahendamise organi võimalusi, kui on vaja tõhustada õiguspraktikat kooskõlas ELi ideede ja väärtustega.

5. Kaubanduse muutmise kaasava strateegia tõhusaks toeks ja kaubanduse sotsiaalse mõõtmise edendamine

5.1 Globaliseerumise sotsiaalse mõõtmega tuleb tingimata arvestada ja mingil hetkel tuleb sellele leida lahendus, milles lepitakse kokku mitmepoolsetes organites, sh WTOs. EL peab tegutsema selle nimel, et rahvusvahelisele tööorganisatsioonile (ILO) antaks võimalikult kiiresti WTOs vaatleja staatus, taotledes nende riikide seisukoha muutmist, kes sellele ikka veel vastuseisu avaldavad. ILO võidaks järk-järgult kaasata WTO liikmete poolt kaubanduspoliitika läbivaatamise mehhanismi raames tehtavasse töösse, avaldades arvamust asjaomaste riikide sotsiaalpoliitika kohta.

5.2 Komitee nendib, et ELis on kaubanduse sotsiaalse mõõtmise arvessevõtmise vallas olemas konstruktiivseid kogemusi, mida võiks rahvusvahelisel tasandil ära kasutada konkreetse võrdlusena, ilma et tekiks varjatud proteksionismi kriitika ohtu. Niiviisi üritabki komitee alati edendada ka sotsiaalset mõõdet hõlmava säästva arengu aspekti lisamist kõikidesse kaubanduslepetesse, ILO põhikonventsioonide arvessevõtmist sotsiaalküsimusi käsitlevates punktides, tingimuste seadmist üldises soodustuste süsteemis ning Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi olemasolu.

5.3 Lisaks kõnealusele hiljutisele dünaamikale saab kasutada mõjuhindanguid, mille abil võiks – läbivaadatud metoodikat kasutades – senisest paremini ennendada mõju tööhõivele ja paremini ette valmistada võetavaid kõrvalmeetmeid⁽¹¹⁾. Komitee pöörab erilist tähelepanu ELi sõlmitud kaubanduslepetes ettenähtud järelevalvekomiteede loomisele, mis tagavad järelevalve lepete sotsiaalse ja keskkonnamõõtmise üle.

5.4 EL ja liikmesriigid peavad jätkama ILO kaheksa põhikonventsiooni edendamisele ja elluviimisele suunatud rahastamist, pidades siiski selgelt meeles seda, et nende abil ei saa koheselt lahendada konkurentsivõime ja tööhõive probleeme Euroopas. Uusi võimalusi kaubanduse ja tööhõive omavaheliseks sidumiseks avaneb ka siis, kui järgitakse tähelepanelikult ILO algatusi sotsiaalse põhikaitse loomiseks ja inimväärsel tööl soodustavate programmide toetamiseks. Komitee ootab, et G-20 rühm arutaks koos IMFi ja Maailmapangaga võimalikke viise, kuidas rahastada üldist sotsiaalset põhikaitset..

5.5 ELil tuleb mõjuhindangutes väärtustada valdkondlikku sotsiaaldialoogi, et määratleda meetmed liidu tehtud kaubandusvalikute mõjuga kohanemiseks. Samuti peab EL oma kaubanduspoliitikas selgelt arvesse võtma Lissaboni lepingu horisontaalsest sotsiaalklauslist⁽¹²⁾ tulenevaid tagajärgi. Järgmise finantsperspektiivi üle peetavates läbirääkimistes tuleb säilitada Euroopa Sotsiaalfond ja suunata see küsimustele, mis puudutavad üleminekute ja ümberstruktureerimisega seotud tööstuse muutusi. Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi vahendite juurdepääsu tingimused tuleb muuta paindlikumaks, et võimaldada võimalikult paljudel mitte ainult tööstuse, vaid ka põllumajanduse arengu ohvriks sattunud töötajatel saada toetust. Kõnealuse fondiga võiks ka toetada sotsiaalseid eksperimente.

5.6 Komitee soovib kaasata lepete säästvat arengut käsitlevatesse punktidesse inimõiguste mõõtmise ning siduda lepete toetusmeetmed demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendiga (EIDHR). ÜRO juhtpõhimõtete parem rakendamine aitab kaasa ELi eesmärkide saavutamisele konkreetsetes inimõiguste küsimustes. Kooskõlas ettevõtja sotsiaalset vastutust käsitleva teatisega (oktoober 2011)⁽¹³⁾ on nende põhimõtete järgimine kaubanduse ja arengu oluline väljakutse.

6. Kaubanduspoliitikas võetavate keskkonnamõõtmise kohustuste täpsustamine

6.1 Doha voorus peetavad läbirääkimised keskkonnatoodete ja -teenuste üle võivad kaasa aidata ELi eesmärkidele parandada juurdepääsu keskkonnahoidlikele toodetele ja tehnoloogiatele. Sellegipoolest on suure hulga toodete puhul – ja eriti taastuvate energiaallikate puhul – tariifsed tõkked madalad või mõõdukad, ent samal ajal jätkavad mittetariifsed tõkked nende levitamise tõsist tõkestamist. Komisjoni uus ettepanek seisneb WTOs tariifseid ja mittetariifseid aspekte hõlmava eraldi eellepingu koostamises keskkonnatoodete ja -teenuste kohta ning komitee toetab ettepanekut.

6.2 Selleks, et Euroopa saaks arendada rohelist majandust ülemaailmse konkurentsi tingimustes ja säilitada kõnealuses valdkonnas oma juhipositsiooni, peaks ta enda ja kliima huvides kindlaks jääma oma eesmärgile vähendada 2050. aastaks kasvuhooenergia kasutamist 80 %, seades vahe-eesmärgiks nt 40 %-lise vähendamise 2020.–2030. aastal. Komitee teeb ettepaneku viia läbi mõjuanalüüsi (konkurentsivõime, tööhõive ja keskkonna alal) ning korraldada avalikke arutelusid, et kavandada üleminekut aastatel 2020–2050 ning stabiliseerida majandusvaldkonnas osalejate ja kodanike ootusi.

⁽¹²⁾ Komitee arvamuse CESE 1591/2011 (Lechner) „ELi ühtekuuluvuse ja ELi sotsiaalpoliitika kooskõlastamise parandamine“ (Ei ole veel ELT-s avaldatud).

⁽¹³⁾ KOM(2011) 681 lõplik. Komisjoni teatis „ELi uuendatud strateegia aastateks 2011–2014 ettevõtja sotsiaalse vastutuse valdkonnas“.

⁽¹¹⁾ ELT C 218, 23.7.2011, lk 19

6.3 Vahe-eesmärgi kehtestamisega paralleelselt tuleb võtta reguleerimis- ja maksumeetmeid, mis soodustavad senisest suuremat investeerimist keskkonnahoidlike tehnoloogiate alasse teadus- ja arendustegevusse. Komisjoni analüüsi kohaselt ⁽¹⁴⁾ tuleks süsiniku kompenseerimise meetmete rakendamist piiridel rangelt piirata vaid vähestele erandjuhtudele, kus tege mist on konkurentsivõime vähenemise ja süsinikdioksiidi lekkega, pidades kinni WTO reeglitest.

6.4 Kuna süsinikdioksiidi saastekvootidega kauplemise turu loomisega seotud projektid maailmas edenevad aeglaselt ja ebakindlalt, jäävad ELi liikmesriigid veel mitmeks aastaks nende väheste riikide hulka, kes kehtestavad süsinikdioksiidile hinna. Kuna teatavates ELi heitkogustega kauplemise süsteemiga hõlmatud sektorites on tulevikus süsinikdioksiidi lekke oht, soovib komitee praeguste komisjoni poolt tasuta eraldatavate saastekvootide täiendamiseks oluliselt suurendada majanduse süsinikdioksiidi heitkoguste vähendamise eesmärgil tehtavate pikaajaliste investeeringute mahtu ning luua prognoositav ja stabiilne raamistik uuendus-, teadus- ja arendustegevuse soodustamiseks puhaste tehnoloogiate vallas, mis ei ole veel kaubanduslikult tasuvad.

6.5 Transpordi valdkonnas toetab komitee nende ülemaailmsete eesmärkide vastuvõtmist, mis moodustavad ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni kohaselt heitkoguste vähendamise 10 % võrra õhutranspordis ja 20 % võrra meretranspordis. Otsus ühendada heitkoguste vähendamise jõupingutused puudutab ka transpordisektorit, kuna alates aastast 2012 liidetakse lennundus järk-järgult ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi. ELi algatus kehtestada avamere transpordis energiatõhususe eesmärgid oleks neis jõupingutustes abiks.

6.6 Jätkusuutlikkuse mõjuhinnangute osas kordab komitee oma varasemas arvamuses ⁽¹⁵⁾ esitatud soovitusi praeguse süsteemi läbivaatamiseks. Eelkõige tuleb parandada teavet kaubanduspoliitika mõju kohta keskkonnale, kaasates senisest tihedamalt mitmepoolseid keskkonnakokkuleppeid haldavad sekretariaadid.

6.7 Kui keskkonnahoidlikkust või jätkusuutlikkust puudutavad normid ja märgistused peaksid jääma erasektori kanda ning ELi-siseselt detsentraliseerituks, siis oleks tingimata tarvis ühist mõõtmis- ja hindamisraamistikku, mis kuulub komisjoni või sihtotstarbelise ameti vastutusalasse.

Brüssel, 7. detsember 2011

*Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president*

Staffan NILSSON

⁽¹⁴⁾ Kaubandus jõukust soodustava tegurina (kättesaadav vaid inglise keeles) SEC(2010) 269 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/november/tradoc_146940.pdf.

⁽¹⁵⁾ ELT C 218, 23.7.2011, lk 19.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 3821/85 autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 561/2006”

KOM(2011) 451 lõplik – 2011/0196 (COD)

(2012/C 43/18)

Raportöör: **Jan SIMONS**

1. septembril 2011 otsustas nõukogu ja 29. septembril 2011 otsustas Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklitele 91 ja 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 3821/85 autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 561/2006”

KOM(2011) 451 lõplik – 2011/0196 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektioon võttis arvamuse vastu 23. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7. ja 8. detsembril 2011 (7. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 136, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 4 liiget.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Komitee tervitab üldiselt nõukogu määruse ettepanekut, millega muudetakse nõukogu määrust nr 3821/85 autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 561/2006, mis käsitleb teatavate autovedusid käsitlevate sotsiaalõigusnormide ühtlustamist, eelkõige kuna sellega tõstetakse liiklusohutust, parandatakse autojuhtide töötingimusi ja luuakse aus konkurents autoveo-ettevõtete vahel.

1.2 Komitee suhtub positiivselt komisjoni kavandatud juhi-kaardi ja juhiloa funktsioonide ühendamisse, millega tõstetakse ohutust ja vähendatakse halduskoormust tingimisel, et see on praktikas rakendatav. See kehtib ka artiklis 6 ettenähtud võimaluse kohta, integreerida sõidumeerikud intelligentsetesse transpordisüsteemidesse, mis võimaldab intelligentsete transpordisüsteemide teiste rakenduste korral lihtsamat juurdepääsu sõidumeeriku registreeritud ja loodud andmetele.

1.3 Samuti nõustub komitee kõnealusel ettepanekus kavandatud kaugside võimaldamisega sõidumeeriku kaudu kontrollimise eesmärgil, nii et eeskirjadest kinni pidavad juhid peaksid läbima vähem sihipäraseid kontrolle.

1.4 Komitee võttis rahuloluga teadmiseks ettepanekus sisalduvad artiklid 7 kuni 16, mis käsitlevad tüübikinnitust. Komitee peab seda suurepäraseks näiteks sellest, kuidas selgelt ja täielikult valmistatakse ette ülesandeid, mida liikmesriigid peavad täitma Euroopa õigusaktidest lähtuvalt.

1.5 Artiklis 19 teeb komisjon ettepaneku lubada kogu Euroopas turujuurdepääsu veoettevõtjate valduses olevatele töökodadele digitaalsete sõidumeerikute paigaldamiseks ja kalibreerimiseks üksnes teiste ettevõtete sõidukitele, et vältida huvide konfliktide, ilma nende eksisteerimist tõendamata. Viidates ettepaneku kuludid suurendavale mõjule tuleks selle piirangu suhtes, nagu märgitakse artikli lõikes 1, ka siin võib-olla igas liikmesriigis eraldi vastavasisuline otsus vastu võtta ning sõidumeerikute parandamise ja kalibreerimise kohta peaks vastavusgaranti väljastama sõltumatu sertifitseeritud asutus.

1.6 Vastutuse osas määruse rikkumise eest teeb komisjon ettepaneku panna see vastutus veoettevõtjale, võimalusega, et võib esitada tõendeid, mille kohaselt ei saa veoettevõtjat põhjendatult toimunud rikkumise eest vastutavaks pidada. Komitee arvates on tegu õiglase korraldusega.

1.7 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates tuleks määruse ja selle lisade tulevaste muutuste korral kaasata töösse määruse artiklis 40 nimetatud komitee ja sotsiaalpartnerid.

1.8 Komitee arvates võimaldab tulevane teabevahetus Euroopa satelliidi vahendusel võib-olla muid kontrollimehhanisme, mis on pikemas perspektiivis odavamad, usaldusväärsemad, võtavad vähem ruumi juhikabiinis ning muudavad samas ka kontrollimise lihtsamaks. Komitee kutsub komisjoni üles uurima, kas näiteks ei oleks võimalik saavutada digitaalsete sõidumeerikute eesmärkide puhul sama kõrget – või isegi kõrgemat – kvaliteeti, kasutades juba praegu paljudes veoautodes olemasolevatel pardaarvutitel sobivat tarkvara.

2. Sissejuhatus

2.1 19. juulil 2011 avaldas komisjon dokumendi „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 3821/85 autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 561/2006” (KOM (2011)451 lõplik). Euroopa Parlament ja nõukogu otsustasid vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida selles küsimuses Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega.

2.2 Komitee teeb seda meelsasti, kuna ta jagab komisjoni arvamust, et sõidumeerikute süsteemi tõhustamine ja selle kontrollimine on olulised alljärgnevatel põhjustel.

2.3 See tõstab liiklusohutust, kuna annab võimaluse parema ülevaate saamiseks autovedudel töötavate autojuhtide sõidu- ja puhkeaegadest.

2.4 See aitab kaasa autojuhtide töötingimuste parandamisele.

2.5 See aitaks luua autoveo-ettevõtete vahelise ausa konkurentsi.

2.6 Sõidumeerikute tasuvamaks muutmine on kooskõlas komisjoni autovedude turu edasise integreerimise strateegiaga ning autovedude turvalisemaks, tõhusamaks ja konkurentsivõimelisemaks muutmisega, nagu on sätestatud 28. märtsi 2011. aasta transpordipoliitika valges raamatus.

2.7 Praktikas kasutavad umbes 6 miljonit autojuhti veel kahte eri liiki sõidumeerikuid – enne 1. maid 2006 turule tulnud sõidukites kasutatakse veel alates 1985. aastast kasutusel olnud analoogsõidumeerikuid, samas kui pärast 1. maid 2006 turule tulnud sõidukid peavad olema varustatud digitaalsete sõidumeerikutega.

3. Üldised märkused komisjoni teatise kohta

3.1 Komitee tervitab üldiselt nõukogu määruse ettepanekut, millega muudetakse nõukogu määrust nr 3821/85 autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 561/2006, mis käsitleb teatavate autovedude käsitlevate sotsiaaltoimivõimendite ühtlustamist. Komitee väljendab eelkõige rahulolu dokumendi eesmärkidega – kuna määruste kavandatud muutmisega tõstetakse liiklusohutust, parandatakse autojuhtide töötingimusi ja luuakse aus konkurents autoveo-ettevõtete vahel.

3.2 Komisjon teeb muudetava määruse artiklis 27 ettepaneku ühendada omavahel juhikaardi ja juhiloa funktsioonid, mis tõstaks süsteemi ohutust ja vähendaks märkimisväärselt halduskoormust. Autojuhtidel oleks siis väiksem soodumus kasutada oma juhiluba pettusteks. Samalaadsete sõidumeerikute ettepaneku vastuvõtmisega on kavas viia väikesed muudatused sisse juhiloa direktiivi (direktiiv 2006/126/EÜ). Komitee on sellega nõus tingimusel, et see on praktikas teostatav.

3.3 Komitee võttis rahuloluga teadmiseks ettepanekus sisalduvad artiklid 7 kuni 16, mis käsitlevad tüübikinnitust. Komitee

peab seda suurepäraseks näiteks sellest, kuidas selgelt ja täielikult valmistatakse ette ülesandeid, mida liikmesriigid peavad täitma Euroopa õigusaktidest lähtuvalt.

4. Erimärkused

4.1 Määruse reguleerimisala (artikkel 3) osas mitte üksnes ei viidata sotsiaaltoimivõimendite sisaldava määruse (EÜ) nr 561/2006 kohaldamisalale, vaid lõikes 4 antakse liikmesriikidele ka võimalus nõuda sõidumeeriku paigaldamist kõikidele, st ka alla 3,5 tonni kaaluvatele sõidukitele. Komitee nõustub sellega.

4.2 Määruse ettepanek muudab võimalikuks sõidumeerikust edastatava kaugside kontrollimise eesmärgil, mis annab kontrolliasutustele mõningast esialgset teavet eeskirjadest kinnipidamise kohta, enne kui sõiduk teeäärseks kontrolliks peatatakse. Seda võimalust kasutades peavad eeskirjadest kinnipidavad autojuhid harvemini peatuma teeäärseteks sihipärasteks kontrollideks. Komitee nõustub selle, artiklis 5 sisalduva lähenemisega.

4.2.1 Komitee juhib tähelepanu tõsisele andmekaitse probleemile, mida rõhutas Euroopa andmekaitseinspektor 6. oktoobril 2011 (EDPS/11/9), eelkõige küsimus, kuidas vältida eraelu puutumatust haavavaid meetmeid tööstuses seni kuni puuduvad üksikasjalikud eeskirjad juhi andmete kasutamise ja kogumise ning tehniliste spetsifikatsioonide ajakohastamise kohta.

4.3 kuud pärast kõnealuse määruse jõustumist hakkab toimuma täpse asukoha automaatne salvestamine ülemaailmse satelliitnavigatsioonisüsteemi abil. Komisjoni sõnul antakse selle sättega kontrolliasutustele rohkem teavet sotsiaaltoimivõimendite kinnipidamise hindamiseks. See võimalus sisaldub artiklis 4. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kujutab ette, et seejuures etendab oma rolli ka komisjoniga koostööd tegev, artiklis 40 nimetatud komitee (komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses).

4.4 Komitee suhtub positiivselt artiklis 6 sisalduvasse võimalusse tagada digitaalse sõidumeeriku intelligentsetesse transpordisüsteemidesse integreerimine, mis tähendab, et muudel intelligentsete transpordisüsteemide rakendustel lihtsam digitaalse sõidumeeriku salvestatud ja esitatud andmetele juurde pääseda.

4.5 Artiklis 19 soovib komisjon suurendada töökodade usaldusväärsust, tugevdades selleks töökodade heakskiitmise õigusraamistikku. Ühega neist ettepanekutest kaasneb see, et suuremad veoettevõtjad, kellel on endil töökodad digitaalsete sõidumeerikute parandamiseks ja kalibreerimiseks, ei saaks tuleviks enam teostada neid töid oma sõidukitel. Nii hoitaks ära võimalik huvide konflikt. Viidates ettepaneku kulud suurendavale mõjule, tuleks selle piirangu kohta, nagu märgitakse artikli lõikes 1, võib-olla igas liikmesriigis eraldi vastavasisuline otsus vastu võtta ning sõidumeerikute parandamise ja kalibreerimise kohta peaks vastavusgarantii väljastama sõltumatu sertifitseeritud asutus.

4.6 Artiklis 29 pannakse veoettevõtjale vastutus määruse rikkumiste eest, mille panevad toime ettevõtte autojuhid, lisades võimaluse esitada tõendeid, mille kohaselt ei saa veoettevõtjat põhjendatult pidada vastutavaks toimunud rikkumise eest. Komitee toetab sellist vastutuse korraldust.

4.7 Komitee nõustub komisjoni ettepanekutega artiklite 30 kuni 36 kohta, milles käsitletakse juhikaartide ja salvestuslehtede kasutamist ning ka muid dokumente, mida autojuht peab kaasas kandma, ning kontrolliametnike koolitust. Just eelkõige viimast aspekti peab komitee positiivseks, kuna see võimaldab ELi õigusakte ühtlustatumat ja tõhusamat jõustamist.

4.8 Artiklis 37 esitab komisjon sanktsioone puudutavad sätted. Kolmandas lõikes märgib komisjon, et liikmesriikidele direktiivis 2009/5/EÜ sätestatud väga tõsiste rikkumiste eest määratavad sanktsioonid peavad olema liikmesriigis autovedude õigusaktide rikkumise eest määratavad kõrgeima kategooria sanktsioonid. Komitee nõustub komisjoni selle seisukohaga.

4.9 Artiklites 38 kuni 40 teeb komisjon ettepaneku, et lisa 1, 1B ja 2 kohandamine tehnika arenguga on komisjoni enda pädevuses. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee pooldaks seda, kui ettepanekud kohandamiseks esitaks artiklis 40 nimetatud komitee ja et nimetatud komitee koosolekutele kutsutaks sotsiaalpartnerid.

4.10 Komitee suhtub positiivselt komisjoni artiklis 41 esitatud ettepanekusse sõidumeerikufoorumi loomiseks, kus oleks esindatud eksperdid nii liikmesriikidest kui ka AETRI riikidest. Selle eesmärk on ELi liikmesriikide ja AETRI osalusriikide asjaomaste õigusaktide ja tehnilise teostuse kooskõlastamine.

4.11 Kõnealuse ettepanekuga teeb komisjon sammu edasi juba kindlaksmääratud suunas, nimelt esitab ettepanekud digitaalse sõidumeeriku tehniliseks parandamiseks. Komiteel tekib küsimus, kas tulevane teabevahetus Euroopa satelliidi vahendusel ei muuda võimalikuks muid kontrollimehhanisme, mis on pikemas perspektiivis odavamad, usaldusväärsemad, võtavad vähem ruumi juhikabiinis ning muudavad samas ka kontrollimise lihtsamaks. Komitee teeb komisjonile ettepaneku uurida, kas näiteks ei oleks võimalik saavutada digitaalsete sõidumeerikute eesmärkide puhul sama kõrget – või isegi kõrgemat –

kvaliteeti, kasutades juba praegu paljudes veoautodes olemasolevatel pardaarvutitel sobivat tarkvara. Komitee peab silmas kõigist õigusaktidest või ettevõtte juhtimisest tulenevate eri ülesannete üheaegset teostamist läbi veoautokabiinis asuva ühe aparraadi.

4.12 Näib, et määrus nr 561/2006, mis on sellisena otse kõigis liikmesriikides rakendatav ning millele lisanduvad veel kuus mitte-siduvat suunist (*guidance notes*) erinevate tõlgendamise punktide kohta (mis on koostatud kontrolliametkondade poolt ja nende jaoks) ei ole ikka veel kõrvaldanud kõiki erinevaid tõlgendusi kõnealuse määruse rakendamise kohta nende samade kontrolliametkondade poolt. Komitee soovib kõrvaldada need erinevused eelistatult veel enne määruse jõustumist – mida ei ole oodata enne kahte aastat –, et kontrollide teostamisel saavutataks tõepoolest ühtlus.

4.13 Komiteel on veel kolm märkust, mis, tõsi küll, ei kuulu praegu muudetava kahe (millele hiljem lisandub ka veel kolmas) muudetava määruse teemaderingi, ent mida komitee arvates tuleks siiski käesolevas arvamuses mainida.

4.13.1 Kaaluseensorite kasutuselevõtt võiks anda märku ülekoormusest, mis oleks nii vedaja kui kontrolliametkondade huvides.

4.13.2 Komitees on avaldatud arvamust, et digitaalne sõidumeerik võiks ülemaailmse satelliitnavigatsioonisüsteemi vahendusel registreerida ka teekonna algus- ja lõppkoha. See parandaks liikmesriikide kontrolli kabotaaži üle. Seejuures tuleks ka meenutada, et vastavalt 2011. aasta valgele raamatule tühistatakse alates 2014. aastast, kui mitte varem, kabotaažile kõik piirangud – millele komitee väljendab ka käesolevaga toetust.

4.13.3 Komitee on alati pooldanud eeskirjade ühtset rakendamist ja jõustamist piiriülestes vedudes. Nendel elementidel on oluline roll. Aus konkurents autoveo-ettevõtete vahel on võimalik üksnes siis, kui eeskirjad ja kontroll nende eeskirjade täitmise üle ELis toimivad ühel ja samal viisil. Kõnealused määruste ettepanekud – v.a käesolevas arvamuses tehtud üksikud kriitilised märkused – on hea näide ühtsuse saavutamise. Komitee kutsub üles pöörama sellele tähelepanu ka edaspidi nii uute õigusaktide kavandamise kui ka olemasolevate muutmise juures.

Brüssel, 7. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üldiste tariifsete soodustuste kava kohaldamise kohta”

KOM(2011) 241 lõplik

(2012/C 43/19)

Raportöör: **Jonathan PEEL**

14. juunil 2011 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üldiste tariifsete soodustuste kava kohaldamise kohta”

KOM(2011) 241 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektioon võttis arvamuse vastu 22. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (8. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 120, vastu hääletas 7, erapooletuks jäi 7.

1. Järeldused ja soovitusel

1.1 Komiteel on väga hea meel, et komisjon on kehtiva üldiste tariifsete soodustuste kava (GSP) läbivaatamisel võtnud kindla kohustuse panna veel enam rõhku nende riikide toetamisele, kes seda kõige enam vajavad, aidates suurendada nende eksporditulu, et vaesust ka tegelikult vähendada. Komitee tunneb muret, et paljude vaesemate riikide ebasoodne konkurentsiolekord on viimastel aastatel halvenenud, kuna esile on kerkinud märkimisväärselt palju enamarenenud arengumaid. Komitee toetab täielikult kavatsust keskenduda soodustuste tegemisel kõige enam abi vajavatele riikidele, kuna tariife alandatakse jätkuvalt kõikjal.

1.1.1 Seepärast toetab komitee komisjoni kavatsust vähendada selle kava raames soodustusi saavate abikõlblike riikide arvu, ent samas mitte märkimisväärselt suurendada vastavate tariifriidade või toodete arvu, et soodustusi saaksid põhiliselt need riigid, kes seda kõige rohkem vajavad. Seepärast viitab komitee sellele, et isegi GSP+ erikorra raames ei oleks mõned tundlikud tooted, peamiselt põllumajandus- ja tekstiilitooted, täiesti tollivabad, nii et vähimarenenud riigid säilitaksid erisoodustused skeemi „Kõik peale relvade” („Everything But Arms”, ka „EBA erikord”) raames.

1.1.2 Komitee arvates peab GSP kava – ja eelkõige GSP+ erikord – jääma kui stiimulitel (mitte sanktsioonidel) põhinev arengut toetav vahend piisavalt liigitõmbavaks kõigile abikõlblikele riikidele.

1.2 Komiteel on väga hea meel ka selle üle, et määruses kasutatakse võimalust ja innustatakse ühest küljest tagama nii põhilisi inimõigusi ja töötajate õigusi kui ka säästvat arengut ja head valitsemistava ning teisest küljest suurendama õiguskindlust ja stabiilsust.

1.3 Komitee toetab komisjoni kavatsust mitte suurendada GSP+ erikorra alusena konventsioonide koguarvu, seda ka sellepärast, et juba valitud konventsioonid annavad riikidele „realistliku võimaluse keskenduda põhilisele”, ⁽¹⁾ ehkki komiteel on eriti hea meel ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni (1992) esmakordse lisamise üle. Täiendavate nõuete täitmiseks tuleb inimõiguste järgimise, sotsiaalsete, keskkonnanalaste ja poliitiliste edusammude ning tehnilise ja finantsalase suutlikkuse tagamisel vaesemates riikides saavutada tasakaal isegi seal, kus antakse tehnilist abi – lõpliku otsuse peab langetama vastuvõtjariik vastavalt riigi konkreetsetele kultuurilistele ja poliitilistele tingimustele.

1.4 Seetõttu toonitab komitee, et ettepanekutega peavad kaasnema sihipärasemad suutlikkuse suurendamise meetmed, mille eesmärk on pakkuda riikidele suuremat toetust konventsioonidest ja nõutavatest eetikanormidest kinni pidamisel. Komitee innustab võtma käesoleva määruse kõrval varakult kasutusele ka komisjoni eriprogrammi, kus esitatakse üksikasjalik teave selle kohta, milline abi suutlikkuse suurendamiseks on kättesaadav neile GSP kava raames soodustusi saavatele riikidele, kes seda soovivad.

1.4.1 Komitee soovib suutlikkuse suurendamisel toetuda dialoogile, kus kasutatakse kodanikuühiskonna kogemusi tõeliste vajaduste tuvastamisel ja täitmisel. Isegi CARISE ⁽²⁾ aruandes, kus komisjoni nimel viidi läbi GSP kava ametlik hindamine ja mille puhul olid koostajate käsutuses keerukad analüüsid ja analüütikute abi, ei suudeta GSP kava raames

⁽¹⁾ „INFO PACK Regarding the European Commission's proposal on a new GSP” (INFOPAKETT, mis käsitleb Euroopa Komisjoni ettepanekut uue üldiste tariifsete soodustuste kava kohta), kaubanduse peadirektoraat, lk 8.

⁽²⁾ Sussexi (ülikooli) piirkondliku integratsiooni analüüsi keskus: „Mid-term GSP evaluation report” (Üldiste tariifsete soodustuste kava vaehindamise aruanne), 2009.

tehtud kaubanduslike edusammude läbivaatamisel jõuda järeldustele. Samas oodatakse väheste ressurssidega arengumaadelt poliitiliste otsuste langetamist, kuigi nende suutlikkus täpsete prognooside tegemiseks on väga väike.

1.5 Komiteel on hea meel eelkõige komisjoni väljendatud kavatsuse üle kaasata nii kodanikuühiskonda kui ka eelkõige komiteed ennast, kes suudab organiseeritud kodanikuühiskonna esindajana anda ulatusliku ülevaate, lisades artiklisse 14 kogu teabe, mida ta peab sobivaks kooskõlas VIII lisas loetletud konventsioonidega. Sellega seoses ootab komitee, et komisjon töötab aegsasti välja eraldi määruse GSP+ erikorra kasutamise menetluste rakendamiseks ning eriti GSP kava, GSP+ erikorra ja EBA erikorra peatamiseks ja taaskehtestamiseks vastavalt määruse ettepaneku artikli 10 lõikele 8, artikli 15 lõikele 2 ja artikli 19 lõikele 12 ning artikli 22 lõikes 4 sätestatud kaitsemeetmetele.

1.5.1 Soovimata piirata ühegi huvitatud osapoole õigusi või suutlikkust tõstatada vastavusega seotud küsimusi, soovitab komitee komisjonil, nõukogul ja parlamendil siiski luua järelevalve- või konsultatsioonimehhanism, mille kaudu saaks kodanikuühiskond anda teada nimetatud konventsioonide väidetavatest rikkumistest GSP kava raames soodustatud riikides, ning et komitee ise peaks oma eksperditeadmiste abil seda korraldama või koordineerima, toimides kontaktpunktina kaebuste registreerimisel.

1.5.2 Komitee soovib selle aluseks võtta oodatavad lahendused, mis töötatakse välja kodanikuühiskonna järelevalveks ELi ja Lõuna-Korea ja muude hiljuti läbirääkimiste objektiks olnud vabakaubanduslepingute rakendamise üle, eelkõige korra, millega tagada ELi konkreetne panus ja/või luua ELi tasandi nõuanderühmad, mis vastutavad küsimuste edastamise eest vabakaubanduslepingute ette nähtud ametlikele ühisorganitele.

1.6 Seepärast kutsub komitee komisjoni üles looma varakult komiteega ühise töörühma, mille pädevuses on teha jõuliseid soovitusi.

2. Uue määruse ettepaneku taust

2.1 Kavandatud määrus asendab praeguse üldiste tariifsete soodustuste kava, mille kehtivus pidi lõppema 2011. aasta lõpus, ent mida pikendati sujuva ülemineku tagamiseks kahe aasta võrra. Määrusega viidaks GSP kava kooskõlla Lissaboni lepinguga ja tehakse vajalikke muudatusi, sh suurendatakse Euroopa Parlamendi kaasatust. Kasutatakse võimalust teha ettepanekuid radikaalseteks muutusteks, eelkõige pöörata enam tähelepanu keskele teemale ja suunata GSP kava kõige rohkem

abi vajavatele riikidele, ent edendada ka lihtsust, prognoositavust ja stabiilsust, et innustada importijaid süsteemi kasutama. Selleks vaadatakse GSP kava järgmise viie aasta möödudes ainult läbi, selle asemel et see asendada.

2.2 EL on ühise kaubanduspoliitika osana teinud arengumaadele Maailma Kaubandusorganisatsiooni eeskirjade kohaselt kaubandussoodustusi alates 1971. aastast, mil see kava töötati välja ÜRO kaubandus- ja arengukonverentsi (UNCTAD) soovitude alusel. GSP kava on olnud üks peamisi ELi kaubandusmeetmeid, millega aidatakse arengumaadel vähendada vaesust kaubavahetuse suurendamise teel, innustades neid riike samal ajal tegema suuremaid jõupingutusi põhiliste inimõiguste ja töötajate õiguste tagamiseks, vaesuse vähendamiseks ning säästva arengu ja hea valitsemistava edendamiseks.

2.3 Nagu selgub määruse ettepaneku lisadest V ja IX, seisneb GSP kava tööpõhimõtte tollikoodide (CN-koodide) määramises seal, kus ELi imporditariife kaubavahetusele tuleb vähendada või need kaotada. Seega ei ole tegemist vahendiga, mille eesmärk on ennekõike aidata leevendada kliimamuutusi, tugevdada toiduga kindlustatust ning tagada toorainete olemasolu. CN-koodid koosnevad 8 numbrist (mis võivad tavainimesele tunduda arusaamatud) ning eristavad nt röstitud kofeiinisaldusega kohvi (0901 21 00) ja kofeiinivaba kohvi (0901 22 00). GSP kava kasutavad importijad, kes soovivad lõigata kasu pakutavatest vähendatud või nullmääraga tollitariifidest. Et süsteemi saaks kasutada, peab see olema lihtne, stabiilne ja piisavalt prognoositav. Komitee juhib tähelepanu sellele, et mitte kõik importijad, kes saaksid seda süsteemi kasutada, ei hangi kaupu automaatselt GSP kava raames soodustatud riikidest: vähim arenenud riikidele EBA erikorra raames võimaldatavatest vähendatud tollimaksudest kasutatakse üksnes u 69 %, GSP+ erikorra puhul on see 85 %.

2.4 Tollitariifide langemisel kogu maailmas muutub väiksemaks ka GSP kava kohaldamisala. Import GSP kava raames moodustab üksnes 4 % ELi koguimportist (9,3 % arengumaade importist) ning 2009. aastal vähenesid ELi tollitulud GSP kava tulemusel netosummas ainult 2,97 miljardit eurot (netosummana 2,23 miljardit eurot pärast kogumiskulude mahaarvamist). See väheneb nüüd ligikaudu 1,77 miljardi euron. Mõned liikmesriigid on seepärast tõstatanud küsimuse, kas väljapakutud tehnilise vähendamise ei minna liiga kaugele majanduskriisi ja kaubandusliku ebakindluse ajal, mil valitseb ka pidev oht laskuda proteksionismi, mis tundub ahvatleva vahendina majanduslike probleemide lahendamisel. Komitee on neid tehnilisi üksikasju uurinud, ent on veendunud, et kui teha järeleandmisi pakutud muudatustes, mis puudutavad astmestamist ja rangeid abikõlblikkuse kriteeriume, siis saaksid sellest kasu paremal järjel olevad riigid. GSP kava põhimõtte on aidata neid, kes seda kõige rohkem vajavad.

2.5 Alates 2004. aastast, mil komitee viimati GSP kava hindas⁽³⁾ ja kava viimati läbi vaadati, on kasutusel kolm sooduskorda.

— Üldine GSP kava, mis on avatud kõigile abikõlblikele riikidele (keda on praegu 176) ja millega pakutakse soodustusi tollimaksu vähendamise või tühistamise kujul ligikaudu 6 200 tariifire puhul 7 100-st, mille puhul on tollitariif suurem kui null⁽⁴⁾. Suurem osa (3 800) neist tariifiridadest, milles pakutakse kindlamääralisi vähendusi – peamiselt põllumajandustoodete, ent ka tekstiilitoodete ja rõivaste valdkonnas –, on määratletud tundlikena. 2009. aastal imporditi GSP kava raames (mis on avatud umbes 111 riigile) Euroopa Liitu 48 miljardi euro väärtuses kaupu, mis moodustas 81 % GSP toodete impordi koguväärtusest.

— GSP+ erikord on stimuleeriv mehhanism väiksematele, nn haavatavatele vaesematele riikidele, mille maksubaas on kitsas, kuid mis ei kvalifitseeru vähim arenenud riikideks ning mis ekspordivad ELi eelkõige väheseid tooteid (5 tähtsamat impordivaldkonda moodustavad 75 % koguimpordist). Selle korra raames pakutakse mõnele nn tundlikule tootele täiendavaid soodustusi, peamiselt tollimaksuvabastust, kuid see hõlmab lisaks GSP kava 6 200-le tariifireale veel vaid 70 tariifirida. GSP+ erikord hõlmab ka stiimuleid säästva arengu ja hea valitsemistava edendamiseks nende riikide puhul, kes on kohustunud suuremal määral tunnustama inimõigusi ning töötajate õigusi, keskkonda või head valitsemistava käsitlevaid universaalseid põhiväärtusi (vt punkt 4). 2009. aastal ekspordisid 15 riiki GSP+ erikorra raames Euroopa Liitu 5 miljardi euro väärtuses kaupu (9 % GSP toodete impordi koguväärtusest).

— Skeem „Kõik peale relvade” (EBA erikord) ehk tollimaksu- ja kvoodivaba ligipääs ELi turule ÜRO määratluse kohaselt vähim arenenud riikide (keda on 49) kõikidele importtoodetele, välja arvatud relvadele ja laskemoonale (ning varem ka suhkrule, riisile ja banaanidele). See skeem lisati GSP kavva 2004. aastal ja algselt oli tegemist Euroopa Komisjoni algatusega seoses Doha läbirääkimistega. Hoolimata WTO 2005. aasta ministrite kokkuleppel sätestada sarnased tollimaksu- ja kvoodivabastuse meetmed ka Doha arengukavas, on EL siiani siiski ainus kaubanduspiirkond, kus selliseid soodsaid tingimusi on rakendatud. 2009. aastal imporditi EBA erikorra raames ELi 6 miljardi euro väärtuses kaupu (10 % GSP toodete impordi koguväärtusest).

2.6 Ainult 9 % tariifiridadest jäävad GSP kava ja GSP+ erikorra raamest täielikult välja (kuid need hõlmatakse EBA erikorraga), nende puhul on tegemist peamiselt põllumajandustoodetega. Nende lisamine GSP kava või isegi GSP+ erikorra alla tähendaks EBA erikorra (ja omakorda GSP+ erikorra) raames kehtivate soodustuste kadumist ja selle tõttu kannataksid

vaesemad riigid⁽⁵⁾. Siia kuuluvad aga selliseid põllumajandustoodeteid hõlmavad valdkonnad, mis on Doha läbirääkimistel osutunud kõige problemaatilisemaks. Kõige delikaatsem näide on ilmselt suhkrutooted. Pärast enam kui kaks sajandit kestnud kaubandusmoonutusi⁽⁶⁾ on suhkur ELi jaoks väga tundlik importtoode. Tegemist on kultuuriga, mida Mosambiik (üks vähim arenenud riike) suudab toota turukursi alusel, kuid mis oleks omakorda äärmiselt haavatav täiesti avatud konkurentsi puhul suurema keskmise sissetulekuga riigist nagu Brasiilia. Eeltoodu kehtib ka tekstiilitoodete ja rõivaste puhul, mis on samuti väga tundlik valdkond, puudutades nii importi ELi kui ka vähim arenenud riikide ja nende naaberriikide vahelist konkurentsi.

2.7 Väljapakutud muudatuste peamine mõju seisneks ELi imporditavate toodete päritoluriikide ridades ümberkorralduste siseseviimises. Kavandatud määruses tehakse ettepanek jätta välja üle poolte praegu GSP kava raames abikõlblikest riikidest, et keskendada ja suunata GSP kava paremini neile riikidele, kes vajavad kõige rohkem abi, ja see on põhimõtteliselt tervitatav. Komisjoni seletuskirjas selgitatakse, et „[t]änu kaubavahetuse suurenemisele on paljud arengumaad ja ekspordisektorid ülemaailmsel kaubandusturul edukalt integreerunud ... [ning on] ilma abi saamata suutelised jätkama kaubanduse laiendamist”. Need arenenumad riigid „survestavad ... [vaesemaid riike], kes vajavad tõepoolest abi”.

2.7.1 Komitee märgib siinkohal siiski ära ELi importijate suure mure, et juba töös olevad muudatused päritolureeglites võivad kaasa tuua kava kasutamise märkimisväärse vähenemise 2017. aastal, mil päritolusertifikaadi nõuded asendatakse registreeritud importijate endi kinnitusega. Paljude VKEd arvates on see liiga riskantne. Komitee arvates peavad väljapakutud isesertifitseerimise süsteemi jälgima, auditeerima ja akrediteerima sõltumatud rahvusvahelisel tasandil tegutsevad professionaalsed asutused. Lähiminevikus on ELi impordiga, eriti suhkru impordiga seoses esinenud liiga palju pettust ja reeglitest kõrvalehiihimist.

2.8 (Maailmapanga liigituse kohaselt) kõrge sissetulekuga riigid jäetakse endiselt välja, kuid neile ei kohaldata varasemaid erandeid. Ühtlasi tehakse ettepanek jätta välja kõik 33 ülemere-maad ja -territooriumit, st riigid, mis on seotud ELi, USA, Austraalia ja Uus-Meremaaga, kus GSP kava kasutatakse äärmiselt vähe, nt Gröönimaa, Bermuda ja Ameerika Samoa.

2.8.1 Ühtlasi jäetakse välja

— kõik vabakaubanduslepingupartnerid jt riigid, kes saavad soodustusi ELi turule pääsu sooduskorra alusel samadel või parematel tingimustel (kuigi need riigid on endiselt abikõlblikud, kui sellised kokkulepped enam ei kehti). Sel puhul

⁽³⁾ ELT C 110, 30.04.2004, lk 34

⁽⁴⁾ Ülejäänud 2 300 tariifireal on standarditariif juba null.

⁽⁵⁾ CARISE aruanne.

⁽⁶⁾ See sai alguse Napoleoni sõdade ajal, kui lakkas suhkruroo importimine Mandri-Euroopasse.

teatatakse sellest kaks aastat ette. Varem oli nende eristamisel ebaselgusi, kuid nüüd tuleb arvesse võtta ka ELiga sõlmitud ratifitseeritud vabakaubanduslepingute arvukuse võimalikku suurt kasvu järgmisel paaril aastal, kuna see võib aja jooksul tuua kaasa abikõlblike riikide arvu märkimisväärse vähenemise;

- riigid, mida Maailmapank möödunud kolme aasta jooksul liigitas kõrge või üle keskmise sissetulekuga riikide hulka (arvestades kogurahvatulu elaniku kohta). Sellest teatatakse ette üks aasta. Seda teemat käsitletakse pikemalt 3. peatükis.

2.9 Muutmisele läheb praegune astmestamise süsteem, mille eesmärk on tagada, et soodustused kaotatakse sektoritest, kus neid enam ei vajata. Varasemate piirmäärade kohaselt ei olnud riik enam abikõlblik, kui selle eksport ELi oli kolm aastat järjest suurem kui 15 % GSP toodete koguimpordist (v.a juhul, kui see toodete valdkond või tooterühm moodustab üle 50 % selle riigi ekspordist GSP kava raames). Nüüd tõstetakse seda piirmäära GSP kava parema suunatuse tõttu 17,5 %-ni, ehkki tegelikkuses on tegemist mõningase karmistamisega. Rõivaste ja tekstiilitoodete puhul tõstetakse piirmäära 12,5 %-lt 14,5 %-le.

2.10 Suurema objektiivsuse ja tundlikkuse tagamiseks tõstetakse ka määratletud tootejaotiste arvu 21-lt jaotiselt 32 jaotiseni, kuid samas ei ole määratlus nii kitsas, et kaoks lihtsus, stabiilsus ja prognoositavus, mis on ülimalt olulised. See on tähtis kaalutlus, isegi kui seda vahendit kasutatakse harva. Praegu kohaldatakse seda vaid seitsmele riigile – eelkõige Hiinale, aga ka Brasiiliale, Indiale jt Aasia riikidele. Seda kasutati varem ka Venemaa ja India puhul, ent tühistati hiljem.

2.10.1 Astmestamine ei kehti nüüdsest GSP+ erikorra hõlmatud riikidele. EBA erikorra hõlmatud riikidele ei ole astmestamine kunagi kehtinud.

2.10.2 GSP+ erikorra puhul kehtinud nõuet, et osalevate riikide osakaal GSP toodete impordist kokku moodustaks vähem kui 1 %, suurendatakse seoses GSP kava parema suunatuse ja piiratud ulatusega nüüd 2 %-ni, ehkki tegelikult antakse seeläbi GSP+ erikorra liitumise võimalus ainult Pakistanile (kus tekstiilitoodete impordi maht kujutab endast probleemi, eelkõige kuna mõnede arvamuste kohaselt lõikab Pakistan kasu lähedalasuvate vähim arenenud riikide arvelt) ja Filipiinidele, juhul kui nad vastavad tingimustele ja soovivad seda võimalust kasutada.

3. Tulevane abikõlblikkus GSP kava / GSP+ erikorra raames

3.1 Seoses tollitariifide üldise langemisega kogu maailmas (v.a peamiselt põllumajandus- ja tekstiilitoodete puhul) ning ELi vabakaubanduslepingute arvu tõenäolise suurenemisega jääb GSP kava kohaldamisala väiksemaks. Pärast oodatavaid muudatusi ja väljajätmise on olukord hinnangute kohaselt järgmine.

- GSP kava raames soodustuste saamiseks on abikõlblike riike kokku ligi 80, olenevalt sellest, kes parasjagu tingimustele vastab.

- Neist 49 riiki on vähim arenenud riigid ja abikõlblikud EBA erikorra raames.

- Umbes 30-st riigist, mis kvalifitseeruvad saama soodustusi GSP kava või GSP+ erikorra, kuid mitte EBA erikorra raames, peaksid olema GSP+ erikorra raames abikõlblikud kõik peale 7–8 riigi. Samas ei ole kaugeltki selge, kas GSP+ erikord on neist enamiku jaoks piisavalt ligitõmbav. Paljud on hetkel otsustanud seda mitte kasutada. GSP+ erikorda võiks seega piirata vaid kolmele või viiele riigile, (7) isegi kui eeldada, et sätestatakse kõrgem 2 %-ne määr (vt punkt 2.10.2), eriti kui ELi vabakaubanduslepingud sõlmitakse nii kõigi Kesk-Ameerika riikidega (veel ratifitseerimata) kui ka asjaomaste idapartnerluse riikidega.

- Teisalt võib enamik neid riike, kes on abikõlblikud ainult GSP kava raames, varsti sellest süsteemist välja langeda, sealhulgas India, Hiina, Ukraina ja kolm ASEANi riiki, mis kõik arenevad kiiresti ja millest mõned peavad ka ELiga läbirääkimisi vabakaubanduslepingu osas.

- Potentsiaalselt abikõlblike riikide arvu võimalik vähenemine annab tõuke küsimuse tekkeks, kas EL peaks aja jooksul kaotama nii GSP kava kui ka GSP+ erikorra.

3.2 Komitee tunnistab, et komisjon on GSP+ erikorra raames abikõlblikkuse laiendamise suhtes väga ettevaatlik pärast seda, kui ta kaotas 2004. aastal WTO vaidluse Indiaga, mis puudutas GSP kava seoses ravimitega. Kui ELi ees seisaks veel mõni WTO vaidlus, on oht, et ta jääb kaotajaks, kuna teatud arengumaade õiguslik erikohtlemine on lubatav vaid väga spetsiifilistel tingimustel.

3.3 Komitee mõistab, et GSP kava raames abikõlblike riikide arvu suurendamine tähendaks seda, et sinna hulka tuleks arvata Maailmapanga liigituse kohaselt suurema keskmise sissetulekuga riigid (aastasissetulekuga üle 33 976 USA dollari), ehkki nende arv on väike. Sellised riigid on nt Venemaa, Brasiilia, Argentina ja Malaisia (neist kõigi aastasissetulek inimese kohta on suurem kui Rumeenial ja Bulgaarial). GSP kava põhimõte on jätkuvalt aidata neid, kes seda kõige rohkem vajavad.

3.4 Seepärast tundub komiteele, et enamikel juhtudel seisneb põhiline erinevus GSP kava ja GSP+ erikorra kasutamise vahel abikõlblike maade valikus. Tekib küsimus, kas ja kuivõrd saaks GSP+ erikorda muuta piisavalt ligitõmbavaks võimalikult paljudele riikidele ning kaasata ka Kesk-Aasia ja Nigeeria (kes on juba

(7) Boliivia, Ecuador ja Mongoolia, võimalik laiendamine Pakistanile ja Filipiinidele.

otsustanud GSP+ erikorda mitte kasutada), Süüria, Iraani ja terve rea saareriike. Kui innustada eelnimetatud riikidest veel mitmeid liituma GSP+ erikorraga ja seega järgima suuremal määral nime- tatud 27 konventsioonis sätestatud põhimõtteid ja nõudeid, saavutatakse olukord, mis on kõigile kasulik.

4. Põhilised inimõigusi, tööõigust, keskkonda ja hea valitsemistava põhimõtteid käsitlevad konventsioonid

4.1 Komitee jaoks on GSP+ erikorra keskne element universaalsetel õigustel põhinevad kohustused, mida soodustatud riigid omalt poolt võtavad. GSP kava või EBA erikorra raames soodustuste saamiseks ei tohi taotlejariik olla tõsiselt ja süstemaatiliselt rikkunud määruse ettepaneku VIII lisa A osas loetletud konventsioonides, sh põhilistes inimõiguste ning töötajate õiguste konventsioonides ja kaheksas peamises ILO töötajate õiguste konventsioonis sätestatud põhimõtteid. Ainsa muudatusena on määruse ettepanekus välja jäetud apartheidi käsitlev konventsioon.

4.2 Seevastu GSP+ erikorra raames soodustuste saamiseks peavad kõik riigid olema ratifitseerinud ja kasutusele võtnud VIII lisa A osas loetletud konventsioonid ja veel 12 konventsiooni (loetletud B osas) ning neist kinni pidama. Tehakse ettepanek lisada sinna ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioon (1992) ning komiteel on selle üle väga hea meel.

4.2.1 GSP+ erikorra puhul tehakse ettepanek, et soodustatud riigid näitaksid edaspidi üles suuremat pühendumist, paneksid suuremat rõhku konventsioonidest kinnipidamisele ning tugevdaksid mehhanisme rakendamise tagamiseks. See tähendab, et

- soodustatud riigid peavad nüüdsest võtma kohustuse säilitada konventsioonide ratifitseerimist, seonduvate õigusaktide vastuvõtmist ja muud rakendamist, tagada selle, et asjaomased järelevalveasutused ei leia tõsiseid rikkumisi, ning nõustuda korrapärase järelevalvega ja rakendamisaruannete läbivaatamisega;
- arvestades, et GSP+ erikord on stiimulitel (mitte sanktsioonidel) põhinev süsteem, peavad komisjon ja iga soodustatud riik korrapäraselt dialoogi eelkõige selleks, et tagada rakendamine, mis aja jooksul paraneb, mitte ei halvene;
- järelevalvet tõhustatakse – nõukogule ja nüüd ka Euroopa Parlamendile tuleb aruanne esitada iga kahe (varem kolme) aasta järel;
- puuduliku koostöö korral arvatakse riik kiiresti, ilma uurimist läbi viimata, soodustatud riikide hulgast välja;

— tõendamiskohustus on edaspidi vastupidine, lasudes vastuvõtval riigil;

— komisjon saab nüüd kasutada teisi usaldusväärse teabe allikaid, muu hulgas annab oma olulise panuse kodanikuühiskond.

4.3 Paljude GSP+ erikorra raames soodustatud riikide jaoks on see nii tehnilises kui ka rahalises mõttes tohtu ülesanne, seepärast on oluline ELi toetus. Määruse ettepanekus ei ole seda üldse nimetatud. Komitee innustab võtma käesoleva määruse kõrval varakult kasutusele ka komisjoni programmi, kus esitatakse üksikasjalik teave selle kohta, milline abi ja finantstoetus suutlikkuse suurendamiseks on kättesaadav neile GSP kava raames soodustatud riikidele, kes seda soovivad. Lõpliku otsuse langetab vastuvõtjariik vastavalt riigi konkreetsetele tingimustele.

4.4 Komitee toetab 27 konventsiooni allesjätmist ja kahe ettepanekus sisalduva muudatuse tegemist. Komisjon rõhutab, et valitud konventsioonid annavad riikidele „realistliku võimaluse keskenduda põhilisele”⁽⁸⁾. Stiimulitel põhineva arengut toetava vahendina peab GSP+ erikord olema asjaomaste riikide jaoks piisavalt ligitõmbav, et nad sooviksid seda kasutada. Täiendavate nõuete täitmiseks tuleb inimõiguste järgimise, sotsiaalsete, keskkonnaalaste ja poliitiliste edusammude tagamisel vaesemates riikides saavutada tasakaal isegi neis riikides, kellele antakse kaubandusega seotud tehnilist abi. CARISE aruandes viidatakse sellele, et siiani ei ole edusammud märkimisväärsed.

4.4.1 Mitte kõik abikõlblikud riigid ei soovi GSP+ erikorraga liituda, tihti on tegu ühe põhjusega kolmest järgnevast:

- olulised eksporttooted ei ole määratletud tundlikena, seega on kasutegur väike;
- valitsused ei taha olla kohustatud nõuetele vastama;
- esinevad riigisisised probleemid, sh sõjad ja/või puudulik haldussuutlikkus, mistõttu ei ole nõudeid võimalik täita.

4.4.2 Varem pani EL rõhku ainult konventsioonide ratifitseerimisele ja selgele arusaamisele, et riigid tagavad nende tõhusa rakendamise. Kui seda kohe alguses nõuda, tähendaks see, et ainuüksi nende nõuete alusel ei kvalifitseeruks abikõlblikuks ilmselt mitte ükski riik peale Norra ja Šveitsi. CARIS juhib tähelepanu sellele, et GSP+ erikord tundub tõhusalt edendavat 27 konventsiooni ratifitseerimist, kuid leiab, et tegelikku mõju

⁽⁸⁾ „INFO PACK Regarding the European Commission's proposal on a new GSP” (INFOPAKETT, mis käsitleb Euroopa Komisjoni ettepanekut uue üldiste tariifsete soodustuste kava kohta), kaubanduse peadirektoraat, lk 8, punkt 5.

on keerulisem tuvastada. GSP kavaga lisatakse siiski ka siseriiklikud stiimulid tõhusaks rakendamiseks ning sidusrühmad jääksid paljust ilma, kui need hiljem kaotatakse.

4.5 Ükskõik millise GSP kava sooduskorra võib ajutiselt peatada peamiste asjaomaste põhimõtete tõsise ja süstemaatilise rikkumise korral, aga ka mitmel muul põhjusel, nt ebaausad kaubandustavad, pettus või tollikontrolli tõsised puudujäägid.

4.5.1 Siiani on GSP soodustused peatatud tööiguste rikkumise tõttu Myanmaris ⁽⁹⁾ (1997) ja Valgevenes (2006) ning neid ei ole veel taaskehtestatud. Sri Lanka GSP+ erikorra soodustused peatati (aastal 2010) inimõiguste konventsiooni ebatõhusa rakendamise tõttu. Mõnede riikide, nt El Salvadori puhul on uurimise algatamine andnud piisava impulsi muutusteks.

4.5.2 Komitee peab peamiseks küsimust, kas eelkõige läbi-vaadatud, karmistatud süsteemi raames täieliku uurimismenetluse algatamine – paljudel riikidel on veel märkimisväärselt palju teha – viiks vältimatult soodustuste peatamiseni, kui positiivset lahendust ei ole võimalik kiiresti leida. See ei tooks kellelegi kasu. Piitsa ja prääniku vahel peab valitsema tasakaal. Mõne väga vaese riigi jaoks, kes seisab silmitsi võimaliku näljahäda jm raskustega, võib nende eesmärkide saavutamine olla lühiajalises perspektiivis võimatu. Ehkki komisjon peab parlamendile aru andma iga kahe aasta järel, mõistab komitee, et käivitatakse pidev dialoog ja komisjon jälgib pidevalt olukorda soodustatud riikides, sh asjaomaste rahvusvaheliste järelevalveasutuste koostatud materjalide põhjal. Komitee ootab, et komisjon tegutseks selles etapis, kui määratletakse tegelikud murettekitavad valdkonnad, võimalikult läbipaistvalt.

4.5.3 Eriline küsimus tõstatub seoses Usbekistaniga (mis on GSP+ erikorra alusel abikõlblik, kuid ei soovi seda võimalust kasutada). Tuntakse suurt muret seal lapstööjõu kasutamise pärast puuvilla koristamisel. GSP+ erikorra eesmärk on innustada soodustatud riike oma tingimusi parandama. Seepärast tuleb leida tasakaal positiivsete muutuste taganttõukamise ja riigi suuremasse isolatsiooni tõukamise vahel. Viimane peataks edusammud või põhjustaks isegi tagasimineku mitmeks aastaks.

5. Kodanikuühiskonna roll

5.1 Seoses suutlikkuse täiendava suurendamisega, millele viidatakse punkti 4 lõikes 3, soovib komitee toetuda dialoogile, kus kasutatakse kodanikuühiskonna kogemusi tõeliste vajaduste tuvastamisel ja täitmisel. Nagu juba nimetatud, ei suudeta

isegi CARISE aruandes, mille puhul olid koostajate käsutuses keerukad analüüsid ja analüütikute abi, jõuda järeldustele GSP kava raames tehtud kaubanduslike edusammude läbivaatamisel, samas oodatakse väheste ressurssidega arengumaadelt poliitiliste otsuste langetamist, kuigi nende suutlikkus täpsete prognooside tegemiseks on väga väike.

5.2 Esitatud määruse ettepaneku artiklis 14 sätestatakse, et kooskõlas VIII lisas loetletud konventsioonidega võib komisjon „lisada aruandesse mis tahes teavet, mida ta vajalikuks peab”. Komisjon selgitab, et „lisaks rahvusvaheliste järelevalveasutuste aruannetele saame kasutada ka muid täpse teabe allikaid,” ⁽¹⁰⁾ kusjuures see teave peab olema nii tõendatud kui ka usaldusväärne.

5.3 Komisjon peab komiteed üheks selliseks, tasakaalustatunaks allikaks, kuna komitee suudab organiseeritud kodanikuühiskonna esindajana anda ulatusliku ülevaate. Teised võimalikud allikad oleksid ettevõtted ja äriorganisatsioonid, ametiühingud ja muud organisatsioonid, mis suudavad aktiivset kaastatust üles näidata.

5.4 Komitee märgib ka, et komisjon kavatseb töötada aegsasti välja eraldi määruse GSP+ erikorra kasutamise menetluste rakendamiseks ning GSP kava, GSP+ erikorra ja EBA erikorra peatamiseks ja taaskehtestamiseks vastavalt määruse ettepaneku artikli 10 lõikele 8, artikli 15 lõikele 2 ja artikli 19 lõikele 12 ning artikli 22 lõikes 4 sätestatud kaitsemeetmetele. Komitee loodab anda oma panuse veel selle väljatöötamise ja arutamise perioodil.

5.4.1 Soovimata piirata ühegi huvitatud osapoole õigusi või suutlikkust tõstatada vastavusega seotud küsimusi, soovib komitee komisjonil, nõukogul ja parlamendil siiski luua järelevalve- või konsultatsioonimehhanism, mille kaudu saaks kodanikuühiskond anda teada nimetatud konventsioonide väidetavatest rikkumistest GSP kava raames soodustatud riikides. Komitee teeb ka ettepaneku seda ise oma eksperditeadmiste abil korraldada või koordineerida, toimides kontaktpunktina kaebuste registreerimisel, võttes selle aluseks oodatavad lahendused, mis töötatakse välja kodanikuühiskonna järelevalveks ELi ja Lõuna-Korea ja muude vabakaubanduslepingute rakendamise üle, eelkõige korra, mis puudutab ELi konkreetset panust ja/või ELi tasandi nõuanderühmade loomist, mis vastutavad küsimuste edastamise eest vabakaubanduslepingutega ette nähtud ametlikele ühisorganitele.

⁽⁹⁾ Vastasel juhul oleks Myanmar praegu EBA erikorra raames abikõlblik.

⁽¹⁰⁾ „INFO PACK Regarding the European Commission's proposal on a new GSP” (INFOPAKETT, mis käsitleb Euroopa Komisjoni ettepanekut uue üldiste tariifsete soodustuste kava kohta), kaubanduse peadirektooraat, lk 8.

5.4.2 Seepärast kutsub komitee komisjoni üles looma lähitulevikus komiteega ühise töörühma, mille pädevuses on teha jõuliseid soovitusi.

Brüssel, 8. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ühisteatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus lähenemisviis muutuvale naabrusele” ”

KOM(2011) 303 lõplik

(2012/C 43/20)

Raportöör: **Emmanuelle BUTAUD-STUBBS**

19. juulil 2011 otsustasid Euroopa Komisjon ning välis- ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ühisteatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus lähenemisviis muutuvale naabrusele” ”

KOM(2011) 303 lõplik.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 22. novembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungjärgul 7.–8. detsembril 2011 (7. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 119, vastu hääletas 3.

1. Järeldused ja soovitus

1.1 Komitee tervitab Euroopa välisteenistuse ja Euroopa Komisjoni ühisteatist kui ELi poliitika õigeaegset ja kiireloomulist kohandust. Ta toetab täielikult teatises püstitatud eesmärki töötada ELi ja partnerriikide partnerluse tugevdamiseks välja naabruspoliitika uus lähenemisviis.

1.2 Komitee juhib tähelepanu sellele, et teatis saab olla vaid tulevase partnerluse lähtepunkt, ja kutsub ELi institutsioone üles koostama pikaajalise strateegia, mis viidaks ellu 2014.–2020. aasta finantsperspektiivi raames ja hõlmaks tuvastatud prioriteete, samuti eelarvet, mis aitaks tõhustada partnerlusi ja erinevaid ELi poliitikavaldkondi.

1.3 Komitee loodab, et EL suudab sobivalt, s.t kindlalt ja ühel häälel, ning kooskõlas Euroopa – Vahemere piirkonna riike käsitlevas teatises⁽¹⁾ kirjeldatud lähenemisviisiga reageerida hiljutistele sündmustele teatud naaberriikides, kus ei ole veel tekkinud tõelist ja kestvat demokraatiat.

1.4 Komitee nõustub tingimuslikkuse ja diferentseerimise põhimõtetega, samuti sellega, et suhetes partnerriikidega on tarvis suuremat paindlikkust. Samas soovib komitee siiski, et EL tagaks, et *less for less* põhimõtte rakendamine ei kahjustaks partnerriikide võimekust reformiprotsessiga oma tempos ja vastavalt oma vastuvõtuvõimele edasi liikuda.

1.5 Komitee märgib rahuloluga, et teatises rõhutatakse uuesti kodanikuühiskonna rolli demokraatlike protsesside tugevdamises ning käsitatakse prioriteetsena toetuse osutamist paljudele kodanikuühiskonna organisatsioonidele, sealhulgas sotsiaalpartneritele.

1.6 Komitee jääb kindlalt seisukohale, et kodanikuühiskonna tegevuskeskkond, inimõiguste, samuti majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste ning usuvabaduse kaitse kujutavad endast olulist kriteeriumi riigi valitsemise hindamisel.

1.7 Komitee leiab, et Euroopa demokraatia sihtkapitali kaudu osutatav ELi toetus peaks olema kättesaadav ning vastama rohkemate kodanikuühiskonna organisatsioonide, sealhulgas registreerimata opositsioonirühmituste ettenägematutele vajadustele. Euroopa demokraatia sihtkapital peaks täiendama juba olemasolevaid vahendeid, nagu demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend (EIDHR) ja stabiliseerimisvahend (IFS).

1.8 Selle taustal rõhutab komitee vajadust pakkuda suuremat ja paremini suunitletud toetust tööandjate ja ametiühinguorganisatsioonidele ning teistele ühiskondlik-ametialastele rühmitustele, kuna need kujutavad endast ühiskonna-, majandus- ja poliitikaolu olulisi tahke ning võimalikke stabiilsuse tagajaid. Mõned neist täitsid olulist rolli ka demokraatiale toetuse mobiliseerimisel. Komitee väljendab rahulolu, et kavandatakse nimetatud osalejate toetamist Euroopa demokraatia sihtkapitali kaudu, ent loodab, et sel eesmärgil kasutatakse ka kodanikuühiskonna rahastamisvahendit.

1.9 Komitee kutsub üles suurendama ELi rahastatud projektide tõhusust. ELi rahastamismenetluste keerukuse tõttu jäävad paljud valitsusvälised osalejad kõrvale. Algatuse üks eesmärk

⁽¹⁾ Teatis „Partnerlus Vahemere lõunapiirkonnaga demokraatia ja ühise heaolu nimel”, KOM(2011) 200 lõplik.

peaks olema organisatsioonide abistamine rahaliste vahendite hankimisel nt ELi delegatsioonide poolt suutlikkuse parandamiseks pakutava koolituse abil.

1.10 Lisaks sellele kutsub komitee ELi üles panema paika mõned ettevaatusmeetmed ja hea haldustava peamised põhimõtted partnerriikide valitsuste jaoks, kes soovivad saada kasu kodanikuühiskonna rahastamisvahendi kolmandast komponendist, mis näeb ette võimaluse koostada projekte kodanikuühiskonna organisatsioonide võimekuse parandamiseks ning nende osaluse suurendamiseks sisepoliitikas ja otsustusprotsessides.

1.11 Kaubandussuhete valdkonnas on kaugeleulatuva ja tervikliku vabakaubanduslepingu (Deep and Comprehensive Free Trade Agreement – DCFTA) ülim eesmärk saavutada ELi ja partnerriikide ulatuslik majandusintegratsioon. Komitee soovib, et EL kaaluks DCFTA õigustiku jaotamist erinevateks pakettideks, mis peegeldaksid partnerriikide erinevat huvi Euroopaga majanduslikult integreeruda ja nende erinevaid programme. DCFTA ja teiste lepingute läbirääkimiste ja rakendamisprotsesside ajaks tuleb kohustuslikus korras kaasata kodanikuühiskond ning luua mehhanism sellega alalise dialoogi pidamiseks. Kodanikuühiskonnaga tuleb konsulteerida ka säästvuse mõju hindamisel.

1.12 Väga tähtis on edendada kodanikuvabaduste raames ka sõna-, usu- ja ajakirjandusvabadust ning takistusteta juurdepääsu internetile ja sotsiaalvõrgustikele, kuna see aitab suurendada läbiipaistvust ja toetab demokratiseerimisprotsessi. Seepärast tuleb sellele pöörata eritähelepanu ja võtta sihtmeetmeid.

1.13 Kuigi edu on olnud väga suhteline, tervitab komitee ELi pühendumust konfliktide ennetamisele oma lähimas naabruskonnas ja kutsub ELi üles töötama selles valdkonnas välja kõikehõlmavad strateegiad.

1.14 Komitee kutsub üles soodustama naaberriikide elanike – eelkõige noorte ja üliõpilaste, kunstnike, teadurite, teadlaste ja ettevõtjate – liikumist eesmärgiga suurendada inimestevahelisi kontakte, mis on nii partnerriikide kui ELi huvides.

1.15 Kodanikuühiskonna esindajana ELi tasandil on komitee valmis asuma aktiivsesse rolli ja jagama järgmisel viisil oma eksperditeadmisi eesmärgiga luua tõhusam Euroopa raamistik koostööks naabruskonna riikide ühiskondadega ⁽²⁾:

— aidates kaardistada kodanikuühiskonna organisatsioone ning dokumenteerides kodanikuühiskonna tegevuste seisu piirkonnas suure hulga osalejatega peetava avatud, demokraatliku ja korrapärase dialoogi abil;

⁽²⁾ Vt konkreetseid soovitusi, mis on esitatud komitee hiljutistes arvamustes „Kodanikuühiskonna panus idapartnerlusse”, ELT C 248, 25.8.2011, lk 37-42 ja teemal „Representatiivsete kodanikuühiskondade edendamine Euroopa – Vahemere piirkonna riikides”, ELT C 376, 22.12.2011, lk 32-37 ja teemal „ELi uus välis- ja julgeolekupoliitika ning kodanikuühiskonna roll”, vastu võetud 27. oktoobril 2011 (ELTs avaldamata).

— jagades oma eksperditeadmisi – sealhulgas koostöös ELi idanaabritega omandatud – konkreetsete kriteeriumide ja protsesside määratlemisel, et rajada kodanikuühiskonda tõeliselt esindavad institutsioonid, keda kaasata poliitika kujundamisse partnerriikides;

— toetades sõltumatuid ja representatiivseid kodanikuühiskonna organisatsioone, eelkõige neid, kes täitsid aktiivset rolli vastuseisus ebademokraatlikele režiimidele, aidates neid suutlikkuse suurendamisel ja jagades oma eksperditeadmisi arvukates valdkondades, nt sotsiaaldialoogi (k.a sektori tasandil) ning majanduslike ja sotsiaalsete õiguste valdkonnas;

— jagades parimaid tavasid sellistes valdkondades nagu sotsiaaldialoog, sooline võrdõiguslikkus, ettevõtlus ja ettevõtja sotsiaalne vastutus;

— osaledes sotsiaal-majanduslike organisatsioonide tugevdamiseks mõeldud ELi instrumentide, tegevuskavade ja programmide kujundamises ning nende rakendamise jälgimises;

— osaledes aktiivselt kodanikuühiskonna rahastamisvahendi ja Euroopa demokraatia sihtkapitali tegevuse üksikasjade määratlemises.

2. Mineviku õppetunnid

2.1 ELi varasema tegevuse kriitiline analüüs

2.1.1 Demokraatliku keskkonna täielik puudumine (väheste eranditega) on sundinud ELi kohandama oma poliitikat pragmaatilistel kaalutlustel ja aktsepteerima koostööpartneritena isikuid, keda ei ole paremagi tahtmise korral võimalik pidada oma rahva demokraatlikeks esindajaks.

2.1.2 Näiteks kogu Barcelona protsessi vältel jäi teabevahetus ja koostöö ELi ning valitsuste heakskiiduta kodanikuühiskonna organisatsioonide, ametiühingute ja inimõiguste organisatsioonide vahel äärmiselt tagasihoidlikuks, seega jäeti kasutamata võimalus mõjutada poliitilisi ja sotsiaalseid arenguid.

2.1.3 Kogemused eelkõige Euroopa – Vahemere piirkonna riikides on näidanud, et kodanikuühiskonna rahastamiseks olemasolevaid vahendeid kaldutakse alakasutama, kuna ebademokraatlikes riikides on need organisatsioonid liiga nõrgad.

2.1.4 Mõned näited headest tavadest kodanikuühiskonna kaasamisel on nt idapartnerluse raames loodud temaatilised platvormid, töörihmad ja paneelid ning neid oleks võimalik kohandada ja tulutoovalt rakendada ka lõunas.

3. Uue lähenemisviisi peamised elemendid

3.1 Diferentseerimise ja tingimuslikkuse põhimõtte rakendamine

3.1.1 Komitee nõustub täielikult teatise rõhuasetusega neile kahele põhimõttele ning tegeleb ise parajasti nende süvendatud rakendamisega oma töös, näiteks Euroopa ja Vahemere piirkonna riikide majandus- ja sotsiaalnõukogude ning samalaadsete institutsioonide tippkohtumisel osalemise kriteeriumide puhul ja oma välismissioonide korraldamisel.

3.1.2 EL peab *more for more* lähenemisviisis arvesse võtma piirkondade ja riikide erinevat ajalugu, nende arengutaset, erinevaid arengujärke suhtes ELiga ning nende erilisi vajadusi ja probleeme. See lähenemisviis aitab ka tõhusamalt kasutada ELi finantsvahendeid, mis on Euroopa Liidu peamine kohustus Euroopa maksumaksjate ees.

3.1.3 Samas peame tähtsaks tagada, et *less for less* põhimõtet ei rakendataks viisil, mis kahjustab väiksemate edusammudega partnerriikide arengupotentsiaali.

3.2 Tõelise ja jätkusuutliku demokraatia rajamine

3.2.1 EL on õigusega rõhutanud vajadust soodustada „tõelist” demokraatiat, tugevdades kodanikuühiskonda ning suurendades selle osatähtsust demokratiseerimisprotsessis ja juurutades hea haldustava standardeid Euroopa naabruspoliitika piirkonnas.

3.2.2 Komitee tervitab uute sihtotstarbeliste vahendite kasutuselevõttu demokraatia saavutuste konsolideerimiseks. Selle taustal on komitee valmis osalema töös kodanikuühiskonna rahastamishahendi ja eelkõige Euroopa demokraatia sihtkapitali tegevuse üksikasjade määratlemiseks. Need vahendid peaksid olema paindlikud ja vastama muutuvatele vajadustele ning hõlmama sihtmeetmeid demokraatlike protsesside toetamiseks ELi naabruskonnas, propageerides sealhulgas poliitiliste parteide loomist ja vabu massiteabevahendeid ning tugevdades kodanikuühiskonna osalemist demokraatlikes protsessides.

3.2.3 Kuigi demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamishahendi, stabiliseerimishahendi, kodanikuühiskonna rahastamishahendi ning Euroopa demokraatia sihtkapitali finants-, tegevus- ja juhtimisrežiimid üksteisest erinevad, tuleb tagada nendevaheline sidusus ja sünergia ning seda süvendada.

3.2.4 Organisatsioonide teadlikkuse ja nimetatud finantsvahendite kasutamise võime parandamiseks soovib komitee, et komisjon koostaks lihtsad ja kasutajasõbralikud selgitavad dokumendid.

3.2.5 Komitee peab nii usu- kui kodanikuvabaduste austamist põhiliseks inimõiguseks, mida tuleb kaitsta täies ulatuses

piirkonnas, mida iseloomustab usuline ja poliitiline mitmekesisus. Riike, kes ei ole veel ratifitseerinud olemasolevaid üldisi ja piirkondlikke konventsioone ning kokkuleppeid, mis käsitlevad inimõiguste ülddeklaratsioonil põhinevaid poliitilisi, kodaniku- ja kultuurilisi vabadusi ning majanduslikke ja sotsiaalseid õigusi, kutsutakse üles seda viivitamatult tegema.

3.2.6 Euroopa – Vahemere piirkonna meedial on keskne tähtsus aseteidvate muutuste tulemuste edastamisel ja esiletoomisel. ELi toetus peab keskenduma algatustele olemasoleva meedia professionaalsuse ja sõltumatuse suurendamiseks ning sellise keskkonna edendamiseks, milles meedia mitmekesisus ja -vabadus saavad edeneda.

3.3 ELi suurem roll konfliktide lahendamisel

3.3.1 Pikaajaliste konfliktide jätkumine ELi naabruskonnas – lõunas ja idas – on suur väljakutse nii ELi kui ka partnerriikide eneste jaoks. EL on tunnistanud oma senise tegevuse piiratud tulemuslikkust. Lissaboni lepinguga omandas EL uue mandaadi rahu kindlustamiseks ja uue struktuuri selle toetamiseks, mis pakub tõelist võimalust uue fookuse valimiseks.

3.3.2 Komitee kutsub ELi üles töötama välja kõikehõlmavad strateegiad konfliktide ennetamiseks ja rahu kindlustamiseks eelkõige oma lähimas naabruskonnas ning keskenduma suurema siduse tagamisele ELi arvukate programmide ja poliitiliste strateegiate vahel selles valdkonnas.

3.3.3 Komitee kutsub üles edendama ja hõlmama kõigi rahu-kindlustamise projektidega demokraatlike põhimõtteid ning looma kodanikuühiskonda kaasavad järelevalvesteemid reformide läbiviimisel saavutatud edu hindamiseks. Suuremat tähelepanu tuleb pöörata neile rühmadele, kelle mõju rahu kindlustamisele on märkimisväärne, ent kelle häält eriti kuulda ei võeta. Nende hulka kuuluvad naiste ja noorte rühmitused, ametiühingud ja kohalikud ettevõtted. Toetust väärrib ka tähelepanu juhtimine majandustegevuse jätkamisele konfliktipiirkondades, mis annab märku vastupanu osutamisest, samuti ametiühingute tegevus, nt meeleavaldused rahu ja solidaarsuse toetuseks. Kõige haavatavamate rühmade – naised, lapsed ja konfliktiohvid – jaoks on vaja eritähelepanu ja sihtotstarbelisi programme.

4. Süvendatud kaubandussidemed

4.1 Lisaks kaubandussuhete soodustamisele on ulatusliku majandusintegratsiooni saavutamisele ELi ja partnerriikide vahel kaugeleulatuva ja tervikliku vabakaubandusala (DCFTA) ülim eesmärk. Vabakaubandusala elluviimine ja sellega seotud nõuete täitmine eeldab partnerriikidelt oma õigus- ja majandusraamistiku põhjalikku uuendamist. Selleks on tarvis märkimisväärset lisatoetust ELilt, et abistada neid nõuetele vastamiseks vajaliku arengutaseme saavutamisel.

4.2 Komitee soovib, et kõigisse ELi ja partnerriikide vahel läbiräägitavatesse kaubanduslepingutesse lisataks säästva arengu peatükk, ning leiab, et enne läbirääkimiste käivitamist tuleb säästvuse mõju hindamise ajal konsulteerida ka kodanikuühiskonnaga. Selline kaasamine aitab suurendada üldsuse teadlikkust DCFTA võimalikest lühi- ja pikaajalistest eelistest ning tagada, et üldsus suudab protsessiga samastuda⁽³⁾.

4.3 Selleks peaksid tulevased DCFTA lepingud ja muud lepingud pakkuma mehhanismi kodanikuühiskonnaga konsulteerimiseks – nt nõuandvad ühiskomiteed – eesmärgiga saavutada tõhus järelevalve selle üle, kuidas rakendatakse säästva arengu peatükiga seotud sätteid.

4.4 Seoses sotsiaalsete standardite ja tööstussuhetega jääb komitee kindlalt nõudmisele, et asjaomased ILO konventsioonid tuleb ratifitseerida ja nõuetekohaselt ellu viia.

5. Tõhusate piirkondlike partnerluste loomine

5.1 EL peab leidma õige tasakaalu ja otsima sünergiaid kahepoolse ja piirkondliku mõõtme vahel suhetes partnerriikidega.

5.2 On üldteada, et piirkondlikud partnerlused ida ja lõunaga on aidanud edendada suhteid ELi ja tema naaberriikide vahel. Siiski on seoses idapartnerluse ja Vahemere Liiduga, mis täiendavad Euroopa – Vahemere piirkonna riikide koostööd, ilmnenud mitmeid puudusi.

5.3 Vahemere Liit, mis täiendab ELi ja partnerite vahelisi kahepoolseid suhteid, ei ole seni suutnud anda oodatud tulemusi. Seega tuleb selle roll ja eesmärgid põhjalikult ümber sõnastada. Samuti peab liit tagama alalise mehhanismi kodanikuühiskonna kaasamiseks liidu algatustesse. Komitee kutsub üles langetama viivitamatult otsused Vahemere Liidu rolli, ülesannete, ülesehituse ja rahastamise kohta. Lisaks sellele leiab komitee, et Vahemere Liidu tegevus tuleb viia paremasse koostöös ELi üldise seda piirkonda käsitleva strateegiaga⁽⁴⁾.

5.4 Üldiselt on enamik partnerriike parandanud ja tihendanud suhteid ELiga, pidades dialoogi assotsieerimislepingute ning kaugeleulatuvate ja terviklike vabakaubanduspiirkondade üle, viisanõude kaotamise ja liikuvuspartnerluste, energiavarustuse kindluse alase koostöö ning teiste teemade üle. Kahjuks on Valgevene astunud oma suhetes ELiga pika sammu tagasi ning

mitmes teises partnerriigis, sh Ukrainas, on halvenenud demokraatlike vabaduste ja kodanikuühiskonna tegevuskeskkonna olukord.

5.5 Tuleb jätkata ELi naaberriikide poliitilise olukorra arengu tähelepanelikku jälgimist, samuti peab majandusintegratsiooni ja kaubandussuhete ulatus peegeldama nende riikide pühendumist jätkusuutliku demokraatia ülesehitamisele ja inimõiguste austamisele.

5.6 Komitee on veendunud, et eelkõige naaberriikide noorte ja üliõpilaste suurema liikuvuse soodustamine toob partnerriikidele kasu, sealhulgas suurenevad kontaktid inimeste vahel. Sama kehtib kunstnike, teadlaste, teadurite ja ärireisijate kohta. Neid meetmeid tuleks täiendada viisanõude lihtsustamise skeemide, lõivude maksimisest vabastamise ja mitmekordse sissesõiduviisa väljastamise võimalusega, kõrvuti jätkuvate jõupingutustega integreeritud piirihalduse, korraliku rändehalduse, ebaseadusliku sisserändega võitlemise, varjupaigalaste õigusaktide ja põgenikele osutatava humanitaarabi valdkonnas.

6. Kodanikuühiskonna toetamine ELi naabruskonnas kodanikuühiskonna rahastamisvahendi ja Euroopa demokraatia sihtkapitali kaudu

6.1 Kodanikuühiskonna organisatsioonidele osutatav toetus peab olema laiaulatuslik, usutav, mitmekülgne ja lähtuma nende vajadustest. Komitee on praeguseks juba aastaid astunud välja kodanikuühiskonna kaasamise eest Euroopa naabruspoliitika kujundamisse ja selle ellurakendamise jälgimisse, eriprogrammide eest kodanikuühiskonna suutlikkuse suurendamiseks ning valitsuste ja kodanikuühiskonna vahelise dialoogi parandamiseks ELi naaberriikides⁽⁵⁾. Seepärast toetab ta kodanikuühiskonna rahastamisvahendi kolme komponenti.

6.2 Nende komponentide ellurakendamiseks on tarvis kodanikuühiskonna organisatsiooni laia ja kõikehõlmavat määratlust, nagu pakuti välja komisjoni teatises konsulteerimise miinimumnõuete kohta⁽⁶⁾. Sellest tulenevalt on kodanikuühiskonna kaardistamine äärmiselt oluline nende komponentide ellurakendamiseks. Komitee koos oma arvukate võrgustikega on jätkuvalt valmis abistama esilekerkivate valitsusväliste osalejate kaardistamisel ja piirkondliku tasandi valitsusväliste organisatsioonidega võrgustikukoostöö tegemisel. Neis valdkondades on lihtne saavutada sünergia komisjoni, Euroopa välisteenistuse ja ELi delegatsioonide tööga.

⁽³⁾ Komitee arvamus teemal „Säästva arengu mõjuhindangud ja Euroopa Liidu kaubanduspoliitika“, ELT C 218, 23.7.2011, lk 14–18.

⁽⁴⁾ KOM(2011) 200 lõplik.

⁽⁵⁾ Komitee arvamus teemal „Kodanikuühiskonna kaasamine idapartnerluses“, ELT C 277, 17.11.2009, lk 30–36; komitee arvamus teemal „Kodanikuühiskonna osalemine Euroopa naabruspoliitika tegevuskavade elluviimisel Lõuna-Kaukaasia riikides: Armeenia, Aserbaidžaan ja Gruusia“, ELT C 277, 17.11.2009, lk 37–41.

⁽⁶⁾ Komisjoni teatis „Konsulteerimis- ja dialoogikultuuri edendamine: üldpõhimõtted ja miinimumnõuded komisjoni konsulteerimiseks huvitatud isikutega“, KOM(2002) 704 lõplik, 11.12.2002, lk 6.

6.3 Euroopa kodanikuühiskonna organisatsioonide kogemusi võiks kasutada ka suutlikkuse suurendamisele suunatud programmide määramisel. Lisaks mitmesugustele ELi valitsusväliste organisatsioonide võrgustikele tuleks kaasata ka Euroopa peamised majandus- ja sotsiaalvaldkonnas tegutsejad. Nende eksperditeadmisi võiks jagada analoogsete osalejatega partnerriikides eesmärgiga edastada teadmisi Euroopa poliitika kohta ja osutada naaberriikide kodanikuühiskonnale toetust poliitika analüüsimisel, huvide kaitsmisel ja järelevalves ELi poliitikale lähenemise üle.

6.4 Äärmiselt teretulnud on ettepanek suurendada kodanikuühiskonna organisatsioonide osalust ELi ja partnerriikide vahelistes valdkondliku poliitika alastes dialoogides, kuna see valdkond jäi kahjuks varem sageli piisava tähelepanuta. Niivõrd kui see puudutab sotsiaalseid sidusrühmi, tuleks eritähelepanu pöörata programmidele, millega toetatakse valdkondlikku sotsiaaldialoogi abi saavates riikides. Komitee on valmis andma oma panust sotsiaaldialoogi süvendamisse ning kutsub selles kontekstis üles kaasama ILO, pidades seda ülitähtsaks, ja Euroopa Koolitusfondi, kes võiks pakkuda naaberriikide sotsiaalpartneritele valdkondliku dialoogi alast koolitust.

6.5 Kodanikuühiskonna rahastamisvahendi kolmas komponent näeb ette toetuse andmise riigipõhistele kahepoolsetele projektidele, millega partnerriikide valitsusi ergutatakse suurendama kodanikuühiskonna organisatsioonide võimekust ning nende osalust sisepoliitikas ja otsustusprotsessides. Komitee on veendunud, et kodanikuühiskonnaga konsulteerimise institutsionaliseeritud mehhanismi on väga vaja ning et majandus- ja sotsiaalnõukogud on parim vahend sellise dialoogi saavutamiseks. Siiski tuleks kõnealust toetust kasutada soovivate valitsuste jaoks paika panna mõned ettevaatusmeetmed ja hea haldustava peamised põhimõtted. Komitee on valmis koostama põhimõtete kogumi, mida tuleks järgida representatiivsete majandus- ja sotsiaalnõukogude ning samalaadsete institutsioonide rajamisel.

6.6 Naaberriikides on kodanikuühiskonna organisatsioonide piirkondlikud platvormid juba olemas: idapartnerluse kodanikuühiskonna foorum ning Vahemere piirkonna riikide majandus- ja sotsiaalnõukogude ning samalaadsete institutsioonide assamblee, mis loodi komitee juhtimisel elluviidud algatuse põhjal.

Komitee on olnud võtmerollis majandus- ja sotsiaalnõukogude loomisel paljudes Vahemere lõunapiirkonna riikides. Kogu selle protsessi vältel on komitee avaldanud poolehoidu erinevate valitsusväliste osalejate võimalikult laiale esindatusele neis nõukogudes. Komitee eksperditeadmised ja toetus majandus- ja sotsiaalnõukogude kui poliitika kujundamise protsessis kodanikuühiskonnaga konsulteerimise organite loomisele võiks olla kasulik lisandus kodanikuühiskonna rahastamisvahendi raames pakutavatele koostöövõimalustele.

6.7 ELi rahastamismenetluste keerukuse tõttu jäävad kõrvale paljud valitsusvälised osalejad, kellel on küll suurim potentsiaal, ent vähe kogemusi ELilt rahastamise taotlemisega. See probleem kordub kõigis riikides ja piirkondades, mis saavad kasu ELi koostööfondidest. Üks kõnealuse vahendi eesmärkidest võiks olla selliste organisatsioonide abistamine nt rahastamistootluste ettevalmistamise teemaliste koolituste kujul, mida korraldaksid ELi delegatsioonid.

6.8 Komitee on valmis osalema töös Euroopa demokraatia sihtkapitali tegevuse üksikasjade määramiseks. See vahend peaks komitee arvates olema paindlik ja vastama ettenägematu-tele vajadustele. Sihtkapital peaks kasutama sihtmeetmeid demokraatlike protsesside toetamiseks ELi naabruskonnas, sealhulgas propageerides poliitiliste parteide loomist ja vabu massiteabevahendeid ning tugevdades kodanikuühiskonna osalemist demokraatlikes protsessides.

6.9 Komitee leiab, et Euroopa demokraatia sihtkapital peaks olema nõudlusest lähtuv, mitte projektipõhine, vaid suutlikkuse suurendamisele suunatud, paindlik ja läbipaistev vahend. Abi tuleks osutada esmajoones organisatsioonidele, millel puudub ligipääs muudele ELi rahastamisvahenditele nagu nt kodanikuühiskonna rahastamisvahend, demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahend (EIDHR) või valitsusväliste osalejate ja kohalike omavalitsuste temaatiline programm. Vahendit tuleks hallata riigitasandil, viies miinimumini bürokraatia ja aruandlusega seonduvad nõuded, ent see tuleks varustada tõhusa mehhanismiga tulemuste hindamiseks. Samuti tuleks ette näha võimalus ühistgevuseks muude abiandjatega.

Brüssel, 7. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1290/2005 ja nõukogu määrust (EÜ) nr 1234/2007 seoses liidus enim puudustkannatavatele isikutele toiduainete jaotamisega”

KOM(2011) 634 lõplik

(2012/C 43/21)

Raportöör: **Yves SOMVILLE**

17. oktoobril 2011 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1290/2005 ja nõukogu määrust (EÜ) nr 1234/2007 seoses liidus enim puudustkannatavatele isikutele toiduainete jaotamisega”

KOM(2011) 634 lõplik – 2008/0183 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 21. novembril 2011. aastal.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 476. istungi järgul 7.–8. detsembril 2011. aastal (8. detsembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 139, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 5.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks komisjoni ettepaneku, eelkõige aga Euroopa enim puudustkannatavatele isikutele 2012.–2013. aastal Euroopa toiduabiprogrammi kohaldamiseks pakutud õigusliku aluse laiendamise. Nii on programmi eesmärk saavutada ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid ning tugevdada samal ajal ELi sotsiaalset ühtekuuluvust. See muudatus on seda olulisem, et see on kooskõlas Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkidega.

1.2 Komitee peab vajalikuks jätkata 2012. –2013. aastal programmi rakendamist ja praegusel tasemel ühise põllumajanduspoliitika eelarvest rahastamist. Solidaarsus kehvajärjel olevate inimrühmadega on alati olnud väärtus, mida EL on oma poliitikas kaitsnud, ja see peab nii jääma.

1.3 Komitee jaoks on see abi väga oluline, arvestades, et majandus- ja finantskriisi tõttu vajab sellest programmist abi üha enam inimesi.

1.4 Kodanikuühiskonna esindajana toetab komitee seda ettepanekut ka seetõttu, et liikmesriikides osalevad selle rakendamisel paljud vabatahtlikud ja humanitaarorganisatsioonide liikmed, kes ei mõistaks seda, kui Euroopa toiduabiprogrammi vahendeid 2011.–2012. aastal 75 % võrra vähendatakse või kui sekkumisvarude puudumise tõttu programm 2013. aastal praktiliselt ära kaoks. Komitee arvates võimaldab see Euroopa Liidu fondidest rahastatav programm jätta eurooplastele ELis positiivse mulje.

1.5 Komitee tunnustab komisjoni ka selle eest, et ta on arvesse võtnud mõningaid komitee eelmises, 2011. aasta jaanuari arvamuses⁽¹⁾ esitatud soovitusi, nt seda, et 2012.–2013. aastal rahastatakse programmi jätkuvalt 100 % ühise põllumajanduspoliitika eelarvest ning humanitaarorganisatsioonidel on jätkuvalt võimalik taotleda mõningate haldus-, transpordi- ja ladustamiskulude hüvitamist.

1.6 Komitee toetab liikmesriikidele jäetud võimalust eelistada ELis pärit tooteid. Nii aitab programm mitte ainult siseturgu stabiliseerida, vaid tagab samal ajal, et tarnitavad tooted vastavad ELi tootjatele kehtivatele rangetele nõuetele.

2. Taust

2.1 Tuletagem meelde, et toiduaineid hakati ELis enim puudustkannatavatele isikutele tasuta jagama 1986.–1987. aastal, kui oli eriti karm talv. Toiduained, mida humanitaarorganisatsioonid liikmesriikides jaotasid, pärinesid sekkumisvarudest.

2.2 Hiljem ametlikuks tehtud sekkumisvarude kasutamine võimaldas püüelda kahe eesmärgi poole: aidata ELis enim puudustkannatavaid isikuid ja taastada samas mingil määral põllumajandusturgude stabiilsuse.

⁽¹⁾ ELT C 84, 17.3.2011, lk 49.

2.3 1992. aastal alanud järjestikuste ühise põllumajanduspoliitika reformide tõttu on sekkumisvarud märkimisväärselt vähenenud. Varem struktuurilistest varudest said järk-järgult konjunktuurilised varud. Varude praegune tase ei ole viimastel aastatel enam võimaldanud üksi toiduabi vajadust täita.

2.4 Juba 1995. aastal võimaldas programmi kohandamine korvata sekkumisvarudest pärit toodete puudujäägi turult ostetud toiduainetega.

2.5 Komisjon pidi Euroopa Liidu laienemise tõttu programmi 2009. aastal kohandama, suurendades sellele eraldatavat eelarvet.

2.6 2008. aastal algatas komisjon täheldatud arengu tõttu mõttevahetuse enim puudustkannatavate isikute toiduabiprogrammi üle. Selle tulemusel tehti nõukogu määruse ettepanek, et muuta enim puudustkannatavate isikute abiprogramm alaliseks.

2.7 Ettepanekuga tehti kehtivates eeskirjades mitmeid muudatusi seoses varustamisallikate, olemasoleva tootevaliku laiendamise, toiduainete jaotamise kolmeaastase kava, liikmesriikides tegevusprioriteetide seadmise, kaasrahastamise järkjärgulise kasutuselevõtu ja olemasoleva eelarve kasvuga. Blokeeriv vähemus lükkas ettepaneku nõukogus tagasi.

2.8 Komisjon võttis 17. septembril 2010 vastu muudetud ettepaneku, milles ta võttis osaliselt arvesse esialgse ettepaneku kohta esitatud parlamendi arvamust (26. märtsi 2009. aasta arvamus) seoses kaasrahastamise määraga, ELi abi piiramisega 500 miljonile eurole aastas ja liikmesriikidele jäetava võimalusega eelistada Euroopa päritolu tooteid.

2.9 27. novembril 2010. aastal toimunud arutelud põllumajandus- ja kalandusnõukogus lõppesid sellega, et peale jäi taas blokeeriv enamus.

2.10 Komitee esitas muudetud ettepaneku kohta 20. jaanuaril 2011 taas arvamuse⁽²⁾.

2.11 Euroopa Kohus tegi 13. aprillil 2011 otsuse kohtuasjas T-576/08, kus Saksamaa oli esitanud hagi 2009. aasta programmi vastu seoses sekkumisvarudest pärit toiduainete jagamisega liidus enim puudustkannatavatele isikutele. Sekkumisvarudest pärit abikoguseid ei seatud kahtluse alla, kuid kehtetuks tunnistati igasugune ostmine turult.

2.12 Seetõttu nägi komisjon 2012. aastaks ette palju väiksema eelarve, kuna sai arvestada ainult sekkumisvarudega.

2.13 20. septembri 2011. aasta põllumajanduse ja kalandusnõukogus ei saavutatud piisavalt suurt enamust 17. septembri 2010. aasta ettepaneku toetuseks.

2.14 20. oktoobril 2011 tutvustati põllumajanduse ja kalandusnõukogul uut, 3. oktoobril 2011. aastal muudetud ettepanekut, kuid hoolimata algsesse ettepanekusse tehtud lisandustest, oli blokeeriv enamus ikka selle vastu. Just selle uue ettepaneku kohta paluti komiteel kiiresti arvamus esitada.

3. Komisjoni ettepanek

3.1 Üle 20 aasta on enim puudustkannatavatele isikutele toiduabi antud sekkumisvarudest. Kui algselt olid varud suured, siis ühise põllumajanduspoliitika järjestikuste reformide tõttu on need märkimisväärselt vähenenud. Nad on muutunud struktuurilistest varudest konjunktuurilisteks varudeks.

3.2 Ühise põllumajanduspoliitika algne eesmärk tootlikkust tõsta on järk-järgult põllumajandustegevuse jätkusuutlikkuse ning sellega seotud pakkumise ja nõudluse parema tasakaalu saavutamise kõrvalt kadunud. Uue suuna pärast on vaja Euroopa toiduabiprogrammi õiguslikku raamistikku kohandada.

3.3 Järjestikused laienemised, toiduainete hinnatõus ja viimase aja majanduskriis on abivajadust märkimisväärselt suurendanud. Nimelt suureneb puudustkannatavate isikute arv ELis pidevalt. 2008. aastal sai abiprogrammist kasu rohkem kui 13 miljonit inimest. 2010. aastal oli abisaajaid 20 liikmesriigis, kus Euroopa toiduabiprogrammi rakendatakse, juba üle 18 miljoni.

3.4 Kuigi praegune Euroopa toiduabiprogramm põhineb ikka ELi sekkumisvarudest pärit toodete jagamisel, on nende arengute tõttu kavas anda ajutiselt luba toiduainete ostmiseks turult, et korvata täheldatud varude puudujääke.

3.5 2011. aasta aprillis, mil sekkumisvarud olid vähenenud, tühistati Euroopa Liidu Kohtu kohtuotsusega 2009. aasta jaotuskava sätted, millega nähti ette toiduainete ostmine turult.

3.6 Kohtuotsuse tulemusel hoolitses komisjon oma rakendusmääruses selle eest, et 2012. aasta toiduabiprogrammi varus-tataks ainult sekkumisvarudest. See tähendab konkreetset seda, et 113 miljoni euroga moodustab abikava 2012. aasta eelarve vaid veerandi eelmiste aastate kavade eelarvest.

⁽²⁾ ELT C 84, 17.3.2011, lk 49.

3.7 Komiteele arvamuse esitamiseks edastatud ettepanekus võtab komisjon arvesse Euroopa Parlamendi 7. juuli 2011. aasta resolutsiooni, milles parlament kutsub komisjoni ja nõukogu üles välja töötama ajutist lahendust praeguse finantsraamistiku järelejäänud aastate jaoks, et ära hoida toiduabi järsku vähenemist ning tagada, et toiduabist sõltuvad inimesed ei kannataks toidupuuduse all.

3.8 Komisjoni uus ettepanek tugineb kahel õiguslikul alusel: see viitab mitte ainult aluslepingu ühist põllumajanduspoliitikat käsitlevatele artiklitele, vaid ka majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust käsitlevale artiklile.

3.9 Ettepanek sisaldab mitmeid juba 2010. aasta ettepanekus olnud sätteid, nagu liikmesriikidele antud võimalus eelistada ELi pärit tooteid või otsustada hüvitada mõned määratud organisatsioonide kantud haldus-, transpordi- ja ladustamiskulud, tehes seda muidugi saadaval olevate vahendite piires.

3.10 2008. aasta alguses ettepanekus olnud ja 2010. aasta ettepanekus kinnitatud idee võtta kasutusele kaasrahastamine on uuest ettepanekust välja jäetud. Uue ettepaneku kohaselt rahastatakse programmi jätkuvalt 100 % ELi eelarvest, nagu seda tehakse praeguses Euroopa toiduabiprogrammis. Säilitatakse aastane ELi rahastamise ülempiir suurusega 500 miljonit eurot.

4. Üldised märkused

4.1 Komitee tuletas oma eelmises arvamuses meelde järgmist: „Enim puudustkannatavatele isikutele toiduainete jaotamise programm käib 20-s liikmesriigis. [...] abisaajatele [jagatakse] toiduaineid partnerluses valitsusväliste organisatsioonide[ga]”.

4.2 Nendes organisatsioonides töötab palju vabatahtlikke. Neil oleks raske mõista, et kui Euroopa tasandil ei jõuta kiiresti kokkuleppele, siis võib nende humanitaartöö väheneda 25 %-ni eelmiste aastate tegevusest. Ometigi on abivajadus kohapeal suurem kui kunagi varem.

4.3 1992. aastal alanud järjestikuste ühise põllumajanduspoliitika reformide tõttu on sekkumisvarudest saanud järk-järgult konjunktuurilise iseloomuga vahend. Tõenäoliselt jäävad reformide tulemusel ja turuperspektiivide valguses varud tulevikus piiratuks või mõne toote puhul teatud perioodiks isegi olematuks.

4.4 Sellises olukorras peab komitee väga vajalikuks, et võimalikult kiiresti tehtaks ettepanek, mis võimaldaks liikmesriikidel osta ebapiisavate sekkumisvarude täiendamiseks toiduaineid turult. See võimalus on komitee silmis seda olulisem, et toiduabi palub üha rohkem inimesi.

4.5 Komitee leiab, et selleks, et Euroopa toiduabiprogrammis raames jagatavad toiduained ei väheneks järsult enne 2014. aastat, mil on oodata 2014.–2020. aasta mitmeaastases finantsraamistikus uusi sätteid, tuleks punktis 4.4 väljendatud üleskutse ellu viia võimalikult kiiresti.

4.6 Euroopa kodanikuühiskonda selle mitmekesisuses esindav komitee ei mõista, kuidas saab EL vähendada toetust enim puudustkannatavatele isikutele, eriti praeguses majandus- ja finantskriisis. Tuletagem meelde, et Euroopa toiduabiprogrammist sai 2008. aastal abi 13 miljonit inimest 18 liikmesriigis ja et 2010. aastal oli see arv juba 18 miljonit.

4.7 Sellega seoses tunneb komitee heameelt, et eesistujariik Poola soovib 20. oktoobri 2011. aasta põllumajanduse ja kalandusnõukogu tõrjuvast seisukohast hoolimata jätkata jõupingutusi lahenduse leidmiseks selleks, et Euroopa toiduabiprogrammile 2012. aastal eraldatavaid vahendeid ei vähendataks 75 % ja et ebapiisavate sekkumisvarude tõttu ei kaoks enim puudustkannatavate isikute toiduabiprogramm 2013. aastal täielikult ära.

4.8 Komitee peab suurepäraseks, et ettepanek, mida küll kohaldatakse ainult 2012. ja 2013. aastale, tugineb nüüdsest kahel õiguslikul alusel. Toiduabiprogramm ei ole mõeldud mitte ainult ühise põllumajanduspoliitika eesmärkide täitmiseks, nt elanikkonna toiduga kindlustamise tagamiseks, vaid ka ELi sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamiseks.

4.9 Need kaks aspekti on Euroopa 2020. aasta strateegia lahutamatud osad. Sotsiaalse ühtekuuluvusega seoses tuletab komitee meelde strateegia vaesusega võitlemise teemalist peatükki. Õigus piisavale ja tasakaalustatud toidule on kõikide tõrjutusega võitlemise programmide aluseks.

4.10 Komitee tunneb heameelt, et komisjon tegi jätkuvalt ettepaneku võimaldada hüvitada mõned määratud organisatsioonide kantavad haldus-, transpordi- ja ladustamiskulud. Kuid ta pöörab tähelepanu asjaolule, et kulude hüvitamine vähendab programmi rakendamiseks olemasolevat rahastamispaketti.

4.11 Nii nagu Euroopa Parlamentki, toetab komitee liikmesriikidele jäetud võimalust eelistada pakkumismenetlustes ELi pärit tooteid. See abiprogramm, millel on nii sotsiaalne kui ka majanduslik eesmärk, aitab ühelt poolt siseturgu stabiliseerida; teiselt poolt ei oleks asjakohane, kui Euroopa toiduabiprogrammile mõeldud toodete puhul ei pakuta vajalikku garantiid, et kinni peetakse ELi tootjate kehtestatud rangetest nõuetest.

4.12 Komitee märgib rahuloluga, et erinevalt eelmisest muudatusettepanekust kavandatakse programmi kaasrahastamise asemel seda jätkuvalt 100 % ELi eelarvest rahastada. See vastab ühele komitee eelmises arvamuses tehtud soovitud. See on seda olulisem, et praeguses majandus- ja finantskriisis võib mõningatel liikmesriikidel, kelle rahalised võimalused on väiksemad, olla võimatu programmi kaasrahastada, kui eelmises versioonis kavandatud protsendid oleks säilitatud.

Brüssel, 8. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus topeltpõhja ja -parraste või samaväärsete konstruktsiooninõuete kiirendatud järkjärgulise kasutuselevõtu kohta ühekordse põhja ja parrastega naftatankerite puhul” (uuesti sõnastatud)

KOM(2011) 566 (lõplik)

(2012/C 43/22)

29. septembril 2011 otsustas Euroopa Parlament ja 18. oktoobril 2011 otsustas nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 100 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus topeltpõhja ja -parraste või samaväärsete konstruktsiooninõuete kiirendatud järkjärgulise kasutuselevõtu kohta ühekordse põhja ja parrastega naftatankerite puhul” (uuesti sõnastatud)

KOM(2011) 566 lõplik – 2011/0243 (COD).

Kuna komitee nõustub ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 476. istungjärgul 7. – 8. detsembril 2011. aastal (7. detsembri istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse. Poolt hääletas 177, erapooletuks jäi 11.

Brüssel, 7. detsember 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

2012/C 43/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1967/2006, mis käsitleb Vahemere kalavarude säästva kasutamise majandamisemeetmeid” KOM(2011) 479 lõplik – 2011/0218 (COD)	56
2012/C 43/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Roheline raamat põllumajandustoodete edendamise ja neist teavitamise kohta: Euroopa suure lisandväärtusega strateegia Euroopa maitsete edendamiseks” KOM(2011) 436 lõplik ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 3/2008 põllumajandussaaduste ja toodete teavitamis- ja müügi edendusemeetmete kohta siseturul ja kolmandates riikides” KOM(2011) 663 lõplik	59
2012/C 43/14	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse nõukogu direktiivi 64/432/EMÜ liikmesriikide järelevalvevõrkude süsteemi kuuluvate elektrooniliste andmebaaside osas” KOM(2011) 524 lõplik – 2011/0228 (COD) ja „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1760/2000 veiste elektroonilise identifitseerimise osas ja jäetakse välja loomaliha vabatahtlikku märgistamist käsitlevad sätted” KOM(2011) 525 lõplik – 2011/0229 (COD)	64
2012/C 43/15	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus aromatiseeritud veinipoodete määratlemise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähistite kaitse kohta” KOM(2011) 530 lõplik – 2011/0231 (COD)	67
2012/C 43/16	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/106/EÜ meremeeste väljaõppe miinimumtaseme kohta” KOM(2011) 555 lõplik – 2011/0239 (COD)	69
2012/C 43/17	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kaubandus, majanduskasv ja maailmapoliitika. Kaubanduspoliitika – ELi 2020. aasta strateegia keskne teema” ” KOM(2010) 612 lõplik	73
2012/C 43/18	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 3821/85 autovedudel kasutatavate sõidumee-rikute kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 561/2006” KOM(2011) 451 lõplik – 2011/0196 (COD)	79
2012/C 43/19	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus üldiste tariifsete soodustuste kava kohaldamise kohta” KOM(2011) 241 lõplik	82
2012/C 43/20	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ühisteatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus lähenemisviis muutuvale naabrusele” ” KOM(2011) 303 lõplik	89

2012/C 43/21	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Muudetud ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 1290/2005 ja nõukogu määrust (EÜ) nr 1234/2007 seoses liidus enim puudustkannatavatele isikutele toiduainete jaotamisega” KOM(2011) 634 lõplik	94
2012/C 43/22	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus topeltpõhja ja -parraste või samaväärsete konstruktsiooninõuete kiirendatud järkjärgulise kasutuselevõtu kohta ühekordse põhja ja parrastega naftatankerite puhul” (uuesti sõnastatud) KOM(2011) 566 (lõplik)	98

Tellimishinnad aastal 2012 (ilma käibemaksuta, sisaldavad tavalise saatmise kulusid)

<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria väljaanne ainult paberkandjal	ELi 22 ametlikus keeles	1 200 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria paberkandjal + DVD-l aastane väljaanne	ELi 22 ametlikus keeles	1 310 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L-seeria väljaanne ainult paberkandjal	ELi 22 ametlikus keeles	840 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> L- ja C-seeria igakuiselt ja kumulatiivselt DVD-l	ELi 22 ametlikus keeles	100 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> lisa (S-seeria – avalikud hanked ja pakkumismenetlused) kord nädalas DVD-l	mitmekeelne: ELi 23 ametlikus keeles	200 eurot aastas
<i>Euroopa Liidu Teataja</i> C-seeria – värbamiskonkursid	konkursside keeled	50 eurot aastas

Euroopa Liidu Teatajat saab tellida Euroopa Liidu 22 ametlikus keeles. Teataja on jaotatud L-seeriaks (õigusaktid) ja C-seeriaks (teave ja teatised).

Iga keeleversioon tuleb tellida eraldi.

Vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 920/2005, mis avaldati ELTs L 156 18. juunil 2005 ja milles sätestatakse, et Euroopa Liidu institutsioonid ei ole ajutiselt kohustatud koostama ja avaldama kõiki õigusakte iiri keeles, müüakse ELT iirikeelseid väljaandeid eraldi.

Euroopa Liidu Teataja lisa (S-seeria – avalikud hanked ja pakkumismenetlused) tellimus sisaldab kõiki 23 keeleversiooni ühel mitmekeelsel DVD-l.

Soovi korral saab koos *Euroopa Liidu Teataja* tellimusega mitmesuguseid *Euroopa Liidu Teataja* kaasandeid. Kaasannete ilmumisest teavitatakse tellijaid teadaande vahendusel, mis avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Müük ja tellimused

Erinevate tasuliste perioodikaväljaannete tellimusi, k.a *Euroopa Liidu Teataja* tellimust, saab vormistada meie edasimüüjate kaudu. Edasimüüjate nimekiri on kättesaadav järgmisel veebilehel:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_et.htm

EUR-Lexi (<http://eur-lex.europa.eu>) kaudu pakutakse otsest ja tasuta juurdepääsu Euroopa Liidu õigusaktidele. Nimetatud veebilehel saab tutvuda *Euroopa Liidu Teatajaga* ning ka lepingute, õigusaktide, kohtupraktika ja ettevalmistatavate õigusaktidega.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab veebilehelt <http://europa.eu>

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

ET